

De jongvolwassen uitgeprocedeerde asielzoekers als onderdeel van een gezin binnen de gezinslocatie op het asielzoekerscentrum in Gilze die onderwijs wil volgen in Nederland.

Het inventariseren van de onderwijsmogelijkheden van jongvolwassen uitgeprocedeerde asielzoekers op het AZC-Gilze zodat Vluchtelingenwerk in samenwerking met het COA het onderwijsaanbod op het AZC-Gilze kan verbeteren.

Naam: Ralph van Heerbeek
Studentnummer: 1610658
Opleiding: Sociaal Juridische Dienstverlening
LC: wonen en leven
1ste beoordelaar: Suzan Rotteveel
2^e beoordelaar: Parviz Samim
Coach: Parviz Samim
Inleverdatum: 04-10-2016
Versie: 2

Voorwoord

“More than one-third of the world's adults have no access to the printed knowledge, new skills and technologies that could improve the quality of their lives and help them shape, and adapt to, social and cultural change. ¹”

Beste lezer,

Voor u ligt de schriftelijke neerslag van mijn afstudeeronderzoek in het kader van de opleiding Sociaal Juridische Dienstverlening (SJD) aan de hogeschool Utrecht. De keuze voor mijn onderzoek vloeit voort uit mijn stage die ik gelopen heb bij vluchtelingenwerk (VW) in Gilze. Voor deze organisatie heb ik dit onderzoek ook uitgevoerd. Mijn onderzoek betreft een verkenning van de mogelijkheden en knelpunten van onderwijs voor meerderjarige uitgeprocedeerde asielzoekers. Het onderzoek heeft betrekking op de gezinslocatie (GLO) van het asielzoekerscentrum in Gilze (AZC-Gilze). Op de GLO bevinden zich gezinnen die uitgeprocedeed zijn en geen recht meer hebben op een verblijf in Nederland. Gezinnen met minderjarige kinderen die vanwege uiteenlopende redenen niet kunnen worden teruggestuurd (bijvoorbeeld bij geen medewerking van het land om terug te kunnen keren) verblijven in de GLO in afwachting tot uitzetting. Echter kunnen zij hier soms jaren zitten en kunnen eventuele kinderen binnen het gezin, die inmiddels de leeftijd van 18 jaar bereikt hebben, niet meer naar school.

Ik ben tot de keuze van het onderwerp gekomen door gesprekken met meerdere belanghebbenden en eveneens door mijn eigen constatering dat dit een interessant onderwerp was, tijdens mijn stageperiode bij VW. Uit meerdere gesprekken en mijn eigen observaties bleek dat deze situatie zich vaak voordoet. Ik ben van mening dat het onderwijs een belangrijke functie heeft voor de huidige en toekomstige samenleving.

In mijn ogen is sprake van kapitaalvernietiging. Er wordt gesproken over het feit dat jongeren de toekomst zijn, maar door de mogelijkheid tot doorstuderen te ontnemen, ontnemen je deze jongeren hun toekomst. Daarnaast wordt het potentieel waarover deze jongeren beschikken ook niet benut. Vandaar dat ik het van belang vind om dit onderwerp onder de loep te nemen en hier een onderzoek naar te gaan doen. In de media is het onderwijs met betrekking tot asielzoekers een hot item, maar dit heeft vooral betrekking op de kinderen tot 18 jaar. Hoe het daarna met de mensen verder moet die vanwege bepaalde redenen nog steeds in Nederland verblijven, terwijl ze geen verblijfsvergunning hebben maar niet weggestuurd kunnen worden en wel door willen studeren, wordt buiten beschouwing gelaten. Met mijn onderzoek wil ik dit onderwerp opnieuw onder de aandacht brengen. Het volgen van onderwijs biedt namelijk kansen voor jongeren en bereidt hen voor op hun toekomstige rol. Al dan niet in Nederland of in het land van herkomst.

Ik probeer met mijn onderzoek geen wereldverbeteraar te zijn en hoe graag ik ook de algehele situatie zou willen verbeteren, richt ik mij met mijn onderzoek strikt op AZC-Gilze. Dit heb ik eveneens gedaan om mijn onderzoek overzichtelijk te houden en ook om mijn onderzoek meer te kunnen richten op een specifieke AZC. Dit neemt echter niet weg dat de bevindingen in dit onderzoek ook een inspiratie kunnen zijn voor andere GLO's. Ik hoop dat de lezer een prettige maar vooral prikkelende ervaring zal hebben met het lezen van mijn rapport.

Ralph van Heerbeek

¹ Preambule van World declaration on education for all, jomtien, Thailand, World conference on education for all, 1990 p. 5

Dankwoord

Dit dankwoord wil ik aangrijpen om de volgende personen te bedanken: allereerst Vluchtelingenwerk Gilze in zijn algemeen omdat zij mij de vrije beschikking over hun faciliteiten hebben gegeven en ik was altijd welkom om op locatie te komen werken aan mijn onderzoek. Binnen VW-Gilze wil ik daarbij Maja Aboloi en Berndt Evers bedanken voor het geven van kritische opmerkingen en het meedenken voor de problemen waar ik tegenaan liep tijdens mijn onderzoeksproces. In het bijzonder wil ik André de Beer bedanken. André heeft enorm veel tijd geïnvesteerd om mij te helpen bij mijn onderzoek waar hij maar kon. André is een goede sparringpartner, en stelde zich altijd open om met mij mee te denken. Hij bood zich graag aan om stukken door te lezen en mij te wijzen op mijn spelling. Zijn deur stond altijd voor mij open, ook als ik even stoom af wou blazen als ik weer eens vast liep met mijn onderzoek. André bedankt! Daarnaast wil ik de jongeren bedanken die eveneens de doelgroep van mijn onderzoek zijn, zowel op het AZC-Gilze, in het kader van deelvraag 2, als de jongeren op AZC-Den Helder in het kader van deelvraag 4. Deze jongeren hebben zich blootgegeven door zich door mij te laten interviewen. Het gaat hierbij om Ohan Kuryan, Sako Wartanian, Jemma Petrosyan, Any Tumanian, Aram en Arthur Makaryan en Halai Eshaq. Het lijkt mij niet gemakkelijk om zoveel over jezelf bloot te moeten geven. De gesprekken met deze jongeren zijn van enorme meerwaarde voor het onderzoek geweest en vormt een van de belangrijkste onderdelen van mijn onderzoek; zij zijn immers de jongeren waar dit onderzoek om draait! Ook wil ik graag Rian Ederveen van Stichting LOS, Koen Reijnen van het ASKV en Matthijs Weststeijn van VW Tilburg bedanken. Zij waren bereid om hun ervaring met betrekking tot scholing voor uitgeprocedeerde asielzoekers met mij te delen en mij hun inzichten te verlenen. De interviews die ik met Rian, Koen en Matthijs gehouden heb, zijn cruciaal geweest voor de probleemoplossing. Bedankt hiervoor. Rian Ederveen daarbij in het bijzonder omdat zij mij zelfs nog meerdere malen van feedback heeft voorzien die ervoor gezorgd hebben dat ik in het bijzonder het juridische gedeelte binnen mijn onderzoek heb kunnen versterken. Ook wil ik Ton Schuitemaker van het Robin Hood College bedanken om zich bereid te stellen om met mij in contact te komen. Ik kon goed merken dat Ton enorm veel kennis in huis heeft en ik ervoer het als een eer dat hij deze kennis met mij wilde delen. Het Robin Hood College is één van de redenen waarom ik besloten heb dit onderzoek te gaan uitvoeren. Ik stuitte op de stichting tijdens mijn vooronderzoek en werd gelijk gegrepen door het bijzondere werk wat zij doen. Het college heeft uiteindelijk een belangrijke plek in mijn onderzoek verworven. Er is dan ook niet voor niets een volledige deelvraag aan gewijd. Ook wil ik Lies Voll van het COA bedanken, die de moeite heeft willen nemen om een afspraak met mij te plannen om de onderzoeksmogelijkheden met betrekking tot deze doelgroep met mij door te nemen. Ook wil ik de UNHCR in de Filipijnen bedanken en in het bijzonder Lindsey Atienza om een afspraak in de Filipijnen met mij te maken en het onderdeel IRP met mij te bespreken. Tot slot wil ik Wouter Links van het COA, informatiepunten van meerdere ROC's, Jan van Boekhout van de DT&V, Janneke van Dijk en Sanne van der Meer van het Nidos bedanken. Zij zijn verantwoordelijk voor bepaalde toelichtingen als ik op bepaalde onduidelijkheden in mijn onderzoek stuitte.

Ralph van Heerbeek

Inhoud

Afkortingenlijst.....	1
Begrippenlijst	1
Samenvatting	2
1.1 De context van het onderzoek	3
1.2 Probleemstelling.....	3
1.3 SJD relevantie (de juridische stroom, methodische stroom en de funderende stroom).....	4
1.3.1 De juridische stroom	4
1.3.2 De methodische stroom	4
1.3.3 De funderende stroom.....	4
1.4 Het afspelen van het probleem op macro-meso-microniveau	5
1.4.1 Macro, Meso, Micro (algemeen).....	5
1.5 Doelstelling en onderzoeksvragen.....	5
Hoofdstuk 2 onderzoeksmethoden.....	6
2.1 Verantwoording met betrekking tot invulling van de vrije ruimte	8
3.1 Inleiding	9
3.2 internationale verdragen	9
3.2.1 EVRM.....	9
3.2.3 internationaal verdrag betreffende de status van vluchtelingen	10
3.2.4 IVESCR	10
3.2.5 IRVK.....	11
3.2.6 World Declaration on Education for All	11
3.2.5 Europese Richtlijn 2013/33/EU	11
3.3 Wetten en regels in Nederland	11
3.3.1 GW.....	12
3.3.2 LPW	12
3.3.3 Onderwijswetten	12
3.3.4 De Koppelingswet en de vreemdelingenwet 2000.....	13
3.3.5 Rva.....	13
3.4 Studiefinanciering	14
3.5 Conclusie.....	16
Hoofdstuk 4 Wensen en ervaringen van asielzoekers binnen AZC-Gilze	17
4.1 Inleiding	17
4.2 Ervaringen met betrekking tot het volgen van onderwijs	17
4.2.1 Conclusie	19
4.3 Het leven op de gezinslocatie	20
4.3.1 Conclusie	21
4.4 Ervaringen met betrekking tot hulpverlenende instanties	21

4.4.1 Conclusie	23
4.5 Wensen met betrekking tot de mogelijkheden tot het volgen van onderwijs	23
Hoofdstuk 5 ervaringen van landelijke organisaties met betrekking tot onderwijs voor uitgeprocedeerde asielzoekers	25
5.1 Inleiding	25
5.2 De pilot activering op AZC-Gilze	25
5.2.1 Ervaringen pilot	26
5.2.2 Opbrengsten pilot	27
5.2.3 Toekomstperspectief	27
5.3 Nidos	27
5.4 Stichting voor vluchtelingstudenten UAF	27
5.4.1 Ervaringen	28
5.4.2 Oplossingsmogelijkheden	29
5.5 Stichting LOS	30
5.5.1 Ervaringen	31
5.5.2 Oplossingsmogelijkheden	31
5.6 ASKV Steunpunt Vluchtelingen	32
5.6.1 Ervaringen	32
5.6.2 Oplossingsmogelijkheden	33
5.7 Conclusie	33
Hoofdstuk 6 ervaringen verbetering onderwijsmogelijkheden Robin Hood College	34
6.1 Inleiding	34
6.2 Oprichting Robin Hood college	35
6.3 De pilot	35
6.4 De voorbereiding	35
6.5 Struikelblokken met betrekking tot de pilot	36
6.6 Overige activiteiten en obstakels	36
6.7 Feitelijke ondersteuning door het Robin Hood College	37
6.8 Interviews betreffende de ervaringen met het Robin Hood College	37
6.9 Aanbevelingen	39
6.10 Huidige bestaan	40
6.11 Toekomst	40
6.12 Conclusie	41
7.1 Casus	41
7.2 Rechtsvraag	42
7.3 Ontstaansgeschiedenis relevante wet- en regelgeving	42
7.4 Ontstaan van het onderwijs in Nederland	43
7.5 Wet en regelgeving over onderwijs aan asielzoekers in Nederland	44
7.6 Huidige toepassing van de wet-en regelgeving (jurisprudentie)	45

7.7 Relevante supranationale rechtspraak	46
7.8 Wet en regelgeving over onderwijs aan asielzoekers in de Filipijnen.....	47
7.9 Uitkomst casus in Nederland.....	51
7.10 Uitkomst casus in de Filipijnen	52
7.11 Overeenkomsten en verschillen.....	53
7.11.1 Overeenkomsten	53
7.11.2 Verschillen.....	53
7.12 Rechtsfilosofisch perspectief en eigen visie	54
7.13 Conclusie.....	56
Hoofdstuk 8 aanbevelingen en conclusies	56
8.1 Inleiding	56
8.1.1 Juridische (on)mogelijkheden en de initiatieven in de praktijk.....	56
8.1.2 Voornaamste knelpunten.....	58
8.2 Aanbevelingen.....	58
8.2.1 Aanbevelingen ten aanzien van begeleiding	58
8.2.2 Aanbevelingen ten aanzien van financiën.....	59
8.2.3 Aanbevelingen ten aanzien van juridische mogelijkheden	59
8.2.4 Aanbevelingen ten aanzien van beleid	59
8.2.5 Slotsuggestie	60
8.2.6. Validiteit en betrouwbaarheid	60
8.3. Mijn eigen standpunt vanuit een Internationaal perspectief	61
16. Bijlagen.....	62
16.1 Evaluatie en reflectie	62
16.1.1 Evaluatie	62
16.1.2 Reflectie	63
16.2 Toepassingsproduct	64
16.3 Uitwerkingen interviews	65
16.3.1 Interview met S. Wartanian	65
16.3.2 Interview met J. Petrosyan en A. Tumanian	72
16.3.3 Interview met O. Kuryan	83
16.3.4 Interview met K. Reijnen	93
16.3.5 Interview met R. Ederveen.....	96
16.3.6 Interview met M. Weststeijn	99
16.3.7 Interview met A. en A. Makaryan en T. Schuitemaker	106
16.3.8 Interview met H. Eshaq.....	112
16.3.9 Interview met T. Schuitemaker	115
16.3.10 Interview met L. Atienza	122
16.4 diaoverzicht powerpointpresentatie	131
16.5 Input balieboek voor de vrijwilligers bij VW-Gilze.....	138

16.6 Bronvermelding.....	145
16.6.1 Rapporten.....	145
16.6.2 Boeken	145
16.6.3 Interviews.....	145
16.6.4 Uitspraken.....	145
16.6.5 Websites.....	146
16.6.7 Verdragen en artikelen	148
16.6.8 Wetten en artikelen	148
16.6.9 Toelichtingen	149

Afkortingenlijst

Afkorting Uitleg

VW	Vluchtelingenwerk
VWN	Vluchtelingenwerk Nederland
COA	Centraal orgaan opvang asielzoekers
AZC	asielzoekerscentrum
AZC-Gilze	asielzoekerscentrum Gilze
DT&V	Dienst terugkeer en vertrek
GLO	Gezinslocatie
IND	Immigratie en naturalisatiedienst
LPW	Leerplichtwet
EVRM	Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens
UVRM	Universele Verklaring van de Rechten van de Mens
RVA	Regeling verstrekkingen asielzoekers en andere categorieën vreemdelingen
SJD	Sociaal juridische dienstverlening
IVESCR	Internationaal verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten
IVRK	Verdrag inzake de rechten van het kind
GW	Grondwet
DUO	Dienst uitvoering onderwijs
ISK	internationale schakelklas
LOS	landelijk ongedocumenteerde steunpunt
ASKV	Amsterdams solidariteit comité vluchtelingen
UAF	Universitair asielfonds (tegenwoordig voluit hetend stichting voor vluchteling- studentenUAF)
ACVZ	adviescommissie voor vreemdelingenzaken
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees
V-nummer	Vreemdelingsnummer
Unesco	United Nations Educational Scientific and Cultural Organization
NHA	Nationale handelsacademie
WODC	wetenschappelijk onderzoek- en documentatiecentrum
ESF	Europees sociaal fonds

Begrippenlijst

Begrip

Uitleg

DT&V	De DT&V regisseert het daadwerkelijke vertrek van vreemdelingen die geen recht hebben op verblijf in Nederland. Als professionele uitvoerder van het terugkeerbeleid van de regering neemt de DT&V het initiatief om het vertrek zorgvuldig, waardig en tijdig te laten verlopen.
ACVZ	een onafhankelijk adviescollege dat gevraagd en ongevraagd beleids- en wetsadviezen uitbrengt aan regering en parlement inzake het vreemdelingenrecht en vreemdelingenbeleid. De ACVZ analyseert in haar adviezen het gevoerde beleid en bestaande wetgeving. Onderzocht wordt of het beleid of de desbetreffende wetgeving efficiënt en effectief is geweest.

Samenvatting

In Nederland zijn de mogelijkheden tot het volgen van onderwijs voor de uitgeprocedeerde asielzoekers van 18 jaar en ouder zeer beperkt. Om de mogelijkheden en knelpunten in kaart te brengen is een verkennend en kwalitatief onderzoek gedaan met als hoofdvraag: *“Wat zijn de mogelijkheden en knelpunten bij het bieden van onderwijs aan uitgeprocedeerde asielzoekers van 18 jaar en ouder die op de gezinslocatie van het asielzoekerscentrum in Gilze verblijven?”* Het onderzoek is te typeren als een verkennend onderzoek, met een kwalitatieve benadering. Verkennend omdat er nog onvoldoende kennis is over de onderwijsmogelijkheden voor deze specifieke doelgroep. Kwalitatief omdat de ervaringen en motieven van verschillende betrokkenen centraal staan. Door middel van een rechtsbronnen- en literatuuronderzoek en 12 semigestructureerde interviews, is geprobeerd de bovenstaande vraag te beantwoorden.

Om de hoofdvraag te beantwoorden zijn zowel internationale verdragen die het recht op onderwijs beschrijven, als de doorwerking daarvan in de wetten van Nederland, bestudeerd. Daarnaast zijn zeven interviews gevoerd met uitgeprocedeerde asielzoekers op zowel AZC-Gilze als op AZC-Den Helder. Dit is gedaan om hun eigen ervaringen ten aanzien van de mogelijkheden en belemmeringen en de gevolgen daarvan voor hen in beeld te brengen. De locatie AZC-Den Helder is gekozen omdat er in deze gemeente meer hulp voor uitgeprocedeerde asielzoekers voor handen is en deze vergeleken kan worden met de locatie AZC-Gilze. Ook zijn semi-gestructureerde interviews gehouden met medewerkers van drie landelijke organisaties, te weten het UAF, LOS en het ASKV. Daarnaast zijn ook de ervaringen van het Robin Hood College verkend omdat deze het verbeteren van scholing als hoofdtaak heeft in tegenstelling tot de hiervoor genoemde organisaties die ook nog overige taken hebben.

Het Robin Hood College overwoog in 2012 een pilot op te zetten voor experimenteel onderwijs aan (uitgeprocedeerde) asielzoekers en/of nieuwkomers in het AZC van Den Helder. Deze pilot is uiteindelijk niet gerealiseerd, maar het proces waarlangs deze is voorbereid en de belemmeringen die zich daarbij voordeden, leveren inzichten op die kunnen bijdragen aan het verbeteren van de scholingsmogelijkheden voor deze doelgroep. Er is daarom een semi-gestructureerd interview met bestuursvoorzitter Ton Schuitemaker van het Robin Hood College gevoerd en met drie uitgeprocedeerde asielzoekers van het AZC-Den Helder.

Tot slot is voor het onderdeel IRP een interview gehouden met de UNHCR, op locatie in de Filipijnen. IRP is ingeleid met een casus, waar vervolgens een rechtsvraag aan gekoppeld is. Allereerst is de relevante wetgeving in zowel Nederland als in de Filipijnen behandeld en onderling vergeleken. Daarna is besproken wat de uitkomst is van deze casus in zowel Nederland, als in de Filipijnen. Tot slot is de rechtsvraag rechtsfilosofisch benaderd vanuit de visie van twee filosofen. Met betrekking tot dit onderdeel is naar voren gekomen dat in tegenstelling tot de Nederlandse wet- en regelgeving, uitgeprocedeerde asielzoekers in de Filipijnen die al een studie gestart zijn, deze te allen tijden mogen afronden. Men heeft dan ook een geldig verblijf tot en met de einddatum die op het visum vermeld staat. Zodra men asiel heeft aangevraagd is men gerechtigd om een studie te starten. Men is eveneens gerechtigd om werk te zoeken wat financiering van de studie mogelijk maakt.

Uit de overige onderzoeksvragen is naar voren gekomen dat de Nederlandse wet- en regelgeving allerlei drempels opwerpt, waardoor uitgeprocedeerde asielzoekers vaak buiten de groep vallen. De jongeren missen op de GLO van AZC-Gilze een zinvolle dagbesteding en de mogelijkheid om aan een toekomst te werken. Zij hebben hierdoor het gevoel alsof zij stilstaan en een vergeten groep zijn. Ook is duidelijk geworden dat er onevenredig veel aandacht en investeringen voor uitgeprocedeerde asielzoekers in specifieke regio's in Nederland zijn. Meer landelijke spreiding is dus gewenst. Daarnaast blijken veel scholen niet op de hoogte te zijn van de wet- en regelgeving over de rechten van deze doelgroep. De geïnterviewde jongeren hebben ook op AZC-Den Helder het idee dat ze te weinig aandacht en erkenning krijgen voor hun (individuele) problemen bij het volgen van onderwijs. Dankzij de juridische kennis die het Robin Hood College in huis heeft hebben zij echter wel mogelijkheden gekregen. Voor het college blijkt financiering het grootste struikelblok te zijn waardoor ook zij tegen de grenzen van hun hulp aanlopen.

De bevindingen hebben geleid tot een aantal aanbevelingen voor o.a. VW en het COA die zijn onderverdeeld in de categorieën: begeleiding, financieel, juridisch en beleid. Geconcludeerd kan worden dat er meer begeleiding en betere informatievoorziening over de mogelijkheden nodig is. Deze dienen door landelijke organisaties gerealiseerd te worden.

Sponsoring is hierbij een belangrijke voorwaarde, waarbij financiering een van de kernproblemen is. Een gedoogbeleid van lokale overheden of gemeenten voor scholing aan uitgeprocedeerde asielzoekers is wenselijk. Gelet op de financiering is een optie om jongeren een vorm van vrijwilligerswerk te bieden, waardoor cursussen waarvoor geen w-document vereist is, betaald kunnen worden.

Ik ben na afloop van dit onderzoek van mening dat er een wetswijziging wenselijk is die de onderwijsmogelijkheden verruimt. Mijn punt is namelijk dat ik een tegenstrijdigheid opgemerkt heb tussen wat de overheid zegt (wet) en wat ze daadwerkelijk doet (doorwerking in de praktijk).

De focus ligt teveel op het willen bevorderen van terugkeer en het onder controle houden van de stroom van immigranten. Het hebben van een GL locatie is in dit opzicht echter tegenstrijdig. Een GL impliceert immers dat men onderdak aangeboden krijgt terwijl men geacht wordt om het land te verlaten. Een aanpassing van de huidige wet-en regelgeving zou deze tegenstrijdigheid kunnen verkleinen.

Hoofdstuk 1 context, probleembeschrijving en aanleiding voor het onderzoek

1.1 De context van het onderzoek

Uitgeprocedeerde asielzoekers boven de 18 jaar maken vaak deel uit van uitgeprocedeerde gezinnen die verblijven op een gezinslocatie (GLO), die gevestigd is op een asielzoekerscentrum (AZC). Uitgeprocedeerde gezinnen hebben geen recht op een verblijf in Nederland.² Het gerechtshof in Den Haag heeft in 2011 geoordeeld dat het op straat zetten van uitgeprocedeerde gezinnen met minderjarige kinderen in strijd is met het VN-Kinder rechten verdrag.³ Vanaf medio 2011 werd een tweetal reguliere asielzoekerscentra ‘omgeklapt’ naar op vertrek gerichte GLO’s met een bijbehorend streng, vrijheidsbeperkend regime en een sober karakter dat gericht is op vertrek. Binnen het AZC-Gilze bevindt zich ook een GLO die bedoeld is voor uitgeprocedeerde gezinnen.

1.2 Probleemstelling

Een deel van de uitgeprocedeerde gezinnen bestaat uit kinderen en jongeren die onderwijs volgen of willen volgen. Voor uitgeprocedeerde asielzoekers onder de 18 jaar wordt het onderwijs betaald door het centraal orgaan asielzoekers (COA).⁴ Dit is de instantie die de opvang van asielzoekers verzorgt. Voor studerende Nederlandse jongeren tussen de 18 en 30 jaar bestaat de mogelijkheid studiefinanciering aan te vragen.⁵ Voor een uitgeprocedeerde asielzoeker van 18 jaar of ouder is dit echter niet mogelijk omdat de aanvraag van studiefinanciering alleen mogelijk is voor vluchtelingen met een verblijfsvergunning. Dit betekent dat, indien deze uitgeprocedeerde asielzoekers zelf niet over genoeg financiële middelen beschikken om de school te betalen, zij niet meer naar school kunnen. Veel scholen weigeren het om uitgeprocedeerde asielzoekers in te schrijven, vanwege het ontbreken van een verblijfsvergunning.⁶ Een verblijfsvergunning geeft een school namelijk ook een bepaalde zekerheid dat de opleiding betaald gaat worden. Bij de scholen die een inschrijving zonder een verblijfsvergunning wel accepteren speelt echter nog steeds het financiële plaatje mee.

Vanwege het ontbreken van de onderwijsmogelijkheden ontstaan sociale en emotionele problemen. De Vrije Universiteit van Amsterdam stelt in hun, in 2012 gepubliceerde studie ‘Kleine stappen van grote betekenis’, dat een humaan beleid wenselijk is. Asielzoekers die verblijven op een GLO maken na verloop van tijd een ‘mortificatie’ of ‘hospitalisatie’ door.⁷ De geïsoleerde vorm van opvang leidt ertoe dat ze hun eigenheid en de drang om iets aan hun omgeving te veranderen verliezen en uiteindelijk lusteloos, besluiteloos en initiatiefloos worden.⁸

2 COA, (2016) ‘Soorten opvang’ geraadpleegd op 13-11-2015 via: <https://www.coa.nl/nl/over-coa/opvanglocaties/soorten-opvanglocaties>

3 HR 8 september 2012, ECLI:NL:PHR:2012:BW5328

4 Interview met Lies Voll, programmaleider bij het COA op het AZC in Gilze 21-09-2015

5 DUO, (2016) ‘Weten hoe studiefinanciering werkt’ geraadpleegd op 27-09-2015 via: <https://duo.nl/particulieren/student-hbo-of-universiteit/studiefinanciering/weten-hoe-het-werkt.asp>

6 interview met meerdere uitgeprocedeerde asielzoekers tijdens inventarisatie van probleemstelling 24-11-2015

7 M. van Schayk en E. Vloeberghs, Podium voor preventie: een overzicht van psychosociale preventie voor asielzoekers, Pharos, 1 december 2011, p. 12-13.

8 Adviescommissie voor vreemdelingenzaken, advies in de dagbesteding in de opvang voor vreemdelingen, den haag, maart 2013, p. 32

Volgens de adviescommissie voor vreemdelingenzaken heeft het ontbreken van onderwijs tot gevolg dat meerderjarige asielzoekers zich gaan vervelen. Hierdoor brengen ze de hele dag op hun kamer of in hun bed door, zien ze de dag voorbij kruipen, hebben ze geen afleiding, piekeren ze over de toekomst en ontstaan er soms vechtpartijen of vinden er vernielingen plaats in de omgeving.⁹ Het niet volgen van onderwijs zet het geestelijk welzijn van mensen met psychische problemen die ze vaak al hebben vanwege het ontvluchten van hun thuisland, extra onder druk.¹⁰

Binnen de zoektocht naar een afstudeeronderwerp zijn er door mij gesprekken gevoerd met collega's André de Beer en Maja Aboloi van VW. Daarnaast zijn er eveneens gesprekken geweest met Lies Voll van het COA en Sanne van der Meer van het Nidos. Zowel VW als de overige organisaties, geven aan dat er onduidelijkheid bestaat over de mogelijkheden die jongeren hebben met betrekking tot de toegang van onderwijs. Men weet dus niet weet welke middelen er mogelijk zijn om het onderwijs te kunnen verbeteren zodat de geestelijke en lichamelijke conditie van deze groep mensen kan verbeteren. Tussen het niet kunnen volgen van onderwijs en het ontstaan van de eerder genoemde emotioneel sociale problemen bestaat namelijk een causaal verband. Mijn collega's bij VW weten niet hoe zij de sociale emotionele problemen kunnen verminderen, omdat zij niet weten hoe de onderwijsmogelijkheden voor deze groep verbeterd kunnen worden. Deze mogelijkheden wil ik gaan inventariseren.

1.3 SJD relevantie (de juridische stroom, methodische stroom en de funderende stroom)

1.3.1 De juridische stroom

Het onderzoek heeft betrekking op alle wetgeving omtrent onderwijs en alle asielzoekers boven de 18 jaar zonder een verblijfsvergunning. Het recht op onderwijs is naast in verschillende Nederlandse wetten nog in meerdere verdragen vastgelegd voor zowel kinderen als volwassenen. Art. 22 uit het internationaal verdrag betreffende de status van vluchtelingen is daarmee het belangrijkste artikel met betrekking tot dit onderzoek. Dit artikel spreekt van gelijke behandeling van zowel asielzoekers als de Nederlandse ingezetenen, wat betreft het lager onderwijs. Het artikel stelt ook dat vluchtelingen zo gunstig mogelijk behandeld zullen worden wat betreft de overige categorieën van scholing, buiten het lager onderwijs om. Doordat onderwijs zo beperkt toegankelijk wordt gemaakt voor deze doelgroep wordt in beginsel niet voldaan aan het zo gunstig mogelijk behandelen van deze groep mensen. Vanuit de juridische stroom bezien, is dit artikel vanwege deze reden relevant voor dit onderzoek. Met dit onderzoek benadruk ik dit en beschrijf ik de gevolgen die optreden door deze nadelige behandeling zodat dit meegenomen kan worden in mogelijk nieuwe wetgeving met betrekking tot uitgeprocedeerde asielzoekers en onderwijs.

1.3.2 De methodische stroom

Op het asielzoekerscentrum in Gilze werken veel SJD gerelateerde organisaties met uitgeprocedeerde asielzoekers die op de GLO verblijven. Dit zijn naast VW onder andere ook de COA en het Nidos. Al deze organisaties moeten op een methodische manier samenwerken om de belangen van uitgeprocedeerde asielzoekers als onderdeel van de GLO te kunnen behartigen. Het doel van dit onderzoek is het in kaart brengen van mogelijkheden op het gebied van scholing voor uitgeprocedeerde asielzoekers boven de 18 jaar, waarmee ik een bijdrage aan de oplossing wil geven. Om deze oplossing te bereiken is het van belang dat er veranderingen doorgevoerd worden in het toelatingsbeleid met betrekking tot onderwijs. Er moet dus worden gewerkt aan een veranderingsproces.

1.3.3 De funderende stroom

Mijn onderzoeksonderwerp is een sociaal en ethisch probleem. Het sociale probleem is te beschouwen als een humaan probleem. De doelgroep heeft geen mogelijkheid om door te studeren, daar zij hier geen financiële middelen voor hebben en geen aanspraak kunnen maken op studiefinanciering omdat zij geen verblijfsvergunning hebben. Uitgeprocedeerde meerderjarige asielzoekers worden hierdoor uitgesloten van een van de meest elementaire burgerrechten.

⁹ Idem, p. 39

¹⁰ Idem, p. 39

Ook kan mijn onderzoek op een ethische manier benaderd worden waarmee ik doel op de werking en de toepassing van de wetten in de praktijk. Bij de totstandkoming van wetgeving wordt vaak meer gelet op de politieke haalbaarheid dan op de uitvoerbaarheid ervan. De uitvoering van de op dit punt slecht doordachte regels komt op het bordje van de uitvoeringsinstanties die daardoor in moeilijkheden komen.

1.4 Het afspelen van het probleem op macro-meso-microniveau

De problematiek van mijn afstudeeronderwerp speelt zich zowel op micro-, meso- en macroniveau af.

1.4.1 Macro, Meso, Micro (algemeen)

Relevant voor dit onderzoek op macroniveau is de wet- en regelgeving die betrekking heeft op onderwijs voor uitgeprocedeerde asielzoekers. Hiervoor is zowel Europese als Nederlandse wetgeving relevant. Op mesoniveau, en dus de omgeving waarbinnen de hulpverlening georganiseerd is, houden VW, het COA en het Nidos zich bezig met hulpverlening aan uitgeprocedeerde asielzoekers boven de 18 jaar. Het Nidos is weliswaar alleen gericht op minderjarige asielzoekers, maar zij zien wel dit probleem opkomen, zodra de asielzoekers de leeftijd van 18 jaar gaan naderen.¹¹ Het microniveau heeft betrekking op problemen binnen het gezin naar aanleiding van het uitgeprocedeed zijn zijn en die zich vertaalt naar spanningen binnen het gezin. Het ontbreken van scholing kan aan deze spanningen bijdragen.

1.5 Doelstelling en onderzoeksvragen

De doelstelling van mijn onderzoek is als volgt:

“Het inventariseren van de onderwijsmogelijkheden van jongvolwassen uitgeprocedeerde asielzoekers op het AZC-Gilze zodat VW in samenwerking met het COA het onderwijsaanbod op het AZC-Gilze kan verbeteren.”

Teneinde dit doel te realiseren, staat in het onderhavige onderzoek de volgende vraag centraal:

‘Wat zijn de mogelijkheden en knelpunten bij het bieden van onderwijs aan uitgeprocedeerde asielzoekers van 18 jaar en ouder die op de gezinslocatie van het asielzoekerscentrum in Gilze verblijven?’

Hier vloeien de volgende deelvragen uit voort:

- Welke mogelijkheden biedt de Nederlandse wetgeving met betrekking tot scholing als het gaat om (uitgeprocedeerde) asielzoekers?
- Wat zijn de wensen en ervaringen van de uitgeprocedeerde asielzoekers die willen studeren binnen AZC-Gilze?
- Wat zijn de ervaringen van landelijke organisaties met betrekking tot onderwijs voor uitgeprocedeerde asielzoekers?
- Wat zijn de ervaringen naar aanleiding van genomen initiatieven van het Robin Hood College op het AZC in Den Helder die gericht zijn op het verbeteren van onderwijs van zowel het Robin Hood College als de uitgeprocedeerde asielzoekers op het AZC in Den Helder?

¹¹ Sociale kaart Nederland, (2016) ‘Nidos- jeugdbescherming voor vluchtelingen’ geraadpleegd op 12-2-2016 via: <https://amersfoort.socialekaartnederland.nl/organisaties/nidos-jeugdbescherming-voor-vluchtelingen-amersfoort-amersfoort>

Hoofdstuk 2 onderzoeksmethoden

Het onderzoek is te typeren als een verkennend onderzoek met een kwalitatieve benadering. Verkennend omdat er nog onvoldoende kennis is over de onderwijsmogelijkheden voor deze specifieke doelgroep. Omdat de ervaringen en motieven van verschillende betrokkenen centraal staan is daarnaast een kwalitatief onderzoek het meest passend. De belangrijkste onderzoeksmethoden in dit onderzoek zijn interviews en bronnenonderzoek. Het doel van het onderzoek is dus niet het generaliseren naar een grote populatie, maar juist om de verdieping op te zoeken. In dit hoofdstuk zal ik per deelvraag en voor het onderdeel IRP de methoden van dataverzameling en analyse beschrijven.

In deelvraag 1 staat het juridisch kader met betrekking tot het recht op onderwijs centraal. Aan de hand van een rechtsbronnen- en literatuuronderzoek wordt de deelvraag beantwoord. Rechtsbronnen zijn onder meer de wettenbundel en internationale verdragen die het recht op onderwijs beschrijven. Deze rechtsbronnen zijn geselecteerd en in kaart gebracht op basis van gesprekken met verschillende personen, te weten André de Beer die als vrijwilliger juridische spreekuren bij VW op Gilze houdt, Ton Schuitemaker die bestuursvoorzitter van het Robin Hood college is (in het bijzonder met betrekking tot de selectie van internationale verdragen) en Rian Ederveen van het landelijk ongedocumenteerden steunpunt (LOS) om eventueel ontbrekende relevante wetten en verdragen aan te vullen. Deze zijn geanalyseerd door gebruik van het uitbreiden van zoektermen met betrekking tot de genoemde rechtsbronnen. Er is dan een zoekterm ingevoerd en het resultaat van deze zoekterm is bekeken.

Als er te weinig relevante informatie naar voren kwam werd een nieuwe zoekterm toegevoegd.

Het resultaat was een verzameling 'hits' die aan ten minste twee zoektermen voldeden en dus specifiekere waren.¹²

De uiteindelijke bronnen die uit deze zoekresultaten naar voren kwamen brachten voldoende informatie naar voren om als relevante informatie in deze deelvraag te verwerken. Waar ik specifiek op lette was de actualiteit van de bron en of de informatie betrekking had op uitgeprocedeerde asielzoekers. In de praktijk worden asielzoekers en uitgeprocedeerde asielzoekers veel door elkaar gehaald.

In deelvraag 2 staan de ervaringen en wensen met betrekking tot de uitgeprocedeerde asielzoekers die willen studeren centraal. Interviews en observaties tijdens de interviews waren erop gericht een diepgaand inzicht te krijgen in de ervaringen en wensen die deze groep heeft. De bevindingen zijn vormgegeven aan de hand van potretten. Een rapportagevorm die aansluit bij de kwalitatieve benadering in dit onderzoek. Hiervoor zijn vier uitgeprocedeerde asielzoekers face to face bij VW Gilze geïnterviewd, aan de hand van een semigestructureerde vragenlijst. Er is bij deze interviews veel ruimte voor eigen inbreng van de ondervraagden en ervaringen die zij willen delen met betrekking tot dit onderwerp. Door deze ruimte wordt de validiteit van het onderzoek immers verhoogd, omdat er zaken ingebracht kunnen worden die van belang zijn maar door de onderzoeker over het hoofd gezien kunnen worden bij het opstellen van de interviewvragen. Door de interviews deels te standaardiseren is de betrouwbaarheid gewaarborgd. De inbreng is namelijk niet volledig afhankelijk van de geïnterviewde, maar wordt gestuurd door de onderzoeker zodat interviewresultaten onderling vergelijkbaar zijn.

Volledige verslagen van deze interviews zijn ondergebracht in de bijlagen. De vragen zijn onderverdeeld in de topics ervaringen met betrekking tot het volgen van onderwijs, het leven op de GLO, ervaringen met betrekking tot hulpverlenende instanties en wensen met betrekking tot het volgen van onderwijs. Namen van de jongeren zijn met toestemming van de uitgeprocedeerde asielzoekers gepubliceerd. De verwerking van de interviews heeft plaats gevonden door middel van audio opnames. Deze zijn na afloop van het interview volledig uitgeschreven en vervolgens samengevat voor de beantwoording van deze deelvraag. Met de jongeren is contact gezocht door middel van de bewonerslijst van de GLO bij VW-Gilze. Hier staan alle bewoners die op dit moment op de GLO verblijven op. Eveneens staat hun geboortedatum hierbij vermeld waarbij door mij gekeken is naar de jongvolwassenen boven de 18 jaar. Vervolgens is een van deze jongeren benaderd, met het verzoek andere jongeren te vragen of ze in de gelegenheid waren om geïnterviewd te worden. Dit wordt ook wel een sneeuwbalsteekproef genoemd; er wordt dan gestart met enkele personen die tot de onderzoekspopulatie behoren – in dit geval uitgeprocedeerde asielzoekers die onderwijs willen volgen – en aan hen wordt gevraagd namen van andere personen aan te reiken die ook tot deze populatie behoren.

¹² Maarten van Veen, Kees Westerkamp, Deskresearch, informatie selecteren, beoordelen en verwerken, Amsterdam 2010, Pearson education, p. 59

Het is een selecte steekproef, waarvan het nadeel kan zijn dat jongeren met bepaalde kenmerken uit deze populatie niet in de steekproef terecht komen; deze techniek is echter wel bruikbaar voor populaties die moeilijk vindbaar en/of moeilijk benaderbaar zijn.¹³ Op de GLO van Gilze bleek de doelgroep beperkt te zijn, maar hebben uiteindelijk alsnog drie andere jongeren zich zo vrij opgesteld om deze gesprekken met mij aan te gaan. Tijdens het eerste gesprek zijn mobiele nummers uitgewisseld waarbij gebruik werd gemaakt van What's app en een groepsapp, om vervolgspraken te plannen.

In deelvraag 3 staan de ervaringen van landelijke organisaties met betrekking tot onderwijs voor uitgeprocedeerde asielzoekers centraal. Ter beantwoording zijn onderzoeksrapporten geraadpleegd en de websites van deze organisaties. Ook zijn er semigestructureerde interviews gehouden met deze organisaties. Verslagen van deze interviews zijn terug te vinden in de bijlagen. Bij de selectie van organisaties is gekeken of deze een bijdrage leveren of kunnen leveren aan de verbetering van onderwijs voor uitgeprocedeerde asielzoekers. Ik heb daarbij voor LOS, het ASKV en het UAF gekozen. Er is voor deze organisaties gekozen vanwege de diversiteit in de functie en dienstverlening. LOS profileert zich als een kenniscentrum rondom uitgeprocedeerden, ASKV biedt leerwerktrajecten op mbo-niveau aan in een specifieke gemeente van ons land en het UAF bekommert zich om studenten die willen studeren aan het hoger onderwijs. Interviews zijn gehouden met respectievelijk LOS, ASKV en het UAF.

Met betrekking tot het UAF is geïnterviewde, Matthijs Westeijn die van mei 2008 tot en met mei 2015 bij het UAF werkzaam is geweest, geïnterviewd. Hij gaf hier voorlichting over het aanbod, voorwaarden van het UAF, maar ook over onderwijsmogelijkheden. Dat bestond uit het geven van voorlichtingen over hoe hoger onderwijs in Nederland georganiseerd is. De meerwaarde om Matthijs te interviewen voor dit onderzoek is, dat hij precies weet hoe het proces na het krijgen van een verblijfsvergunning, of het juist niet verkrijgen van een verblijfsvergunning verloopt, terwijl men bezig is met een opleiding. Hoewel hij zich in zijn huidige functie op dit moment niet veel meer met onderwijs bezig houdt geeft hij aan dat op het moment dat een vraag met betrekking tot onderwijs zich voordoet hij de kennis die hij opgedaan heeft vanwege zijn achtergrond, kan overdragen.

De grote diversiteit van de geselecteerde organisaties leverde verschillende standpunten waardoor een rijk beeld verkregen kon worden van de ervaringen van de organisaties ten aanzien van dit onderzoeksthema. Ook hiervoor zijn semi-gestructureerde interviews gehouden. Zoals bij de aanpak van deelvraag 2 beschreven, verhogen de semi-gestructureerde interviews zowel de betrouwbaarheid als validiteit van het onderzoek. De benaderde organisaties zijn – evenals zoals beschreven bij deelvraag 2 - naar voren gekomen via een sneeuwbalsteekproef. De verwerking van de interviews heeft plaats gevonden door middel van audio opnames. Deze zijn na afloop van het interview volledig uitgeschreven en vervolgens samengevat in verschillende onderwerpen die aan de orde kwamen tijdens de interviews. Dit had betrekking op ervaringen, visie en verkenning van mogelijkheden. Deze driedeling per organisatie, in combinatie met een voorgaande analyse van een pilot die betrekking had op activering van uitgeprocedeerde asielzoekers, die onder meer plaatsvond op AZC-Gilze, zorgden tezamen voor de beantwoording van deze deelvraag. Verslagen van de volledige interviews kunnen teruggevonden worden onder de bijlagen van dit onderzoek.

In de laatste deelvraag staan de ervaringen van het Robin Hood College met betrekking tot hun pilot op het AZC in Den Helder en de ervaringen van een aantal van de asielzoekers die ervaring hebben gehad met ondersteuning van het college centraal. Het Robin Hood college onderscheidt zich van de eerder genoemde organisaties omdat deze zich specifiek richt op het verbeteren van scholing in tegenstelling tot de hiervoor genoemde organisaties die ook nog nevenactiviteiten -al dan niet met betrekking tot de onderzoeksgroep- hebben. Gegevens over de pilotervaringen werden verzameld door middel van interviews met Ton Schuitemaker, uitgeprocedeerde asielzoekers op het AZC-Den Helder en documentanalyse met betrekking tot het onderzoeksrapport die is opgesteld naar aanleiding van de pilot. De vragen zijn onderverdeeld in de topics aanbevelingen vanuit de jongeren, het huidige bestaan en hoe de jongeren de toekomst voor zich zien. Deze topics hebben betrekking tot het volgen van onderwijs, het leven op de GLO, ervaringen met betrekking tot hulpverlenende instanties en wensen met betrekking tot het volgen van onderwijs. Namen van de jongeren zijn met toestemming van de uitgeprocedeerde asielzoekers gepubliceerd. De verwerking van de interviews heeft plaats gevonden door middel van audio opnames.

¹³InfoNu, (2013) 'Verschillende soorten steekproeven' geraadpleegd op 23-05-2016 via: <http://educatie-en-school.infoNu.nl/methodiek/85543-verschillende-soorten-steekproeven.html>

Deze zijn na afloop van het interview volledig uitgeschreven en vervolgens per vraag samengevat voor de beantwoording van de laatste deelvraag. Een verslag van het volledige interview met het Robin Hood College en verscheidene uitgeprocedeerde asielzoekers die met het college in aanraking zijn gekomen, kan teruggevonden worden in de bijlagen van dit onderzoek.

Voor het onderdeel IRP is op 11 mei 2016 een bezoek aan de Filipijnen gebracht, waar een afspraak heeft plaatsgevonden met de UNHCR. Het UNHCR is een mensenrechtenorganisatie. UNHCR's voornaamste doel is om de rechten en het welzijn van vluchtelingen te waarborgen.¹⁴ Het mandaat wat de UNHCR in de Filipijnen bekleedt, is hoofdzakelijk gericht op bescherming van asielzoekers en vluchtelingen. Met de UNHCR werd de situatie met betrekking tot onderwijs voor uitgeprocedeerde asielzoekers en onderwijs voor asielzoekers in het algemeen, besproken. Dit werd gedaan door middel van een semigestructureerd interview. Voorafgaand zijn de vragen gestuurd naar Lindsey Atienza, protection associate -vrij vertaald in het Nederlands staat dit voor beschermingslid-binnen de UNHCR, met wie ik het interview zou hebben. Dit is gedaan zodat zij zich inhoudelijk kon voorbereiden op het interview. In haar rol als protection associate biedt mevrouw Atienza bescherming aan asielzoekers in de Filipijnen tijdens hun asielprocedure. Het interview vond plaats op 11 mei 2016, duurde anderhalf uur en vond plaats bij het corporate plaza op de Filipijnen. De vragen binnen dit interview waren onderverdeeld in drie onderdelen. Dit waren vragen die betrekking hadden op het onderwijs in de Filipijnen in zijn algemeen, het tweede onderdeel richtte zich specifiek op asielzoekers, immigranten en vluchtelingen en tot slot had het derde deel betrekking op vragen die moesten bijdragen aan de beantwoording voor de ingebrachte casus voor het IRP.

De overige onderdelen waren van belang als achtergrondinformatie. Door kennis over de context van het land te verzamelen kunnen de antwoorden beter begrepen worden. De verwerking van het interview heeft plaats gevonden door middel van een audio opname. Deze is na afloop van het interview volledig uitgeschreven en vervolgens voor IRP samengevat voor de beantwoording van dit onderdeel. Een verslag van het volledige interview met de UNHCR kan teruggevonden worden in de bijlagen van dit onderzoek. Eveneens is voor het onderdeel IRP gebruik gemaakt van het internet, -eveneens zoals besproken onder deelvraag een- wat met name betrekking heeft op de wetgeving in Nederland en het rechtsfilosofisch perspectief.

2.1 Verantwoording met betrekking tot invulling van de vrije ruimte

De invulling van mijn vrije ruimte betreft een uitbreiding van mijn gehele onderzoek, van 45 pagina's naar 60 pagina's (exclusief bijlagen). Van de afstudeercoördinatie heb ik op 1-6-2016 via de e-mail toestemming verkregen voor het invullen van mijn vrije ruimte met een uitbreiding van mijn inhoudelijk product. Ik heb voor deze uitbreiding gekozen vanwege de diepgang die mijn onderzoeksvraag met zich heeft meegebracht. De tijd die ik hier extra aan besteed heb valt onder meer terug te herleiden naar de hoeveelheid semigestructureerde interviews die binnen het kader van drie verschillende deelvragen door mij gedaan zijn. Hier kwam veel nieuwe informatie uit naar voren die ik dan weer tot op zekere hoogte in mijn onderzoek verwerkte. Sommige nieuwe informatie bestond daarbij uit toelichtingen van overige personen die door mij niet benaderd waren voor een interview. Met deze personen is telefonisch contact geweest. Met betrekking tot de interviews met de uitgeprocedeerde asielzoekers op AZC-Gilze heb ik meerdere afspraken gepland, wat daarbij ook om een extra inspanning vroeg. Bij een enkele afspraak was wellicht niet alle relevante informatie naar voren gekomen. Alle interviews heb ik daarnaast verbatim uitgeschreven en toegevoegd als bijlage, wat eveneens als een extra inspanning gezien kan worden. Veel interviews duurde daarbij rond de anderhalf uur wat mij ongeveer 50 uur kostte om verbatim uit te werken. Daarnaast heb ik voor het onderdeel IRP de verdieping opgezocht door naar de Filipijnen te gaan en een interview te houden met mensenrechten organisatie UNHCR. Dit interview is eveneens verbatim uitgeschreven. Al deze factoren tezamen, rechtvaardigen de uitbreiding van mijn IP van 45 naar 60 pagina's.

14 UNHCR, (2013), 'Over UNHCR', geraadpleegd op 14-06-2016 via: <http://www.unhcr.nl/over-unhcr.html>

Hoofdstuk 3 wetgeving

Dit hoofdstuk gaat in op deelvraag 1: welke mogelijkheden biedt de Nederlandse wetgeving met betrekking tot scholing?

3.1 Inleiding

“more than one-third of the world’s adults have no access to the printed knowledge, new skills, and Technologies that could improve the quality of their lives and help them shape, and adapt to, social and cultural change; and more than 100 million children and countless adults fail to complete basic education programmes; millions satisfy the attendance requirements but do not acquire essential knowledge and skills.”¹⁵

Dit hoofdstuk geeft binnen het juridische kader het speelveld aan, wat er mogelijk is voor uitgeprocedeerde asielzoekers van 18 jaar en ouder op het gebied van scholing. Er wordt eveneens gekeken naar wat de knelpunten en belemmeringen zijn. Er zijn meerdere internationale verdragen die ingaan op de rechten van mensen en specifieke doelgroepen daarbinnen. Hoewel deze verdragen niet allemaal in strikte zin bindend zijn, wordt er wel waarde aan gehecht door de landen die deze verdragen getekend hebben. Al deze verdragen hangen met elkaar samen en werken juridisch door op elkaar. De uitvoering of naleving hiervan kan in de praktijk anders zijn dan wat er wettelijk is afgesproken.

In dit hoofdstuk wordt daarom zowel ingegaan op wat er juridisch is afgesproken als op de uitwerking daarvan in de praktijk in Nederland. Eerst wordt gekeken naar de internationale verdragen en vervolgens bespreek ik de Nederlandse wetten die met deze verdragen in verband staan.

Er zullen hierbij eveneens verdragen behandeld worden die niet op de uitgeprocedeerde asielzoekers van 18 jaar en ouder van toepassing zijn.

Deze worden toch behandeld, zodat het duidelijk wordt wat de mogelijkheden voor andere doelgroepen zijn -zoals kinderen en mensen met een verblijfsvergunning- en wat er specifiek anders is voor de groep uitgeprocedeerde asielzoekers van 18 jaar en ouder. Op deze manier wordt duidelijk hoe de scholingsmogelijkheden zijn en waar belemmeringen liggen.

3.2 internationale verdragen

(Universele verklaring van de rechten van de mens, opgesteld door Eleanor Roosevelt, i.w.tr. 10-12-1948)

Het UVRM is de eerste internationale bevestiging van de universaliteit van mensenrechten. Universele rechten van de mens zijn internationaal afgesproken. De verklaring heeft geen bindende kracht, maar heeft in de loop der jaren grote morele betekenis gekregen als de belangrijkste internationale standaard van de mensenrechten.¹⁶ Met betrekking tot onderwijs stelt artikel 26 van de UVRM vast, dat iedereen recht op onderwijs heeft en dat het basisonderwijs kosteloos dient te zijn. Middelbare beroepsopleidingen zullen algemeen beschikbaar worden gesteld en hoger onderwijs zal open staan voor iedereen die hiervoor de begraafde bezit.

3.2.1 EVRM

(Europese Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, opgesteld door de Europese unie, i.w.tr. 04-11-1950)

Een verdrag dat ook de nadruk legt op de rechten van de mens is het EVRM. Het EVRM is een Europees verdrag waarin de mensen- en burgerrechten van alle inwoners van de aangesloten landen zijn vastgelegd. Dit verdrag is op 4 november 1950 in Rome tot stand gekomen; in navolging van de in 1948 opgestelde UVRM.¹⁷ Volgens artikel 2 van protocol 1 bij het EVRM bestaat er geen wetgeving die uitgeprocedeerde asielzoekers verbiedt om onderwijs te volgen.

¹⁵

Preamble van world declaration on education for all, jomtien, Thailand, World conference on education for all, 1990 p. 5

¹⁶ Amnesty International, (2013) ‘Universele verklaring van de rechten van de mens’ Geraadpleegd op 05-04-2016 via:

<https://www.amnesty.nl/mensenrechten/encyclopedie/universele-verklaring-de-rechten-de-mens-uvm>

¹⁷ Europa Nu, (2016) ‘Europees verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden’ Geraadpleegd op 12-04-2016

Via: https://www.europa-nu.nl/id/vh7dovnw4czu/europees_verdrag_tot_bescherming_van_de

3.2.3 internationaal verdrag betreffende de status van vluchtelingen

(Opgesteld door de Verenigde Naties, i.w.tr. 28-07-1951)

Het internationaal Verdrag betreffende de Status van Vluchtelingen werd op 28 juli 1951 opgesteld. Dit verdrag definieert wie in aanmerking komt voor de status van vluchteling en aan wie asiel moet worden verleend door het land waar een asielaanvraag gedaan wordt en welke rechten aan de al dan niet als vluchteling erkende asielzoeker worden toegekend.¹⁸ Dit verdrag stelt dat vluchtelingen, niet mogen worden teruggestuurd naar een land waarin zij vervolging te vrezen hebben. Dit wordt het verbod op refoulement genoemd.¹⁹

Het is hierbij van belang om het verschil tussen een asielzoeker en een vluchteling aan te geven. Het verschil tussen een asielzoeker en een vluchteling is dat de asielzoeker asiel zoekt en een vluchteling al asiel verkregen heeft. De juridische uitleg van hoe het in Nederland in de wet is geformuleerd, is als volgt. De asielzoeker is iemand van wie nog niet is vastgesteld of hij/zij op grond van bijvoorbeeld het vluchtelingenverdrag of artikel 3 EVRM wordt erkend als vluchteling. Hiertoe doorloopt iemand de asielprocedure.²⁰

Artikel 22 van het internationaal verdrag betreffende de status van vluchtelingen spreekt van gelijke behandeling van zowel vluchtelingen als de Nederlandse ingezetenen, wat betreft het lager onderwijs. Het artikel stelt ook dat vluchtelingen zo gunstig mogelijk, buiten het lager onderwijs om, behandeld zullen worden.

In het bijzonder heeft dit betrekking op de toelating van de studie, de erkenning van buitenlandse schoolcertificaten, universitaire diploma's en graden, de vermindering van studiegelden en de toekenning van beurzen. Dit verdrag heeft echter nog geen betrekking op mensen die nog geen status hebben en dus nog asielzoeker zijn. Ook voor de uitgeprocedeerde asielzoeker is dit verdrag niet van belang. Dit gaat pas voor hen gelden als zij een verblijfsstatus krijgen.

Deze kunnen zij bijvoorbeeld krijgen als zij een her-procedure ingaan en hier alsnog een status uit voortvloeit. Het is daarom belangrijk om het onderscheid tussen statussen goed in de gaten te houden. Zoals hierboven besproken is iemand in een (her)procedure een asielzoeker maar zodra deze herprocedure faalt, is men weer een uitgeprocedeerde asielzoeker. Asielzoekers hebben rechten die uitgeprocedeerde asielzoekers niet hebben.

3.2.4 IVESCR

(internationaal verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten, opgesteld door de Verenigde Naties i.w.tr. 19-12-1966)

Dit verdrag dat is opgesteld door de Verenigde Naties in 1966 werkt verschillende mensenrechten dieper uit, in tegenstelling tot een algemeen verdrag zoals de UVRM.²¹ In artikel 13 van het internationaal verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten, wordt het recht op onderwijs voor iedereen omschreven.

*“De Verenigde Naties zijn voorts van oordeel dat het onderwijs eenieder in staat dient te stellen een nuttige rol te vervullen in een vrije samenleving en het begrip, de verdraagzaamheid en de vriendschap onder alle volken en alle rasgemeenschappen, etnische en godsdienstige groeperingen, alsmede de activiteiten van de Verenigde Naties voor de handhaving van de vrede dient te bevorderen.”*²²

Dit verdrag stelt vast dat het primaire onderwijs voor iedereen verplicht en kosteloos beschikbaar dient te zijn. Mensen die geen lager onderwijs gevolgd of voltooid hebben, dienen volgens dit artikel zoveel mogelijk gestimuleerd te worden om toch nog naar school te gaan. Ook stellen zij dat er studiefinanciering beschikbaar moet zijn voor de mensen die een vervolgstudie willen doen en niet meer leerplichtig zijn.

18 UNHCR, (2016) ‘Conventie and protocol’ Geraadpleegd op 12-04-2016 via: <http://www.unhcr.nl/unhcr-in-nederland/publicaties/convention-and-protocol.html>

19 Amnesty International, (2016) ‘Vluchtelingenverdrag (in 10 vragen)’ Geraadpleegd op 05-04-2016 via: <https://www.amnesty.nl/mensenrechten/encyclopedie/vluchtelingenverdrag>

20 Werkdocument vluchtverhaal analyse pagina 38 (interne documentatie binnen vluchtelingenwerk Nederland)

21 Mensenrechten, (2014) ‘verdragen en wetten’ Geraadpleegd op 12-04-2016 via: <https://www.mensenrechten.nl/wat-zijn-mensenrechten/verdragen-en-wetten>

22 De rechten van de mens, Paul Morren, Leuven-Apeldoorn, Garant, 1999, p. 173

3.2.5 IRVK

(Kinderrechtenverdrag, opgesteld door de Verenigde Naties, i.w.tr. 20-11-1989)

Op 20 november 1989 werd het Kinderrechtenverdrag door de Verenigde Naties aangenomen.²³ Hierin staat dat ieder kind recht heeft op onderwijs. In artikel 28 van het Kinderrechtenverdrag staat dat de Nederlandse Staat het recht heeft om basisonderwijs verplicht te stellen.

Voor **iedereen** zou dit gratis beschikbaar moeten zijn. Het woord "iedereen", duidt ook op mensen die (nog) niet in het bezit zijn van een Nederlanderschap en ook voor statushouders. Dit zijn mensen die inmiddels een verblijf in Nederland op basis van hun asielaanvraag hebben verkregen. Ook stelt dit artikel dat de Nederlandse Staat de ontwikkeling van verschillende vormen van voortgezet onderwijs dient aan te moedigen en toegankelijk dient te maken voor alle kinderen.

Met betrekking tot het hoger onderwijs dient dit toegankelijk te worden gemaakt voor alle kinderen die daar de begaafdheid toe bezitten. Art. 29 van het Kinderrechtenverdrag stelt vervolgens dat het onderwijs gericht dient te zijn op een zo volledig mogelijke ontplooiing van de persoonlijkheid, de talenten en de geestelijke en lichamelijke vermogens van elk kind. Onderwijs dient het kind voor te bereiden op een actief volwassen leven in een vrije samenleving en zal het kind respect bijbrengen voor mensenrechten, voor zijn ouders, zijn culturele achtergrond, taal en waarden en voor de culturele achtergrond van anderen.²⁴

Uit dit verdrag wordt duidelijk dat er dus belang wordt gehecht aan het recht op onderwijs voor kinderen. Het Kinderrechtenverdrag benoemt weliswaar "iedereen" maar heeft slechts betrekking op alle kinderen tot 18 jaar. De uitgeprocedeerde asielzoekers van 18 jaar en ouder vallen hier buiten. Daarnaast is het verdrag ook niet bindend.

3.2.6 World Declaration on Education for All

(opgesteld door de UNESCO, i.w.tr. 03-1990)

Deze verklaring stelt dat onderwijs beschikbaar moet worden gesteld voor alle kinderen, alle jongeren en alle volwassenen.²⁵ Iedereen heeft dus recht op onderwijs.

Zij stellen eveneens dat er een actieve inzet plaats moet vinden om educatieve verschillen voor benadeelde groepen te laten verdwijnen. Zij stellen dat onderwijs toegankelijk moet zijn en gestimuleerd moet worden voor vluchtelingen. Dit wordt aangegeven in de World Declaration on Education for All van de UNESCO.²⁶

3.2.5 Europese Richtlijn 2013/33/EU

(opgesteld door de Europese Unie i.w.tr. 26-06-2015)

Deze opvangrichtlijn richt zich op de opvang van asielzoekers en heeft ten doel minimumnormen vast te stellen die normaliter voldoende zijn om een menswaardige levensstandaard te genieten.²⁷

Op grond van artikel 14 lid 1 van de Europese Richtlijn 2013/33/EU tot vaststelling van minimumnormen voor de opvang van asielzoekers is bepaald dat de lidstaten minderjarige kinderen van asielzoekers toegang tot het onderwijs moet bieden. Asielzoekers moeten net als Nederlandse kinderen onderwijs onder vergelijkbare omstandigheden krijgen.

3. 3 Wetten en regels in Nederland

Doorwerking van de verdragen in Nederland.

Nederland is partij bij internationale afspraken en verdragen over mensenrechten. Veel van deze afspraken komen voort uit de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (UVRM). Het feit dat de UVRM als zodanig niet bindend is wil niet zeggen dat het juridisch geen betekenis heeft.

²³ Kinderrechtencollectief, (onbekend) 'Kinderrechten' Geraadpleegd op 12-04-2016 via: <http://www.kinderrechten.nl/p/19/151/kinderrechten>

²⁴ Verdrag inzake de rechten van het kind, (2009) Unicef, p.36 Geraadpleegd op 8-1-2015 via: <https://www.bof.nl/live/wp-content/uploads/2010/07/20091116-kinderrechtenverdrag.pdf>

²⁵ World declaration on education for all, framework for action to meet basic learning needs, adopted by the world conference on education for all, pagina 9

²⁶ idem

²⁷ Eerste kamer der Staten-Generaal, (2011) 'E090115 richtlijn minimumnormen opvang' Geraadpleegd op 12-04-2016 via: https://www.eerstekamer.nl/eu/edossier/e090115_richtlijn_minimumnormen

Verdedigbaar is namelijk dat in elk geval een groot gedeelte van de rechten uit de UVRM inmiddels tot het internationale gewoonterecht zijn gaan behoren en om die reden door iedere staat gerespecteerd moeten worden. Los van de vraag in hoeverre het juridisch gezien bindende kracht heeft kan men tegenwoordig stellen dat de UVRM inmiddels een dermate hoog aanzien heeft gekregen dat men het moeilijk kan negeren.²⁸ Nederland heeft ook zonder meer getekend voor het internationale verdrag betreffende de status van vluchtelingen, het Europese Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, het internationale verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten en het kinderrechtenverdrag.²⁹ Hoewel geen van deze verdragen bindend is, hebben ze wel hun doorwerking binnen ons Nederlandse rechtssysteem gevonden. De verdragen waar Nederland bij betrokken is, vinden namelijk weer hun doorwerking in Nederland binnen de wetten die in de opkomende alinea's besproken worden.

3.3.1 GW

(Grondwet, i.w.tr. 24-08-1815)

De GW is het belangrijkste staatsdocument en hoogste nationale wet van Nederland. De GW bevat de regels voor onze staatsinrichting en de grondrechten van de burgers.³⁰ Artikel 1 van de Nederlandse GW stelt dat allen die zich in Nederland bevinden, in gelijke gevallen, gelijk behandeld dienen te worden.

Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook, is niet toegestaan. Met name het tweede onderdeel van dit artikel is van belang. De tweede zinsnede eindigt met de formulering "op welke grond dan ook". De wetgever heeft deze open formulering in het artikel opgenomen zodat het discriminatieverbod niet alleen geldt voor de expliciet genoemde gronden, maar dat dit discriminatieverbod ook voor andere gronden zou kunnen gelden.³¹ Als dit discriminatieverbod geldt voor allen die zich in Nederland bevinden, dan zou dit dus ook moeten gelden voor uitgeprocedeerde asielzoekers die hier in Nederland verblijven. Uitgeprocedeerde asielzoekers worden echter niet gelijk behandeld zoals bijvoorbeeld blijkt uit toegang tot onderwijs, recht op bijstand en werk.

3.3.2 LPW

(Leerplichtwet opgesteld door de minister van onderwijs, cultuur en wetenschap (i.w.tr. 30-05-1968))

De LPW regelt de verplichting tot het volgen van onderwijs. De verplichting tot het volgen van onderwijs is opgenomen in art. 3 lid 1 sub a, art. 3 lid 1 sub b en art. 4 B van de leerplichtwet. Dit artikel heeft betrekking op alle kinderen van 5 tot 18 jaar.

Dit geldt voor alle kinderen, dus ook alle asielzoekers in Nederland, ongeacht of ze wel of niet een verblijfsvergunning hebben.

3.3.3 Onderwijswetten

(wet op het primair onderwijs, (i.w.tr. 02-07-1981) wet op de expertisecentra (i.w.tr.15-12-1982), wet op het voortgezet onderwijs (i.w.tr. 14-02-1963), wet educatie en beroepsonderwijs (i.w.tr. 31-10-1995) en de wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (i.w.tr 08-10-1992))

Naast de hierboven besproken LPW zijn er een aantal wetten die minimumvoorwaarden voor het onderwijs stellen. Scholen moeten voldoen aan de minimumvoorwaarden om in aanmerking te komen voor onderwijsbekostiging.³² Deze wetten worden ook wel de sectorwetten genoemd, omdat iedere wet alleen van toepassing is op een specifieke onderwijssector. In deze wetten staat de procedure rondom toelating beschreven.

Hoewel voor iedere opleidingssoort weer andere toelatingwetten gelden, heeft het voor de uitgeprocedeerde asielzoeker veelal dezelfde uitkomst.³³ Art 8.1.1 van de wet educatie en beroepsonderwijs (WEB) is daarvan een voorbeeld. In dit artikel staat dat ongedocumenteerde leerlingen kunnen worden toegelaten bij de school, als ze bij het begin van de opleiding nog geen 18 zijn óf rechtmatig verblijf hadden bij het begin van de opleiding. Een voorbeeld van een rechtmatig verblijf tijdens het begin van een opleiding is de aanvraag voor een kinderpardon.

²⁸Prison law, (2010-2015) 'Internationale mensenrechtendocumenten' Geraadpleegd op 17-05-2016 via: <http://www.prisonlaw.nl/verdragen>

²⁹Rijksoverheid, (onbekend) 'Mensenrechten Nederland' Geraadpleegd op 11-04-2016 via: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/mensenrechten/inhoud/mensenrechten-nederland>

³⁰Parlement & politiek, (onbekend) 'Grondwet van Nederland' Geraadpleegd op 12-04-2016 via: http://www.parlement.com/id/vh8lnhrqeym0/grondwet_van_nederland

³²Onderwijsconsument, (2014) 'Onderwijsrecht in het kort' Geraadpleegd op 21-05-2016 via: <https://www.onderwijsconsument.nl/onderwijsrecht/>

³³ idem

Bij een aanvraag kinderpardon -die betrekking heeft op de aanvraag voor een verblijf in Nederland voor langdurig verblijvende kinderen-³⁴ verblijft een gezin tijdelijk rechtmatig in Nederland. Men kan dan aan een opleiding beginnen en deze afronden. Echter bieden dus de wet WEB, maar ook de andere onderwijswetten geen mogelijkheden voor de uitgeprocedeerde asielzoekers indien zij de leeftijd van 18 gepasseerd zijn.

3.3.4 De Koppelingswet en de vreemdelingenwet 2000

(i.w.tr. 01-08-1998 (koppelingswet) en i.w.tr. 01-04-2001 (vreemdelingenwet)

In juli 1998 was de Koppelingswet van kracht geworden. Doel van de wet was helderheid te scheppen in de positie van vreemdelingen zonder verblijfs- of werkvergunning.³⁵ Bij de vreemdelingenwet gaat het daarbij om alle regels die betrekking hebben op de toelating, het verblijf en de verwijdering van vreemdelingen.³⁶

Art 8 a lid 2 van de koppelingswet stelde dat als jongeren voor de leeftijd van 18 zijn ingestroomd, ze -behoudens uitzetting- een opleiding af mogen maken. Op basis van deze wet hadden alle kinderen, dus ook asielzoekers zonder status, tot 18 jaar recht op onderwijs. Vandaag de dag bestaat de koppelingswet niet meer en is dit een leeg document geworden. Vanwege het feit dat de koppelingswet bestaande sociale wetten wijzigde, zijn de gewenste wijzigingen feitelijk doorgevoerd in de huidige wetgeving. Voor de rechten die men nog wel heeft -met betrekking tot gezondheid, juridische bijstand, en onderwijs- is een apart artikel opgenomen in de vreemdelingenwet 2000.³⁷ Het gaat daarbij om artikel 10 van deze wet. De verdere uitwerking staat in de sociale wetten. Voor onderwijs gaat het dan om de onderwijswetten. Dit zijn achtereenvolgens de wet op het primair onderwijs, de wet op de expertisecentra, de wet op het voortgezet onderwijs, de wet educatie en beroepsonderwijs en de wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek.

3.3.5 Rva

(regeling verstrekkingen asielzoekers en andere categorieën vreemdelingen i.w.tr. 26-01-2005)

In de regeling verstrekkingen asielzoekers en andere categorieën vreemdelingen, is nader uitgewerkt wie recht heeft op opvangvoorzieningen en waar die opvangvoorzieningen uit bestaan. Te denken valt aan onderdak, een wekelijkse financiële toelage en de dekking van medische kosten. Scholing voor meerderjarige uitgeprocedeerde asielzoekers wordt in deze regeling niet besproken. De bewoners van de GLO's vallen formeel niet onder de Rva 2005.³⁸ De bewoners in de GLO's ontvangen wel een financiële bijdrage voor eerste levensbehoeften. De hoogte van het bedrag (tussen € 33,15 en € 44,80 per volwassene per week) hangt onder meer samen met de grootte van het gezin. Daarnaast ontvangen de minderjarige kinderen zakgeld en weekgeld, in lijn met de Rva 2005.

Bewoners moeten van dit bedrag boodschappen, kleding, reiskosten en andere zaken betalen.³⁹ Het is echter onmogelijk om van dit bedrag ook een opleiding te kunnen bekostigen.

De Nederlandse overheid stelt dat de plicht om onderwijs te volgen eindigt met het bereiken van de leeftijd van 18 jaar.⁴⁰ Hiermee voldoet Nederland technisch gezien dan ook aan de verplichtingen uit de Europese richtlijn 2013/33/EU. Asielzoekers hebben ook het recht om ook na hun 18^e naar school te gaan, maar uitgeprocedeerde asielzoekers hebben dit recht alleen onder hele specifieke voorwaarden.

34 InfoNu, (2016) 'Kinderpardon- verblijfsvergunning voor kinderen' Geraadpleegd op 11-05-2016 via: <http://mens-en-samenleving.infonu.nl/politiek/122753-kinderpardon-verblijfsvergunning-voor-kinderen.html>

35 Stichting koppeling, (onbekend) 'koppelingswet' Geraadpleegd op 12-04-2016 via: <http://www.stichtingkoppeling.nl/de-koppelingswet/>

36 Judex, (2016) 'wat is vreemdelingenrecht en wanneer is iemand een vreemdeling?' Geraadpleegd op 11-05-2016 via:

http://www.judex.nl/rechtsgebied/vreemdelingenrecht_%26_asiel/vreemdeling-en-nederlanderschap/artikelen/933/wat-is-vreemdelingenrecht-en-wanneer-is-iemand-een-vreemdeling_.htm

37 Uit een gesprek op 11-05-2016 met Rian Ederveen, naar aanleiding van deelvraag 3, medewerkster bij stichting LOS.

38 Werkgroep Kind in AZC. (2014). 'Het is hier in één woord gewoon...stom!'. Onderzoek naar het welzijn en perspectief van kinderen en jongeren in gezinslocaties geraadpleegd op 21-01-2016 via: http://www.kind-in-azc.nl/docs/rapport_gezinslocaties.pdf

39 Werkgroep Kind in AZC. (2014). 'Het is hier in één woord gewoon...stom!'. Onderzoek naar het welzijn en perspectief van kinderen en jongeren in gezinslocaties geraadpleegd op 21-01-2016 via: http://www.kind-in-azc.nl/docs/rapport_gezinslocaties.pdf

40 Beantwoording Kamervragen met kenmerk 2012Z14391 door de minister voor Immigratie, Integratie en Asiel, G.B.M. Leers in 2012

De EU-Richtlijn minimumnormen richt zich met name namelijk op de opvang van asielzoekers en houdt in dat alle lidstaten verplicht zijn asielzoekers een bepaald minimum aan steun te verlenen om hun een menswaardige levensstandaard te garanderen, waarbij ook speciaal hulp wordt verleend aan degenen die dat het meest nodig hebben.⁴¹ De richtlijn stelt te handelen in overeenstemming vanuit het respect voor de mensenrechten, die voortvloeien uit de genoemde internationale verdragen. Voor uitgeprocedeerde asielzoekers geldt de richtlijn echter niet.

Beroepsonderwijs en hoger onderwijs worden, anders dan het basis onderwijs, niet volledig vanuit de overheid bekostigd, noch voor Nederlandse volwassenen, noch voor volwassen (uitgeprocedeerde) asielzoekers. Hiermee voldoet Nederland aan het gelijkheidsbeginsel, zoals deze wordt omschreven in artikel 22 van het internationale verdrag betreffende de status van vluchtelingen. Dit artikel stelt dat zowel (uitgeprocedeerde) asielzoekers als Nederlanders gelijkwaardig behandeld dienen te worden.

Voor beroepsonderwijs en hoger onderwijs is dus les- of cursusgeld dan wel collegegeld verschuldigd door zowel Nederlanders als niet Nederlanders, dat volgens dit argument, gebaseerd op de Nederlandse wet dus door zowel de (uitgeprocedeerde) asielzoekers als de Nederlanders betaald moet worden.

3.4 Studiefinanciering

Voor het volgen van onderwijs kan men studiefinanciering aanvragen. Men kan echter alleen voor deze financiering in aanmerking komen als men in het bezit is van een geldige verblijfsvergunning. Uitgeprocedeerde asielzoekers kunnen hiervoor niet in aanmerking komen, omdat ze geen geldige verblijfsvergunning hebben en niet rechtmatig verblijven in Nederland.⁴² Wel kan voor de asielzoekers die nog geen verblijfsvergunning hebben en nog niet uitgeprocedeed zijn, vaak een buiteninvordering van het lesgeld bij het DUO worden aangevraagd.⁴³ Deze buiteninvordering kan men terugvinden onder de beleidsregel buiteninvorderingstelling lesgeld asielzoekers en bepaalde categorieën vreemdelingen ex artikel 9b lesgeld en cursusgeldwet.

Men krijgt dan een verklaring van het DUO dat zij die kosten niet gaan incasseren. Normaal moet men het lesgeld dus betalen, maar bij de buiteninvordering wordt deze verplichting ingetrokken.

De buiteninvordering heeft alleen betrekking op het beroepsonderwijs (art. 1 lid e les- en cursusgeldwet, art. 1.1.1 wet educatie en beroepsonderwijs) Deze invordering is bedoeld voor mensen die het lesgeld niet kunnen betalen. Mensen die op een GLO verblijven kunnen in aanmerking voor deze regeling komen, mits zij rechtmatig in Nederland verblijven en dit ook aan kunnen tonen.

Met betrekking tot het inschrijven voor een opleiding, geldt voor de volwassen vreemdeling de regel dat als zij hier rechtmatig verblijven, zij zich kunnen inschrijven voor bekostigd onderwijs. Voor inschrijving is wel een geldige legitimatie vereist. Deze kan bestaan uit een vreemdelingenidentiteitsbewijs (W-document of w2 document). Een W-document is bestemd voor vreemdelingen die asiel hebben aangevraagd en nog geen (definitieve) beslissing op hun aanvraag hebben ontvangen.

Een W2 document heeft onder meer betrekking op vreemdelingen aan wie uitstel van vertrek is verleend wegens hun gezondheidstoestand en vreemdelingen die voorheen in de asielpcedure zaten en nu een reguliere procedure volgen, onder meer door middel van de aanvraag van een kinderpardon.⁴⁴

Met deze W-documenten kunnen mensen hun identiteit, nationaliteit en het rechtmatig verblijf in Nederland aantonen.⁴⁵

41 Eerste kamer der Staten-Generaal, (2011) 'E090115- richtlijn minimumnormen opvang asielzoekers' Geraadpleegd op 11-04-2016 via:

https://www.eerstekamer.nl/eu/edossier/e090115_richtlijn_minimumnormen

42 Rijksoverheid, (onbekend) 'Heb ik als buitenlandse student recht op studiefinanciering in Nederland?' geraadpleegd op 13-11-2015 via:

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/studiefinanciering/vraag-en-antwoord/heb-ik-als-buitenlandse-student-recht-op-studiefinanciering-in-nederland>

43 Lowan, (2016) 'Lesgeld' Geraadpleegd op 18-03-2016 via: <http://www.lowan.nl/voortgezet-onderwijs/financiering/ocwduo/lesgeld/>

44 Immigratie- en naturalisatiedienst, (onbekend) 'Vreemdelingenidentiteitsbewijs (w- en w2- document)' Geraadpleegd op 10-06-2016 via:

<http://www.vreemdelingendocumenten.nl/nl/documenten/w-document/>

45 Immigratie- en naturalisatiedienst, (onbekend) 'Vreemdelingenidentiteitsbewijs (voorheen w- en w2- document)' Geraadpleegd op 18-03-2016 via:

https://kdw.ind.nl/KnowledgeRoot.aspx?restart=true&knowledge_id=MWOW_EnW2_Document&jse=1

Als kanttekening dient echter geplaatst te worden dat uit de praktijk blijkt dat een W-document geen leidend bewijs is met betrekking tot rechtmatig verblijf in Nederland bij de scholen waar deze groepen leerlingen zich inschrijven.⁴⁶ Voor scholen is dit namelijk de inschrijving bij de gemeentelijke basis administratie (GBA). De inschrijving bij de gemeente is gebaseerd op informatie van het Vreemdelingen Administratie Systeem van de IND, die op basis daarvan een code voor de gemeentelijke basisadministratie aanlevert.⁴⁷ Scholen zullen dit waarschijnlijk ook controleren, tenzij zij vinden dat iedereen recht heeft op onderwijs en daar hulp bij willen geven. Scholen houden zich dus niet altijd aan de wet en zijn hier dan ook ambivalent in.⁴⁸ Degenen die hier niet rechtmatig verblijven mogen de opleiding, waarmee zij al voor hun achttiende jaar waren gestart, naast de rechtmatig verblijvenden, afronden. Dit wordt het “koppelingsbeginsel” genoemd. Dit is tenzij terugkeer gerealiseerd kan worden voordat de opleiding is afgerond.⁴⁹

Het recht op onderwijs, zoals neergelegd in internationale verdragen en Europese regelgeving, vindt zijn neerslag in het kosteloze funderende onderwijs voor alle leer- en kwalificatieplichtigen. Dit is voor iedereen in Nederland hetzelfde. Er is technisch gezien dan ook geen sprake van discriminatie. Het probleem met recht op onderwijs is echter dat het hebben van een legitimatiebewijs een harde eis is om inschrijving aan een school te kunnen realiseren. Er kan vastgesteld worden dat er formeel gezien geen belemmeringen zijn voor deelname aan het onderwijs door asielzoekers omdat de Nederlandse overheid stelt dat asielzoekers dezelfde rechten en plichten hebben als Nederlandse ingezetenen waar het de toegang tot onderwijs betreft. Het probleem is echter dat dit allemaal niet geldt voor uitgeprocedeerde asielzoekers, waardoor er voor hen wel belemmeringen ontstaan. In de praktijk is het echter wel zo dat veel mensen in gezinslocaties wel her-procedures hebben lopen en op die momenten dus tijdelijk rechtmatig in Nederland verblijven, waardoor ze op deze manier aan de inschrijvingseisen van een school kunnen voldoen. Men bezit dan immers een vorm van een W-document. Omdat het onderwijs op deze manier relatief vrij staat voor deze doelgroep en zij zo hun -al dan niet tijdelijk- rechtmatig verblijf in bepaalde gevallen enigszins kunnen sturen, zijn zij gerechtigd om deel te nemen aan het onderwijs, mits zij een manier vinden om de opleiding te betalen. Dit is mogelijk door het vinden van een organisatie of persoon die een opleiding wil betalen. Een optie met een lage slaagkans. Een zeer klein percentage zal dit dan ook slechts voor elkaar kunnen krijgen.

Naast de mogelijkheden tot terugkeeractiviteiten en tot pre-inburgering voor vergunninghouders die in de opvang verblijven zijn aanvullende mogelijkheden voor uitgeprocedeerde asielzoekers volgens toenmalig minister voor immigratie, integratie en asiel niet wenselijk. Naast hoge kosten zou dit volgens deze toenmalig minister ook leiden tot een, vaak onterecht, signaal dat hun toekomst in Nederland ligt.⁵⁰

Het is onderwijsinstellingen echter wel toegestaan om vrij, mits binnen de kaders van de wet, het onderwijs zodanig vorm te geven dat het aansluit op de behoeften van volwassen asielzoekers en nieuwkomers.⁵¹ In het voortgezet onderwijs wordt dat in sommige gevallen gedaan door Internationale Schakel Klassen in te richten (ISK). Het doel van deze schakelklas is de instroom van nieuwkomers in het reguliere onderwijs te vergemakkelijken. Een ISK is geen speciale opleiding. In de praktijk gaat het om een klas met nieuwkomers die extra Nederlandse les krijgen en op enkele gebieden bijgespijkerd worden, zodat ze zo snel mogelijk in een reguliere klas op dezelfde school kunnen instromen.⁵² Hoewel ISK klassen in principe bedoeld zijn voor jongeren tot de leeftijd van 18 jaar, staat het landelijke organisaties vrij om deze klassen eveneens op te richten en een startpunt te laten zijn voor asielzoekers die de leeftijd van 18 gepasseerd zijn en graag willen studeren, maar de Nederlandse taal nog niet voldoende machtig zijn. Een voorbeeld van een organisatie die dit heeft willen realiseren is het Robin Hood College.⁵³ Hier wordt dieper op ingegaan in hoofdstuk 6.

46 Uit een gesprek op 8-6-2016 met Rian Ederveen, naar aanleiding van deelvraag 3, medewerkster bij stichting LOS.

47 idem

48 idem

49 Immigratie- en naturalisatiedienst, (onbekend) 'Vreemdelingenidentiteitsbewijs (voorheen w- en w2- document)' Geraadpleegd op 18-03-2016 via:

https://kdw.ind.nl/KnowledgeRoot.aspx?restart=true&knowledge_id=MWOW_EnW2_Document&jse=1

50 Beantwoording Kamervragen met kenmerk 2012Z14391 door de minister voor Immigratie, Integratie en Asiel, G.B.M. Leers in 2012

51 idem

52 Uit een interview met Lies Voll van de COA op het AZC-Gilze op 21-09-2015

53 *Asiel- en nieuwkomeronderwijs 18+*, stichting Robin Hood college, geraadpleegd op 28-09-2015 via: <http://robinhoodcollege.nl/wp-content/uploads/2014/02/Asiel-en-nieuwkomersonderwijs-eindversie1.pdf>

In andere gevallen vinden de leerlingen individuele oplossingen. Bijvoorbeeld in de vorm van extra ondersteuning. De regering zag in 2012 echter geen noodzaak om meerdere mogelijkheden nader te onderzoeken. In breder perspectief zou destijds worden gekeken naar de toegang tot onderwijs van asielzoekers van 18 jaar en ouder.⁵⁴ Echter is dit tot op heden nog steeds niet gebeurd.

3.5 Conclusie

Er is een behoorlijk aantal rechtsartikelen die het belang van onderwijs onderstrepen. Voor uitgeprocedeerde asielzoekers boven de 18 jaar is het onderwijs echter zeer beperkt toegankelijk. De wet-en regelgeving werpt namelijk allerlei drempels op waardoor deze groep vaak buiten de norm valt waarop de wet betrekking heeft. Het recht op onderwijs is vastgelegd in meerdere internationale verdragen die eveneens hun doorwerking hebben binnen de Nederlandse wetgeving. Het is onderwijsinstellingen toegestaan om vrij, mits binnen de kaders van de wet het onderwijs zodanig vorm te geven dat het aansluit op de behoeften van volwassen asielzoekers en nieuwkomers. Uitgeprocedeerde asielzoekers nemen hier echter een kwetsbare positie in omdat er geen sprake is van een verblijfsvergunning. Omdat uitgeprocedeerde asielzoekers eveneens niet mogen werken, evenals hun ouders, is het erg moeilijk om eigenhandig onderwijs te bekostigen. Omdat het onderwijs wel vrij staat voor deze doelgroep op het moment dat zij -al dan niet tijdelijk- rechtmatig verblijf in Nederland hebben op basis van een w-document, zijn zij wel gerechtigd om deel te nemen, mits zij een manier vinden om de opleiding te betalen. Sommige asielzoekers kunnen een buiteninvordering voor het lesgeld bij het DUO aanvragen.⁵⁵ Men moet dan eveneens een rechtmatig verblijf in Nederland hebben. Naar aanleiding hiervan kan geconcludeerd worden dat de waarde die wordt gehecht aan onderwijs in de internationale verdragen onmiskenbaar is maar dat binnen de Nederlandse regelgeving de groep van boven de 18 jaar, zonder geldige verblijfsvergunning, vaak buiten de rechthebbenden valt. Alsof deze groep niet bestaat.

Bij de waarde die wordt gehecht aan onderwijs gaat het daarbij niet alleen om funderend onderwijs, maar ook om de betekenis van het levenslang leren voor de menselijke ontwikkeling.⁵⁶ Waar bij internationale verdragen het recht wordt onderstreept, voegt de Nederlandse wet daar ook de plicht aan toe om te leren tot de leeftijd van 18 jaar. De uitgeprocedeerde asielzoekers als onderdeel van een gezin, zijn niet weg te denken en vaak gebonden aan een verblijf in Nederland. Uitgeprocedeerde gezinnen met minderjarige kinderen die het land niet willen verlaten en die vanwege praktische redenen ook niet uitgezet kunnen worden, moet opvang geboden worden. Een deel van de uit te zetten vreemdelingen bezit bijvoorbeeld geen identiteits -of reisdocumenten en een diplomatieke vertegenwoordiging van een land van herkomst is niet altijd bereid nieuwe documenten af te geven.⁵⁷ Een uitspraak van de Hoge Raad verbiedt namelijk dat kinderen onder de 18 jaar op straat worden gezet, of zomaar worden teruggestuurd.⁵⁸ Hierdoor kunnen de ouders en meerderjarige kinderen toch verblijven op het azc; zij kunnen hun verblijf ontlenen op basis van hun nog minderjarige broertje(s) en/of zusje(s). De groep meerderjarige kinderen valt vaak tussen wal en schip. Dit komt omdat de wet zich met name richt op jongeren die nog onder de 18 jaar zijn, of op diegenen die inmiddels een verblijfsvergunning hebben gekregen. De mogelijkheden die er zijn met betrekking tot scholing, zijn met name op deze twee groepen gericht.

54 Beantwoording Kamervragen met kenmerk 2012Z14391 door de minister voor Immigratie, Integratie en Asiel, G.B.M. Leers in 2012

55 Lowan, (2016) 'Lesgeld' Geraadpleegd op 18-03-2016 via: <http://www.lowan.nl/voortgezet-onderwijs/financiering/ocwduo/lesgeld/>

56 World declaration on education for all, framework for action to meet basic learning needs, adopted by the world conference on education for all, pagina 7

57 Amnesty International, (onbekend) 'uitgeprocedeed' geraadpleegd op 21-05-2016 via <http://www.amnesty.nl/uitgeprocedeed>

58 HR 21 september 2012, ECLI:NL:PHR:2012:BW5328

Hoofdstuk 4 Wensen en ervaringen van asielzoekers binnen AZC-Gilze.

Dit hoofdstuk gaat in op deelvraag 2: wat zijn de wensen en ervaringen van de asielzoekers die willen studeren binnen AZC-Gilze?

4.1 Inleiding

In de aanloop naar dit onderzoek is een praktijk-en literatuurverkenning uitgevoerd. Zo is onder meer een gesprek gevoerd met Lies Voll van het COA⁵⁹ en Sanne Van der Meer van het Nidos.

⁶⁰ Zij vertellen dat zij geregeld in contact komen met jongvolwassenen die graag door willen studeren maar dit niet kunnen. Maar hoe ervaren de jongeren hun situatie zelf eigenlijk? Dit hoofdstuk gaat dieper in op wat de wensen en ervaringen met betrekking tot scholing van uitgeprocedeerde asielzoekers zelf zijn.

De onderzoeksbevindingen zijn uitgeschreven in de vorm van portretten, die het persoonlijke verhaal van de vier geïnterviewde jongeren belichten. Deze jongeren zijn Ohan Kuryan (23), Jemma Petrosyan (19), Any Tumanian (18) en Sargis Wartanian (21). Zij verblijven -op Any Tumanian na- op de GLO van AZC-Gilze. Al deze jongeren zijn afkomstig uit Armenië en verblijven al 6 tot 8 jaar in Nederland. Any Tumanian is onlangs van Gilze vertrokken, maar heeft desondanks de mogelijkheid benut om haar visie te delen. De afwezigheid van scholing is in deze groep respondenten al opgelopen tot 3 jaar. In de portretten worden alleen de thema's belicht die relevant zijn voor de vraagstelling van dit onderzoek. Per thema zullen ook conclusies getrokken worden over wat opvalt binnen het besproken onderwerp. Af en toe zullen er ook toelichtingen gegeven worden om uitspraken die tijdens de interviews zijn gedaan te toetsen of te verhelderen.

4.2 Ervaringen met betrekking tot het volgen van onderwijs

Ohan

Ohan volgt al 3 jaar geen onderwijs meer. Ohan was in september 2012 begonnen met het volgen van de opleiding Detailhandel in Groningen toen hij 20 jaar oud was. Hij kon op dit moment worden ingeschreven voor deze opleiding op basis van een w-document.⁶¹

Toelichting: Conform de verklaring van Ohan zouden de boeken betaald zijn door het COA. Normaliter is dit niet mogelijk en wordt dit ook niet gedaan. Om verheldering te vragen is er op 19 April door de onderzoeker contact met het COA gelegd. Uit dit gesprek met programmabegeleider Wouter Links kwam naar voren dat er in het verleden financiële reserveringen gemaakt konden worden welke konden worden aangesproken voor speciale gevallen.⁶² Een dergelijke financiële reservering (reservepotje) is momenteel lager dan voorheen omdat het landelijk beleid vooral gefixeerd is op de terugkeer naar het land van herkomst.

Wouter licht dit toe: *“Omdat nu de instroom heel hoog is, is het zo dat er steeds meer wordt ingezet op het terug laten keren van de uitgeprocedeerde gezinnen naar het land van herkomst. Een van de punten die daarmee samen hangt is dat je mensen niet langer gaat aanmoedigen om een opleiding te volgen. We moedigen de mensen aan om terug te keren. In het verleden was het soms wel mogelijk om uitgeprocedeerde jongeren boven de 18 een opleiding te laten volgen, maar tegenwoordig ligt dit toch veel meer aan banden⁶³.”*

Ohan moest zijn opleiding afbreken omdat hij een paar maanden later naar Gilze moest verhuizen. Ohan dacht dat hij in Gilze verder zou kunnen studeren. Hij kon zich echter niet opnieuw inschrijven voor een opleiding, toen bleek dat hij geen w-document meer had. Vervolgens heeft hij een paar jaar thuis gezeten. Uiteindelijk is het Ohan gelukt om zich in september 2015 aan te melden voor de BBL-opleiding logistiek medewerker.

Echter heeft hij vervolgens nooit de opleiding kunnen starten omdat hij geen stage kon vinden. Hier moest hij namelijk documenten voor overleggen, die hij niet had.

⁵⁹ Uit het interview van Lies Voll, programma leider bij de COA, gehouden door mij op 21-09-2015 op het AZC in Gilze

⁶⁰ uit een gesprek met Sanne van der Meer, werkzaam in het POL (procesopvang locatie) team gehouden door mij op 22-09-2015 op het AZC in Gilze

⁶¹ Interview met Ohan Kuryan 06-04-2016

⁶² Telefonisch gesprek op 19-04-2016 met Wouter Links, programmabegeleider bij het COA op Gilze.

⁶³ Telefonisch gesprek op 19-04-2016 met Wouter Links, programmabegeleider bij het COA op Gilze.

Ohan had destijds gehoord over een opleiding Logistiek medewerker die binnen 9 maanden afgerond kon worden. Hij wist niet meer wat de naam van de school was, maar wel dat deze opleiding op verschillende plekken in het land aangeboden werd. Ohan heeft toen in overleg met het COA de eventuele mogelijkheden besproken voor iemand te gaan werken, in ruil voor de betaling van zijn school. Hoewel het COA hem vertelde dat hij dit zo mocht doen, is het hem niet gelukt om iemand te vinden. Ohan geeft aan dat hij naast hulp van het COA, ook hulp aan de scholen zelf heeft gevraagd. Ook heeft hij het UAF benaderd. Echter bleek niemand in staat om hem te helpen.

Toelichting:

Uit navraag bij de informatie punten van meerdere ROC's, in Noord-Brabant is naar voren gekomen dat er geen opleidingen, korter dan een kalenderjaar/schooljaar, aangeboden worden.⁶⁴ Zij stellen echter dat je wel veel particuliere aanbieders ziet die het korter aanbieden. Conform de uitspraak van Ohan zou een w-document voor deze opleiding niet bepalend zijn of iemand toegelaten wordt. Echter ontstond dan het probleem dat hij de opleiding niet kon betalen. Voor desbetreffende 9 maanden opleidingen kan geen buiteninvordering worden gevraagd. Op een mbo-voltime opleiding is buiteninvordering van lesgeld mogelijk, maar voor opleidingen die korter duren dan een jaar, is er geen sprake van lesgeld maar van cursusgeld. Dit wordt rechtsreeks door de student aan de school betaald, terwijl lesgeld voor een mbo opleiding namens het ROC via het DUO geïnd wordt. Hier kan dan, als men aan de voorwaarden voldoet, een buiteninvordering voor gevraagd worden. Omdat betaling van cursusgeld niet via het DUO verloopt, kan hier geen buiteninvordering voor worden aangevraagd.⁶⁵

Sargis

Sargis heeft al 2,5 jaar geen scholing meer genoten.⁶⁶ Net voor zijn 18^e verjaardag, was hij begonnen aan een niveau 1 opleiding. Deze heeft hij af kunnen maken op grond van het koppelingsbeginsel. Na afronding van zijn niveau 1 opleiding, heeft Sargis niet meer geprobeerd om een nieuwe opleiding te gaan volgen. Dit kwam omdat hij hier in ontmoedigd werd. In eerste instantie wilde Sargis namelijk wel gaan doorstuderen en zich in gaan schrijven voor een niveau 2 opleiding. Zijn mentor zei toen tegen hem dat hij dit niet hoefde te doen omdat dit geen nut meer voor hem had. Zijn mentor voegde hier eveneens aan toe dat hij al moeilijk aangenomen werd voordat hij de leeftijd van 18 jaar bereikt had en dat het nu alleen maar moeilijker zou worden. Er werd hem op deze harde manier eigenlijk duidelijk gemaakt dat hij geen mogelijkheid tot doorstuderen had. Vanaf dit moment heeft Sargis zelf geen actie meer ondernomen om zich nog in te schrijven voor een vervolgopleiding.

Sargis zag in zijn omgeving ook al niemand naar school gaan en hij kende ook niemand bij wie het was gelukt om na de leeftijd van 18 jaar een nieuwe opleiding te starten. Sargis raakte op die manier ontmoedigd om te gaan starten. Toen Sargis 17 jaar oud was wilde hij beginnen op een ISK-klas. Hij kon zich niet meer inschrijven omdat zijn legitimatiebewijs niet meer geldig was. Hierdoor is Sargis 2 maanden later met zijn opleiding begonnen. Een docent van zijn oude school had er uiteindelijk voor gezorgd dat hij ingeschreven kon worden en naar school kon gaan. Deze docent kende Sargis nog van een ISK-klas waar hij in heeft gezeten toen hij nog op een AZC in Winterswijk verbleef.

Kinderen zonder verblijfsvergunning zouden volgens het Kinderrechtenverdrag niet anders behandeld mogen worden dan kinderen met verblijfsvergunning. Dat betekent dat zij recht hebben op onderwijs en dat zij zich zonder documenten ook in kunnen schrijven. Dit kan bijvoorbeeld ook bij het ontbreken van een w-document.⁶⁷

Sargis weet dat hij een w-document nodig heeft om zich nu op een school in te kunnen schrijven. Dit is moeilijk omdat het altijd onzeker is of men er wel daadwerkelijk een krijgt.

64 Uit telefonische gesprekken op 19-04-2016 en 20-04-2016 met de informatiepunten van ROC Tilburg en ROC Eindhoven

65 Telefonisch gesprek op 20-04-2016 met de DUO Infolijn

66 Interview met Sargis Wartanian op 24-03-2016

67 Rijksoverheid, (onbekend) 'Wanneer heb ik recht op vermindering, vrijstelling of teruggave van lesgeld' Geraadpleegd op 14-04-2016 via:

<http://www.stichtinglos.nl/content/onderwijs-en-opvoeding>

Een medewerker kan zeggen dat een document niet aangevraagd kan worden omdat de procedure bijna afgelopen is, terwijl een andere medewerker het daaropvolgende moment weer kan vertellen dat men naar de website kan gaan om daar het aanvraagformulier in te vullen. Hoewel Sargis de buiteninvordering kan aanvragen voor het betalen van zijn schoolgeld,⁶⁸ is er nog steeds geld nodig voor eventuele boeken en zijn er daarnaast nog de reiskosten. Sargis kan dit niet betalen.

Hij krijgt van het COA €25,- per week aan leefgeld, wat voor hem niet voldoende is om van naar school te kunnen gaan. Sargis kan eveneens geen studiefinanciering aanvragen.

Jemma

Jemma zit nu twee jaar niet op school. Zij heeft tot haar 17^e jaar op het vmbo gezeten.⁶⁹ Zij heeft hier geen diploma voor weten te behalen. Dit kwam omdat het destijds niet zo goed met haar ging. Het ging slecht met de asielpcedure van de familie en Jemma moest bij veel afspraken met onder meer de advocaat, aanwezig zijn. Hierdoor heeft zij veel lessen gemist. Hoewel Jemma bijna alle vakken met een voldoende heeft afgesloten, was zij ervan overtuigd dat zij sowieso een diploma had kunnen behalen als ze meer aanwezig had kunnen zijn. Jemma heeft vervolgens besloten om niet door te gaan studeren aan het vmbo, maar zich aan te melden voor een vervolgopleiding. Zij heeft zich toen in Tilburg en Breda op meerdere scholen aan proberen te melden, maar kreeg daar steeds te horen dat zij een ID als legitimatiebewijs mee moest nemen. Omdat zij deze niet kon overleggen, werd zij niet ingeschreven. Hieruit wordt duidelijk dat men bij Jemma, -net zoals bij Sargis- niet op de hoogte was van het feit dat een verblijfsdocument niet nodig is voor een inschrijving als men de leeftijd van 18 jaar nog niet bereikt heeft.⁷⁰ Het horen van een nee, kan daarnaast ook op een hele nare manier gaan. Een voorbeeld is een aanmelding bij het Florijn College in Breda. Bij de intake waren er drie mensen van de school aanwezig die haar vragen stelde. Jemma vond deze vragen heel intimiderend. Ze vroegen haar bijvoorbeeld wat er zou gaan gebeuren als haar school betaald zou worden terwijl ze terug gestuurd zou worden. Jemma heeft ook het UAF benaderd voor hulp, maar zij geeft aan hier nooit een reactie op te hebben gekregen. Vroeger scheen dit gemakkelijker te gaan omdat ze toen zowel mensen die naar het hbo én naar het bbo wilden, hielpen.⁷¹ Op dit moment volgt Jemma nog wel een thuisstudie aan de Nederlandse handels academie (NHA). Op deze manier hoopt zij alsnog haar Engels te behalen, wat haar op het vmbo niet gelukt is. Bij de NHA-studie vragen zij namelijk niet om een legitimatie. Een Nederlandse man, tevens een goede vriend van de familie, betaalt deze studie voor haar. De man zou ook bereid zijn om een opleiding voor haar aan het ROC te bekostigen. Echter speelt dan het probleem van het ontbreken van een w-document op.

Any

Any rond op dit moment 5 Havo af op grond van het koppelingsbeginsel. Zij is de enige van de groep die nu naar school gaat. Zij maakt zich echter wel zorgen over haar toekomst.⁷²

4. 2.1 Conclusie

De meeste jongeren die ik gesproken heb volgen al langere tijd geen onderwijs meer. Dit is in de meeste gevallen al opgelopen tot meerdere jaren. Het landelijk beleid is vooral gericht op terugkeer naar het land van herkomst waardoor onder andere deze jongeren soms al jaren niet meer naar school kunnen. De jongeren proberen dit toch zoveel mogelijk voor elkaar te krijgen, waarbij dan vervolgens allerhande problemen optreden.

Een probleem is bijvoorbeeld het ontbreken van een w-document, die jongeren wel nodig hebben om zichzelf voor een opleiding in te kunnen schrijven. Er zijn weliswaar opleidingen van particuliere aanbieders beschikbaar die geen w-document vereisen voor een inschrijving, maar hier kan geen buiteninvordering van het lesgeld voor worden aangevraagd. Hierdoor wordt het bekostigen van betreffende opleidingen de jongeren schier onmogelijk gemaakt. Wanneer een w-document en een buiteninvordering aangevraagd kunnen worden speelt nog steeds het financiële knelpunt; geld voor eventuele boeken. Daarnaast kunnen er nog reiskosten van toepassing zijn.

⁶⁸ Idem

⁶⁹ Interview met Jemma Petrosyan en Any Tumanian op 24-03-2016

⁷⁰ Idem

⁷¹ UAF, (onbekend) 'veelgestelde vragen' Geraadpleegd op 14-04-2016 via: https://www.uaf.nl/wat_doet_het_uaf/veelgestelde_vragen

⁷² Interview met Jemma Petrosyan en Any Tumanian op 24-03-2016

Het leefgeld dat de mensen ontvangen van het COA is onvoldoende om deze kosten te betalen. Jongeren proberen hun geluk te beproeven bij het UAF, maar voelen zich onvoldoende geholpen, omdat zij enkel jongeren bij kunnen staan die willen studeren aan het hoger beroepsonderwijs.⁷³ De meeste jongeren met wie gesproken is willen een mbo-opleiding gaan volgen. Sargis voelde zich ook ontmoedigd door de school zelf, - om verder te studeren. Ervaringen met betrekking tot het volgen van onderwijs boven de 18 jaar, zijn in het algemeen dan ook niet goed.

4.3 Het leven op de gezinslocatie

Ohan

Ohan kan op de GLO weinig doen⁷⁴. Ohan verveelt zich vooral als hij net wakker wordt. Hij vraagt zich dan af wat hij zal gaan doen, maar weet dit dan vervolgens niet.

Er zijn door de loop van de jaren heen steeds meer dingen veranderd en er is ook steeds minder te doen op de GLO. Zo was er in het verleden bijvoorbeeld een bar op het terrein waar iedereen naartoe kon gaan.

Hier was dan bijvoorbeeld ook een biljart en/of ping pong tafel aanwezig, waar de mensen dan toch op konden spelen. Regels omtrent deze bar zijn nu veranderd en de bar is nu ook veel minder open. Ook is er geen biljart en/of ping pong tafel meer aanwezig. Ohan geeft aan dat dit misschien onbelangrijk klinkt, maar dat deze bar wel belangrijk voor de mensen was. Er is ook nog een voetbalzaal die soms open is, maar deze is veel te klein voor alle mensen op het AZC. Ohan houdt zich bezig door zoveel mogelijk mensen te helpen. Ohan is handig met zijn handen en denkt dat hij een goede fietsenmaker zou zijn. Hij helpt mensen in de omgeving met het repareren van fietsen.

Sargis

Sargis vindt het niet heel erg op de GLO maar hij kan ook niet iets goeds noemen⁷⁵. Sargis verblijft in de weekenden veel bij zijn vriendin, die buiten het AZC woont. Op de maandagen moet hij echter altijd terug op het AZC zijn vanwege de meldplicht die de mensen dagelijks hebben. Sargis gaat in zijn vrije tijd verder vooral veel met zijn vrienden om, die hij voornamelijk heeft buiten het AZC. Sargis verveelt zich niet iedere dag, maar wel erg vaak. Sargis vond het vroeger op het AZC beter. Zo was het eten dat de mensen kregen van een betere kwaliteit. Op Azc-Gilze mogen de mensen namelijk niet op hun eigen kamer koken en zijn ze afhankelijk van de keuken. Maar ook met de voorzieningen was het in het verleden beter gesteld. De sportzaal was bijvoorbeeld veel langer open. Sargis zegt ook nog dat er weinig ruimte voor de mensen op de kamers is, omdat deze maar klein zijn en met veel mensen gedeeld moeten worden.

Jemma

Jemma vindt het fijn dat ze een dak boven haar hoofd heeft.⁷⁶ Ze is moe van het thuiszitten en van het feit dat ze niet door kan studeren. Jemma dacht dat het thuis blijven tijdelijk zou zijn, maar geeft aan dat dit voor haar nu ook al twee jaar duurt. Hulpverlenende instanties lijken haar verhalen en klachten die zij heeft niet te geloven. Hierdoor voelt zij zich niet vrij op AZC-Gilze. Ze heeft het idee dat ze slechts een nummertje is en dat er maar heel beperkt de tijd voor haar genomen wordt. Jemma vertelt over haar dagindeling.

“Waar kan ik me hier mee bezig houden? Met niks? Het is niet leuk. Na het weekend hoor ik sommige mensen zeggen: morgen hebben we weer school. Dan denk ik, had ik dat ook maar dan had ik dat ook gezegd. Het weekend is voor mij nog wel oké maar zodra de maandag weer komt dan vind ik dat niet leuk.” (Jemma Petrosyan)

De verveling die zij ervaart maakt Jemma heel depressief waardoor zij veel stress heeft. Ze vindt het niet fijn om over school te praten omdat ze altijd negatieve antwoorden te horen heeft gekregen die betrekking hadden op mogelijkheden voor haar om naar school te kunnen gaan. Jemma probeert nu om zo min mogelijk met school bezig te zijn om teleurstelling te voorkomen.

⁷³ UAF, (onbekend) 'financiele steun' geraadpleegd op 27-09-2015 via: http://www.uaf.nl/wat_doet_het_uaf/financiele_steun

⁷⁴ Interview met Ohan Kuryan op 06-04-2016

⁷⁵ Interview met Sargis Wartanian op 24-03-2016

⁷⁶ Interview met Jemma Petrosyan en Any Tumanian op 24-03-2016

4.3.1 Conclusie

Er zijn op de GLO weinig activiteiten aanwezig waar de jongeren aan kunnen deelnemen. Dit heeft tot gevolg dat de jongeren zich veelal gaan vervelen en negatieve gevoelens ervaren. Jongeren proberen zelf initiatieven te ontwikkelen waarmee ze hun dagbesteding in kunnen vullen maar zijn alsnog enorm beperkt in hun doen en laten door onder meer de meldplicht die voor hen geldt. Ook hebben zij veelal geen concreet doel waar zij naar toe kunnen werken, waardoor er van weinig persoonlijke ontwikkeling sprake is.

4.4 Ervaringen met betrekking tot hulpverlenende instanties

Binnen de gesprekken die gevoerd zijn is heel specifiek naar de ervaring gevraagd van jongeren met betrekking tot hulpverlenende instanties, als zij hulpvragen hebben over scholing. Hierbij is dieper ingegaan op het COA en VW. Naar VW werd gevraagd om te achterhalen of de jongeren het idee hebben of zij überhaupt bij VW terecht kunnen als ze hulpvragen hebben met betrekking tot scholing. Ook wordt dieper ingegaan op de pilot activering. Zie voor meer informatie over deze pilot het onderstaande kader.

Pilot activering

Van november 2014 t/m januari 2015 is er op de GLO van het AZC-Gilze een pilot geweest. De pilot is uitgevoerd door de twee uitvoeringsinstanties die een belangrijke rol spelen in het onderdak en de terugkeer van deze categorie onrechtmatig verblijvende vreemdelingen. Dit zijn het COA en de dienst terugkeer en vertrek (DT&V).⁷⁷ Aanleiding voor de pilot was het ACVZ-advies uit 2013, waarin werd geconstateerd dat er in de asielopvang en het onderdak voor vreemdelingen zonder rechtmatig verblijf, te weinig te doen is voor bewoners.⁷⁸ Het hoofddoel van deze pilot was het bevorderen van zelfstandige terugkeer, maar iedereen kon meedoen zonder dat dit als voorwaarde werd gesteld. Daarnaast zou activering het welzijn van de bewoners op een positieve manier beïnvloeden, waardoor het beroep op medische voorzieningen zou moeten afnemen.⁷⁹ Het wetenschappelijk onderzoek- en documentatiecentrum (WODC) heeft geconstateerd dat het leven op de GLO wordt gekenmerkt door eentonigheid en dat veel bewoners zich vervelen. Bewoners missen op de GLO een zinvolle dagbesteding en de mogelijkheid in hun eigen levensonderhoud te voorzien. Het rapport beaamt dat dit in het bijzonder geldt voor kinderloze jongvolwassenen die met hun ouders op de GLO verblijven vanwege een nog minderjarige broer of zus.⁸⁰ Bewoners zagen vooral graag nuttige activiteiten, waarbij zij bijvoorbeeld nieuwe vaardigheden konden leren. Het rapport meldt eveneens dat hoewel er in de evaluatie geen aanwijzingen zijn gevonden dat activering bijdraagt aan zelfstandige terugkeer, het daarom toch belangrijk kan zijn om via activering te investeren in de gezondheid, het welzijn en de toekomstmogelijkheden van bewoners van GLO's.⁸¹ In deze pilot werden er twee lessen per week gegeven door het ROC. Dit had betrekking op de opleidingen autotechniek, mode en kleding en kapper.⁸² De jongeren wordt gevraagd of ze van de pilot activering op de hoogte waren en wat hun ervaringen met deze pilot zijn.

Ohan

Ohan is in de periode dat hij nog op het AZC van Groningen verbleef, voor een aantal vragen met VW in contact geweest. Hij kreeg dan vervolgens van VW te horen dat zij niks voor Ohan konden betekenen⁸³. Toen dit een paar keer was gebeurd besloot Ohan niet meer naar VW toe te gaan. Hij voelde zich onvoldoende geholpen. Ohan staat echter positief tegenover het COA en heeft het idee dat ze wel altijd doen wat ze kunnen. Hij begrijpt echter ook dat ze gebonden zijn aan de wet en daardoor tegen eigen grenzen van onmacht aanlopen. Ohan had ten tijde van de pilot de kappersopleiding willen volgen. Hij heeft echter nooit met de opleiding kunnen starten omdat er geen plek meer voor hem was. Hij heeft toen van de andere opleidingen geen gebruik meer willen maken. Ohan plaatst nog wel een kanttekening bij de opleidingen die aangeboden werden. Hij vraagt zich af of deze kortdurende opleidingen wel voldoende zijn om het vak goed te leren. Ten tijde van beëindiging van de pilot werden er nog lessen georganiseerd die eveneens bedoeld waren voor uitgeprocedeerde asielzoekers, waaraan onder andere Ohan en Jemma ook deelnamen. De jongeren kregen hier vakken zoals Engels en rekenen.

⁷⁷ Evaluatie van de pilot activeren bewoners gezinslocaties, Wetenschappelijk onderzoek- en documentatiecentrum, Cahier, 2015-6, p. 13

⁷⁸ Idem, p. 12

⁷⁹ Idem, p. 7

⁸⁰ Idem, p.7

⁸¹ Evaluatie van de pilot activeren bewoners gezinslocaties, Wetenschappelijk onderzoek- en documentatiecentrum, Cahier, 2015-6, p. 12

⁸² Idem, p. 77

⁸³

Interview met Ohan op 06-04-2016

Deze lessen zijn echter na 2 weken stopgezet omdat er weinig motivatie was vanuit de leerlingen en de opkomst erg slecht was.⁸⁴

Any

Any was van mening dat het hoognodige wel gedaan werd door VW, maar dat er nooit actief hulp geboden werd.⁸⁵

“Ik heb niet veel goeds gezien bij VW. Ik ben niet vaak geweest. Mijn ouders wel. Mijn ouders kwamen alleen met brieven hiernaartoe. Deze werden dan vertaald en uitgelegd en dan was het klaar. Er werd niet actief hulp geboden. Niet te verwarren met een actieve houding. Maar echt actie ondernemen op iets, zoals met betrekking tot school of het oppakken van overige problemen gebeurde niet” (Any Tumanian)

Met betrekking tot het COA is Any van mening dat jongeren door het COA ontmoedigd worden om onderwijs te gaan volgen.

“ Als je naar de COA toe gaat vertellen ze alleen maar de negatieve kanten met betrekking tot het naar school gaan. Waarom maak je dan een afspraak over school? Dan kan ik net zo goed thuis blijven of zelf voor mijn school gaan zorgen. Ze wrijven het nu meer in bij je in plaats van je te helpen of je advies te geven. Bijvoorbeeld over wat wij zelf zouden kunnen doen. Als het COA tegen mij zegt dat ze met mij over school willen praten dan verwacht ik dat ze mij vertellen wat ik kan doen. Ze zeggen soms wel wat je kunt doen maar zeggen er meteen bij dat ze toch niet denken dat dit gaat lukken.” (Any Tumanian)

Het COA heeft tegen Any verteld dat ze niet weten of zij na haar middelbare school door kan studeren. Any zou dan namelijk door willen studeren aan het hbo. Ze vertellen dat zij hiervoor naar het UAF zou kunnen gaan, maar voegen hier eveneens aan toe dat zij wel kijken naar hele hoge cijfers. Zij vertellen haar ook dat ze naar het DUO zou kunnen gaan maar dat die niet veel voor haar kunnen betekenen. Any krijgt het idee dat ze geen kans meer heeft om in de toekomst een opleiding te volgen als ze met het COA gepraat heeft. Any begint zich hierdoor soms af te vragen waarvoor ze überhaupt nog naar school gaat. Als medewerkers binnen het COA en VW het erover eens zijn dat jongeren in een AZC het verdienen om verder te studeren, zouden zij iets met een meerderheid moeten betekenen naar de overheid toe.

Zij denkt dat er veel gedaan kan worden om de mensen te helpen zoals het schrijven van een brief of het stappen naar de rechtbank. Op deze manier zou de kans dat mensen geholpen kunnen worden, veel groter kunnen worden. Voor Any was de pilot niet relevant omdat zij op dit moment nog de mogelijkheid heeft om naar school te gaan.

Sargis

Sargis' mening met betrekking tot VW is neutraal.⁸⁶ Hij heeft nooit het idee gehad dat VW hem verder kon helpen bij het naar school gaan omdat hij hier in zijn omgeving ook nooit iemand over gehoord had. Hij is echter wel voor andere vragen bij VW geweest maar hij heeft hier verder geen op- of aanmerkingen over. Sargis is wat negatiever met betrekking tot het COA en heeft het idee dat hij niet met zijn vragen geholpen word.

“Ik ben zelf niet naar de COA geweest omdat ik al van andere mensen gehoord heb dat zij ons niet gaan helpen. Iemand is bijvoorbeeld bij het COA geweest en ze zeggen dan tegen diegene: jij bent al boven de 18 dus wij gaan jou niet helpen. Ik hou er niet van om daar heen te gaan en dezelfde vraag te stellen. Dat is gewoon zonde van mijn tijd.” (Sargis Wartanian)

Sargis had thuis een brief ontvangen van de organisatie Goed Werk, die in Nijmegen zat, om hier op een gesprek te komen. Hij is zelf niet op gesprek geweest omdat hij op dat moment ziek was, maar zijn broertje wel. Zijn broertje vertelde de organisatie dat hij graag kapper wilde worden en dat hier mogelijkheden voor waren in Breda. Uiteindelijk is er nooit meer contact met hem opgenomen hiervoor, ook niet nadat hij twee keer had aangeklopt bij de DT&V voor deze problematiek.

⁸⁴ Mail contact met Lies Voll van de COA op 01-06-2016

⁸⁵ Interview met Jemma Petrosyan en Any Tumanian op 24-03-2016

⁸⁶ Interview met Sargis Wartanian op 24-03-2016

Hoe is goed werk nu te plaatsen?

Naar aanleiding van het gesprek met Sargis, wordt er contact gelegd met de DT&V om het verhaal van Sargis voor te leggen en om opheldering omtrent de organisatie goed werk te vragen.

Er volgt een telefonisch gesprek met Jan van Boekhout van de DT&V. Hij vertelt dat de pilot activering die de DT&V samen met het COA gedraaid heeft eigenlijk een beetje buiten organisaties zoals Goed werk vallen.⁸⁷

Organisaties zoals Goed werk zetten programma's op waar vreemdelingen die terug willen, terecht kunnen. Hij geeft aan dat de pilot van activering niet echt gericht op terugkeer was terwijl organisatie's zoals goed werk dit wel zijn.

Jan vertelt dat Sargis en zijn broer voor een kennismakingsgesprek waren uitgenodigd bij Solid Road op 4 november 2015 in Nijmegen, waar zijn broertje inderdaad naar toe is geweest.⁸⁸ Het ging dus om de organisatie Solid Road, maar omdat er veel van dit soort organisaties zijn kunnen ze door de jongeren door elkaar worden gehaald.

Iemand van Solid road kan door in gesprek te gaan met deze jongeren bepaald enthousiasme opwekken, waardoor ze het werken aan terugkeer hopen te stimuleren en jongeren kunnen gaan bewegen om bijvoorbeeld een

kappersopleiding te gaan doen waar zij dan ook nog wat in het land van herkomst mee kunnen. Jan denkt dat er geen spijkers met koppen zijn geslagen in dit kennismakingsgesprek waardoor het broertje niks meer gehoord heeft. Om

een opleiding via Solid Road te volgen moet je namelijk echt bereid zijn om terug te keren naar het land van herkomst en wellicht heeft het broertje van Sargis hier dan ook niet mee ingestemd. Tijdens de pilot activering was er geen voorwaarde om te vertrekken, maar alle extra activiteiten die hierna kwamen waren hier wel op gericht. Jan

stelt ook dat de uitnodiging van Solid Road op 4 november 2015 was en dat de pilot toen ook al lang voorbij was. Het gesprek dat gepland is geweest voor de twee broers moet dus als iets apart gezien worden.⁸⁹

Jemma

Jemma heeft met betrekking tot VW het idee dat zij vaak met een kluitje het riet ingestuurd word.⁹⁰ Jemma voegt hier met betrekking tot het COA nog aan toe dat zij ook steeds van hen hoort dat het ze geen tijd voor haar hebben.

Jemma heeft ten tijde van de pilot zelf geen lessen gevolgd. Haar vader heeft dit destijds wel. Hij had voor autotechniek gekozen waar hij ook een certificaat mee heeft behaald. Jemma had zelf geen interesse om een van de cursussen te volgen omdat de lessen slechts betrekking op een hele korte periode hadden. Jemma vind het onprettig als zij ergens heen gaat en het na zo'n korte tijd weer gestopt wordt. Daarnaast vond zij het aanbod te beperkt en zat er geen richting binnen het aanbod die haar direct aansprak.

4.4.1 Conclusie

Zowel Ohan, Jemma en Any hadden behoefte aan meer hulp bij het volgen van onderwijs. Wat uit de resultaten echter naar voren komt is dat meningen die over VW gegeven worden, vaak meer algemeen zijn en dat er nooit bij VW is aangeklopt met een hulpvraag die betrekking heeft op scholing. Geconcludeerd kan worden dat de jongeren kunnen denken dat VW hier niet voor bedoeld is. Met betrekking tot het COA zijn de meningen meer verdeeld. Hoewel de nadruk met betrekking tot hulp van betrokken organisaties binnen dit thema met name betrekking tot VW en het COA had, werden ook het UAF, het DUO en de school zelf genoemd. De jongeren ervoeren van al deze organisaties niet voldoende ondersteuning om onderwijs mogelijk te kunnen maken.

4.5 Wensen met betrekking tot de mogelijkheden tot het volgen van onderwijs

Ohan

Ohan zou willen dat een jongen zoals hij, die op een GLO verblijft, toch gewoon naar school zou kunnen gaan.⁹¹ Er is nu niks voor hem te doen en hij merkt dan ook dat zijn jaren aan hem voorbijgaan. De grootste belemmering voor Ohan waardoor hij geen onderwijs kan volgen, is het ontbreken van een document. Ook geldt voor hem echter een probleem met betrekking tot de 9 maanden opleiding voor logistiek medewerker die hij in gedachten heeft. Ohan zou ook willen dat er voor oudere mensen, zoals zijn ouders, meer zaken georganiseerd gaan worden. Bijvoorbeeld in de vorm van een ISK-klas voor ouderen. Er wordt dan ook meer tijd gewonnen.

⁸⁷ Telefonisch gesprek op 19-04-2016 met Jan van Boekhout, medewerker bij de DT&V op Gilze.

⁸⁸ Idem

⁸⁹ Idem

⁹⁰ Interview met Jemma Petrosyan en Any Tumanian op 24-03-2016

⁹¹ Interview met Ohan Kuryan op 06-04-2016

Als de familie nu namelijk pas een verblijfsvergunning zou kunnen krijgen, zou zijn vader eerst de taal nog helemaal dienen te leren voordat hij kan beginnen met werken. Als hem nu al Nederlands geleerd wordt, zou hij veel sneller aan het werk kunnen gaan op het moment dat een verblijfsvergunning aan het gezin toegekend zou worden.

Jemma

Jemma laat blijken dat ze teleurgesteld is met betrekking tot de vormgeving van het onderwijs.⁹²

“Als mensen geen problemen hadden in hun eigen land dan waren ze ook niet hier. Ik vind het ook niet leuk om in een vreemd land zoveel problemen mee te maken. We zitten niet slechts een paar maanden hier, maar we verblijven hier al meer dan 6 jaar.” (Jemma Petrosyan)

Het ontbreken van documenten is de grootste belemmering voor haar om onderwijs te gaan volgen. Zij krijgt ook het idee dat het COA zelf niet weet hoe ze met de situatie omtrent scholing om moeten gaan. Hierdoor raakt zij nog meer gespannen. Jemma besloot daarom om zelf iets te gaan regelen. Ze stak veel energie in het regelen van een opleiding maar had niet het idee dat haar inspanningen iets uit zouden kunnen halen. Jemma vindt het frustrerend dat als zij vragen over het onderwijs heeft zij sowieso naar het COA moet en dat zij altijd hulp van hen nodig heeft. Zij is dus altijd afhankelijk van anderen. Het COA zegt dat ze misschien kunnen bekijken of jongeren zoals zij dan weer naar school kunnen. Jemma heeft het idee dat het COA deze beloftes niet na komt. Ze krijgt het idee dat het COA zich ook meer bezighoudt met jongeren onder de 18.

Sargis

Sargis geeft zijn mening met betrekking tot de regelgeving in Nederland.⁹³

“Ik ben naar Nederland gekomen en een paar jaar naar school gegaan. Ik heb de taal geleerd en dan mag ik niet verder leren. Ik vind dat gewoon onzin. Je hebt dan gewoon alles voor niks gedaan.” (Sargis Wartanian)

Hij heeft het idee dat het COA nog steeds geen rekening houdt met school als jongeren naar een ander AZC moeten verhuizen. Zo kent hij iemand die in Venlo naar school ging maar in Gilze weer zonder school kwam te zitten. Deze persoon heeft zijn school niet eerst in Venlo af mogen maken. Sargis deelt zijn wens die hij voor de toekomst heeft.

“Ik zou willen dat we allemaal gelijk behandeld konden worden. Dat we allemaal kunnen werken en allemaal naar school kunnen. Als iemand hier al 6 jaar verblijft, waarom mag die persoon dan niet gaan werken en bijvoorbeeld iemand anders wel? Werken is goed voor mijzelf en ook voor Nederland. Dan hoeven ze voor mij niet te betalen. Dan ga ik werken voor mijn eigen geld. Dat is voor Nederland goed en voor de mensen goed. Want hoeveel gaan ze nu betalen voor asielzoekers? En dan gaan ze op tv zeggen dat asielzoekers hen bijvoorbeeld €65000 per jaar kosten. Maar dat is toch hun schuld? Dan moeten ze ons een verblijfsvergunning geven of die mensen laten werken. Dan hoeven ze niet voor hen te betalen. Als ze ons hier 6 jaar laten dan kost het Nederland misschien wel een miljoen.” (Sargis Wartanian)

Any

Any is van mening dat er meer belangstelling voor uitgeprocedeerde asielzoekers boven de 18 jaar moet komen. Ze geeft hier een toelichting op.⁹⁴

“De overheid moet meer voor de asiel jongere doen. Ze geven jou hoop dat je zicht op een toekomst hebt maar ze nemen die hoop af. 8 jaar lang. Ik zit nog steeds te wachten tot ik hier mag blijven, want ik ga echt niet terug. Ik ken mijn eigen land niet eens meer. Ik weet echt niet meer hoe ik daar moet starten. Wat moet ik daar doen. Mijn bestaan is hier.” (Any Tumanian)

⁹² Interview met Jemma Petrosyan en Any Tumanian op 24-03-2016

⁹³ Interview met Sargis Wartanian op 24-03-2016

⁹⁴ Interview met Jemma Petrosyan en Any Tumanian op 24-03-2016

4.6 Eindconclusie

Hoewel uit verschillende onderzoeken blijkt dat verveling en passiviteit kunnen voorkomen bij mensen die langdurig weinig mogelijkheden hebben voor een zinvolle dagbesteding, zoals de bewoners van GLO's en dat dit negatieve gevolgen voor de gezondheid kan hebben, bestaat er in de literatuur geen consensus over de oorzaken van hospitalisatie.⁹⁵ De bevindingen uit de interviews in dit onderzoek bevestigen echter het beeld dat geschetst wordt in het rapport kleine stappen van grote betekenis van de in 2012 gepubliceerde studie van de Vrije Universiteit Amsterdam.⁹⁶ De jongeren missen op de GLO een zinvolle dagbesteding en de mogelijkheid om aan een toekomst te werken. Zij hebben hierdoor het gevoel alsof zij stilstaan en een vergeten groep zijn.

Naar aanleiding van de gesprekken die er gevoerd zijn in november 2015 en maart en april 2016, betreffende de ervaringen en wensen vanuit de jongeren op het AZC-Gilze kunnen enkele conclusies getrokken worden. De jongeren die geïnterviewd zijn hebben de volgende mogelijkheden proberen te benutten:

- Inschrijven voor opleidingen
- Hulp gevraagd bij het COA
- Zelf naar oplossingen proberen te zoeken om alternatieve vormen van onderwijs te volgen (het volgen van een thuisstudie, contact met Solid Road, sponsors etc.)

De jongeren hebben daarbij met name knelpunten ervaren ten aanzien van:

- Legitimatie die nodig was voor de inschrijving
- Verhuizingen
- Financiering
- Onvoldoende hulp vanuit organisaties; het COA en VW.
- geen mogelijkheid tot aanmelding bij het UAF vanwege selectieve toelating (dit is enkel mogelijk voor hbo opleidingen)
- Gebrekkige kennis van wet-en regelgeving bij scholen

Al met al is het beeld op grond van de interviews ontstaan dat er nauwelijks tot geen mogelijkheden zijn.

Hoofdstuk 5 ervaringen van landelijke organisaties met betrekking tot onderwijs voor uitgeprocedeerde asielzoekers

5.1 Inleiding

Dit hoofdstuk gaat in op deelvraag 3: wat zijn de ervaringen van landelijke organisaties met betrekking tot onderwijs voor uitgeprocedeerde asielzoekers?

Allereerst wordt ingegaan op de ervaringen met de pilot activering die heeft plaatsgevonden op AZC Gilze. Aansluitend worden de bevindingen van de organisaties Nidos, UAF, Stichting LOS, het ASKV en VW Tilburg met betrekking tot hun rol in de onderwijsbehoeften en -mogelijkheden van deze doelgroep beschreven.

5.2 De pilot activering op AZC-Gilze

In 2013 stelde de adviescommissie voor vreemdelingenzaken (ACVZ) vast dat langdurige passiviteit het terugkeerproces niet alleen bemoeilijkt, maar ook dat die een negatieve invloed heeft op de integratie na vergunningverlening.⁹⁷

⁹⁵ Evaluatie van de pilot activeren bewoners gezinslocaties, Wetenschappelijk onderzoek- en documentatiecentrum, Cahier, 2015-6, p. 7

⁹⁶ F. ten Holder, Kleine stappen van grote betekenis. Een nieuw perspectief op humane opvang van asielzoekers, Amsterdam, Vrije Universiteit Amsterdam, 2012, p. 63

⁹⁷ Idem, p. 15

Op 14 februari 2014 kondigde de toenmalige staatssecretaris van het Ministerie van Veiligheid en Justitie aan dat het COA en de Dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V) per 1 maart 2014 zouden starten met een pilot ‘Activeren bewoners Gezinslocaties’. Het programma bood onder meer cursussen en kortdurende opleidingen, die mensen kunnen helpen bij terugkeer en re-integratie in hun land van herkomst. De activiteiten in dit programma hadden tot doel om het aantal gezinnen dat terugkeert te verhogen en om het welzijn van de bewoners op een positieve manier te beïnvloeden.⁹⁸ De pilot is – naast Gilze – ook uitgevoerd op de gezinslocaties in Burgum en Den Helder.

5.2.1 Ervaringen pilot

De pilot is geëvalueerd in 2015.⁹⁹ Daarbij is onder meer gekeken naar de ervaringen van de medewerkers van het COA en DT&V, die de pilot coördineerden. De constatering van het ACVZ dat er sprake is van langdurige passiviteit onder bewoners wordt bevestigd in het evaluatieonderzoek. De voor het onderzoek geïnterviewde medewerkers van het COA geven aan dat bewoners weinig te doen hebben; er mag niet veel en er heerst onzekerheid over de toekomst.¹⁰⁰

Uit de evaluatie blijkt dat uitgeprocedeerde asielzoekers het moeilijk vinden om toekomstplannen te maken, ook al worden zij geacht aan terugkeer te werken.¹⁰¹ Dit komt omdat de toekomstmogelijkheden voor hen niet duidelijk zijn; zij hopen via procedures alsnog een verblijfsvergunning te krijgen. De beperkte mate van terugkeer, die mede samenhangt met verblijfsvergunningen die in de afgelopen jaren bijvoorbeeld in het kader van het kinderpardon werden verkregen, roept de vraag op in hoeverre terugkeer daadwerkelijk een realistisch perspectief is voor de bewoners van GLO's.¹⁰² De onderzoekers stellen dat, zelfs al zou de pilot-activering er in slagen bewoners actief te laten werken aan een realistisch toekomstbeeld, het de vraag blijft of dit tot meer terugkeer zal leiden, nu uitgeprocedeerde asielzoekers om zich heen heel wat mensen alsnog een verblijfsvergunning zien krijgen.¹⁰³ Hoewel er in de evaluatie van de pilot geen aanwijzingen zijn gevonden dat activering bijdraagt aan zelfstandige terugkeer, kan het toch belangrijk zijn om via activering te investeren in de gezondheid, het welzijn en de toekomstmogelijkheden van bewoners van GLO's.¹⁰⁴

Tevens wordt in het rapport geconcludeerd dat sommige activiteiten meer deelnemers trokken dan andere. Enkele initiatieven zijn niet doorgezet wegens gebrek aan belangstelling. Op verschillende locaties nam het aantal deelnemers af.¹⁰⁵ Dit probleem bleek vooral op de GLO van Gilze te spelen.¹⁰⁶

In zijn algemeenheid gaven COA-medewerkers aan dat ze ook verschillende belemmeringen bij bewoners zagen optreden om deel te nemen aan recreatieve activiteiten, opleidingen en cursussen. Daaronder waren praktische belemmeringen zoals activiteiten die tegelijkertijd plaatsvonden met verplichtingen in het kader van zelfwerkzaamheid of bijvoorbeeld medische behandelingen.¹⁰⁷ Ook belemmeringen in taal werden regelmatig genoemd. Vooral bij cursussen kon een gebrek aan beheersing van het Nederlands of Engels problematisch zijn.

98 idem

99 E. Boersema I.D.A. Sportel M. Smit A.S. Leerkes, ‘Als ik bezig ben, denk ik niet zo veel’ Evaluatie van de pilot Activeren bewoners gezinslocaties (Cahier 2015-6) Den Haag: WODC 2015.

100 Idem p. 105

101 Evaluatie van de pilot activeren bewoners gezinslocaties, Wetenschappelijk onderzoek- en documentatiecentrum, Cahier, 2015-6, p. 11

102 Idem p. 11

103 Idem p. 11

104 Evaluatie van de pilot activeren bewoners gezinslocaties, Wetenschappelijk onderzoek- en documentatiecentrum, Cahier, 2015-6, p. 12

105 Idem p.106

106 Idem p. 106

107 Idem p. 108

5.2.2 Opbrengsten pilot

Volgens de geïnterviewde medewerkers leverde de pilot verschillende effecten op:

- Het zou de gezondheid van bewoners verbeteren. Volgens het rapport zou de onzekere situatie waarin veel bewoners verkeren voor veel stress zorgen. Afleiding door activiteiten kan deze wat verlichten.
- Medewerkers zouden meer plezier hebben in hun werk. Zij vertelden het bijvoorbeeld als prettig te ervaren dat zij bewoners nu ook iets te bieden hebben en enthousiast te zijn over het plezier van de bewoners.
- Verschillende medewerkers meldden dat gesprekken met bewoners sinds de pilot minder zwaarmoedig verlopen en er sprake was van minder stress en calamiteiten.¹⁰⁸

De onderzoekers concludeerden dat veel geïnterviewde medewerkers enthousiast waren over de pilot en graag wilden dat activering op de GLO's werd voortgezet en uitgebreid naar andere locaties. Verschillende geïnterviewden vonden het een nadeel dat er was gekozen voor de vorm van een pilot, waardoor in relatief korte termijn veel activiteiten zijn georganiseerd die daarna weer wegvielen.¹⁰⁹

5.2.3 Toekomstperspectief

In de suggesties die medewerkers voor uitbreiding of verbetering van de pilot hebben gedaan komt bij DT&V-medewerkers in het bijzonder de intentie naar voren om in een eventueel vervolg de link met terugkeer nog duidelijker te maken en terugkeerbereidheid van bewoners een voorwaarde te maken voor deelname aan de pilot.¹¹⁰ Deze benadering wijkt duidelijk af van de aanpak van de huidige pilot, waarbij ter activering aan bewoners vrijblijvend cursussen en activiteiten worden aangeboden.¹¹¹

5.3 Nidos

Alleenstaande minderjarige asielzoekers die Nederland binnen komen worden begeleid vanuit het Nidos. Het Nidos voert als onafhankelijke (gezins-)voogdijinstelling, op grond van de wet, de voogdijtaak uit voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen.¹¹² Deze begeleiding houdt echter in beginsel na het 18e levensjaar op. Janneke Verdijk, medewerkster van het Nidos, werkzaam op AZC-Gilze, licht dit toe: “*Wij proberen er wel voor te zorgen dat de jongeren die voor hun achttiende al een opleiding volgen, het jaar af kunnen maken. We proberen ook jongeren te bewegen om naar een terugkeertraject te gaan, maar dat lukt vaak niet. Puur omdat deze enkel op terugkeer gebaseerd zijn. Als jongeren dit wel willen dan kunnen we dit wel regelen voor hun achttiende.*”(Janneke Verdijk, Nidos)¹¹³

5.4 Stichting voor vluchtelingstudenten UAF

Het UAF begeleidt hoogopgeleide vluchtelingen bij het realiseren van een passende maatschappelijke positie. Zij begeleiden hen bij hun studie en bij het vinden van een baan die aansluit bij hun capaciteiten. Ook bepleiten zij de belangen van hoogopgeleide vluchtelingen bij publiek, pers, politiek, overheid en onderwijsinstellingen. Zij baseren hun activiteiten op de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.¹¹⁴

Het UAF is een fondsenwervende, onafhankelijke organisatie die studie voor asielzoekers en uitgeprocedeerde asielzoekers kan bekostigen. Hun financiële middelen zijn echter beperkt en een selectieve voorprocedure wordt gehanteerd voordat een jongere in aanmerking kan komen om door het UAF bijgestaan te worden.¹¹⁵ Weststeyn geeft aan dat het UAF zich enkel richt op universitaire en hbo-opleidingen.¹¹⁶

108 Idem p. 115

109 Idem p. 116

110 Idem p. 118

111 Idem p. 118

112 Nidos, (onbekend) 'waar Nidos voor staat' Geraadpleegd op 17-05-2016 via: <http://www.nidos.nl/home/missie-en-visie-van-nidos/>

113 Toelichting vanuit het Nidos op 01-03-2016 vanuit Janneke Verdijk

114 UAF, (onbekend) 'onze missie' Geraadpleegd op 01-06-2016 via: https://www.uaf.nl/wat_doet_het_uaf/onze_missie

115 UAF, (onbekend) 'Ik wil steun bij mijn studie' Geraadpleegd op 24-01-2016 via: <https://www.uaf.nl/aanmelden>

116

Interview met Matthijs Weststeyn op 27-05-2016

Dat heeft twee redenen. De toenemende stroom vluchtelingen en de beperkte financiële middelen maakt het onmogelijk alle groepen te ondersteunen. Daarnaast vraagt de groep jongeren die een mbo-opleiding volgen, ook meer sturing en begeleiding, wat tijd kost. Het UAF heeft een periode studenten op mbo niveau 3 en 4 begeleid en ervaren dat deze groep minder zelfstandig is en meer moeite heeft om hun weg te vinden.

Ervaringen die in deze paragraaf besproken worden komen vanuit Matthijs Weststeijn, die momenteel werkzaam bij VW Tilburg is. Van 2008 tot medio 2015 was hij echter werkzaam bij het UAF. Weststeijn wil op voorhand aangeven dat al zijn uitspraken niet meer officieel via het UAF zijn, omdat hij hier niet meer werkzaam is. Hij kan dus niet meer voor het UAF spreken. Het UAF is wel met hem besproken op basis van zijn vorige werkervaring, die hij vanuit het UAF, meeneemt naar VW en hoe zijn voormalige werk nu nog steeds een rol in zijn huidige functie kan spelen.

5.4.1 Ervaringen

Weststeijn schetst een voorbeeldsituatie waarbij een asielzoeker zich inschrijft bij een opleiding. Het uitgangspunt van dit voorbeeld is dat een asielzoeker zich op 1 september inschrijft. Op 1 september is deze persoon rechtmatig in Nederland. Deze rechtmatigheid van verblijf vervalt op 2 september. De opleidingsinstelling mag iemand dan niet meer wegsturen. Weststeijn geeft aan dat, hoewel dit niet weg neemt dat er allerlei praktische problemen vastzitten aan het illegaal in Nederland zijn, het recht op onderwijs in principe gewaarborgd is. Een heikel punt dat Weststeijn meerdere keren heeft ervaren vond plaats binnen de juridische procedure over de afgifte van een diploma. De juridische discussie blijft altijd dat het recht op toegang gegeven is en dat de opleiding dan afgemaakt mag worden. Zo zijn er bepaalde opleidingen geweest die geen diploma af wilden geven, omdat bij het afgeven van een diploma de persoon, voor wie het diploma bedoeld was, zich niet kon legitimeren. Weststeijn is van mening dat op het moment dat de persoon de opleiding volledig heeft afgerond en er bij het begin van de opleiding is vastgesteld wie die persoon is, er zonder problemen een diploma moet kunnen worden afgegeven. De discussie hierover speelt nog steeds en hier wordt verschillend mee omgegaan. Volgens Weststeijn vormt dit de grootste belemmering voor onrechtmatig in Nederland verblijvende vreemdelingen.¹¹⁷

Daarnaast geeft hij aan dat het van belang is dat in Nederland studeren zoveel anders is voor deze groep mensen dan in het land van herkomst. Hoewel men wel aan harde voorwaarden kan voldoen, moet men vervolgens nog steeds alleen zijn weg weten te vinden binnen een onderwijsinstelling. Doordat de studiecultuur hier zo anders is en er ook andere dingen van studenten verlangd worden ten opzichte van het land van herkomst, kan daar frictie ontstaan waardoor studievertraging kan ontstaan.

Naar aanleiding hiervan heeft het UAF altijd gezegd dat men eerst Nederlands op een bepaald niveau moet beheersen om met behulp van het UAF aan een opleiding te kunnen beginnen. Zij willen studenten bijvoorbeeld wel op een Engelse opleiding toelaten maar vinden dat het Nederlands dan wel eerst op niveau B1 (eenvoudig Nederlands) moet zijn. Dit is omdat de ervaring van het UAF ook is dat het volgen van een opleiding en het tegelijkertijd leren van Nederlands, te veel is.

Ook Weststeijn zelf vindt dat het beter is als asielzoekers zo snel mogelijk kunnen starten met het leren van Nederlands. Hoewel er lessen Nederlands worden georganiseerd door meerdere Azc's zou het zijns inziens standaard moeten worden en landelijk beleid mogen zijn. De Nederlandse regering neemt echter de houding aan dat, zolang nog niet vastgesteld is dat men hier mag verblijven, ze dit in eerste instantie ook niet voor deze mensen organiseren.

Hoewel Weststeijn in zijn huidige functie binnen VW nog niet met uitgeprocedeerde asielzoekers in aanraking is gekomen -zijn locatie bevat ook geen GLO-afdeling- is hij van mening dat de mensen die een onderwijsbehoefte hebben, daar ook daadwerkelijk iets mee zouden moeten kunnen doen, zodat, op het moment dat ze onverhoopt uitgeprocedeed en hierdoor illegaal raken, toch zinvol bezig kunnen zijn.

¹¹⁷ Idem

“Ik heb altijd het idee dat als een uitgeprocedeerde een jaar aan het studeren is geweest en daarna Nederland verlaat, dan in ieder geval dat jaar opleiding in zijn zak heeft zitten waar hij wat mee kan. Je ziet ook in de programma’s voor terugkeer dat er mogelijkheden zijn voor mensen die terug gaan keren, om een training of opleiding te gaan doen. Als je dat naast elkaar legt, dan kun je misschien wel veel meer voor elkaar krijgen dan wanneer je mensen alleen maar zegt dat ze dingen niet mogen.”(Matthijs Weststeijn, VW)¹¹⁸

Weststeijn geeft aan dat een terugkerende tendens is, dat mensen ontmoedigd blijven worden. Zelf gelooft hij veel meer in de benadering waarbij je enerzijds zegt dat iemand niet mag blijven, maar waarbij je mensen wel de kans wilt geven om op een goede manier het land te verlaten.

“We hebben in het vreemdelingenrecht het begrip “refugié sur place” maar noem het dan maar “ontwikkelingswerk sur place”. Nederland geeft nog steeds een beetje geld uit aan ontwikkelingssamenwerking in landen waar het in economisch opzicht minder goed gaat dan in Nederland en laat men het dan maar beschouwen op die manier. Ik wil daarmee niet pleiten voor het financieren van dit soort onderwijsmogelijkheden vanuit het potje voor ontwikkelingssamenwerking. Integendeel. Je kunt het alleen ook zien als een kans voor mensen.”(Matthijs Weststeijn, VW)

Weststeijn geeft aan dat het argument dat dit een aanzuigende werking heeft op asielzoekers, als reactie op deze uitspraak kan komen. Hij geeft echter aan dat het nog nooit aangetoond is dat datgene wat Nederland aan voorzieningen biedt, een aanzuigende werking heeft op vluchtelingen. Dat is een politiek argument, dat niet op feiten gebaseerd is.

Verwachtingenmanagement vindt Weststeijn belangrijk. Niet alleen ten aanzien van verschillen in studiecultuur tussen landen, maar ook wat betreft de ambities die studenten hebben en de mogelijkheden die er voor hen liggen.

“Vaak zie je dat men voor het allerhoogste wil gaan en de hoogste ambities heeft. Ik zeg dan; wat wil je dan eigenlijk gaan doen? Wil je onderzoeker gaan worden, of chirurg, of wil je voor de klas staan in het voortgezet onderwijs of op een basisschool? Als je op een basisschool wilt werken, dan moet je niet naar een universiteit maar dan moet je naar de PABO voor basisonderwijs en de lerarenopleiding voor voortgezet onderwijs. Dus, kloppen de ideeën wel bij de realiteit?” (Matthijs Weststeijn, VW)

Met betrekking tot de resultaten van zijn opgedane ervaringen ervaart Weststeijn gemengde gevoelens.¹¹⁹

“Ik kijk er met gemengde gevoelens naar. Als ik in staat ben om mensen na te laten denken over wat ze zouden willen doen met hun onderwijswens of de rest van hun leven in Nederland dan ben ik heel erg blij. Maar hoe dat dan uiteindelijk uitpakt is dan even vers twee. Ik zou heel erg graag willen dat het gewoon veel makkelijker is voor asielzoekers, vluchtelingen en illegalen om aan een opleiding te gaan studeren en daar mee bezig te zijn. Ik zie hoe onze wet-en regelgeving die mogelijkheden indamt en dat vind ik jammer.”(Matthijs Weststeijn, VW)

5.4.2 Oplossingsmogelijkheden

Vanuit zijn functie bij VW heeft Weststeijn een plan ontwikkeld dat zich nog in de premature fase bevindt, waarbij Weststeijn, in samenwerking met ROC Tilburg en de gemeente Tilburg, op een structurele manier naar onderwijs voor zowel asielzoekers, vluchtelingen als uitgeprocedeerde asielzoekers wil kijken. De gemeente van Tilburg was hier al enthousiast over.¹²⁰

Waar het UAF in sommige gevallen een rol zou kunnen spelen om uitgeprocedeerde asielzoekers een opleiding af te kunnen laten maken, is een uitgeprocedeerde asielzoeker aandragen voor het zoekjaar voor hoger opgeleiden. Dit is de mogelijkheid die een vreemdeling kan krijgen om voor de duur van een bepaalde periode een baan te vinden waarmee hij uiteindelijk een reguliere verblijfsvergunning kan krijgen.

¹¹⁸ Interview met Matthijs Weststeijn op 27-05-2016

¹¹⁹ Idem

¹²⁰ Interview met Matthijs Weststeijn op 27-05-2016

Op het moment dat iemand zijn opleiding bijna afgerond heeft en de IND vastgesteld heeft dat iemand geen vluchteling is, maar het UAF vindt van wel, kunnen zij de beslissing van het IND naast zich neerleggen. Het UAF probeert dan met het IND te bespreken of iemand de laatste maanden van zijn opleiding af mag maken. Zij dienen dan een aanvraag in voor het zoekjaar voor hoger opgeleiden. Hierin speelt de ondersteuning van het UAF voor zover Weststeijn wist wel een rol. Dit zou een mogelijkheid kunnen zijn, maar alleen als iemand reeds of bijna afgestudeerd is.

Weststeijn noemt nog een andere mogelijkheid, maar geeft aan dat hier hoge kosten aan verbonden zijn. Het gaat hierbij om een verblijfsvergunning vanwege studie. Er is een mogelijkheid voor mensen om zich als buitenlandse student aan te melden bij een onderwijsinstelling in Nederland.

Deze aanmelding dient wel vanuit het herkomstland te gebeuren. Als een onderwijsinstelling iemand toestaat om op basis van zijn eerder behaalde studieresultaten naar Nederland te komen om een opleiding te volgen, de onderwijsinstelling het papierwerk bij de IND regelt. In de volksmond krijgt men dan een studentenvisum. Nadelen zijn echter dat men geen studiefinanciering ontvangt en geen ov studentenkaart. Men is ook zelf verantwoordelijk voor huisvesting.

Het grootste probleem is echter dat de instelling van hoger onderwijs die een dergelijke student toelaat daar een extra prijs voor rekent. Je hebt naast het wettelijk collegegeld, een willekeurig bedrag dat gevraagd mag worden aan buitenlandse studenten om ingeschreven te worden. Hier is geen limiet voor. Dit kan oplopen tot € 15.000,- per studiejaar.

Vluchtelingstudenten -als algemene term en los van het feit of een verblijfsvergunning wel of niet meespeelt- die geen recht hebben op studiefinanciering, zouden het collegegeld niet hoeven moeten betalen. Positief is dat alle hoge onderwijsinstellingen in Nederland aangegeven hebben dat wanneer een student door het UAF wordt ondersteund, studenten nooit het instellingscollegegeld doorberekend krijgen. Het geld dat Nederlandse studenten dus moeten betalen, hoeft niet te worden betaald door vluchtelingstudenten die door het UAF ondersteund worden.

Kijkende naar zijn voormalige werkgever en het feit dat Weststeijn nu bij VW werkzaam is brengt vanuit hem het volgende perspectief mee, betreffende de rol die VW zou kunnen spelen om onderwijsmogelijkheden voor uitgeprocedeerde asielzoekers te verbeteren:

“VW vervult altijd de rol van de belangenbehartiger van de vluchteling. Of deze nu asielzoeker, erkend vluchteling of uitgeprocedeerd is. Die rol zal VW ook altijd moeten blijven spelen. Als belangenbehartiger van VW hoort het er ook bij dat je lobbyt voor je doelgroep. We staan mensen bij in de asielprocedure en we begeleiden mensen in de Nederlandse maatschappij en daar horen al de mensen die net wel of net niet onder de Nederlandse regels vallen allemaal bij. Daar mag je, vind ik, het beste voor willen en daar moet je ook het beste voor willen regelen. Dat is je rol als VW.” (Matthijs Weststeijn, VW)¹²¹

5.5 Stichting LOS

Stichting LOS is het kenniscentrum voor mensen en organisaties die hulp bieden aan migranten zonder verblijfsvergunning, de zogeheten ongedocumenteerden.¹²² Ongedocumenteerden zijn voor een deel uitgeprocedeerde asielzoekers, maar het kunnen ook migranten zijn die nooit asiel of een andere vergunning tot verblijf hebben aangevraagd.¹²³

Stichting LOS vormt een netwerk waarbij zij met andere hulporganisaties samenwerken. Zo proberen zij ervoor te zorgen dat kennis over ongedocumenteerden ook snel gedeeld kan worden en er van elkaar geleerd kan worden. Naar aanleiding hiervan hebben zij in samenwerking met andere landelijke organisaties het manifest iedereen-aan-de-slag opgezet.

¹²¹ Idem

¹²² LOS, (onbekend) 'Stichting LOS' geraadpleegd op 19-05-2016 via: <http://www.stichtinglos.nl/> geraadpleegd op 19-05-2016

¹²³ Het recht op zorg van ongedocumenteerde vreemdelingen, 'Johannes Wier Stichting voor gezondheidszorg en mensenrechten' geraadpleegd op 06-06-2016 via: <https://www.johannes-wier.nl/bijzondere-dossiers/zorg-voor-ongedocumenteerden/>

Organisaties die betrokken zijn bij de hulpverlening aan ongedocumenteerden pleiten naast meer mogelijkheden op het gebied van studie ook voor meer mogelijkheden om vrijwilligerswerk toe te staan en meer mogelijkheden op het gebied van werk.¹²⁴ Zij hebben naar aanleiding hiervan ook een petitie opgesteld die door zowel individuele personen als organisaties ondertekend kunnen worden teneinde de mogelijkheden voor ongedocumenteerden te verruimen.

5.5.1 Ervaringen

Er is gesproken met Rian Ederveen van stichting LOS. Stichting LOS merkt dat mensen verder willen met hun toekomst en dat het volgen van scholing daar een onderdeel van is.¹²⁵ De vluchtelingen in de eerste fase tot aan de fase dat zij hun asielaanvraag kunnen toelichten, zijn vaak ook ongedocumenteerd; evenals de uitgeprocedeerde asielzoekers zonder w-document. Beiden vallen onder dezelfde juridische rechten als de migranten zonder verblijfsvergunning. Ervaren wordt dat de scholen zich, ondanks dat dit volgens de wet niet mag, openstellen voor de groep die waarschijnlijk langere tijd in Nederland zal blijven. Het betreft dan onder andere Eritreeërs en Syriërs die in 2015 de grootste groep waren die een verblijfsstatus kregen. Deze mensen blijken lang op een verblijfsvergunning te moeten wachten.

“In dat kader merk je dat scholen meer belangstelling hebben voor deze problematiek en ook wat makkelijker zeggen, “oke laat ze maar komen”. Je ziet bijvoorbeeld dat de hogeschool Amsterdam een project heeft opgezet voor nieuw inkomende vluchtelingen. De we are here groep die ook in Amsterdam verblijft – dit is een groep van uitgeprocedeerde asielzoekers die verblijft in tentenkampen en kraakpanden in Amsterdam- hebben gevraagd of zij hier ook gebruik van mogen maken. De hogeschool reageert dan met het standpunt dat ze dit niet doen als zij alle plaatsen opvullen. Dit omdat ze aanvankelijk de Syriërs en Eritreeërs in gedachten hebben. Als het om een paar mensen gaat dan kan het echter wel.” (Rian Ederveen stichting LOS)

Naast de hogeschool in Amsterdam wil ook het ROC in Tilburg dit onder bepaalde voorwaarden doen. De financiering die de scholen ontvangen is lumpsum financiering. Lumpsum is financiering van scholen door de Nederlandse overheid. Scholen hebben de vrijheid om zelf te beslissen waar ze het lumpsum aan besteden. Juridisch zitten hier wel beperkingen aan omdat lumpsum formeel niet uitgegeven mag worden aan uitgeprocedeerde asielzoekers die zich inschrijven zonder een w-document. Ederveen merkt op dat scholen soms wel graag de mogelijkheid zouden willen hebben om een ongedocumenteerde leerling gewoon mee te laten lopen. Dat kost bijna niets extra en het is erg goed voor de leerling.

De ervaring van stichting LOS is dat het voor jongeren vaak heel moeilijk is om aan de school te vragen wat hierin mogelijk is.¹²⁶ Het zou daarom goed zijn als er iemand met de jongeren mee zou kunnen gaan vanuit een hulpverlenende instantie. VW zou deze taak bijvoorbeeld ook op kunnen pakken. Ederveen krijgt echter wel het idee dat VW zich niet verantwoordelijk voelt voor uitgeprocedeerden. Daarnaast komt uit dit algehele onderzoek naar voren, dat de jongeren uit bijvoorbeeld Gilze, hier naar alle waarschijnlijkheid ook niet van op de hoogte zijn.

5.5.2 Oplossingsmogelijkheden

Ederveen geeft aan dat er twee richtingen zijn om deze doelgroep te helpen. De praktische richting kan ervoor zorgen dat uitgeprocedeerde asielzoekers op scholen binnengepraat kunnen worden. Hier heb je de lokale hulporganisaties voor nodig en de lokale leiding van een opleiding die daarin elkaar moeten kunnen vinden en daar in uitzonderingen moeten kunnen maken. Dat is meer de informele lijn. De formele lijn is een wetswijziging.¹²⁷

Ederveen denkt dat als je een oplossing zoekt voor de kosten die er mee samenhangen het kan werken. Als er sponsors te vinden zijn voor schoolgeld is het belangrijk deze mogelijkheid te benutten om de mensen te laten studeren. Dit biedt de mensen een toekomstperspectief, omdat ze meteen verder kunnen op hun niveau en actief kunnen participeren in de samenleving. Daar heeft iedereen meer aan.

¹²⁴ Aan de slag, (2015) 'Over ons' Via: <http://iedereen-aandeslag.nl/over-ons/> geraadpleegd op 19-05-2016

¹²⁵ Interview met Rian Ederveen op 18-05-2016

¹²⁶ Idem

¹²⁷ Interview met Matthijs Weststeijn op 27-05-2016

5.6 ASKV Steunpunt Vluchtelingen

De ASKV zorgt voor noodopvang voor vluchtelingen die geen aanspraak maken op overheidsvoorzieningen en voorkomt dat kwetsbare mensen op straat komen te staan. Eveneens voeren zij actief campagne voor verbetering van het Nederlandse asielbeleid.¹²⁸ De visie van het ASKV is dat zij iedere vorm van onderwijs willen stimuleren.

“Ongedocumenteerden vallen tussen wal en schip. Waarom zou zo iemand niet mogen werken of onderwijs mogen volgen? We gaan ze als Nederland ook niet uitzetten, dus geef mensen dan een kans. Laat iemand dan ook onderdeel zijn van de samenleving.” (Koen Reijnen ASKV)¹²⁹

Uit het interview, dat is gehouden met Koen Reijnen van het ASKV, doet het ASKV er alles aan om ongedocumenteerden zoveel mogelijk bij te scholen. Sinds januari 2015 hebben zij ook het project activering voor ongedocumenteerden opgezet voor de regio Amsterdam. Hierbij bieden zij vanuit ASKV zelf, leerwerktrajecten aan om aan de ene kant ongedocumenteerden dagbesteding aan te bieden, maar ook om ze een vak te leren.

“Op deze manier kunnen ze dan ook zelf op de een of andere manier geld verdienen. Of dat nu legaal of illegaal is. Zo zijn er kapperscursussen, lascursussen, ict-cursussen etc. Dit komt voort uit de behoefte vanuit de ongedocumenteerde om iets te leren maar daar geen mogelijkheid toe hebben.”(Koen Reijnen, ASKV)

De cursussen bestaan uit twee lessen per week van drie uur gedurende een half jaar. De voorwaarde om terug te keren is bij dit project niet van toepassing. De leraren die de leerwerktrajecten uitvoeren zijn geworven door het ASKV. Het ASKV zoekt altijd leraren die vakbekwaam zijn. Deze geven dan vrijwillig of tegen een kleine vergoeding les. Dit kan ook een ervaringsdeskundige zijn. Bijvoorbeeld iemand die al 30 jaar meubels maakt. Het is ook zeker mogelijk dat gepensioneerde docenten de lessen komen verzorgen. Er wordt dan een passende ruimte gezocht waar de lessen gegeven kunnen worden. Denk aan een school die een ruimte aan wil bieden voor een à twee keer per week of een oud pand, dat leegstaat. De lessen worden vervolgens ook ondersteund door medewerkers van het ASKV en vrijwilligers die mee kunnen helpen op het gebied van praktische zaken. Het ASKV hoopt dat het lopende project een succes zal zijn en dat het ook naar andere gemeentes in Nederland doorgezet gaat worden.

5.6.1 Ervaringen

Reijnen valt het op dat de grootste onderwijsbehoefte leeft onder uitgeprocedeerde asielzoekers tussen de 18 en 30 jaar. Volgens hem is Nederlandse taal een van de grootste onderwijsbehoeften. Mensen die ouder dan die doelgroep zijn, houden zich enkel bezig met overleven en hebben weinig behoefte aan onderwijs. Dit heeft dan betrekking op de uitgeprocedeerde asielzoekers die gebruik maken van bed, bad, water en brood. De jongeren die hij vaak ziet zijn vaak zonder ouders, familie of kennissen. Reijnen benadrukt dat de leerwerktrajecten van het steunpunt ook voor mensen openstaan die op een GLO verblijven.

Het probleem met betrekking tot uitgeprocedeerde jongeren die in Nederland geen deel uitmaken van een gezin, is dat er geen verblijfsmogelijkheden voor gecreëerd worden. Dat veroorzaakt stress en beïnvloedt de onderwijsbehoefte negatief. Deze behoefte zal naar verwachting hoger liggen op een GLO.

Inmiddels zijn er zes leerwerktrajecten waarmee al honderden ongedocumenteerden bereikt worden; maar alleen in Amsterdam al zijn er echter 1000 ongedocumenteerden volgens Reijnen. Er is nog zoveel te winnen in de stad zelf, ook al zijn zij pas 5 maanden onderweg met dit project. Hoewel er in Amsterdam wel al meerdere organisaties zijn die zich inzetten voor uitgeprocedeerden, heeft het ASKV hun handen aan alleen Amsterdam al vol. Ze moeten nu ook mensen gaan weigeren op de projecten. Reijnen geeft hier echter nog het volgende over aan.

“Het weigeren komt puur doordat we nu nog beperkt zijn in de mogelijkheden. De logistiek en de ruimtes zijn er nog niet op die grote schaal. Het netwerk moet eerst gemaakt worden en er moet eerst gekeken worden naar wat er

¹²⁸ ASKV, (onbekend) 'ASKV: veranderen door doen' geraadpleegd op 19-05-2016 via: <http://www.askv.nl/>

¹²⁹ Interview met Koen Reijnen op 19-05-2016

mogelijk is. Ik ben nu echter heel positief en het is nu heel succesvol, dus wie zegt dat het over een jaar niet twee keer zo groot is. Zo kom je stap voor stap verder.” (Koen Reijnen ASKV)¹³⁰

5.6.2 Oplossingsmogelijkheden

Volgens Reijnen liggen oplossingen in het hebben van een inkomen en een legaal verblijf.¹³¹ Wat het steunpunt in eerste instantie wil bereiken is dat zij mensen naar een legaal verblijf kan begeleiden zodat iemand ook legaal een studie kan volgen en werken. Omdat die mogelijkheid er in de praktijk vaak niet is, kijkt het steunpunt naar mogelijkheden, zoals het volgen van een opleiding, voor de ongedocumenteerden in Nederland. Een opleiding biedt immers meer mogelijkheden om geld te verdienen of in elk geval zinvol bezig te zijn. De leerwerktrajecten zijn dan een voorbeeld van wat nodig is. Wie daar een belangrijke rol en verantwoordelijkheid in zou kunnen hebben, zijn de lokale organisaties die betrokken zijn bij deze groep. Maar dit zijn ook gemeentes, die dan bijvoorbeeld ook vrijwilligerswerk voor uitgeprocedeerden kunnen stimuleren, zodat ook deze groep, die -op dat moment althans- niet terug kunnen keren, toch een zinvolle dagbesteding hebben. Zij dienen mensen het recht te geven, als ze niet terug kunnen keren, om toch te kunnen werken.

Daarnaast is volgens Reijnen een uitbreiding door het UAF naar mbo opleidingen wenselijk. Het overgrote deel van de jongeren die onderwijs willen volgen starten namelijk eerst op het mbo. hbo moet niet onderschat worden en Reijnen denkt dat het makkelijker is om iemand op niveau 3 of 4 te begeleiden. Het moet ook resultaten opleveren. De gemeente zou hier een belangrijke rol in kunnen spelen, maar ook het rijk dat invloed heeft op de wetgeving en bepaalt of uitgeprocedeerde asielzoekers onderwijs kunnen volgen boven de leeftijd van 18 jaar.

Het ASKV heeft ook een rol, namelijk het bieden van Nederlandse les en de leerwerktrajecten. Vanwege het gebleken succes met betrekking tot het aanbieden van leer-werktrajecten is een uitbreiding wenselijk. Hiervoor moet de logistiek versterkt worden, moeten onze netwerken groter en zijn er meer ruimtes nodig. Daarnaast zou de organisatie nog meer in kunnen zetten op de politieke lobby om scholing mogelijk te kunnen maken. Naast de politieke lobby is ook de maatschappelijke lobby van belang.

Dit houdt in dat er bij universiteiten en ROC's besproken wordt wat er mogelijk is en of zij hier iets in zouden kunnen betekenen. Reijnen denkt dat hier veel te winnen is en dat dit ook een rol is die zij zouden kunnen vervullen.

5.7 Conclusie

Geconcludeerd kan worden dat landelijke organisaties nog veel mogelijkheden kunnen benutten als ze samenwerken. Stichting LOS streeft dit ook na, maar in de praktijk lijken organisaties, zoals VW op het AZC-gilze hier niet op in te spelen. Stichting LOS heeft in het interview aangegeven dat VWN het manifest weigerden te ondertekenen omdat het geen betrekking op hun doelgroep zou hebben. De beleving vanuit VW Tilburg is anders en Weststeijn geeft zelfs aan dat lobbyen voor de doelgroep een belangrijk element van de dienstverlening jegens uitgeprocedeerde asielzoekers is.

In de regio Amsterdam zijn veel initiatieven ondernomen om uitgeprocedeerde asielzoekers op weg te helpen. Er is echter onevenredig veel aandacht en investeringen in een regio en meer landelijke spreiding is gewenst. Als je gemeente Amsterdam vergelijkt met gemeente Gilze en welke organisatie zich hier direct met uitgeprocedeerde jongeren bezighoudt wordt dit ook zichtbaar, al moet er natuurlijk rekening gehouden worden met het feit dat Amsterdam de hoofdstad is. Hoewel op Gilze wel de pilot activering uitgevoerd is, kun je je afvragen in hoeverre deze in de toekomst nog een meerwaarde zal hebben gezien bij DT&V-medewerkers nu al de intentie bestaat om in een eventueel vervolg terugkeerbereidheid van bewoners een voorwaarde te maken voor deelname aan de pilot.

Daarnaast valt over de korte duur van de cursussen, die binnen de pilot aangeboden werden, eveneens te twisten. Binnen VW zou een afdeling opgericht kunnen worden die deze groep jongeren specifiek ondersteunt met betrekking tot scholing.

130 Interview met Matthijs Weststeijn op 27-05-2016

131 Idem

Als VW zich hier niet bereid toe zou stellen zou dit ook onder de vlag van een andere organisatie kunnen. Via stichting LOS kwam naar voren dat meerdere scholen in het land open staan om uitgeprocedeerde jongeren toe te laten. Ook het ROC in Tilburg heeft dit aangegeven. Jongeren dienen hierin echter begeleid te worden. Vanuit VW Tilburg had Weststeijn ook al een prematuur plan voor uitgeprocedeerde asielzoekers om scholing te kunnen gaan volgen in samenwerking met lokale ROC's en de gemeente van Tilburg. De gemeente Tilburg had hier al enthousiast op gereageerd. Via het ASKV kwam naar voren dat deze stichting van de gemeente Amsterdam de kans krijgt om leerwerktrajecten aan te bieden. Dit zou voor de gemeente Gilze of Tilburg een mogelijkheid kunnen zijn. Tilburg wordt in dit kader genoemd omdat deze gemeente aansluit op gemeente Gilze. Er moet dan echter wel eerst een afdeling zijn, die zich op een (soortgelijk) initiatief voor deze doelgroep richt en dat vormgeeft. Vanuit daar kunnen eventueel weer andere stichtingen ontstaan, die de mogelijkheden voor deze mensen aanzienlijk kunnen laten groeien. Andere gemeentes en landelijke hulporganisaties bewijzen namelijk dat de situatie voor uitgeprocedeerde jongeren op Gilze, helemaal niet zo uitzichtloos hoeft te zijn, als dat nu het geval is. Verwachtingsmanagement is hierbij wel een belangrijke factor. Verwachtingen die jongeren hebben op het gebied van het volgen van onderwijs dienen wel door medewerkers gerelativeerd te worden. Het onderwijssysteem is in Nederland heel anders dan in het land van herkomst, waarop ingespeeld dient te worden. Eerst Nederlands leren speelt ook een belangrijke rol. Asielzoekers zouden hier zo snel mogelijk mee moeten kunnen beginnen en eigenlijk al, zodra ze in afwachting zijn van hun asielpcedure.

Hoofdstuk 6 ervaringen verbetering onderwijsmogelijkheden Robin Hood College

Dit hoofdstuk gaat in op deelvraag 4: Wat zijn de ervaringen naar aanleiding van genomen initiatieven van het Robin Hood College op het AZC in Den Helder die gericht zijn op het verbeteren van onderwijs van zowel het Robin Hood College als de asielzoekers op het AZC in Den Helder?

6.1 Inleiding

Het Robin Hood College heeft in 2012 in de gemeente van Den Helder de mogelijkheden onderzocht voor asielzoekers die niet naar school konden om toch mogelijkheden te bieden, zodat zij een betere toekomst konden krijgen in Nederland of in het land van herkomst.¹³² Naar aanleiding van dit onderzoek besloot het college experimenteel onderwijs aan asielzoekers en/of nieuwkomers in het AZC van Den Helder aan te bieden.

Met deze pilot hoopte het college destijds een voorbeeld te creëren voor andere Nederlandse gemeenten om onderwijsmogelijkheden voor uitgeprocedeerde asielzoekers te verbeteren. De pilot is echter nooit van de grond gekomen.

Hoewel de pilot niet uitgevoerd is waren er wel denkbeelden, verwachtingen en ervaringen tijdens de ontwikkeling van de opzet die relevant kunnen zijn voor dit onderzoek. Ook is tijdens het vooronderzoek naar voren gekomen dat het college meerdere jongeren ondersteund hebben die onderwijs aan het ROC in Den Helder hebben gevolgd. Binnen het kader van dit onderzoek heeft er een interview met Ton Schuitemaker plaatsgevonden, die als bestuursvoorzitter bij het Robin Hood college aangesloten is. Ook zijn er gesprekken gevoerd met verschillende uitgeprocedeerde asielzoekers die hulp van het Robin Hood College hebben gekregen. De bevindingen uit deze interviews kunnen als springplank dienen om vervolgens te bekijken hoe VW op het AZC te Gilze hier verdere invulling aan kan geven. Wat kunnen zij leren van de ervaringen van het Robin Hood College, welke mogelijkheden kunnen samenwerkende partners bieden en wat kan VW doen om eventueel een project op te zetten om de onderwijsmogelijkheden voor de uitgeprocedeerde asielzoekers op AZC-Gilze te verbeteren? In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de oprichting van het college, ervaringen m.b.t. de pilot, overige activiteiten van het college en ervaringen van uitgeprocedeerde asielzoekers op het AZC van Den Helder met het college.

132 *Asiel- en nieuwkomersonderwijs 18+*, stichting Robin Hood College, geraadpleegd op 28-09-2015 via: <http://robinhoodcollege.nl/wp-content/uploads/2014/02/Asiel-en-nieuwkomersonderwijs-eindversie1.pdf>

6.2 Oprichting Robin Hood college

Het Robin Hood College is in 2009 ontstaan. De aanleiding voor de oprichting van dit college was het geconstateerde structurele probleem van uitgeprocedeerde asielzoekers die niet naar school mochten. Het doel van het college is dat de Nederlandse wet met betrekking tot scholing aangepast wordt.

6.3 De pilot

De pilot zou in eerste instantie in 2012 op een regulier AZC in Den Helder worden opgezet.¹³³ Ton vertelt dat er een redelijk verschil is tussen een regulier AZC en een GLO locatie.¹³⁴

“Op het AZC zaten jongeren die een W-document hadden maar desondanks niet naar school konden of mochten. Zij konden dus geen gebruik maken van de buiteninvordering. (zie paragraaf 3.4) Hier waren twee redenen voor. De eerste reden was dat hun kennis van de Nederlandse taal onvoldoende was waardoor ze sowieso niet konden worden toegelaten tot het ROC. De tweede reden was het feit dat niemand het onderwijs wilde bekostigen.” (Ton Schuitemaker, Robin Hood College)

Het Robin Hood college besloot vervolgens om een pilot op te zetten waarbij zij een aantal kleine groepen jongeren naar school wilden laten gaan. Het doel was om een ISK voor volwassenen te gaan organiseren. Schuitemaker verklaart dat dit was om mensen op een goed taalniveau te krijgen, zodat ze daarna konden doorstromen naar het reguliere onderwijs.¹³⁵

“Het jammerlijke is dat niemand zich bezighoudt met het mbo-onderwijs terwijl ik denk dat dit een verschrikkelijk belangrijk onderdeel is. Als je in staat bent om mensen een vakopleiding mee te geven maakt het niet uit of ze hier blijven of teruggaan naar het land van herkomst. Je hebt er namelijk altijd wat aan. Als je hier kapper bent, kun je in Afghanistan ook kapper zijn.” (Ton Schuitemaker, Robin Hood College)

Daarnaast houdt het UAF zich ook al bezig met hbo-opleidingen. Met betrekking tot vakopleidingen bestaat er geen soortgelijke organisatie. Vanwege deze reden besloot het college zich specifiek te gaan richten op mbo-opleidingen.

6.4 De voorbereiding

Er waren al tamelijk veel voorbereidingen getroffen voor de pilot. Zo had het college het hele plan al doorgesproken met het ROC.¹³⁶ Zij zouden namelijk niet zelf les gaan geven, maar leerkrachten inhuren via het ROC. Eveneens lagen er al programma's klaar die het college verkregen had via het Lowan. Het Lowan is een organisatie die de scholen die het eerste opvangonderwijs aan nieuwkomers verzorgen in het primair en voortgezet onderwijs, ondersteunt.¹³⁷ Het college is uitgegaan van programma's die feitelijk al gegeven werden op een ROC. De doelgroep zou alleen anders worden. In plaats van 16/17 jarigen zou het lesmateriaal voor leerlingen van 18 jaar en ouder ingezet worden. Het college zag het ontwikkelen van de ISK voor volwassenen als een vorm van experimenteel onderwijs omdat deze vorm er nog niet was. Dit gaf ook de mogelijkheid subsidie aan te vragen. Zo vroeg het college subsidie aan bij het VSB fonds en de postcodeloterij. Met het verkrijgen van voldoende subsidie en het opzetten van de pilot, had het college richting de overheid en in het specifiek de Tweede kamer willen laten zien hoe zinvol het is om een vorm van onderwijs te kunnen bieden. Zij hoopten dat mede door de pilot de wetgeving zodanig aangepast zou gaan worden dat er voor iedereen recht op onderwijs zou komen.

¹³³ idem

¹³⁴

¹³⁵ Interview met Ton Schuitemaker op 25-02-2016

¹³⁶

¹³⁷ Interview met Ton Schuitemaker op 25-02-2016

¹³⁶ idem

¹³⁷ Lowan,(2016) 'Over Lowan' geraadpleegd op 21-05-2016 via: <http://www.lowan.nl/lowan/>

6.5 Struikelblokken met betrekking tot de pilot

Schuitemaker geeft in het algemeen – en eveneens met betrekking tot de pilot- aan dat de mate van motivatie van de uitgeprocedeerde asielzoekers die onderwijs willen volgen soms moeilijk in te schatten is.¹³⁸

“Het kan voorkomen dat bepaalde mensen ondersteund worden waarvan gedacht werd dat ze heel gemotiveerd waren maar waarvan achteraf bleek dat dit niet het geval was.” (Ton Schuitemaker, Robin Hood College)

Een veel voorkomende situatie die ook een struikelblok bleek, is dat vluchtelingen heel vaak van status wisselen. Zij krijgen dan een definitieve status en dus een verblijfsvergunning om in Nederland te mogen blijven. Het was hierdoor moeilijk om in te schatten hoe groot de klassen daadwerkelijk zouden worden –en eveneens- zouden blijven.

Het grootste probleem met betrekking tot de pilot en eveneens de reden waarom deze niet van de grond gekomen is, bleken de financiën te zijn. Het viel enorm tegen om sponsors voor de pilot te vinden en geen enkel fonds bleek bereid of in staat financiële ondersteuning te bieden.¹³⁹

Een alternatief voor de financiering is subsidie van het Europees Sociaal Fonds (ESF). Het ESF is één van de structuurfondsen van de EU, bestemd voor het verbeteren van de sociale samenhang en economische welvaart in alle steden en regio's van de EU.¹⁴⁰ De reden dat het college deze route niet gekozen heeft, is de complexiteit van de aanvraag, waarvoor kennis vereist is die het college onvoldoende in huis heeft. Bovendien kost het indienen van een aanvraag veel tijd en geld, waarover het college niet beschikt. Het inhuren van externe ondersteuning bij de aanvraag was dan ook geen haalbare optie en heeft hen doen besluiten een dergelijke aanvraag niet in te dienen.

6.6 Overige activiteiten en obstakels

Naast het ontwikkelen van de pilot in 2012 helpt het college ook jongeren individueel om op school te komen of om hun school af te maken. (zie paragraaf 6.7) Een missie die het Robin Hood College sterk voor ogen heeft, is dat ze willen aantonen, dat het volgen van onderwijs positieve effecten heeft op de uitgeprocedeerde asielzoekers.

“Het lijkt er een beetje op dat Nederland zich wel heel druk maakt om mensenrechten maar mensenrechten vooral ziet als iets wat in het buitenland speelt, maar dit speelt ook in Nederland. Dit vergeten ze en lijken ze te bagatelliseren.” (Ton Schuitemaker, Robin Hood College)¹⁴¹

Het Robin Hood College is binnen dit kader ook al verschillende keren gestart met een rechtszaak tegen de Nederlandse staat. Het college is in die rechtszaak geen partij omdat het daar altijd om de betreffende uitgeprocedeerde asielzoeker tegen de Nederlandse staat gaat. Het college biedt echter (financiële) ondersteuning. Ook binnen dit kader liep het college tegen de nodige problemen aan.

Rechtszaken werden op een bepaald moment altijd gestaakt, omdat de desbetreffende persoon op wie de zaak betrekking had een w-document of een verblijfstatus kreeg waardoor zijn belang verviel. Het uiteindelijke doel van het college was om terecht te komen bij het Europese gerechtshof. Echter moet dan eerst de Nederlandse procedure helemaal doorlopen zijn. Met fluctuerende statussen blijkt dit ook in deze situatie heel lastig te zijn. Een zaak dient betrekking te hebben op iemand die langdurig niet in aanmerking komt voor een vergunning en graag onderwijs wil volgen, om op deze manier tot het Europese gerechtshof te komen. Voordat het zover was, kwam er altijd een verblijfsvergunning in beeld waardoor het niet lukte voor het college om het onderwerp bij de Europese rechters te krijgen.

¹³⁸ Interview met Ton Schuitemaker op 25-02-2016

¹³⁹

Interview met Ton Schuitemaker op 25-02-2016

¹⁴⁰ ESF vraagbaak, (onbekend) 'Wat is ESF?' geraadpleegd op 25-04-2016 via: <http://esf-vraagbaak.nl/index.php/2014-07-30-08-01-18/wat-is-het-esf>

¹⁴¹

Interview met Ton Schuitemaker op 25-02-2016

Daarnaast blijkt het dekken van de kosten die de juridische procedures met zich meebrengen lastig. Landelijke fondsen, maar ook kleinere fondsen geven niet snel donaties omdat de meningen over het onderwerp asielzoekers heel verdeeld liggen. Kleinere fondsen geven soms wat geld, maar dit mag strikt gebruikt worden voor onderwijs. Ondertussen lopen juridische kosten ook hoog op.

“Het is teleurstellend als je op een gegeven moment een uitspraak van de rechtbank ziet en je moet concluderen dat de rechter het gewoon niet begrepen heeft. Ook komt het voor dat de rechter zich op onjuiste gronden heeft gebaseerd. Dat is frustrerend, maar aan de andere kant is het dan wel gemakkelijker om in hoger beroep te gaan. Je kunt dan namelijk meteen aangeven wat er niet klopt.” (Ton Schuitemaker, Robin Hood College)¹⁴²

Schuitemaker benadrukt dat hoewel dit een moeizame weg is, het ook resultaten oplevert.¹⁴³ Een rechtbank heeft bijvoorbeeld ooit de uitspraak gedaan dat het mbo-onderwijs niet onder secundair onderwijs viel. Schuitemaker zelf heeft toen uiteindelijk aan kunnen tonen dat dit wel zo is. Hier is veel doorzettingsvermogen en eigen initiatief bij komen kijken. Door het college worden dan bijvoorbeeld dertig docenten hoogleraren of professoren van universiteiten aangeschreven, van wie er vervolgens drie reageren. Deze bevestigden dan het standpunt wat Schuitemaker innam. Een ander voorbeeld is een rechtszaak die het college tegen een ROC heeft aangespannen en ook heeft gewonnen. Dit heeft daadwerkelijk resultaat opgeleverd. Het vonnis van de rechter was namelijk dat als Nederlands nodig is om op een mbo 1 opleiding toegelaten te worden, de opleiding als een geheel dient te worden gezien. Dit was in tegenstelling tot het ROC die van mening was dat er sprake was van twee opleidingen. Dit had betrekking op de lessen Nederlands en de feitelijke mbo-1 opleiding.

6.7 Feitelijke ondersteuning door het Robin Hood College

Ondersteuning die het college biedt loopt erg uiteen. Het college probeert dan ook zijn discretionaire ruimte zo optimaal mogelijk te benutten. Het kan bijvoorbeeld gaan om financiële ondersteuning, maar kan ook betrekking hebben op het overtuigen van een school om een leerling toe te laten, omdat zij bijvoorbeeld de wet niet goed toepassen.

Het komt ook voor dat jongeren bij bestuursleden thuis begeleid worden. In een aantal sessies worden zij dan met Nederlands ondersteund. Schuitemaker beperkt zich vooral tot het juridische gedeelte.

6.8 Interviews betreffende de ervaringen met het Robin Hood College

Over hoe de ondersteuning door het college door de jongeren ervaren wordt zijn gesprekken gevoerd met de broers Aram (22) en Arthur (20) Makaryan en met Helai Eshaq (18).

Aram en Arthur vertellen dat zij voordat zij met het Robin Hood College in contact kwamen al naar school gingen. Naar school gaan was toen nog gemakkelijker omdat zij de leeftijd van 18 nog niet bereikt hadden.¹⁴⁴ Na aankomst in Nederland gingen zij naar een ISK klas. Onderwijs volgen verliep voor hun 18^e jaar echter al moeilijk doordat zij moesten verhuizen naar verschillende AZC'S. Dit heeft tot gevolg gehad dat de jongste broer (Arthur) een tijd niet meer naar school is gegaan. Arthur ervoer te weinig hulp van het COA. Zij stelden dat ze wel reiskosten wilden vergoeden, maar hem niet gingen ondersteunen bij het vinden van een nieuwe school in de buurt. Arthur heeft school wel weer opgepakt toen hij in Den Helder aankwam. Hij was toen nog steeds geen 18 jaar.

Aram ging ten tijde van de eerste verhuizing nog wel naar school. Vanwege omstandigheden heeft hij zijn school echter niet af kunnen maken -zie voor een uitleg hierover de bijlage met het volledige interview-, en meldde hij zich na de verhuizing in Den Helder, uiteindelijk aan bij een koksschool in Amsterdam. Zij weigerden hem daar echter omdat hij geen geldig legitimatiebewijs had. Op dit moment is het Robin Hood College in beeld gekomen die in gesprek met het ROC is gegaan. Op deze manier heeft Aram toen toch zijn opleiding af kunnen maken.

¹⁴² Interview met Ton Schuitemaker op 25-02-2016

¹⁴³ Interview met Ton Schuitemaker op 25-02-2016

¹⁴⁴ Interview met Aram en Arthur Makaryan en Ton Schuitemaker op 25-02-2016

Schuitemaker was betrokken bij deze situatie en zegt hierover het volgende:

“Ik heb tegen het ROC verteld dat wat Aram doet, het afmaken van zijn koksopleiding is. Hij was er al aan begonnen. Ik heb mij toen beroept op het koppelingsbeginsel, wat inhoudt dat als je voor je 18^e begint aan een opleiding je deze alsnog af moet mogen maken na je 18^e verjaardag. Grote ROC's in Amsterdam en Rotterdam accepteren sowieso veel gemakkelijker zaken dan de kleine ROC's in kleinere gemeenten.” (Ton Schuitemaker, Robin Hood College)¹⁴⁵

Schuitemaker voegt hier nog aan toe dat hij het ROC verteld heeft dat als jongeren zoals Aram deze kans ontzegt wordt, het risico bestaat dat zij kunnen gaan ontsporen. De schooldirectie heeft toen uiteindelijk toegezegd dat Aram zijn opleiding af mocht maken. Op grond van het koppelingsbeginsel kon Aram ook gebruik blijven maken van het openbaar vervoer, waardoor zijn reiskosten vanuit Den Helder naar Amsterdam eveneens vergoed werden.

Aram wilde verder studeren op niveau 4. Hij heeft dit niet kunnen doen omdat er problemen ontstonden vanwege reiskosten, zo vertelt Schuitemaker.

“Ik kon Aram helpen om ook na zijn 18^e naar school te gaan en de boeken voor hem te bekostigen omdat hier een klein potje binnen het Robin Hood College voor is. De reiskosten bedragen echter €500,- per maand die de stichting niet kan betalen.” (Ton Schuitemaker, Robin Hood College)¹⁴⁶

Aram kon zijn schoolgeld wel vergoed krijgen. Dit was op grond van de buiteninvordering.¹⁴⁷

Uit het gesprek met de twee broers blijkt ook dat het Robin Hood College soms mentale ondersteuning biedt. Dit stemmen zij af op de uitgeprocedeerde asielzoeker, zo vertelt Schuitemaker.

“Aram hoefde ik niet meer te motiveren, maar bij Arthur zakte de moed een beetje in zijn schoenen en die probeerde ik dan toch het belang van het volgen van een opleiding te laten zien.” (Ton Schuitemaker, Robin Hood College)¹⁴⁸

Buiten het voeren van gesprekken probeert het college ook jongeren te motiveren om het belang van de afronding van hun opleiding te laten zien. Er wordt een voorbeeld gegeven vanuit Schuitemaker.

“Ik kon Arthur ook goed op zijn donder geven als hij vaak te laat kwam en hij steeds vaker ging spijbelen. Ik hield dan contact met de mentor, waardoor ik dit wist. Als ik dan aan hem vroeg hoe het op school ging, dan ging dit zogenaamd allemaal goed. Het was dan voor mij even een kwestie om hem flink op zijn donder te geven. Niet om hem de grond in te trappen, maar om hem er bewust van te maken dat hij afhankelijk van de school was en dat hij zich daar ook op moest focussen.” (Ton Schuitemaker, Robin Hood College)¹⁴⁹

Arthur is inmiddels al meer dan een jaar niet meer naar school geweest. Na afronding van zijn mbo niveau 1 opleiding was hij namelijk 18 jaar geworden, waardoor hij niet meer naar school kon gaan. Het Robin Hood College heeft hem toen ook proberen te helpen, maar stuitte tegen hetzelfde probleem aan, als waar ze met zijn broer tegen aan liepen. Hierbij ging het om de vergoeding van de reiskosten, die niet gerealiseerd kon worden.

Helai is nu bezig met de afronding van een niveau 1 opleiding. Op dit moment is zij 18 jaar. Als zij klaar met niveau 1 is zou dit inhouden dat zij geen niveau 2 zou mogen doen. Het college probeert met het COA en de docenten van het ROC te bespreken wat school voor haar betekent. Zo proberen zij haar toch op niveau 2 te krijgen ondanks het

145

Idem

146

Interview met Ton Schuitemaker op 25-02-2016

147

Interview met Aram en Arthur Makaryan en Ton Schuitemaker op 25-02-2016

148

Interview met Ton Schuitemaker op 25-02-2016

149

Idem

feit dat zij op dit moment geen documenten heeft. Deze zijn nodig om haar op de opleiding in te kunnen schrijven. Helai moet in het schooljaar van 2015-2016 ook een examen gaan doen. In eerste instantie zou zij dit eveneens niet kunnen vanwege het ontbreken van een verblijfsvergunning. Door het college is dit toch mogelijk gemaakt. Zij hebben hiervoor verwezen naar jurisprudentie die aanleiding was van een soortgelijke zaak, die het college had aangespannen tegen een ROC in Lelystad. De rechter oordeelde toen dat als men Nederlands nodig heeft op een mbo niveau 1 opleiding, de Nederlandse les en de opleiding daartoe als een geheel met een mbo niveau 1 opleiding gezien moeten worden. Omdat Helai 17 was toen zij begon met lessen op het ISK geldt het koppelingsbeginsel met betrekking tot haar examen. Als Helai klaar is met niveau 1 zal er weer een nieuw probleem ontstaan. Zij is dan 18 jaar en kan zich niet meer beroepen op het koppelingsbeginsel. Omdat zij geen verblijfsdocument heeft kan zij eveneens niet ingeschreven worden op het ROC. Helai heeft geen reiskosten met betrekking tot het bereik van haar opleiding. Wel is de toelating dan nog een probleem. Er is wel een buiteninvordering en financiering vanuit het college met betrekking tot boeken mogelijk, maar deze hebben geen nut als de toelating niet slaagt. Het college probeert deze toelating te realiseren.

6.9 Aanbevelingen

Aram geeft aan vanuit zijn perspectief, wat er moet veranderen in het onderwijs en in de wet en regelgeving.¹⁵⁰

“Jongeren zoals wij moeten makkelijker aangenomen worden. Bij mij was de belemmering bij aanmelding dat ik geen identiteitsbewijs had, dus ik kon niet bewijzen dat ik rechtmatig in Nederland verbleef. Daardoor werd ik niet aangenomen op school. Ik hoop dat dit gaat veranderen voor jongeren die in de toekomst willen studeren.” (Aram Makaryan)¹⁵¹

Scholen zijn in het algemeen niet op de hoogte van de wet- en regelgeving.

Toelichting op de werking van het afronden van een opleiding tijdens het verlopen van een w-document:

Op grond van de koppelingswet moet de school bij de eerste inschrijving controleren op rechtmatig verblijf. Daarna mag de school dat niet meer doen. De school mag een student dus niet uitschrijven als de student later geen rechtmatig verblijf meer heeft. Daarna mag men de school dus afmaken en er mag tussentijds niet om een w-document (of ander bewijs van verblijf in Nederland) gevraagd worden. De regel is namelijk dat als iemand aan een opleiding begonnen is, deze ook afgemaakt mag worden. Veel scholen hebben geen weet van deze regel en vragen soms toch om een legitimatiebewijs. Dit is te pareren door de stelling dat een eenmaal begonnen opleiding afgemaakt mag worden ongeacht de status na de inschrijving. Als men daarna een nieuwe opleiding wil beginnen start het proces opnieuw. Er wordt dan weer gekeken of men legaal met minimaal een geldig w-document in Nederland verblijft, omdat het dan om een nieuwe inschrijving en nieuwe opleiding gaat.¹⁵²

Aram is van mening dat het COA toegankelijker moet worden met betrekking tot het aangaan van gesprekken die over scholing gaan. Arthur voegt hier nog wel aan toe dat hij echter al een paar keer gehoord heeft, dat het op andere AZC'S wel beter gaat en dat dit dus niet op alle AZC'S zo hoeft te gaan.

Helai geeft aan dat er meer activiteiten door het COA georganiseerd moeten worden voor de mensen die niet naar school kunnen gaan.

“Ik zie ook voor veel mensen dat het moeilijk is om in een AZC te blijven wonen. School is de enige activiteit voor kinderen op een AZC, gewoon omdat ze dan bezig met school kunnen zijn. Ze kunnen dan ook alles van de asielprocedure even vergeten.” (Helai Eshaq)¹⁵³

¹⁵⁰

Idem

¹⁵¹

Interview met Aram en Arthur Makaryan en Ton Schuitemaker op 25-02-2016

¹⁵² Toelichting vanuit Ton Schuitemaker

¹⁵³

Interview met Helai Eshaq op 25-02-2016

6.10 Huidige bestaan

Met betrekking tot de vraag hoe het leven van de broers er nu uitziet nu ze niet naar school gaan zeggen de woorden van Aram en Arthur genoeg. Aram spreekt zich hier duidelijk over uit.

“Als je op school zit beweeg je meer, je hebt veel contacten met je mentor en medeleerlingen op school, je bouwt een netwerk op en nu is je wereld veel kleiner. Je weet op dit moment ook niet waar je je bed voor uit komt.” (Aram Makaryan)¹⁵⁴

Arthur laat vervolgens doorschemeren dat het niet naar school laten gaan van uitgeprocedeerde asielzoekers ook crimineel gedrag in de hand kan werken.

“De regering, die ons niet naar school laat gaan, zorgt er zelf voor dat uitgeprocedeerde asielzoekers een ander pad kiezen en ontsporen. De regering vraagt zich dan af waarom dit gebeurt, maar ze weten zelf ook wel waarom. Ik zeg niet dat mensen dit moeten doen en ik zeg ook niet dat ik dit doe, maar als je niet naar school gaat en sommige mensen zien dat andere mensen dingen kunnen, die zij zelf niet mogen, kunnen zij vanuit frustratie toch op dit pad belanden.” (Arthur Makaryan)¹⁵⁵

Helai gaat op dit moment wel naar school. Zij geeft aan dat ze haar toekomst somber inzielt als ze haar opleiding zou afronden en nog steeds uitgeprocedeed zou zijn. Zij geeft ook aan dat het gebrek van activiteiten op een AZC niet bevorderlijk voor de mensen is.¹⁵⁶

6.11 Toekomst

Het Robin Hood College wil het belang van onderwijs onder de aandacht blijven brengen. Schuitemaker wil dit jaar in contact met Tweede kamer leden komen. Hij heeft dit in het verleden ook al vaker gedaan. Dit doet hij om het onderwerp opnieuw onder de aandacht te brengen.

Het college is van mening dat, als je kan laten zien wat het gevolg is van het niet naar school mogen, het beter uit te leggen is waarom het van belang is dat mensen wel naar school zouden moeten kunnen en mogen gaan. De dingen die het college doet zijn niet perse bijzonder en uniek, maar het gaat er om dat deze dingen op dit moment niet gedaan worden.

Succesverhaal

Het is indrukwekkend hoe het college meerdere jongeren boven de 18 jaar toch naar school heeft kunnen laten gaan, ongeacht hun status. Dit hoofdstuk kan daarbij afgesloten worden met een mooi voorbeeld. Een maand na afloop van de interviews is door Schuitemaker bekend gemaakt, dat hij Helai Eshaq toegang heeft kunnen laten verkrijgen op een niveau 2 opleiding. Dit heeft Schuitemaker in overleg met de directie van het ROC weten te realiseren. In plaats van een legitimatiebewijs heeft hij Helai een woonverklaring aan het ROC laten overleggen. Dit is een print met een pasfoto die bij het COA kan worden opgevraagd. Het ROC kan in sommige gevallen deze woonverklaring accepteren als legitimatie waarmee asielzoekers ingeschreven kunnen worden, ook al is dit geen officieel legitimatiebewijs. Of de woonverklaring normaliter geaccepteerd wordt hangt sterk af van het instituut dat aan het desbetreffende ROC gekoppeld is. De examens die door het ROC worden gegeven, worden namelijk georganiseerd door verschillende instituten voor alle ROC's in Nederland. Ieder instituut heeft weer andere regels en het kan verschillen per instituut hoe soepel zij zijn met betrekking tot het accepteren van een woonverklaring.¹⁵⁷ Hoewel een woonverklaring geen garantie is, heeft dit in het geval van Helai wel gewerkt. Daarnaast gaat Helai op school wekelijks begeleid en ondersteund worden, door twee mentoren vanuit de stichting. Ton vertelt dat hij gaat proberen de opleiding vanuit het AZC Den Helder te laten betalen. Als dit niet lukt, zal hij dit vanuit een potje van het college gaan doen.

¹⁵⁴ Interview met Aram en Arthur Makaryan en Ton Schuitemaker op 25-02-2016

¹⁵⁵ Idem

¹⁵⁶ Interview met Helai Eshaq op 25-02-2016

¹⁵⁷ Toelichting vanuit Ton Schuitemaker

6.12 Conclusie

Naar aanleiding van de gesprekken die zijn gevoerd met Ton Schuitemaker en de jongeren in Den Helder op 25 februari is een aantal conclusies te trekken.

De inspaningen die het college verricht om jongeren na hun 18^e toch naar school te kunnen laten gaan, levert interessante inzichten op. Zo komt duidelijk naar voren dat veel scholen niet op de hoogte zijn van de wet-en regelgeving rondom rechten voor deze doelgroep. De juridische kennis die het college bezit, heeft ervoor gezorgd dat het college toch meerdere uitgeprocedeerde asielzoekers op school heeft kunnen krijgen. Belemmeringen die het college daarnaast tegenkomt, hebben onder meer betrekking op het in bezit hebben van een w-document. Het in het bezit hebben van een w-document kan al dusdanig fluctueren, dat het een paar weken na inschrijving al niet meer zou gelden, terwijl jongeren dan wel in staat worden gesteld om hun opleiding af te ronden.

Als jongeren wel in aanmerking kunnen komen voor een buiteninvoering op basis van een w-document blijken reiskosten en boekengeld nog steeds een probleem op te leveren. Het Robin Hood College kan dan nog wel de boeken betalen, maar het vergoeden van de reiskosten blijkt te kostbaar te zijn. In een enkel geval kan de jongere geluk hebben dat de opleiding dicht bij het centrum van Den Helder gevestigd is waardoor reiskosten minimaal zullen zijn. Dit is in de praktijk vaak niet het geval.

De geïnterviewde jongeren hebben ook op AZC-Den Helder het idee dat ze te weinig aandacht en erkenning krijgen voor hun (individuele) problemen ten aanzien van het volgen van onderwijs. Dit heeft ook betrekking op jongeren die wel al naar school gaan. Het belang om een opleiding te volgen wordt aan hen door het COA niet getoond. Het Robin Hood College ziet dat hier een gat valt en probeert dit gat op te vullen. Financiering blijkt voor het college echter het grootste struikelblok te zijn. Het zou voor hen mogelijk kunnen zijn om Europees geld in te zetten om subsidie voor scholing voor deze groep vrij te krijgen. Een dergelijke aanvraag is echter heel ingewikkeld en kost veel tijd en geld. Dergelijke voorbeelden, die het college weet te bereiken, tonen aan dat er ook zeker mogelijkheden ter verbetering van het onderwijs liggen voor de uitgeprocedeerde asielzoekers op Gilze. Het succesverhaal aan het einde van deze deelvraag is hier een mooi voorbeeld van.

Hoofdstuk 7 Internationale rechtsperspectieven

In dit hoofdstuk wordt het thema van dit onderzoek vanuit een internationaal rechtsperspectief bekeken. Het uitgangspunt zal een casus zijn, waar vervolgens een rechtsvraag aan gekoppeld wordt. Alvorens tot de beantwoording van deze vraag over te gaan wordt er eerst dieper ingegaan op de ontstaansgeschiedenis van relevante wet-en regelgeving waarbij specifiek stilgestaan wordt bij het ontstaan van onderwijs in Nederland. Op basis van de Nederlandse wetgeving wordt de rechtsvraag behandeld waarbij huidige jurisprudentie geïmplementeerd is. Supranationale rechtspraak wordt hierbij eveneens aangehaald. In de daaropvolgende paragraaf wordt ingegaan op hoe de rechtsvraag behandeld zou worden in de Filipijnen. Daarna wordt besproken wat de uitkomst is van deze casus in zowel Nederland als de Filipijnen en wat de verschillen en overeenkomsten zijn met betrekking tot onderwijsmogelijkheden voor uitgeprocedeerde asielzoekers boven de 18 jaar. In het daarop volgende deel wordt het recht op onderwijs binnen de context van dit hoofdstuk vanuit een rechtsfilosofisch perspectief beschouwd; de visie van twee rechtsfilosofen komt hierbij aan de orde. Dit rechtsfilosofisch perspectief wordt gekoppeld aan de persoonlijke visie van mij als onderzoeker. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een conclusie.

7.1 Casus

De uitgeprocedeerde Abir komt bij VW met een vraag. Zij is in april 2015 18 jaar geworden en heeft in juni 2016 haar tweejarige opleiding tot verkoopmedewerker aan het Summa college afgerond. Zij is met deze opleiding begonnen toen zij 17 jaar oud was. Zij heeft deze opleiding af mogen maken, omdat zij de opleiding al gestart was voordat zij de leeftijd van 18 bereikt had op grond van het koppelingsbeginsel (art 8 a lid 2 van de Koppelingswet). Abir is nu dus ouder dan 18 jaar en wil zich graag inschrijven voor de opleiding tot juridisch medewerker op niveau 4 aan het Summa College. Van medestudenten heeft zij gehoord dat zij misschien ook studiefinanciering kan krijgen, nu zij de leeftijd van 18 jaar gepasseerd heeft. Abir neemt contact op met het DUO. Het DUO stelt Abir een aantal vragen, die betrekking hebben op het bezitten van een verblijfsvergunning.

Nadat Abir deze vragen beantwoord heeft stelt DUO vast dat ze Abir geen studiefinanciering kunnen verlenen, vanwege het feit dat zij uitgeprocedeerd is en derhalve geen geldig w-document heeft. Abir weet nu niet hoe zij haar opleiding kan bekostigen en klopt aan bij VW voor uitleg en advies om haar toch aan deze opleiding te kunnen laten beginnen. De medewerker van VW vertelt haar dat vanwege haar leeftijd en de startdatum van haar studie er in dit geval geen studiefinanciering kan worden aangevraagd. Hierbij zijn er geen mogelijkheden om alternatieve bronnen aan te boren om Abir toch naar school te laten gaan. De medewerker vertelt haar daarnaast dat het nog maar de vraag is of zij ingeschreven kan worden bij deze opleiding. Immers, zij heeft geen geldig w-document en dat is een voorwaarde om aan een studie te kunnen beginnen. Er zijn geen andere instellingen die Abir deze gelden kunnen leveren.

7.2 Rechtsvraag

Mijn onderzoeksonderwerp heeft betrekking op een van de meest elementaire mensenrechten; het recht op onderwijs. In Nederland heeft de uitgeprocedeerde asielzoeker zeer beperkte mogelijkheden om door te studeren als eenmaal de leeftijd van 18 jaar bereikt is.

Uitgeprocedeerde asielzoekers boven de 18 jaar kunnen in Nederland veelal niet naar school daar zij hier geen financiële middelen voor hebben en geen aanspraak kunnen maken op studiefinanciering. Dit komt vanwege het ontbreken van een verblijfsvergunning.

Uit deze casus vloeit de volgende rechtsvraag voort:

Welke mogelijkheden heeft Abir als uitgeprocedeerde asielzoeker om naar school te gaan in de Filipijnen in vergelijking tot Nederland, op basis van de wet?

7.3 Ontstaansgeschiedenis relevante wet- en regelgeving

Het recht op onderwijs is ontstaan door de samenhang met meerdere internationale verdragen die juridisch doorwerken op elkaar. Binnen het kader van de ontstaansgeschiedenis is het UVRM, die is opgesteld in 1948, de eerste internationale bevestiging van de universaliteit van mensenrechten.

Met betrekking tot onderwijs stelt artikel 26 van de UVRM vast, dat iedereen recht op onderwijs heeft en dat het lager en basisonderwijs kosteloos dienen te zijn.¹⁵⁸ In navolging van het UVRM is het EVRM op 4 november 1950 in Rome tot stand gekomen. Dit is een Europees verdrag waarin de mensen-en burgerrechten van alle inwoners van de aangesloten landen zijn vastgelegd. Volgens artikel 2 van protocol 1 bij het EVRM bestaat er geen wetgeving die uitgeprocedeerde asielzoekers verbiedt om onderwijs te volgen.¹⁵⁹ In navolging van dit verdrag is het internationaal Verdrag betreffende de Status van Vluchtelingen die op 28 juli 1951 werd opgesteld, eveneens van belang. Artikel 22 van dit verdrag spreekt van gelijke behandeling, van zowel vluchtelingen als de Nederlandse ingezetenen, wat betreft het lager onderwijs. Het artikel stelt ook dat vluchtelingen zo gunstig mogelijk, buiten het lager onderwijs om, behandeld zullen worden. In het bijzonder heeft dit betrekking op de toelating van de studie, de erkenning van buitenlandse schoolcertificaten, universitaire diploma's en graden, de vermindering van studiegelden en de toekenning van beurzen.¹⁶⁰ Dit verdrag heeft nog geen betrekking op mensen die nog geen status hebben en dus nog asielzoeker zijn. Ook voor de uitgeprocedeerde asielzoeker is dit verdrag niet van belang. Dit gaat pas voor hen gelden als zij een verblijfsstatus krijgen.

Het verdrag van de IVESCR dat in 1966 is opgesteld door de Verenigde Naties gaat wel dieper in op verschillende mensenrechten. Dit in tegenstelling tot het UVRM wat een meer algemeen verdrag is.¹⁶¹ In artikel 13 van de IVESCR werd het recht op onderwijs voor iedereen vastgelegd. Dit verdrag stelt vast dat het primaire onderwijs voor iedereen verplicht en kosteloos beschikbaar dient te zijn. Mensen die geen lager onderwijs gevolgd of voltooid hebben, dienen volgens dit artikel zoveel mogelijk gestimuleerd te worden om toch nog naar school te gaan.

¹⁵⁸ Amnesty International, (2013) 'Universele verklaring van de rechten van de mens' Geraadpleegd op 21-07-2016 via:

<https://www.amnesty.nl/mensenrechten/encyclopedie/universele-verklaring-de-rechten-de-mens-uvmr>

¹⁵⁹ Europa Nu, (2016) 'Europees verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden' Geraadpleegd op 21-07-2016

Via: https://www.europa-nu.nl/id/vh7dovnw4czu/europees_verdrag_tot_bescherming_van_de

¹⁶⁰ Mensenrechten, (2014) 'verdragen en wetten' Geraadpleegd op 21-07-2016 via: <https://www.mensenrechten.nl/wat-zijn-mensenrechten/verdragen-en-wetten>

¹⁶¹ Idem

Dit verdrag beschrijft ook dat er financiering beschikbaar moet zijn voor de mensen die een vervolgstudie willen doen en niet meer leerplichtig zijn. Voor de volledigheid van deze paragraaf is ook het kinderrechtenverdrag van belang. Dit werd op 20 november 1989 door de Verenigde Naties aangenomen en heeft het recht op onderwijs voor ieder kind vastgelegd.¹⁶² In artikel 28 staat dat een land wat lid is van de Verenigde Naties -dus ook de Nederlandse staat- het recht heeft om basisonderwijs verplicht te stellen. Met betrekking tot het hoger onderwijs dient dit toegankelijk te worden gemaakt voor alle kinderen, die daar de begaafdheid toe bezitten. Art. 29 van dit verdrag stelt vervolgens, dat het onderwijs gericht dient te zijn op een zo volledig mogelijke ontplooiing van de persoonlijkheid, de talenten en de geestelijke en lichamelijke vermogens van elk kind. Hoewel het kinderrechtenverdrag weliswaar “iedereen” benoemt heeft dit verdrag slechts betrekking op alle kinderen tot 18 jaar. De World Declaration on Education for All van de Unesco die in 1990 is opgericht, verklaart daarentegen dat het onderwijs, naast beschikbaar voor alle kinderen, dit ook voor alle jongeren en volwassenen zou moeten zijn.¹⁶³

In Europa is voor de opvang van asielzoekers de Europese richtlijn 203/33/Eu tot vaststelling van minimumnormen voor de opvang van asielzoekers opgesteld. Deze opvangrichtlijn richt zich op de opvang van asielzoekers en heeft ten doel minimumnormen vast te stellen die normaliter voldoende zijn om een menswaardige levensstandaard te genieten.¹⁶⁴ Op grond van artikel 14 lid 1 van deze richtlijn is bepaald, dat de lidstaten minderjarige kinderen en asielzoekers toegang tot het onderwijs moet bieden. Dit heeft echter geen betrekking op meerderjarige kinderen. In juli 1998 is de Koppelingswet van kracht geworden. Doel van de wet was helderheid te scheppen in de positie van vreemdelingen zonder verblijfs- of werkvergunning.¹⁶⁵

Art 8 a lid 2 van de koppelingswet stelde, dat als jongeren voor de leeftijd van 18 zijn ingestroomd, ze behoudens uitzetting- een opleiding af mogen maken. Op basis van deze wet hadden alle kinderen, dus ook asielzoekers zonder status, tot 18 jaar recht op onderwijs. Vandaag de dag bestaat de koppelingswet niet meer en is dit een leeg document geworden. Vanwege het feit, dat de koppelingswet bestaande sociale wetten wijzigde, zijn de gewenste wijzigingen feitelijk doorgevoerd in de huidige wetgeving.

Voor de rechten die men nog wel heeft, -met betrekking tot gezondheid, juridische bijstand, en onderwijs- is een apart artikel opgenomen in de vreemdelingenwet 2000.¹⁶⁶ Bij de vreemdelingenwet draait het om alle regels, die betrekking hebben op de toelating, het verblijf en de verwijdering van vreemdelingen.¹⁶⁷ Binnen het kader van dit onderwerp gaat het daarbij om artikel 10 van deze wet. De verdere uitwerking daarvan staat in de sociale wetten. Met betrekking tot onderwijs gaat het dan om de onderwijswetten.

7.4 Ontstaan van het onderwijs in Nederland

De geschiedenis van het Nederlandse onderwijs begon in de 8^e eeuw toen de Frankische vorst Karel de Grote een wet uitvaardigde, die omschreef dat alle Frankische jongens moesten kunnen lezen, schrijven, zingen en bidden.¹⁶⁸ Het onderwijs werd vanaf 1800 een taak van de Nederlandse overheid. Op 3 april 1806 werd de eerste nationale schoolwet ingevoerd. De overheid verplichtte leraren om klasikaal les te geven en docenten moesten bevoegd zijn om voor de klas te mogen staan.¹⁶⁹ De grondwet van 1814 noemde daarnaast openbaar onderwijs op hoge, middelbare en lagere scholen, een aanhoudend onderwerp van de zorg van de regering.

¹⁶² Kinderrechtencollectief, (onbekend) 'Kinderrechten' Geraadpleegd op 21-07-2016 via: <http://www.kinderrechten.nl/p/19/151/kinderrechten>

¹⁶³ World declaration on education for all, framework for action to meet basic learning needs, adopted by the world conference on education for all, pagina 9

¹⁶⁴ Eerste kamer der Staten-Generaal, (2011) 'E090115 richtlijn minimumnormen opvang' Geraadpleegd op 21-07-2016 via:

https://www.eerstekamer.nl/eu/edossier/e090115_richtlijn_minimumnormen

¹⁶⁵ Stichting koppeling, (onbekend) 'koppelingswet' Geraadpleegd op 21-07-2016 via: <http://www.stichtingkoppeling.nl/de-koppelingswet/>

¹⁶⁶ Uit een gesprek op 11-05-2016 met Rian Ederveen, naar aanleiding van deelvraag 3, medewerkster bij stichting LOS.

¹⁶⁷ judex, (2016) 'wat is vreemdelingenrecht en wanneer is iemand een vreemdeling?' Geraadpleegd op 21-07-2016 via:

http://www.judex.nl/rechtsgebied/vreemdelingenrecht_%26_asiel/vreemdeling-en-nederlanderschap/artikelen/933/wat-is-vreemdelingenrecht-en-wanneer-is-iemand-een-vreemdeling_.htm

¹⁶⁸ Historiën, (29-01-2014) 'de geschiedenis van het Nederlandse onderwijs' geraadpleegd op 21-07-2016 via: <http://www.historien.nl/de-geschiedenis-van-het-nederlandse-onderwijs/>

¹⁶⁹ Nederlandse Grondwet, (onbekend) 'vrijheid van onderwijs in de grondwet' geraadpleegd op 21-07-2016 via:

<https://www.denederlandsegrondwet.nl/9353000/1/j9vvihtf299q0str/vi9fk3zv7nq4>

In 1857 werd door toenmalig minister Justinus van der Brugghen de onderwijswet ingevoerd. Naast de lagere school werd het hier ook uitgebreid naar het lager onderwijs (mulo) en de hogereburgerschool (hoger onderwijs) ¹⁷⁰.

Tot aan 1874 was kinderarbeid heel normaal. Dit was, tot dat in datzelfde jaar het 'kinderwetje van Van Houten' ingevoerd werd. Deze wet verbood kinderen tot 12 jaar in fabrieken te werken. Uitvoering van de wet werd echter nauwelijks gecontroleerd, waardoor kinderarbeid nog steeds door ging. In 1900 werd de leerplicht echter ingevoerd, die in een klap een eind aan kinderarbeid maakte. ¹⁷¹ Vanaf 1920 maakt het onderwijsstelsel in Nederland een sterke groei door. Aan het begin van de twintigste eeuw werd voortgezet onderwijs enkel als iets voor de allerrijksten gezien. Voor de meeste mensen was het gebruikelijk om alleen de lagere school af te ronden. Ten tijde van de opkomst van de industrialisatie van Nederland en het daarmee gepaard gaande opkomende administratieve systeem, werd de behoefte aan hoger geschoolden steeds groter. In 1936 volgde 74 procent van de kinderen alleen nog maar lager onderwijs, in 1968 was dit nog maar 27 procent. ¹⁷² Na de tweede wereldoorlog waren er in Nederland vooral immigranten uit voormalig Nederlands-Indië. Vanaf de jaren zestig kwamen daar, door een actief immigratiebeleid gastarbeiders uit landen als Italië, Spanje, Joegoslavië, Turkije en Marokko bij.

Ook verleende Nederland asiel aan politieke vluchtelingen en werden de Nederlandse grenzen opgeheven. ¹⁷³ Naar aanleiding van veranderingen in de bevolkingssamenstelling werden nieuwe scholen opgericht. Deze diversiteit in het onderwijs, op basis van levensbeschouwing of onderwijsmethodes bestond de hele 20^e eeuw.

7.5 Wet en regelgeving over onderwijs aan asielzoekers in Nederland

Nederland is vandaag de dag partij bij internationale afspraken en verdragen over mensenrechten. Veel van deze afspraken komen voort uit de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (UVRM). Het feit dat de UVRM als zodanig niet bindend is, wil niet zeggen dat het juridisch geen betekenis heeft. Verdedigbaar is namelijk, dat in elk geval een groot gedeelte van de rechten uit de UVRM inmiddels tot het internationale gewoonterecht is gaan behoren en om die reden door iedere staat gerespecteerd moet worden.

Los van de vraag in hoeverre het juridisch gezien bindende kracht heeft, kan men stellen dat de UVRM inmiddels een dermate hoog aanzien heeft gekregen, dat men het moeilijk kan negeren. ¹⁷⁴

Nederland heeft ook zonder meer getekend voor het internationale verdrag betreffende de status van vluchtelingen, het Europese Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, het internationale verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten en het kinderrechtenverdrag. ¹⁷⁵ Hoewel geen van deze verdragen bindend is, hebben ze wel hun doorwerking binnen ons Nederlandse rechtssysteem gevonden.

Een belangrijke wet daarbij is de leerplichtwet (LPW). De LPW garandeert het recht op onderwijs voor alle kinderen. In feite is er dus geen wet over het recht op onderwijs in Nederland, maar alleen een plicht om naar school te gaan die geldt tot de leeftijd van 18 jaar. Men kan alleen voor de leeftijd van 18 stoppen met het volgen van onderwijs als men een startkwalificatie heeft behaald. Een startkwalificatie houdt minimaal een diploma op HAVO, vwo of mbo niveau 2 in. De startkwalificatie is bedoeld om kansen op de arbeidsmarkt te vergroten. ¹⁷⁶

Voor het volgen van onderwijs kan men vanaf 18 jaar studiefinanciering aanvragen. Men kan echter alleen voor deze financiering in aanmerking komen als men in het bezit is van een geldige verblijfsvergunning.

¹⁷⁰ Historiën, (29-01-2014) 'de geschiedenis van het Nederlandse onderwijs' geraadpleegd op 21-07-2016 via: <http://www.historien.nl/de-geschiedenis-van-het-nederlandse-onderwijs/>

¹⁷¹ idem

¹⁷² Nederlands Katholicisme,(onbekend) 'onderwijs' geraadpleegd op 21-07-2016 via:

http://nederlandskatholicisme.ruhosting.nl/maatschappelijk_leven/onderwijs/onderwijs.html

¹⁷³ Entoen.nu, (onbekend) 'veelkleurig Nederland' geraadpleegd op 21-07-2016 via: <http://www.entoen.nu/veelkleurignederland>

¹⁷⁴ Prison law, (2010-2015) 'Internationale mensenrechtendocumenten' Geraadpleegd op 17-05-2016 via: <http://www.prisonlaw.nl/verdragen>

¹⁷⁵ Rijksoverheid, (onbekend) 'Mensenrechten Nederland' Geraadpleegd op 11-04-2016 via: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/mensenrechten/inhoud/mensenrechten-nederland>

¹⁷⁶ OCO, voor alle vragen van ouders over onderwijs in Amsterdam, (25-6-2012) 'onderwijswetten' geraadpleegd op 8-6-2016 via:

<http://www.onderwijsconsument.nl/onderwijswetten/>

Uitgeprocedeerde asielzoekers kunnen hiervoor niet in aanmerking komen, omdat ze geen geldige verblijfsvergunning hebben en niet rechtmatig verblijven in Nederland.¹⁷⁷ Wel kan voor de asielzoekers die nog geen verblijfsvergunning hebben en nog niet uitgeprocedeed zijn, vaak een buiteninvordering voor het lesgeld bij het DUO worden aangevraagd.¹⁷⁸ Deze buiteninvordering kan men terugvinden onder de beleidsregel buiteninvorderingstelling lesgeld asielzoekers en bepaalde categorieën vreemdelingen ex artikel 9b lesgeld en cursusgeldwet. Men krijgt dan een verklaring van het DUO dat zij die kosten niet gaan incasseren. Normaal moet men het lesgeld dus betalen, maar bij de buiteninvordering wordt deze verplichting ingetrokken. De buiteninvordering heeft alleen betrekking op het beroepsonderwijs (art. 1 lid e les- en cursusgeldwet, art. 1.1.1 wet educatie en beroepsonderwijs). Deze invordering is bedoeld voor mensen die het lesgeld niet kunnen betalen. Mensen die op een GLO verblijven kunnen in aanmerking voor deze regeling komen, mits zij rechtmatig in Nederland verblijven en dit ook aan kunnen tonen.

Met betrekking tot het inschrijven voor een opleiding, geldt voor de volwassen vreemdeling de regel dat als zij hier rechtmatig verblijven, zij zich kunnen inschrijven voor bekostigd onderwijs. Voor inschrijving is wel een geldige legitimatie vereist. Deze kan bestaan uit een vreemdelingenidentiteitsbewijs (W-document). Een W-document is bestemd voor vreemdelingen die asiel hebben aangevraagd en nog geen (definitieve) beslissing op hun aanvraag hebben ontvangen.

Met dit W-document kunnen mensen hun identiteit, nationaliteit en het rechtmatig verblijf in Nederland aantonen.¹⁷⁹ Als kanttekening dient echter geplaatst te worden dat een W-document niet leidend is met betrekking tot rechtmatig verblijf in Nederland. Dit is namelijk de inschrijving bij de gemeentelijke basisadministratie. Scholen zullen dit waarschijnlijk ook controleren, tenzij zij vinden dat iedereen recht heeft op onderwijs en daar hulp bij willen geven. Scholen houden zich dus niet altijd aan de wet en zijn hier dan ook ambivalent in.¹⁸⁰ Degenen die hier niet rechtmatig verblijven mogen de opleiding, waarmee zij al voor hun achttiende jaar waren gestart, naast de rechtmatig verblijvenden, afronden. Dit wordt het “koppelingsbeginsel” genoemd. Dit is tenzij terugkeer gerealiseerd kan worden voordat de opleiding is afgerond.¹⁸¹

Er kan vastgesteld worden dat er formeel gezien geen belemmeringen zijn voor deelname aan het onderwijs door asielzoekers omdat de Nederlandse overheid stelt dat asielzoekers dezelfde rechten en plichten hebben als Nederlandse ingezetenen waar het de toegang tot onderwijs betreft. De onderzochte doelgroep van uitgeprocedeerde asielzoekers, ervaart echter wel degelijk belemmeringen.

Naast de mogelijkheden tot terugkeeractiviteiten en tot pre-inburgering voor vergunninghouders, die in de opvang verblijven, zijn aanvullende mogelijkheden voor uitgeprocedeerde asielzoekers, volgens toenmalig minister voor immigratie, integratie en asiel namelijk niet wenselijk. Naast hoge kosten zou dit volgens deze toenmalig minister ook leiden tot een, vaak onterecht, signaal dat hun toekomst in Nederland ligt.¹⁸²

7.6 Huidge toepassing van de wet-en regelgeving (jurisprudentie)

Op 3 april 2014 heeft een kort geding tegen het ROC in Flevoland en de Almeerse Scholengroep (ASG) plaatsgevonden, waarbij de vraag was of Saada Ibrahim Obo, een jonge ongedocumenteerde vrouw uit Kenia examen mag doen bij een ROC in Flevoland.¹⁸³ De vrouw volgde sinds 2011 Nederlandse les bij het Echnaton - onderdeel van de Almeerse Scholengroep ASG-. Als vervolg hierop startte zij in september 2013 met de opleiding arbeidsmarktgekwalificeerd assistent (mbo1) bij de Praktijkschool Pro Almere (onderdeel van ASG).

177Rijksoverheid, (onbekend) ‘Heb ik als buitenlandse student recht op studiefinanciering in Nederland?’ geraadpleegd op 13-11-2015 via:

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/studiefinanciering/vraag-en-antwoord/heb-ik-als-buitenlandse-student-recht-op-studiefinanciering-in-nederland>

178 Lowan, (2016) ‘Lesgeld’ Geraadpleegd op 18-03-2016 via: <http://www.lowan.nl/voortgezet-onderwijs/financiering/ocwduo/lesgeld/>

179 Immigratie- en naturalisatiedienst, (onbekend) ‘Vreemdelingenidentiteitsbewijs (voorheen w- en w2- document)’ Geraadpleegd op 18-03-2016 via:

https://kdw.ind.nl/KnowledgeRoot.aspx?restart=true&knowledge_id=MWOW_EnW2_Document&jse=1

180 Uit een gesprek op 11-05-2016 met Rian Ederveen, naar aanleiding van deelvraag 3, medewerkster bij stichting LOS.

181 Immigratie- en naturalisatiedienst, (onbekend) ‘Vreemdelingenidentiteitsbewijs (voorheen w- en w2- document)’ Geraadpleegd op 18-03-2016 via:

https://kdw.ind.nl/KnowledgeRoot.aspx?restart=true&knowledge_id=MWOW_EnW2_Document&jse=1

182 Beantwoording Kamervragen met kenmerk 2012Z14391 door de minister voor Immigratie, Integratie en Asiel, G.B.M. Leers in 2012

183

Rechtbank Midden-Nederland 3-4-2014, Saada Ibrahim Obo, zaaknummer/ rolnummer: C/16/365960 / KL ZA 14-03

De examinering is uitbesteed aan het ROC Flevoland. Het betreffende ROC weigerde Saada in te schrijven voor de examens, omdat zij op dat betreffende moment geen verblijfsdocumenten kon overleggen.¹⁸⁴

De uitspraak van het kort geding door de rechter is, dat de weigerachtige houding van het ROC Flevoland onjuist is en dat er sprake is van een onjuiste toepassing van de wet. Artikel 8.1.1 van de wet WEB is binnen het kader van deze uitspraak van belang. Saada was minderjarig op het moment dat zij zich heeft laten inschrijven door ROC Flevoland en heeft volgens dit artikel, daarmee recht op onderwijs en daarmee het recht om tentamens en examens af te leggen. Bij aanvang van haar studie in 2011 was Saada nog minderjarig waardoor zij leerplichtig was.¹⁸⁵ Hoewel de vrouw toen zij aan haar opleiding arbeidsmarktgekwalficeerd assistent (AKA) begon inmiddels meerderjarig was, is het wel zo dat de studie Nederlands die voorafging aan het volgen van deze opleiding noodzakelijk voor haar was, voordat zij met de opleiding AKA kon beginnen. Op Nederlandse scholen wordt immers ook in het Nederlands les gegeven. Vanwege deze reden dient het studietraject van Saada als één opleiding, en dus als een geheel, gezien te worden. Het ROC wordt veroordeeld tot directe toelating van de vrouw tot de examens.¹⁸⁶

7.7 Relevante supranationale rechtspraak

Nederland is een aangesloten EU-land. Dit houdt in dat Nederlandse wetgeving niet alleen door Nederlandse rechters gecontroleerd wordt, maar dat deze ook onderhavig is aan uitspraken van het EHRM. Dit zal met onderstaande supranationale rechtspraak niet anders zijn. Hoewel onderstaande zaak namelijk in Bulgarije afgespeeld heeft, wordt Nederlandse rechtspraak wel door deze supranationale rechtspraak beïnvloed. Dit is vanwege het feit dat beide landen, EU-landen zijn en de uitspraak betrekking heeft op het Europees recht.

Deze zaak in Bulgarije heeft betrekking op een belangrijke uitspraak van het EHRM op 21 juni 2011. Het gaat hierbij om het weigeren van Bulgarije om kosteloos onderwijs te bieden aan Anatoly en Vitaly Ponomaryov, twee leerlingen uit Rusland.¹⁸⁷

Nadat de moeder van deze kinderen met een Bulgaarse man getrouwd is, zijn zij naar Bulgarije verhuisd om bij hun moeder te kunnen blijven wonen.

Vanaf 1994 verblijven zij in Pazardzhik, Bulgarije waar zij zowel basis, als middelbaar onderwijs hebben gevolgd. Beiden spreken de Bulgaarse taal inmiddels vloeiend.¹⁸⁸ Het is hen toegestaan om in Bulgarije te wonen, vanwege het feit dat de moeder in het bezit is van een permanente verblijfsvergunning. In 2005 toen beide kinderen zich in het laatste en voorlaatste jaar van de middelbare school bevonden, hebben zij de verplichting opgelegd gekregen om schoolgeld te betalen van respectievelijk €800,- en €2600,-. Bij weigering van betaling zou hen de mogelijkheid worden ontnomen om naar school te gaan of om een diploma te behalen.

De school deed hierbij een beroep op een beslissing van de minister van onderwijs uit 2004 en op de Bulgaarse wetgeving. De nationale onderwijswet van Bulgarije uit 1991 schrijft onder andere voor dat vreemdelingen die niet in het bezit zijn van een permanente verblijfsvergunning, verplicht zijn om schoolgeld te betalen om zo middelbaar onderwijs te kunnen volgen. Omdat Anatoly en Vitaly niet in het bezit zijn van een dergelijke verblijfsvergunning, is Bulgarije van mening dat zij gerechtigd zijn om de betaling van schoolgeld te eisen.

De twee jongeren beroepen zich op het discriminatieverbod uit artikel 14 van het EVRM en eveneens op artikel 2 eerste protocol EVRM, die het recht op onderwijs beslaat, maar dit is tevergeefs.¹⁸⁹

De uitspraak van het EHRM is dat Bulgarije het discriminatieverbod van artikel 14 van het EVRM geschonden heeft. Zij stellen vast dat als Bulgarije onderwijsinstellingen financiert, zij ook de verplichting hebben om een effectieve toegang tot deze instellingen te garanderen. Het hof erkent daarnaast, dat onderwijs directe bescherming geniet onder het verdrag, als een onderdeel van het eerste protocol EVRM. Bulgarije dient toegankelijk basisonderwijs te verzekeren, omdat middelbaar onderwijs belangrijk is voor de ontwikkeling van het individu en de samenleving.¹⁹⁰ Het hof stelt dat Anatoly en Vitaly duidelijk minder gunstig behandeld zijn met betrekking tot het

184 Idem

185 Idem

186 Idem

187 Idem

188 ECHR 21 juni 2011, Anatoly Ponomaryov en Vitaly Ponomaryov t. Bulgarije, Application no. 5335/05

189 Kuijjer en Gerards 2011, M. Kuijjer en J.H. Gerards, 'rechtspraak', Nederlands Juristenblad p. 2350-2422 jaargang 86 oktober 2011, p. 2376

190 ECHR 21 juni 2011, Anatoly Ponomaryov en Vitaly Ponomaryov t. Bulgarije, Application no. 5335/05

191 Kuijjer en Gerards 2011, M. Kuijjer en J.H. Gerards, 'rechtspraak', Nederlands Juristenblad p. 2350-2422 jaargang 86 oktober 2011, p. 2376

betalen van schoolgeld, ten opzichte van andere leerlingen, die zich in een soortgelijke situatie bevonden. Zij noemen de situatie van Anatoly en Vitaly soortgelijk, omdat in aanmerking kan worden genomen dat zij rechtmatig in Bulgarije hebben gewoond. De Bulgaarse autoriteiten hebben nooit een bezwaar tegen hun verblijf gemaakt en eveneens hebben zij nooit serieus overwogen om hen uit te willen zetten. In de tussentijd hebben Anatoly en Vitaly serieuze stappen genomen om een permanente verblijfsvergunning te krijgen. Zij zijn namelijk in Bulgarije gaan wonen en studeren om bij hun moeder te kunnen zijn en zij hebben nooit geprobeerd om misbruik te maken van het Bulgaarse onderwijssysteem.

Zij zijn nu volledig geïntegreerd in de Bulgaarse samenleving en spreken vloeiend Bulgaars.¹⁹¹ Het hof is van mening dat de Bulgaarse autoriteiten onvoldoende naar deze elementen hebben gekeken op het moment dat zij de verplichting hebben opgelegd om schoolgeld te betalen. Het eindoordeel is dan ook, dat het hof het met Anatoly en Vitaly eens is, en dat zowel artikel 14 van het EVRM als artikel 2 EP geschonden zijn. Zij leggen Bulgarije een schadevergoeding van in totaal €4000,- op. €2000,- is hierbij bedoeld voor de kosten, die door de aanklagers gemaakt zijn, en de overige €2000,- moet betaald worden voor immateriële kosten.¹⁹²

7.8 Wet en regelgeving over onderwijs aan asielzoekers in de Filipijnen

Om een vergelijking met de wet en regelgeving over onderwijs aan asielzoekers in de Filipijnen te kunnen maken heeft een afspraak plaatsgevonden met Lindsey Atienza, in de rol van protection associate, werkzaam bij de UNHCR op de Filipijnen. Het UNHCR bekleedt daarbij een mandaat dat is afgegeven door de Filipijnse overheid. De focus van de UNHCR is, om asielzoekers zoveel mogelijk te begeleiden binnen de asielprocedure van de Filipijnen. De functie van protection associate -vrij vertaald in het Nederlands staat dit voor beschermingslid- die mevrouw Atienza bekleedt heeft hier ook betrekking op. Zij biedt bescherming aan asielzoekers in de Filipijnen tijdens hun asielprocedure.

‘In de Filipijnen hebben zowel vluchtelingen als asielzoekers, maar ook staatlozen, vrije toegang tot gratis publieke basisscholen en staatsuniversiteiten.’ (Lindsey Atienza, UNHCR Filipijnen)¹⁹³

Opvallend van deze eerste uitspraak uit het interview met het UNHCR is dat hun beleid voor een deel overeenkomt met Nederland -zowel vluchtelingen als asielzoekers hebben vrije toegang tot gratis publieke basisscholen-, maar tegelijkertijd enorm verschilt -eveneens vrije toegang tot staatsuniversiteiten-. Bij deze verschillen blijft het echter niet.

Artikel 47(b) van de Filipijnse immigratie wet van 1940 omschrijft de humanitaire verplichting van de staat om bescherming te bieden. Deze wet geeft asielzoekers de mogelijkheid om naar de Filipijnen te komen.

In deze wet staat de bepaling dat de president van de Filipijnen de bevoegdheid heeft om visa te verlenen, waarmee asielzoekers bijvoorbeeld de mogelijkheid hebben om naar school te kunnen gaan, maar bijvoorbeeld ook om er een winkel te kunnen openen. In 1981 traden de Filipijnen toe tot het verdrag van 1951 betreffende de status van vluchtelingen.

In het verdrag betreffende de status van vluchtelingen staat, dat landen die toetreden ernaar streven om de uitoefening van fundamentele rechten en vrijheden door de vluchtelingen in de grootst mogelijke mate te verzekeren.

Hoewel de Filipijnen pas in 1981 waren toetreden tot dit verdrag had de Filipijnen deze voorzieningen voor vluchtelingen dus al vanaf 1940 op basis van artikel 47 (b) van de Filipijnse immigratiewet. Deze voorzieningen werden voor het eerst geboden, tijdens de winteroorlog in Rusland in 1940. Vervolgens werd er hulp geboden aan Joodse mensen in de jaren daaropvolgend, die vluchtten voor de Duitsers. De Filipijnen hielpen asielzoekers dus al voordat het land zich hier formeel toe had verplicht, door toe te treden tot het verdrag van 1951. Het verdrag uit 1951 is gerelateerd aan het protocol uit 1967 dat betrekking heeft op de status van vluchtelingen. Vandaag de dag zijn asielzoekers nog steeds welkom in de Filipijnen.¹⁹⁴

191

Idem

192

Idem

193

Interview met Lindsey Atienza op 11-05-2016

194

Interview met Lindsey Atienza op 11-05-2016

Departement van justitie (Department of justice)

Van belang om te weten voor dit hoofdstuk is de rol van het departement van justitie in de Filipijnen.¹⁹⁵ Dit departement is het primaire agentschap die de leiding heeft in de bescherming van vluchtelingen en asielzoekers in de Filipijnen. De specifieke unit bij het departement van justitie die hier betrekking op heeft is de vluchtelingen en staatsloze personen beschermingsunit (refugees and stateless persons protection unit). Deze unit bestaat uit een groep van advocaten die asielaanvragen in behandeling neemt of vragen van asielzoekers behandelen die betrekking hebben op zorgen, gerelateerd aan juridische kwesties of documentatie eisen. Deze afdeling binnen het departement van justitie is primair verantwoordelijk. In de Filipijnse wet is dit vastgelegd in circulaire nummer 58 die de asielprocedure in de Filipijnen omschrijft. Dit geeft de unit de autoriteit om asielaanvragen te accepteren of te weigeren. Ook werken zij samen met andere ministeries en agentschappen. Op dit moment is de Filipijnse overheid bezig met het creëren van richtlijnen zodat de hulp voor asielzoekers en vluchtelingen geïnstitutionaliseerd kan worden. Dit gebeurt niet door één organisatie, maar door 13 organisaties. Deze hebben naast onderwijs ook betrekking op andere gebieden zoals leefomgeving, juridische bijstand en het uitvoeren van een beroep in de Filipijnen. Een van deze organisaties is de UNHCR, die het mandaat ontvangen heeft om deze groep mensen tijdens hun procedure bij te mogen staan.

In de Filipijnen worden asielzoekers daarbij wel aangemoedigd om vanaf het eerste moment al zelfvoorzienend te zijn. Als men als asielzoeker in de Filipijnen aankomt, bespreekt een advocaat van het departement van justitie met de asielzoeker de situatie en mogelijkheden in de Filipijnen en de verwachtingen die de asielzoeker heeft ten aanzien van zijn of haar verblijf in de Filipijnen.

“Juist vanwege de bestaande bescherming die geboden wordt -het opheffen van voorwaarden als men wil gaan studeren en werken etc-) verwacht de staat in ruil ook van de mensen dat zij leren om zich aan te passen aan de Filipijnse cultuur. In de conventie uit 1951 staat ook vermeld dat onze staat alleen maar aan een minimum standaard kan voldoen. Er rest dus ook een verantwoordelijkheid bij het individu. Ze moeten zich de vraag stellen hoe zij voor zichzelf kunnen zorgen terwijl ze hier in de Filipijnen verblijven. Het feit dat de Filipijnse overheid hen zal assisteren door toelating te verlenen tot de Filipijnse samenleving die betrekking hebben op naar school kunnen gaan en werk, is al een vorm van ondersteuning vanuit de overheid. Er moet echter dus wel een soort van wisselwerking zijn vanuit de kant van de asielzoekers en de vluchtelingen, om in staat te zijn om hier lokaal te kunnen integreren in de Filipijnse samenleving.” (Lindsey Atienza, UNHCR Filipijnen)

Hoewel het UNHCR wel dagvergoedingen kan aanbieden, wordt dit alleen gedaan in noodgevallen. Asielzoekers worden ook niet aangemoedigd om altijd om financiële ondersteuning te vragen. Deze is daarnaast ook gelimiteerd tot 3 maanden. Alle asielzoekers hebben namelijk gelijk toegang tot de arbeidsmarkt om geld te verdienen in het land zelf, terwijl ze nog in afwachting zijn van hun asielprocedure.

Als men wil werken kan men hiervoor een tijdelijke werkvergunning aanvragen, die telkens vernieuwd kan worden zolang de asielaanvraag nog loopt. Zolang men asielzoeker is met nog geen definitief uitsluitel staan zij onder bescherming van de Filipijnse overheid. De reden van vernieuwing staat daarbij los van de reden waarom mensen in de Filipijnen verblijven. Het maakt dus niet uit of men nu wel of dat men nu geen asielzoeker is. Dit is het beleid van de Filipijnen.

In de Filipijnen is er sprake van een publiek educatie systeem, dat betrekking heeft op primair en secundair onderwijs. Primair onderwijs is bedoeld voor iedereen tot de leeftijd van 17 jaar. Toegang tot zowel het primair als secundair onderwijs is gratis. Ouders hebben ook de optie om hun kinderen naar privéscholen te sturen. Iedereen mag overigens zelf bepalen of hij of zij naar school wil gaan in tegenstelling tot Nederland. Ouders worden bijvoorbeeld ook niet bestraft als zij hun kinderen niet naar school sturen. Iedereen heeft echter het recht om naar school te mogen gaan. Er zijn staatsuniversiteiten waar men zich voor aan kan melden en waarvoor mensen toegelaten kunnen worden als ze hiervoor geselecteerd zijn. Studenten moeten hier nog wel een kleine vergoeding voor betalen. Deze vergoeding verschilt per universiteit, vanwege de academische vrijheid die de scholen in de Filipijnen hebben. De academische vrijheid staat beschreven in de republieke acte nummer 7722 van de wet tertiair/hoger onderwijs.¹⁹⁶

¹⁹⁵ Interview met Lindsey Atienza op 11-05-2016

¹⁹⁶ Philippine Laws, Statutes and codes – chan Robles virtual law library, Geraadpleegd op: 15-06-2016 via: <http://www.chanrobles.com/repUBLICactno7722.htm#.V2GUUvmLRdg>

De academische vrijheid heeft betrekking op beslissingen, die scholen kunnen nemen. Die beslissingen hebben betrekking op de vrijheid van overheidsinstanties om een eigen keuze te maken op het gebied van onder andere de toelatingseisen en hoogte van vergoedingen die voor een school betaald moeten worden. De wet kan hier geen voorwaarden aan verbinden. Met name in privéinstellingen kan deze wat hoger zijn. Voor staatsuniversiteiten hangt het af welke richtlijnen zij hanteren.

De bescherming die de Filipijnse overheid aan asielzoekers biedt strekt zich ook uit naar het recht op onderwijs. Het recht op onderwijs staat beschreven in artikel 4 van de grondwet van de Filipijnen.¹⁹⁷ Dit artikel belooft om het recht op onderwijs op alle niveau's te beschermen en te bevorderen en garandeert dat er passende maatregelen worden genomen om onderwijs toegankelijk te maken voor iedereen.¹⁹⁸ Er zijn nog wel bepaalde voorwaarden voor asielzoekers die door het bureau van onderwijs in de Filipijnen zijn opgesteld voor iedere vorm van scholing die asielzoekers willen volgen.

De voorwaarde voor asielzoekers is daarbij dat zij goedkeuring krijgen van het bureau van het departement van justitie. Dit krijgen ze specifiek van de afdeling vluchtelingen en staatsloze personen beschermingsunit. Sommige rechten zijn dus niet meteen beschikbaar voor als men nog een asielzoeker is.

“Met betrekking tot scholen en toelating willen wij nog aangeven dat instellingen mensen hier niet discrimineren vanwege het feit dat ze asielzoeker zijn. In het algemeen kijken zij naar de capaciteiten die de student heeft.”(Lindsey Atienza, UNHCR Filipijnen)

Ook wordt door het bureau van onderwijs van zowel asielzoekers als voor Filipijnse burgers verwacht dat zij een kwalificatie-examen doen bij het departement van onderwijs om te zien op welk leerniveau zij zitten. Het gaat dus niet zozeer om de status van individuen en of hun asielaanvraag wel of niet goedgekeurd wordt, maar meer om hun capaciteiten. Gebaseerd hierop kunnen scholen een beslissing nemen die ook weer betrekking op de academische vrijheid heeft.¹⁹⁹

Als een persoon niet als asielzoeker het land binnenkomt moet men normaliter een studentenvisum hebben aangevraagd bij het bureau van immigratie waarmee men naar school kan gaan.

Als iemand echter als asielzoeker het land binnen komt wordt diegene geassisteerd door het departement van justitie om een studentenvisum te krijgen. Asielzoekers kunnen dan afgifte van een goedkeuring krijgen die aantoont dat zij asiel hebben aangevraagd in de Filipijnen. Diegene die geen asiel aanvraagt kan niet om deze afgifte vragen die bepaalde vrijstellingen geeft. Een voorbeeld hiervan zijn de extra vergoedingen die aan buitenlandse studenten gevraagd worden door de universiteiten.

Als je echter een asielzoeker of vluchteling bent kan het departement van justitie vrijstelling aan de commissie van universiteiten vragen voor een mogelijkheid om deze vergoedingen op te heffen. Een niet-asielzoeker kan dit niet.

Ook als je nog niet erkend bent als vluchteling en dus tijdens de asielaanvraag, kan men beginnen met het starten van een studie. Het enige verschil als asielzoeker is dat als iemand wil studeren eerst een studentenvisum aangevraagd moet worden. Dit geldt niet alleen voor het volgen van scholing, maar heeft bijvoorbeeld ook betrekking op werk. Deze kan men gedurende de procedure herhaaldelijk verlengen. Zolang de asielaanvraag is gestart en hier nog geen uitsluitsel over is, beschikt men over meerdere rechten als asielzoeker. Ook het recht op scholing. Dit is op basis van de conventie van vluchtelingen uit 1951 en nadat je als asielzoeker een afgifte van goedkeuring van het bureau van justitie hebt ontvangen die aangeeft dat je een asielzoeker bent.

Hiermee kan de asielzoeker een vrijstelling krijgen voor de overige eisen. Men kan dus op deze manier bij de school aangeven, dat men een asielzoeker is. Men verkrijgt dan een beschermingsdocument dat omschrijft dat een persoon in afwachting van zijn asielaanvraag is.²⁰⁰

In de tussentijd kan men dan gewoon naar school gaan omdat iedere aanvrager een dergelijk document zal meekrijgen. Dit wordt een beschermingsdocument genoemd die voor 6 maanden geldig is. Zolang iemand nog in de asielaanvraag zit, kan hij of zij niet gedeporteerd worden. De enige voorwaarde die de Filipijnse overheid aan het

¹⁹⁷ Interview met Lindsey Atienza op 11-05-2016

¹⁹⁸ Wordpress (7-12-2011) '2011 right to education situation: Philippines (1st of 3 series)' Geraadpleegd op:15-06-2016 Via:

<https://renatomabunga.wordpress.com/2011/12/07/2011-right-to-education-situation-philippines-1st-of-3-series/>

¹⁹⁹ Interview met Lindsey Atienza op 11-05-2016

²⁰⁰ Idem

afgeven van een studentenvergunning stelt, is dat men een asielaanvraag heeft ingediend. Als men uitgeprocedeerd is geraakt en op dat moment geen studentenvisum heeft moet de uitgeprocedeerde asielzoeker in eerste instantie terug naar het land van herkomst.

Het bureau van immigratie en de mogelijkheden tot visa-aanvragen

Als men eenmaal uitgeprocedeerd is valt men onder de jurisdictie van het bureau van immigratie.²⁰¹ Men wordt dan behandeld als een willekeurige buitenlander die het land niet binnen gekomen is op basis van een asielaanvraag. Zij bepalen of iemand nog in de Filipijnen mag verblijven en bekijken welke voorzieningen er nog mogelijk zijn binnen de Filipijnse immigratiewet, toegepast op de specifieke situatie van de uitgeprocedeerde asielzoeker. Als iemand een heel concreet plan bij een universiteit heeft om een studiewens te gaan volgen terwijl diegene net op dat moment uitgeprocedeerd raakt, is de kans aanwezig dat de person op basis hiervan mag blijven. Zeker omdat ook de buitenlanders die het land in komen op een bezoekersvisum, deze om kunnen laten zetten naar een studentenvisum.²⁰² Welke voorwaarden het bureau hier eventueel nog aan verbindt, kon het UNHCR niet beantwoorden, maar dit zal dus verschillen per individueel geval. Oorlogsmisdadigers krijgen op grond van artikel 1F van het vluchtelingenverdrag in Nederland bijvoorbeeld geen verblijfsvergunning. Hun dossier gaat dan naar het openbaar ministerie dat onderzoekt of vervolging mogelijk is.²⁰³ Het bureau van immigratie zal bij een oorlogsmisdadiger waarschijnlijk ook niet de beslissing nemen om desbetreffend persoon de mogelijkheid te geven een visum aan te vragen en aan een opleiding te beginnen. Deze situatie noem ik slechts als voorbeeld, om hiermee te laten zien dat het bureau in deze situatie waarschijnlijk een andere beslissing zal nemen dan bij een persoon die geen veiligheidsrisico voor het land vormt. Dit voorbeeld heb ik ook gegeven om hier mee aan te tonen dat voor zover mij duidelijk is geworden uit het gesprek met de UNHCR, er geen vaste lijn in te trekken valt en dat het bureau van immigratie individuele beslissingen per situatie neemt.

Als men uitgeprocedeerd raakt terwijl men een studie gestart heeft mag deze altijd afgemaakt worden. Men heeft dan een geldig verblijf tot en met de einddatum die op het visa vermeld staat.

“ Als je een studentenvisum hebt mag je blijven. Als je studentenvisum nog geldig is en je aanvraag is afgekeurd, verblijf je technisch gezien nog steeds legaal in de Filipijnen omdat je dit visum hebt. ” (Lindsey Atienza, UNHCR Filipijnen)

Het beschermingsdocument dat mensen krijgen zodra zij asiel aangevraagd hebben geldt als hun legitimatiebewijs.

“Met betrekking tot legitimatie wanneer een student zich bijvoorbeeld op een school in wil schrijven, gebeurt het dat scholen hier om vragen. Wat sommige academische instituten ook moeten begrijpen is dat een heleboel mensen naar de Filipijnen komen die geen legale documenten bij zich hebben of dat sommige mensen documenten bij zich hebben die niet echt zijn. Het beschermingsdocument wat asielzoekers echter aanvragen op het moment dat zij het land inkomen, is vanaf dit moment hun legitimatiebewijs waarmee zij zich ook op een school in kunnen schrijven. ” (Lindsey Atienza, UNHCR Filipijnen)

Het UNHCR heeft in het interview aangegeven dat het standpunt van de Filipijnse regering is, dat scholen mensen niet mogen discrimineren vanwege het feit dat iemand een asielzoeker is. Zij kijken naar de capaciteiten die de asielzoeker heeft, net zoals ze dat bij ieder ander doen.

Als iemand uitgeprocedeerd raakt is de datum die op het studentenvisum vermeld staat altijd leidend. Dit houdt in dat zolang het studentenvisum nog geldig is, iemand technisch gezien nog steeds legaal op de Filipijnen verblijft. Het verblijfsrecht kan dan ontleend worden op grond van dit studentenvisum.²⁰⁴

²⁰¹ Interview met Lindsey Atienza op 11-05-2016

²⁰² Republic of the Philippines, (08-09-2015) 'Guide to studying in the Philippines' Geraadpleegd op: 15-06-2016 via: <http://newdelhipe.dfa.gov.ph/index.php/newsroom/announcements/141-guide-to-studying-in-the-philippines>

²⁰³ Vluchtelingenwerk Nederland, (onbekend) 'standpunt: oorlogsmisdadigers' geraadpleegd op: 15-06-2016 via: <http://www.vluchtelingenwerk.nl/wat-wij-doen/standpunten/standpunt-oorlogsmisdadigers>

²⁰⁴ Interview met Lindsey Atienza op 11-05-2016

Op het moment dat iemand uitgeprocedeerd raakt en geen studentenvisum heeft bepaalt het bureau van immigratie of iemand nog in de Filipijnen mag verblijven en bekijkt welke voorzieningen er nog mogelijk zijn binnen de Filipijnse immigratiewet, toegepast op de specifieke situatie van de uitgeprocedeerde asielzoeker.²⁰⁵

7.9 Uitkomst casus in Nederland

Met betrekking tot het inschrijven voor een opleiding geldt voor de volwassen vreemdeling en dus Abir, de regel dat als zij hier rechtmatig verblijft, zij zich in kan inschrijven voor bekostigd onderwijs. Zij moet echter wel een wacht-document (W-document of W2-document) kunnen tonen bij inschrijving.²⁰⁶ Nu Abir niet rechtmatig in Nederland verblijft en hierdoor geen W-document heeft omdat zij uitgeprocedeerd is geraakt, kan zij in principe geen toegang tot de school krijgen omdat zij niet ingeschreven kan worden. De school zal haar dan ook niet toelaten tenzij de school –vanuit het standpunt dat iedereen recht op onderwijs heeft- daar hulp bij wil geven. Een buiteninvordering kan aangevraagd worden voor mbo opleidingen, maar voor Abir zijn hier geen mogelijkheden voor. Dit komt omdat men als voorwaarde hier eveneens stelt dat men een bewijs van legaal verblijf moet overleggen. Omdat Abir op dit moment uitgeprocedeerd is kan zij dit type document niet overleggen.

Op dit punt is Abir afhankelijk van hulporganisaties zoals het Robin Hood College, het ASKV en VW. Mogelijke scenario's die hieruit naar voren kunnen komen zijn de volgende:

- Abir kan een rechtszaak starten tegen de Nederlandse staat met behulp van het Robin Hood College.
- Financiering door landelijke of lokale organisaties. Dit kan zijn door middel van organisaties zoals het Robin Hood College dat zich opwerpt om haar boekengeld te betalen –als een school haar bijvoorbeeld toch besluit toe te laten vanuit het standpunt dat iedereen recht heeft op onderwijs-.
- Het vinden van een particuliere sponsor die voor haar een opleiding –als een school toelating mogelijk maakt- of een thuisstudie kan betalen (zie paragraaf 4. 2 onder Jemma). Een legitimatie bewijs is namelijk niet nodig bij een inschrijving voor thuisstudies.
- Deelnemen aan het project activering van het ASKV in Amsterdam (zie paragraaf 5.6)

Bovenvermelde scenario's zijn op dit moment in de praktijk echter niet zo gemakkelijk te realiseren.

Voor zover bekend is het Robin Hood College de enige organisatie die samen met uitgeprocedeerde asielzoekers naar de rechtbank wil stappen, als ze een zaak opgezet kunnen krijgen waarbij er een mogelijkheid is dat jongeren alsnog op school terecht kunnen komen. Het Robin Hood College is echter een te kleine organisatie om alle uitgeprocedeerde asielzoekers boven de 18 jaar, op een landelijk niveau te kunnen helpen.

Hetzelfde argument geldt voor de financiering door dit college. Gelden die zij ontvangen zijn beperkt en zij kunnen hier onmogelijk iedereen mee helpen. Het vinden van een sponsor die een (thuis)studie betaalt is een mogelijkheid die niet voor de hand ligt en waarbij men afhankelijk is van de barmhartigheid van andere mensen. Een optie waar men zagezegd geluk mee moet hebben. Abir is dus hoofdzakelijk afhankelijk van de hulp van landelijke en/of lokale organisaties waarbij het ook meespeelt in welke gemeente zij verblijft. In bepaalde gemeentes is namelijk meer hulp beschikbaar (bijvoorbeeld het Robin Hood college in Den Helder en het ASKV in Amsterdam) hoewel Abir bijvoorbeeld wel zelfstandig naar Amsterdam zou kunnen gaan –als ze niet op een AZC in de buurt van deze gemeente zou verblijven- heeft ook deze organisatie beperkte gelden. Zo kunnen zij haar reiskosten niet vergoeden waardoor voor Abir de kans groot wordt dat zij de reiskosten niet kan betalen. Daarnaast heeft het ASKV geen plek voor iedereen en hebben zij hun handen ook al vol aan Amsterdam. Dit heeft tot gevolg dat ze nu ook al mensen uit de gemeente Amsterdam moeten weigeren. (zie paragraaf 5.6)

205 Idem

206 Immigratie- en naturalisatiedienst, (onbekend) 'Vreemdelingenidentiteitsbewijs (voorheen w- en w2- document)' Geraadpleegd op 18-03-2016 via: https://kdw.ind.nl/KnowledgeRoot.aspx?restart=true&knowledge_id=MWOW_EnW2_Document&jse=1

7.10 Uitkomst casus in de Filipijnen

“Asielzoekers hebben invloed op hun eigen leven hier. Mensen hebben de keuze om in de stad te gaan wonen of in de omliggende omgeving, waar de kosten om te leven ook een stuk lager zijn en het leven voor hen ook een stuk simpeler is. Hun leven wordt bepaald door welke baan ze aannemen, op welke scholen zij zich willen aanmelden en waar zij willen verblijven. Mensen kunnen ervoor kiezen om hulp te krijgen maar mogen te alle tijden zelf beslissen waar ze willen wonen. Ze hebben bijvoorbeeld ook rechten om op eigen naam bijvoorbeeld een appartement te huren.” (Lindsey Atienza, UNHCR Filipijnen)²⁰⁷

In de Filipijnen kunnen buitenlanders die het land in komen op een bezoekersvisum, deze om laten zetten naar een studentenvisum.²⁰⁸ Asielzoekers kunnen een studentenvergunning aanvragen als zij een asielaanvraag gestart hebben.²⁰⁹

Voor de uitgeprocedeerde Abir zijn twee scenario's mogelijk. Of Abir wel of niet in de Filipijnen mag verblijven is namelijk afhankelijk van het feit of zij een studentenvisum heeft en de einddatum van deze vergunning.

Scenario 1: Abir raakt uitgeprocedeed, maar studeert al op grond van een studentenvisum.

Scenario 1 is een inleidend scenario waarvan het waarschijnlijker is dat die in de praktijk voorkomt.

Vanaf het moment dat Abir uitgeprocedeed raakt valt zij onder de jurisdictie van het bureau van immigratie, die zullen bepalen of Abir in de Filipijnen mag verblijven. Nu Abir echter een studentenvergunning heeft mag zij waarschijnlijk gewoon blijven. Hoelang dit is hangt af van de einddatum die op het visum vermeld staat. Deze einddatum is namelijk leidend en op basis hiervan kan zij haar verblijfsrecht ontlenuen. Als een studentenvergunning nog geldig is en de aanvraag van Abir is afgekeurd, verblijft Abir technisch gezien nog steeds legaal in de Filipijnen, omdat zij deze studentenvergunning heeft.²¹⁰

Scenario 2: Abir raakt uitgeprocedeed en heeft geen studentenvisum.

Op deze casus heeft mijn onderdeel IRP betrekking.

Ook als Abir geen studentenvisum heeft en dus niet studeert op het moment dat zij uitgeprocedeed raakt, valt zij onder de jurisdictie van het bureau van immigratie. Iemand valt dus te alle tijden onder de jurisdictie van dit bureau als men uitgeprocedeed raakt. Als Abir uitgeprocedeed raakt op het moment dat zij geen studentenvergunning heeft, maar op dat moment wel aan een opleiding wil beginnen dan kan het bureau van immigratie een beslissing betreffende haar situatie nemen kijkende naar welke voorzieningen er nog mogelijk zijn binnen de immigratiewet, toegepast op de specifieke situatie van Abir. Van invloed kan bijvoorbeeld zijn of een universiteit haar op dit moment aan wil nemen. Deze situatie kan echter dusdanig verschillen per persoon, dat het moeilijk is om hier een eenduidig antwoord op te geven.²¹¹

In de praktijk hoeft het niet snel zo ver te komen dat Abir volledig uitgeprocedeed raakt, terwijl zij geen studentenvisum heeft, omdat zij die ten allen tijde aan kan vragen op het moment dat zij nog in de asielprocedure zit. Of Abir na haar 18e uiteindelijk onderwijs zal volgen op het moment dat zij uitgeprocedeed raakt, hangt daarnaast ook sterk af van het ingangsexamen dat een staatsuniversiteit afneemt en of zij deze behaalt of niet. Hoewel Engels naast de oorspronkelijk taal -deze oorspronkelijke taal is het Tagalog- de voertaal is hoeft Engels geen meewegende factor te zijn. Dit hangt af van het resultaat van het examen. Het is echt gebaseerd op de capaciteiten die iemand heeft. Het hangt ook af van het examen. Iedere school zal zijn eigen examen en toelatingseisen hebben, waarbij de voertaal (Engels) bij een andere universiteit bijvoorbeeld wel zwaarder mee kan wegen. Ze hebben namelijk elk hun eigen criteria voor de toelating van studenten. Het varieert dus van institutie tot institutie, dat een onderdeel is van de academische vrijheid die scholen hebben.

²⁰⁷

Interview met Lindsey Atienza op 11-05-2016

²⁰⁸ Republic of the Philippines, (08-09-2015) 'Guide to studying in the Philippines' Geraadpleegd op: 15-06-2016 via:

<http://newdelhi.pe.dfa.gov.ph/index.php/newsroom/announcements/141-guide-to-studying-in-the-philippines>

²⁰⁹

Interview met Lindsey Atienza op 11-05-2016

²¹⁰

Idem

²¹¹ Idem

De academische vrijheid bepaalt of Abir kan studeren aan een specifieke school of niet, omdat de school dit zelf mag bepalen. Scholen discrimineren niet in hun toelating maar de academische vrijheid is wel een factor die beslissend is of Abir wel of niet toegelaten wordt en in staat is om te studeren.

7.11 Overeenkomsten en verschillen

Met betrekking tot scholing toont het beleid in de Filipijnen een aantal overeenkomsten met die van Nederland. Het zit hem echter in de details en zaken om de situatie heen, die wel opvallend verschillend zijn.

7.11.1 Overeenkomsten

Zowel in Nederland als in de Filipijnen dient de inschrijving op een school vergezeld te gaan van een rechtsgeldig legitimatiebewijs. In Nederland is dit het W-document, in de Filipijnen is dit het studentenvisum.

Ook zijn er in beide landen vrijstellingen te vinden met betrekking tot schoolkosten. In Nederland heeft dit betrekking op het lesgeld waar een buiteninvordering bij het DUO voor kan worden aangevraagd.

In de Filipijnen gaat om vergoedingen die door de universiteit gevraagd worden die kunnen worden opgeheven voor asielzoekers. In de Filipijnen heeft het ook betrekking op extra kosten die aan buitenlandse studenten gevraagd worden en waar ontheffing voor kan worden aangevraagd op grond van een asielaanvraag.²¹²

7.11.2 Verschillen

Kijkende naar de verschillen is al duidelijk dat er in de Filipijnen geen leerplicht is.²¹³ Nederland heeft dit wel, wat ook in jurisprudentie en supranationale rechtspraak (paragraaf 7.6 en 7.7) naar voren komt. Nederlandse wetgeving wordt daarnaast niet alleen door Nederlandse rechters gecontroleerd, maar deze is ook onderhavig aan uitspraken van het EHRM, wat inhoudt dat zij zich dienen te houden aan de regels die de Europese Unie omtrent het onderwijs heeft vastgelegd. In de Filipijnen ontbreekt deze structuur.

Daarnaast zijn er ook geen ISK-klassen om Engels te leren -Engels is in de Filipijnen namelijk eveneens de voertaal-. Men heeft een grote voorsprong in de Filipijnen op het moment dat men al Engels spreekt zodra men het land in komt.

Er zullen eventueel instanties zijn die Engels als hun specialisatie aanbieden, maar dit is niet standaard het geval.

Nog een verschil is de academische vrijheid die er in de Filipijnen heerst ten opzichte van Nederland. Dit houdt onder meer in dat scholen de hoogte van hun eigen vergoedingen in kunnen stellen. Daarnaast mag iedere school zijn eigen examen en toelatingseisen stellen en deze is niet verbonden aan een vooropleiding die iemand gedaan heeft. Een ander verschil is dat onderwijs in de Filipijnen zonder meer kosteloos is tot de leeftijd van 17 jaar, terwijl dit in Nederland tot en met 18 jaar het geval is. Echter kan men in Nederland bijvoorbeeld wel aan een 3-jarige mbo-opleiding beginnen, die ook na het 18e levensjaar wordt doorbetaald. Voor zover mij bekend is geworden, is dit in de Filipijnen niet mogelijk.

Een van de grootste verschillen tussen Nederland en de Filipijnen is dat men in de Filipijnen zonder meer gelijk toegang tot de arbeidsmarkt heeft.

Dit klinkt wellicht niet relevant voor het onderwerp, maar kan het toch zijn, omdat inkomsten wel invloed kunnen hebben op de bekostiging van scholing en het wellicht deuren kan openen om naar een privéschool te gaan, mocht de voorkeur om welke reden dan ook, simpelweg uitgaan naar een privé instelling. Hier staat tegenover dat, in verhouding tot Nederland, asielzoekers in de Filipijnen in principe geen opvang hebben of dagvergoedingen krijgen. In noodgevallen kan hier een uitzondering op worden gemaakt, maar het is geen standaardgegeven zoals in Nederland wel het geval is.

²¹² Interview met Lindsey Atienza op 11-05-2016

²¹³ Idem

Dit houdt in dat er ook niet zoiets is als een gezinslocatie en voor zover duidelijk is geworden uit het interview met mevrouw Atienza, wordt er in het bijzonder ook geen rekening met gezinnen met minderjarige kinderen gehouden die uitgeprocedeerd raken. Als men uitgeprocedeerd is moet men in principe terug, al wordt er per individueel persoon door het bureau van immigratie gekeken naar welke voorzieningen er nog mogelijk zijn binnen de immigratiewet, toegepast op de specifieke situatie van een persoon. Niet geheel uitgesloten is dat gezinssamenstellingen hier wel een rol in kunnen spelen. Nog een verschil is dat in de Filipijnen een opleiding boven de 18 jaar zonder meer afgemaakt kan worden. In Nederland gebeurt dit –afhankelijk van hoe lang een opleiding nog duurt- soms ook, maar in de Filipijnen is de einddatum op het studentervisum altijd leidend. Als een vergunning nog niet verlopen is omdat men nog studeert, dan mag men op basis hiervan te alle tijden in de Filipijnen verblijven. In Nederland is dit alleen tenzij terugkeer gerealiseerd kan worden voordat de opleiding is afgerond. In de Filipijnen domineert het recht op onderwijs dus.

7.12 Rechtsfilosofisch perspectief en eigen visie

In Nederland zijn er, met uitzondering van mogelijkheden tot terugkeeractiviteiten en tot pre-inburgering voor vergunninghouders die in de opvang verblijven, geen aanvullende mogelijkheden voor uitgeprocedeerde asielzoekers. Volgens toenmalig minister voor immigratie, integratie en asiel was dit niet wenselijk, omdat dit zou leiden tot een, vaak onterecht, signaal dat hun toekomst in Nederland ligt.²¹⁴ Hoewel deze uitspraak alweer dateert uit 2012 wordt dit standpunt door een deel van de Nederlandse bevolking nog steeds ingenomen, vanwege het feit dat de toestroom van vluchtelingen (onder meer) vanwege de oorlog in Syrië nu heel hoog is. De wereld telde dan ook nog nooit zoveel vluchtelingen.²¹⁵

In 2016 is voor de opvang van asielzoekers in Nederland dan ook 836 miljoen euro extra uitgetrokken.²¹⁶ In december 2015 waren er vanwege de hoge toestroom nog felle protesten tegen plannen voor grote azc's -azc's met meer dan 500 bewoners- in middelgrote en kleine gemeentes.

*“Een deel van de Nederlandse bevolking heeft vrees voor de komst van een nieuwe onderklasse die een groot beslag legt op bijvoorbeeld de sociale woningmarkt en andere collectieve voorzieningen. Ook bestaan er al langer allerlei grieven in veel wijken en buurten tegenover het bestuur van een gemeente waar plannen zijn om een nieuw AZC te bouwen. Het gaat dan bijvoorbeeld over achterblijvende investeringen in buurtfaciliteiten. De ingrijpende bezuinigingen sinds 2010 op bijvoorbeeld ouderenzorg, jeugdzorg en thuiszorg treffen vooral de lagere inkomensgroepen. De komst van een azc ontwikkelt zich mede daardoor tot kristallisatiepunt van onvredegevoelens.”*²¹⁷ (Christiaan Pelgrim, Kees Versteegh, Martin Kuiper, Wim Brummelman van NRC.nl)

Daarnaast worden deze protesten kracht bijgezet door de PVV die zich sterk op dit standpunt stelt.²¹⁸ Men is dus bang dat asielzoekers niet terugkeren omdat ze zich waarschijnlijk gaan hechten aan Nederland. Het asielbeleid is gericht op terugkeer en de toegang tot onderwijs vergemakkelijken is in strijd met dat beleid. Ook vanuit het COA wordt deze maatschappelijke ontwikkeling rondom de vluchtelingenproblematiek bevestigd. (paragraaf 4.2)

*“Omdat er nu sprake is van een hoge instroom, is het zo dat er steeds meer wordt ingezet op het terug laten keren van de uitgeprocedeerde gezinnen naar het land van herkomst. Een van de punten die daarmee samen hangt is dat je mensen niet langer gaat bemoedigen om een opleiding te volgen. We bemoedigen de mensen om terug te keren. In het verleden was het soms wel mogelijk om uitgeprocedeerden jongeren boven de 18 een opleiding op deze manier te laten lopen, maar tegenwoordig ligt dit toch veel meer aan banden”*²¹⁹. (Wouter Links, programmabegeleider bij het COA)

214 Beantwoording Kamervragen met kenmerk 2012Z14391 door de De minister voor Immigratie, Integratie en Asiel, G.B.M. Leers in 2012

215 De volkskrant, (20-6-2016), 'wereld telde nog nooit zoveel vluchtelingen' geraadpleegd op 20-6-2016 via: <http://www.volkskrant.nl/binnenland/-wereld-telde-nog-nooit-zoveel-vluchtelingen~a4323743/>

216 Algemeen dagblad, (04-03-2016) 'Grote stroom vluchtelingen kost Nederland nu 1 miljard' geraadpleegd op: 21-06-2016 via: <http://www.ad.nl/buitenland/grote-stroom-vluchtelingen-kost-nederland-nu-1-miljard~a106d519/>

217 NRC, (2-2-2016) 'de draad kwijt in het asieldebat? Dit zijn de feiten', geraadpleegd op 10-6-2016 via: <http://www.nrc.nl/nieuws/2016/02/02/dit-zijn-de-feiten-over-asielzoekers-in-nederland#vraag29>

218 Partij voor de vrijheid, (7-6-2016) 'Wilders: wacht Rutte op een aanslag?', geraadpleegd op 10-06-2016 via: www.pvv.nl

219 Telefonisch gesprek op 19-04-2016 met Wouter Links, programmabegeleider bij het COA op Gilze.

Lijnrecht hiertegenover staat het recht op onderwijs in verdragen, omdat deze de rechten omschrijft die iedereen zou moeten hebben. Daarom wordt er ook veel wetgeving op gebaseerd en hebben ze een belangrijke morele waarde. Het UVRM kan daarbij gezien worden als de belangrijkste internationale standaard voor mensenrechten waar weer andere verdragen invulling aan geven.

Vanuit rechtsfilosofisch perspectief worden er hier door mij twee visies van rechtsfilosofen bij betrokken. Namelijk die van Onora O'Neill en Dworkin.

De Britse filosoof Onora O'Neill heeft de waarschuwing afgegeven, dat het huidige mensenrechtensysteem misschien minder eeuwigheidswaarde heeft dan wij als mensen denken.²²⁰ Het is volgens haar verstandig om kritisch te kijken naar de voor- en nadelen van het toekennen van allerlei mensenrechten, hoe goedbedoeld deze toekenningen ook bedoeld kunnen zijn. Daarbij moet de nadruk op sociale mensenrechten liggen en hier valt ook het recht op onderwijs onder. De vraag is wie deze rechten moet realiseren.

O'Neill benadrukt in wezen de tegenstrijdigheid in wat de overheid zegt (wet) en wat ze daadwerkelijk doet (doorwerking in de praktijk). Enerzijds bevordert zij dus bepaalde rechten en zegt ze dat belangrijk te vinden, maar anderzijds werpt men voor specifieke gevallen, zoals uitgeprocedeerde asielzoekers, allerlei drempels op waardoor zij geen aanspraak kunnen maken op die rechten. In het geval van recht op onderwijs voor uitgeprocedeerde asielzoekers is dat zichtbaar en komen die drempels voort uit andere belangen, namelijk het willen bevorderen van terugkeer en de stroom van immigranten onder controle willen houden. De conclusie die O'Neill hier aan zal verbinden, is dat de Nederlandse overheid voorzichtig moet zijn met het zeggen welke rechten zij willen bevorderen.

Ronald Dworkin breidt deze visie uit omdat iedereen volgens dit principe naar zijn mening aanspraak moet kunnen maken op basisrechten, waaronder het volgen van onderwijs. Dworkin verwijst daarbij naar Maslow. Maslow spreekt van het vervullen van de behoeften van mensen. Hij zag de mens als een uniek gemotiveerd individu. Elk mens streeft naar zelfverwerkelijking of zelfontplooiing. Om dit te bereiken moet een aantal fundamentele menselijke behoeften minimaal bevredigd zijn.²²¹ Na primaire behoeften, bestaanszekerheid, sociale behoefte en erkenning staat zelfontwikkeling waar scholing een primair onderdeel binnen vormt.

De mens heeft behoefte om zichzelf te ontwikkelen en als de mogelijkheid tot scholing afgenomen is, wordt mensen eveneens de mogelijkheid om zichzelf te ontwikkelen ontzegd. Ontwikkeling is belangrijk voor de erkenning en voor het vervullen van een sociale behoefte die hier mee samen hangt.²²²

Mijn eigen visie is dat jongeren het recht op onderwijs ontzeggen een vorm van kapitaalvernietiging is. Een vak leren is altijd goed en kan bij een vakopleiding ook betekenen dat de jongeren er in het land van herkomst iets mee zouden kunnen. Ook als een uitgeprocedeerde asielzoeker in het land van herkomst dit beroep niet kan uitoefenen heeft het een meerwaarde. Het is namelijk per definitie goed als iemand zich kan ontwikkelen door leren, ongeacht de richting. Studeren brengt zoveel meer mee dan alleen een vak leren. Het vergt discipline, inzet, verdieping in de theorie/werkwijze van de richting waar je in studeert, contact met Nederlanders en andere mensen in het algemeen, het verbeteren van de Nederlandse taal en het draagt bij aan zelfontwikkeling. Onderwijs volgen brengt een verantwoordelijkheidsgevoel met zich mee en zorgt ervoor dat mensen zich ergens voor in kunnen zetten. Het levert altijd iets op; het staat goed op een CV, omdat een werkgever kan zien wat iemand in die jaren gedaan heeft, iemand kan ontdekken in welke richting hij later wil werken, men leert in groepsverband werken en leert het schrijven van scripties en rapporten.

De keuze voor jongeren om in Nederland te verblijven terwijl zij uitgeprocedeed zijn, werd vaak gemaakt door de ouders toen de jongeren nog minderjarig waren, maar jongeren hoeven niet de dupe te worden van de keuze van hun ouders.

Men kan eveneens niet verwachten dat een jongere de familie in de steek laat op het moment dat de persoon 18 wordt om hun geluk elders te beproeven. Vanwege de beslissing van iemand anders, worden zij in de bloei van hun leven stil gezet. Dit is onrechtvaardig en oneerlijk. Iedereen verdient gelijke kansen.

220 Radboud Universiteit, (8-12-2011) 'the dark side of human rights' geraadpleegd op 10-6-2016 via: <http://www.ru.nl/radboudreflects/agenda/informatie-2011/lezingen/the-dark-side-human/>

221 BTSG bibliotheek, (03-01-2016) 'de behoefte hiërarchie van Maslow' Geraadpleegd via: <http://www.btsg.nl/infobulletin/Maslow.html> op 10-06-2016

222 Idem

Dit mag niet afhankelijk zijn van een status die iemand heeft en zijn slechte financiële situatie omdat men geen mogelijkheid heeft om een eigen inkomen te vergaren. Jongeren moeten de talenten die ze hebben in kunnen zetten en dit niet verloren laten gaan.

7.13 Conclusie

Nederland richt zich sterk op het terugkeerbeleid. Jongeren onder de 18 kunnen naar school, maar zijn daarnaast sterk afhankelijk van de omgeving zoals de overheid en hulp van hulpverlenende instanties. Daarnaast kunnen reiskosten en geld voor boeken roet in het eten gooien. In de Filipijnen heerst meer een open visie. Iedereen die de potentie heeft moet deze kunnen laten zien. Hier wordt op beoordeeld en niet op wat voor status iemand heeft. Mensen mogen gelijk naar school gaan en verblijven op dit moment op basis van een studentenvisum, waarvan de afgifte vergemakkelijkt wordt op het moment dat er sprake is van een asielaanvraag. De datum die op het visum staat wordt leidend. Daarnaast is het ook toegestaan om werk te zoeken. Hier tegenover staat wel dat er wordt geacht dat asielzoekers zelfstandig zijn en alleen in noodgevallen hulp van de overheid inroepen. In de Filipijnen wordt niet betutteld en zijn voorzieningen beperkt. Dit in tegenstelling tot Nederland waar opvang weliswaar beter geregeld wordt, maar waarbij men slechter af is in Nederland, dan in de Filipijnen als men uitgeprocedeerd raakt.

Hoofdstuk 8 aanbevelingen en conclusies

“Iedereen heeft recht op onderwijs en moet de mogelijkheid hebben om zichzelf te ontwikkelen” dit is de gedachte achter mijn onderzoek. Men kan deze ook zien als een pleidooi, waarbij ik de op mijn onderzoek gebaseerde argumenten aanreik om dit pleidooi te ondersteunen.

8.1 Inleiding

Dit rapport betreft een verkennend en kwalitatief onderzoek naar de onderwijsmogelijkheden en knelpunten voor uitgeprocedeerde asielzoekers van 18 jaar en ouder op de GLO in Gilze. De reden om hier onderzoek naar te verrichten is dat er geen mogelijkheden lijken te zijn voor deze groep om hun onderwijsbehoefte te realiseren. De hoofdvraag in dit onderzoek luidde:

“Wat zijn de mogelijkheden en knelpunten bij het bieden van onderwijs aan uitgeprocedeerde asielzoekers van 18 jaar en ouder die op de gezinslocatie van het asielzoekerscentrum in Gilze verblijven?”

In de voorgaande hoofdstukken is antwoord gegeven op de onderliggende deelvragen. De ervaringen van de doelgroep zelf zijn hiervoor ingebracht, er is een rechtsbronnen- en literatuuronderzoek uitgevoerd en initiatieven en projecten van enkele hulpverlenende organisaties zijn in kaart gebracht. Ook is er een internationale rechtsvergelijking met de Filipijnen gemaakt. Er is gebruik gemaakt van semigestructureerde interviews en de literatuur en rechtsbronnen zijn bestudeerd. In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste bevindingen en wordt antwoord gegeven op de hoofdvraag. Ten slotte worden aanbevelingen gegeven die zich richten op wat de verschillende betrokkenen of actoren kunnen doen.

8.1.1 Juridische (on)mogelijkheden en de initiatieven in de praktijk

Het recht op onderwijs, zoals geformuleerd in internationale verdragen en Europese regelgeving, vindt zijn weerslag in het kosteloze funderende onderwijs voor alle leer- en kwalificatieplichtigen. Dit is voor iedereen in Nederland hetzelfde. Er is technisch gezien dan ook geen sprake van discriminatie. Het probleem met recht op onderwijs is echter dat het hebben van een legitimatiebewijs een harde eis is voor het inschrijven aan een school.

Er kan vastgesteld worden dat er formeel gezien geen belemmeringen zijn voor deelname aan het onderwijs door asielzoekers omdat de Nederlandse overheid stelt dat asielzoekers dezelfde rechten en plichten hebben als Nederlandse ingezetenen waar het de toegang tot onderwijs betreft. Het probleem is dat dit allemaal niet geldt voor uitgeprocedeerde asielzoekers, waardoor er voor hen wel belemmeringen ontstaan.

Dit probleem wordt vooral door de doelgroep zelf ervaren, omdat deze belemmeringen gevolgen hebben voor onder meer hun welbevinden en persoonlijke ontwikkeling. Dit ontstaat doordat zij niet zinvol bezig kunnen zijn.

Hoewel uit verschillende onderzoeken blijkt dat verveling en passiviteit kunnen voorkomen bij mensen die langdurig weinig mogelijkheden hebben om de dag zinvol te besteden en dat dit negatieve gevolgen voor de

gezondheid kan hebben, bestaat er in de literatuur geen consensus over ontbrekende onderwijsmogelijkheden als een van de oorzaken van hospitalisatie.²²³

De bevindingen uit de interviews in dit onderzoek bevestigen het beeld dat geschetst wordt in het rapport kleine stappen van grote betekenis van de in 2012 gepubliceerde studie van de Vrije Universiteit Amsterdam.²²⁴ De jongeren missen op de GLO in Gilze een zinvolle dagbesteding en de mogelijkheid om aan een toekomst te werken. Zij hebben hierdoor het gevoel alsof zij stilstaan en een vergeten groep zijn.

Door het hele land heen zijn er initiatieven opgezet en instanties actief om uitgeprocedeerde jongeren die naar school willen gaan, te helpen. Stichting LOS vormt daarbij een netwerk waarbij zij met andere hulporganisaties samenwerken. Zo proberen zij ervoor te zorgen dat kennis over ongedocumenteerden ook snel gedeeld kan worden en er van elkaar geleerd kan worden. Naar aanleiding hiervan hebben zij, in samenwerking met andere landelijke organisaties, het manifest “iedereen-aandeslag” opgezet, een manifest dat gericht is op activering en zinvolle dagbesteding voor migranten zonder verblijfsvergunning. Organisaties die betrokken zijn bij de hulpverlening aan ongedocumenteerden pleiten naast meer mogelijkheden op het gebied van studie ook voor meer mogelijkheden om vrijwilligerswerk toe te staan en meer mogelijkheden op het gebied van werk.²²⁵

Zij hebben naar aanleiding hiervan op 16 februari 2016 een petitie opgesteld. Het manifest en de daarbij opgestelde petitie beginnen ook vruchten af te werpen. Zo is er een actuele motie ‘Aan de slag’ van politieke partij Groen Links gekomen, waarin het manifest omarmd wordt door de politieke partij.²²⁶ Deze motie is op 31 mei besproken in de gemeente Eindhoven. De motie had een meerderheid en is na toezegging door de burgemeester Rob van Gijzel aangehouden.²²⁷ Het UAF begeleidt hoogopgeleide vluchtelingen bij het realiseren van een passende maatschappelijke positie. Zij begeleiden hen bij hun studie en bij het vinden van een baan die aansluit bij hun capaciteiten. Ook bepleiten zij de belangen van hoogopgeleide vluchtelingen bij publiek, pers, politiek, overheid en onderwijsinstellingen. Het ASKV biedt leer-werktrajecten voor uitgeprocedeerde asielzoekers aan. Eveneens voeren zij actief campagne voor verbetering van het Nederlandse asielbeleid.²²⁸ Het Robin Hood College heeft in 2012 in de gemeente van Den Helder de mogelijkheden onderzocht om voor asielzoekers, die niet naar school konden toch mogelijkheden te bieden, zodat zij een betere toekomst konden krijgen in Nederland of in het land van herkomst.²²⁹ Naar aanleiding van dit onderzoek besloot het college experimenteel onderwijs aan asielzoekers en/of nieuwkomers in het AZC van Den Helder aan te bieden. Met deze pilot hoopte het college destijds een voorbeeld te creëren voor andere Nederlandse gemeenten om onderwijsmogelijkheden voor uitgeprocedeerde asielzoekers te verbeteren. De pilot is echter nooit van de grond gekomen. Wel probeert het college nog individuele hulp te bieden. Dit gaat soms gepaard met rechtszaken die aangespannen worden tegen de Nederlandse overheid.

Hoewel op Gilze wel de pilot activering uitgevoerd is, valt te betwijfelen in hoeverre deze in de toekomst nog een meerwaarde zal hebben gezien bij DT&V-medewerkers nu de intentie bestaat om in een eventueel vervolg terugkeerbereidheid van bewoners een voorwaarde te maken voor deelname aan de pilot. Daarnaast valt over de korte duur van de cursussen, die binnen de pilot aangeboden werden, eveneens te twisten.

Naar aanleiding van dit onderzoek kan gezegd worden dat landelijke organisaties nog veel mogelijkheden kunnen benutten als ze samenwerken. Stichting LOS streeft dit ook na, maar in de praktijk lijken organisaties, zoals VW op het AZC-gilze hier niet op in te spelen.

223 Evaluatie van de pilot activeren bewoners gezinslocaties, Wetenschappelijk onderzoek- en documentatiecentrum, Cahier, 2015-6, p. 7

224 F. ten Holder, Kleine stappen van grote betekenis. Een nieuw perspectief op humane opvang van asielzoekers, Amsterdam, Vrije Universiteit Amsterdam, 2012, p. 63

225 Aan de slag, (2015) ‘Over ons’ geraadpleegd op 19-05-2016

Via: <http://iedereen-aandeslag.nl/over-ons/>

226 Groen Links Eindhoven, ‘motie tot participatie ongedocumenteerde vluchtelingen omarmd’ Geraadpleegd op 15-6-2016 via: <https://eindhoven.groenlinks.nl/>

227 Aan de slag, (7-6-2016) ‘motie Eindhoven’ geraadpleegd op 15-6-2016 via: <http://iedereen-aandeslag.nl/motie-eindhoven/>

228 ASKV, (onbekend) ‘ASKV: veranderen door doen’ geraadpleegd op 19-05-2016 via: <http://www.askv.nl/>

229 Asiel- en nieuwkomersonderwijs 18+, stichting Robin Hood college, geraadpleegd op 28-09-2015 via: <http://robinhoodcollege.nl/wp-content/uploads/2014/02/Asiel-en-nieuwkomersonderwijs-eindversie1.pdf>

8.1.2 Voornaamste knelpunten

In deze paragraaf ga ik in op de knelpunten die om de hoek komen kijken bij de inspanningen van de landelijke organisaties en pilots. Via stichting LOS kwam naar voren dat meerdere scholen in het land, waaronder ook het ROC in Tilburg, open staan om uitgeprocedeerde jongeren toe te laten. Jongeren dienen hierin echter begeleid te worden en deze begeleiding ontbreekt nu nog. Plannen om hier gestalte aan te geven vanuit Matthijs Weststeijn van VW Tilburg, in samenwerking met ROC's in de gemeente Tilburg bevinden zich nog in een vroeg stadium.

Ook komt uit het onderzoek duidelijk naar voren dat veel scholen niet op de hoogte zijn van de wet-en regelgeving rondom rechten voor deze doelgroep. De juridische kennis die het Robin Hood College bijvoorbeeld in huis heeft, heeft ervoor gezorgd dat het college meerdere uitgeprocedeerde asielzoekers op school heeft kunnen krijgen, kennis die scholen veelal ontberen. Belemmeringen die het college tegenkomt hebben onder meer betrekking op het in bezit hebben van een W-document. Het in het bezit hebben van een W-document kan dusdanig snel fluctueren dat het een paar weken na inschrijving al niet meer zou gelden, terwijl jongeren dan wel in staat worden gesteld om hun opleiding af te ronden. Als jongeren wel in aanmerking kunnen komen voor een buiteninvordering op basis van een W-document blijken reiskosten en boekengeld nog steeds een probleem op te leveren.

Daarnaast bleek dat de uitgeprocedeerde asielzoekers in het algemeen onvoldoende hulp vanuit organisaties zoals het COA en VW ervoeren. Ook blijken niet alle medewerkers op de hoogte te zijn van de buiteninvordering bij het DUO. Dit is echter wel van belang als men in contact met de doelgroep komt.

Door middel van dit onderzoek kan geconcludeerd worden dat de hulp zoals deze nu aangeboden wordt, vaak gelimiteerd is aan de financiering die hiervoor beschikbaar gesteld wordt. Alleen de hulp zelf willen bieden, is dus niet voldoende. Om jongeren een toekomst te kunnen geven is financiering nodig, bijvoorbeeld via de overheid en/of de gemeente. Financiering zou daarnaast wellicht geen noodzakelijke voorwaarde hoeven te zijn als uitgeprocedeerde asielzoekers toegestaan zou worden om te mogen werken, waardoor zij hun opleiding (deels)ook zelf kunnen financieren. Dit vraagt een wetswijziging die het mogelijk maakt dat deze jongeren zich kunnen inschrijven op een school.

8.2 Aanbevelingen

De aanbevelingen die tijdens de beantwoording van mijn onderzoek naar voren zijn gekomen, zijn ondergebracht in de categorieën begeleiding, financieel, juridisch en beleid. Dit is gedaan om het overzicht te kunnen bewaren. Hoewel sommige aanbevelingen in meerdere categorieën passen zijn ze steeds ondergebracht bij de categorie waar ze het meeste bijpassen.

Alvorens dieper op de aanbevelingen in te gaan dient als kanttekening geplaatst te worden dat dit onderzoek in een beperkte tijd moest worden uitgevoerd. Daarnaast was dit onderzoek ook verkennend. Er kunnen nog meer organisaties benaderd worden. Een grootschalliger vervolgonderzoek kan een zinvolle stap zijn. Een uitbreiding van het in kaart brengen van de mogelijkheden die jongeren hebben om scholing te volgen valt daarom te adviseren.

8.2.1 Aanbevelingen ten aanzien van begeleiding

- Vanuit zowel VW-Gilze als het COA, moet meer aandacht voor de individuele problematiek van de uitgeprocedeerde asielzoeker komen. Dit kan door het tonen van begrip en meer eenduidigheid van de informatie, die gegeven wordt. Veel gehoorde kritiekpunten waren dat er valse beloftes aan de jongeren gedaan werden. Of ze hadden het idee dat er helemaal niet naar hen geluisterd werd.
- Er moet meer actief hulp geboden worden vanuit VW-Gilze. Hier wordt bedoeld op meedenken wat in het belang is van de uitgeprocedeerde asielzoeker en wat zijn/haar motivatie om scholing te volgen. Hier dient vervolgens op geanticipeerd te worden. Dit houdt onder meer in dat men zich verdiept in de mogelijkheden die uitgeprocedeerde asielzoekers hebben met betrekking tot scholing. Dit is bijvoorbeeld mogelijk doormiddel van het lezen van dit onderzoek en het lobbyen met landelijke organisaties.
- Een positievere houding vanuit het COA richting de asielzoeker, is gewenst. Er moet niet alleen gefocust worden op wat niet kan, omdat de asielzoeker hierdoor alleen maar ontmoedigd raakt. Hospitalisatie wordt op deze manier

alleen maar meer in de hand gewerkt.

- De begeleiding vanuit het COA moet meer gericht worden op het belang van het volgen van een opleiding. Deze begeleiding dient zich te richten op de uitgeprocedeerde asielzoeker zelf. Ook met betrekking tot jongeren die wel al naar school gaan. Nu gebeurt het tegenovergestelde. Jongeren krijgen nu soms het idee dat ze door de COA ontmoedigd worden om naar school te gaan.
- Leer-werktrajecten in Nederland moeten breder uitgerold worden.
- Meerdere scholen in het land, waaronder ook het ROC in Tilburg, staan open om uitgeprocedeerde jongeren toe te laten. Jongeren zijn hier niet van op de hoogte en dienen hierin begeleid te worden.
- Door Matthijs Weststeijn, werkzaam bij VW Tilburg, is een prematuur plan ontwikkeld om uitgeprocedeerde asielzoekers in samenwerking met de gemeente van Tilburg en lokale ROC's scholing te laten volgen. Voor dit plan dient meer aandacht te zijn binnen VW. Eventuele mogelijkheden rondom deze mogelijkheden dienen te worden geconcretiseerd.

8.2.2 Aanbevelingen ten aanzien van financiën

- Voor financiële ondersteuning kan VW de gemeente van Gilze benaderen. Omdat uitgeprocedeerde asielzoekers die onderwijs willen volgen vaak een kleine groep betreffen, is de bereidheid vanuit de gemeente om financiële ondersteuning te bieden waarschijnlijker.
- Het is raadzaam om in kaart te brengen welke subsidies er allemaal mogelijk zijn. Bijvoorbeeld door het richten van pijlen op Europees geld in samenwerking met een agentschap, die verstand van zaken heeft met betrekking tot deze aanvraag.
- Er kan gedacht worden om leer-werktrajecten financieel te ondersteunen door middel van subsidies van bijv. de gemeente Gilze en/of gemeente Tilburg.

8.2.3 Aanbevelingen ten aanzien van juridische mogelijkheden

- Een vrijstelling van de verplichting om een vergunning te hebben bij inschrijving, zou door het COA onder de loep genomen kunnen worden. Bij een inschrijving voldoet reeds het in een bezit hebben van een W-document. Een dergelijke vergunning kan namelijk al zo dusdanig fluctueren dat het ook geen vereiste hoeft te zijn.
- Betere voorlichting aan de ROC's betreffende toelating is nodig. De rechten die men ook heeft onder de 18 en het feit dat een document dan niet nodig is, is bij lang niet alle scholen bekend. Dit is relevant voor deze doelgroep omdat jongeren op deze manier de kans kunnen missen om op grond van het koppelingsbeginsel een opleiding af te maken.
- Het onder de aandacht brengen van de buiteninvordering bij het DUO onder de medewerkers van VW is gewenst, omdat uit dit onderzoek gebleken is dat niet alle vrijwilligers binnen VW-Gilze hiervan op de hoogte zijn.

8.2.4 Aanbevelingen ten aanzien van beleid

- Het is nodig dat het beleid met betrekking tot het verschaffen van W-documenten duidelijker, door met name het COA, uitgedragen wordt. Jongeren krijgen nu vaak het idee dat in dit beleid geen lijn of structuur zit.
- Jongeren boven de 18 jaar dient opnieuw de mogelijkheid geboden te worden om zich verder te ontwikkelen. Dat kan inhouden dat ook al zijn zij uitgeprocedeed, zij toch lessen kunnen volgen in klassen op het AZC. Vanuit het standpunt dat nieuwkomers in Nederland, gesteund worden in het verkrijgen van de vaardigheden die nodig zijn om te kunnen bouwen aan een toekomst. Deze hierboven genoemde klas zou moeten blijven bestaan voor de jongeren die wel graag naar school willen.
- Mogelijkheden om jongeren een vorm van vrijwilligerswerk te kunnen laten uitvoeren dient verkend te worden. In ruil voor de inzet zouden wellicht cursussen, waarvoor geen W-document vereist is, bekostigd kunnen worden. Denk aan cursussen van privé instellingen of thuisstudies van de nationale handelsacademie (NHA). Dit is een voorbeeld van een opleidingsinstituut, dat thuiscursussen aanbiedt.
- Ruimere mogelijkheden met betrekking tot werk dienen gecreëerd te worden. Uitgeprocedeerde asielzoekers hebben zo de mogelijkheid om opleidingen die een inschrijving toestaan, (deels) zelf te kunnen bekostigen.

Toelichting op de bovenstaande aanbeveling:

Binnen deze mogelijkheden moet per individueel geval meer ruimte worden gecreëerd door het COA met betrekking tot een versoepeling van de betaling voor huiskosten en voedingskosten die nu betaald moeten worden als een asielzoeker wil gaan werken.

Dit is aannemende dat dit ook verplicht wordt gesteld als men uitgeprocedeerd is en zou mogen gaan werken.¹ het belang van de bekostiging van een opleiding zou dan voor moeten mogen gaan.

- Door het COA zouden nog meer activiteiten verzorgd kunnen worden, om de mensen op deze manier in ieder geval toch zoveel mogelijk bezig te kunnen houden.

- Er dient rekening te worden gehouden met verhuizingen. Dit houdt in dat jongeren in staat gesteld worden om een opleiding eerst af te maken. Net zoals dat er rekening wordt gehouden met jongeren op grond van het koppelingsbeginsel zou huisvesting binnen deze context ook in gedachten moeten worden gehouden.

Bij jongeren speelt namelijk het idee dat het COA nog geen rekening houdt met school, als jongeren naar een ander AZC moeten verhuizen. Zelf hebben ze deze situatie meegemaakt, of kennen ze iemand die in deze situatie heeft verkeerd.

- Een herziening van het beleid voor uitgeprocedeerde asielzoekers is wenselijk. Die herziening kan voortkomen uit een kwantitatief vervolgonderzoek, dat in kaart brengt hoe groot de doelgroep in Nederland is en wat hun leermotivatie inhoudt.

Toelichting op de bovenstaande aanbeveling: Het vervolgonderzoek kan opgesteld worden vanuit de tegenstrijdigheid in wat de overheid vanuit de wet zegt en wat ze daadwerkelijk doet. Enerzijds bevorderen zij bepaalde rechten en zeggen ze dat belangrijk te vinden, maar anderzijds werpt men voor specifieke gevallen, zoals uitgeprocedeerde asielzoekers, allerlei drempels op waardoor zij geen aanspraak kunnen maken op die rechten. In het geval van recht op onderwijs voor uitgeprocedeerde asielzoekers is dat zichtbaar en komen die drempels voort uit andere belangen, namelijk het willen bevorderen van terugkeer en de stroom van immigranten onder controle willen houden. Het hebben van een GL-locatie is in dit opzicht echter tegenstrijdig en het beleid dient daarom ook meer uitgebalanceerd te worden. Het genoemde vervolgonderzoek dat de leermotivatie en grootte van deze doelgroep in kaart kan brengen kan, in combinatie met een onderzoek zoals dit, voor een herziening van het beleid zorgen.

8.2.5 Slotsuggestie

Verbetering begint al bij binnenkomst. Uitgeprocedeerde asielzoekers zijn ook ooit asielzoekers geweest die een aanvraag startten. Zinvol bezig zijn is belangrijk vanaf het begin om sociaal emotionele problemen zoveel en zo vroeg mogelijk te voorkomen. Vanaf het moment dat men asiel aanvraagt in Nederland dient er daarom optimale aandacht te zijn voor de mogelijkheid tot het leren van de Nederlandse taal. Ook als men uiteindelijk niet in Nederland mag verblijven, is het beter dat men zijn tijd nuttig met educatie kan invullen. Men moet soms een jaar of langer wachten voordat de asielprocedure start en al deze tijd dat men in afwachting is zou Nederlandse les bevorderd moeten worden. ISK-klassen zijn er nu al voor kinderen tot 18 jaar, maar zouden ook voor volwassenen in het leven moeten worden geroepen, zodat hun Nederlands kan verbeteren en ze op deze manier betere kansen voor hun toekomst kunnen creëren.

8.2.6. Validiteit en betrouwbaarheid

Ten aanzien van de betrouwbaarheid van dit onderzoek om de validiteit te kunnen waarborgen is van belang dat de meeste informatie is ingewonnen vanuit de mensen om wie het gaat zelf: de jongeren op het AZC-Gilze. De betrouwbaarheid is verhoogd door audio opname van de interviews te hebben gemaakt en het vervolgens verbatim uitschrijven van deze interviews. Dit geldt ook voor de overige interviews, die binnen de context van mijn onderzoek gedaan zijn. Daarnaast zijn extra controles bij een expert gedaan op de juridische stukken in mijn rapport. Tijdens de interviews zijn er semigestructureerde vragen gesteld, dat vergelijking van de interviews mogelijk maakt. Dit maakt mijn onderzoek herhaalbaar voor anderen en op andere momenten. Mijn onderzoek is valide, omdat datgene gevraagd is, wat ik ook wilde en moest weten om de onderzoeksvraag te beantwoorden en daarmee bij te

dragen aan een oplossing van het probleem. Ik heb deze verhoogd door onder andere triangulatie²³⁰ toe te passen in bronnen en methoden. Daarnaast heb ik brontriangulatie²³¹ toegepast.

Dit houdt in dat ik een zo divers mogelijke groep van betrokkenen, initiatieven en juridische bronnen ingeschakeld heb. Dit is gedaan om een zo breed mogelijk bereik van mogelijkheden en knelpunten te kunnen vinden.

Ook is er methodentraingulatie²³² toegepast wat in de context van mijn onderzoek wil zeggen, dat ik zowel interviews als literatuur- en rechtsbronnenonderzoek heb gedaan.

8.3. Mijn eigen standpunt vanuit een Internationaal perspectief

Nederland richt zich sterk op het terugkeerbeleid. Dit betekent dat jongeren onder de 18 naar school kunnen maar daarnaast sterk afhankelijk van hun persoonlijke situatie zijn. Deze afhankelijkheid bestaat uit het wel of geen w-document hebben, hulp kunnen krijgen van instanties en of ze mbo of hbo willen gaan doen. Bijvoorbeeld in het kader van het wel of niet verkrijgen van een buiteninvordering bij het DUO. Daarnaast kunnen reiskosten en geld voor boeken roet in het eten gooien. In de Filipijnen heerst meer een open visie. Iedereen die de potentie heeft, moet deze kunnen laten zien. Hier wordt op beoordeeld en niet op wat voor status iemand heeft.

Asielzoekers in de Filipijnen mogen gelijk gaan werken en naar school. Zij verblijven op dit moment op basis van een studentervisum, waarvan de afgifte vergemakkelijkt wordt op het moment dat er sprake is van een asielaanvraag. De datum die op het visum staat wordt leidend, ook als iemand geen rechtmatig verblijf kan krijgen. Hoewel de Filipijnen niet met Nederland te vergelijken is, -omdat de Filipijnen veel groter is en daarnaast een derde wereldland is waardoor zij veel minder asielaanvragen binnen krijgen-, wil dit niet zeggen dat Nederland niets van deze open blik zou kunnen leren en dat er geen mogelijkheden voor (uitgeprocedeerde) asielzoekers gecreëerd zouden kunnen worden. Nederland heeft voor Bulgaarse en Roemeense werknemers bijvoorbeeld vanaf 1 januari 2014 de grenzen open gezet en vrij werkverkeer voor hen mogelijk gemaakt²³³. Waarom is een soortgelijk initiatief voor asielzoekers die in afwachting zijn voor hun asielprocedure niet mogelijk? Waarom is er daarnaast geen vrij verkeer mogelijk voor scholing waarbij iedereen wordt beoordeeld op zijn of haar eigen potentie en mogelijkheden? Waarom is dit niet mogelijk voor uitgeprocedeerde asielzoekers op de GL locaties die door Nederland toch nog niet terug gestuurd kunnen worden? Als de overheid de middelen niet heeft om iemand terug te sturen, waarom kan mensen dan niet de kans gegeven worden, dat ze zich in ieder geval nuttig kunnen maken en iets bij kunnen dragen aan de Nederlandse maatschappij zolang ze hier zijn?

Dit kan bijvoorbeeld door het opzetten van grootschallige leer-werktrajecten, die tevens een meerwaarde voor de Nederlandse economie kunnen hebben. Ook zou men de vrije keuze moeten hebben om naast of in plaats van deze leer-werktrajecten een opleiding aan het mbo of een BOL-opleiding op mbo-niveau, hbo of universitaire opleiding te kunnen volgen. Door het vrije werkverkeer kan een gezin een eigen inkomen genereren en kunnen opleidingen (deels) door het gezin bekostigd worden. Dit is ook beter voor de economie van Nederland zonder dat dit iets hoeft te veranderen in het standpunt wat ingenomen wordt met betrekking tot het terugkeerbeleid. Het argument dat dit ten koste gaat van de werkgelegenheid voor Nederlanders is daarbij een onterechte vrees. Economen in Nederland en elders komen steeds weer tot de conclusie dat de instroom van productieve arbeidskrachten leidt tot meer consumptie, meer vraag en dus meer werkgelegenheid.²³⁴ Natuurlijk moet er gekeken worden dat er in bepaalde sectoren geen verdringing van de werkgelegenheid optreedt maar er is absoluut ruimte voor verbetering ten opzichte van het beleid ten opzichte van hoe deze nu is. Dit schrijft de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR).

²³⁰ InfoNu.nl, (onbekend) 'onderzoeksmethoden' geraadpleegd op 17-6-2016 via:

<http://wetenschap.infonu.nl/onderzoek/86838-onderzoeksmethoden.html>

²³¹ idem

²³² WdV advies: Van visie tot resultaat, (18-12-2014) 'triangulatie' geraadpleegd op 17-6-2016 via:

<http://www.wdv-advies.com/index.php/blogs/37-blog/72-triangulatie>

²³³ College voor de rechten van de mens, (26-01-2016) 'vrij verkeer van werknemers voor Bulgaren en Roemenen' geraadpleegd op 12-06-2016 via: <https://www.mensenrechten.nl/toegelicht/vrij-verkeer-van-werknemers-voor-bulgaren-en-roemenen>

²³⁴ De correspondent, (21-03-2014) 'maximaal één pool per twaalf vierkante meter' geraadpleegd op 12-06-2016 via: <https://decorrespondent.nl/871/Maximaal-eeen-Pool-per-twaalf-vierkante-meter/40182714-6693f4f3>

16. Bijlagen

16.1 Evaluatie en reflectie

16.1.1 Evaluatie

Aanvankelijk was het voor mij onduidelijk wanneer ik mijn scriptie precies in zou gaan leveren. Dit kwam omdat ik veel tijd kwijt was aan mijn onderzoeksplan doordat ik niet goed wist wat ik nu precies wilde gaan onderzoeken. Vervolgens bleek het nog een hele opgave om hier de juiste hoofdvraag bij te vinden en hier de deelvragen voldoende bij aan te laten sluiten. Mijn grootste probleem was, dat de vragen die ik formuleerde vaak veel te breed waren waardoor mijn onderzoek onvoldoende richting had. Mijn coach en eveneens eerste beoordelaar, Parviz Samim noemde mij dan ook altijd “Ralph de wereldverbeteraar”, maar ik moest daarmee ook inzien, dat ik in mijn eentje niet de hele wereld kan verbeteren en me daarom specifiek moest gaan richten op een onderdeel in plaats van alles tegelijk te willen behandelen. Ik heb veel moeite met dit aspect gehad, omdat er tijdens mijn vooronderzoek veel zaken naar voren kwamen die zijdelings interessant voor mijn doelgroep waren en dat ik steeds allemaal in mijn onderzoek wilde verwerken. Vervolgens verwerkte ik dit dan in mijn onderzoeksplan, waardoor mijn coach het overzicht verloor en aan mij vroeg wat ik nu eigenlijk wilde onderzoeken. Op deze manier kwam ik in een vicieuze cirkel omdat ik hoofdzaken niet van bijzaken kon blijven onderscheiden en zo ook het idee had dat ik eindeloos aan mijn onderzoeksplan aan het schrijven was.

Toen mijn onderzoeksplan op 16 maart 2016 goedgekeurd werd, kon ik eindelijk aan de slag. Hoewel ik voor deze goedkeuring ook al rustig begonnen was met de start van interviews voor mijn deelvragen, kon ik nu ook aan de daadwerkelijke uitwerking beginnen en de interviews die ik al gedaan had, plaatsen in de context van de uiteindelijk goedgekeurde deelvragen. Echter bleek ook tijdens het schrijven dat ik veel hooi op mijn vork had genomen, omdat ik het idee had vier verschillende deelonderzoeken te doen. Dit kwam mede door de vele semi-gestructureerde interviews (11 in totaal) die ik in het kader van drie van de vier deelvragen gedaan had en waarvoor ik steeds gekozen heb om deze verbatim uit te werken voor de bijlagen. Hier gingen veel uren inzitten. Deze beslissing heb ik genomen, omdat er in de interviews ook problemen binnen andere thema's dan het willen volgen van onderwijs naar voren kwamen, die wel aandacht behoeven, maar niet in belang van dit onderzoek waren. De lezer kan echter wel een idee krijgen binnen welke gebieden deze problematiek zich afspeelt door middel van het lezen van het gehele interview. Deze kunnen door middel van het lezen eventueel ook opgepikt worden, of kunnen de input zijn voor de opzet van een nieuw onderzoek. Daarnaast heb ik de interviews volledig bijgevoegd, omdat ze een goed beeld geven hoe uitgeprocedeerde asielzoekers de vorm van dienstverlening van meerdere organisaties ervaren. Eveneens vond ik met betrekking tot het Robin Hood College, dat vanwege de compactheid die het onderzoek moest hebben, dit niet hoeft te betekenen dat er geen optimale aandacht mag zijn voor de werkzaamheden die het College verricht. Ik heb dit interview dan ook bijgevoegd zodat de lezer zich kan verdiepen in de werkzaamheden van dit college. Ook de interviews van de landelijke organisaties zijn volledig bijgevoegd, omdat ze achtergrondinformatie bevatten die zijdelings interessant zijn voor dit onderzoek, maar die ik ook buiten beschouwing moest laten om mijn onderzoek to the point te houden.

Het interview van de UNHCR is daarnaast bijgevoegd als een verdieping op het onderdeel IRP. Dit is gedaan omdat dit nieuwe inzichten op kan leveren. Alle semi-gestructureerde interviews die door mij afgenomen zijn, vormen daarbij beslist het belangrijkste onderdeel binnen mijn gedane onderzoek. Achteraf realiseer ik mij dat ik erg dankbaar moet zijn voor de tijd, die de velen betrokkenen bij mijn onderzoek hebben gegeven en al deze input door middel van de interviews voor mijn onderzoek geleverd hebben. In mijn onderzoek stonden namelijk de ervaringen en motieven van verschillende betrokkenen centraal, en semi-gestructureerde interviews die door mij gehouden zijn binnen dit kader, hebben hierin een cruciale rol gespeeld. Zonder hun input had dit onderzoek nooit tot een afronding kunnen komen. In het licht van deze evaluatie zijn daarnaast de validiteit en betrouwbaarheid in het kader van het onderzoeksproces en de resultaten, relevant. Wat betreft de validiteit ten aanzien van de ervaringen van de jongeren zelf, is namelijk de beleving van de jongeren op zichzelf altijd wel valide, maar waar het gaat om ervaringen rond feiten, is de kans op een vertekend beeld aanwezig, in positieve en negatieve zin.

Om de ervaringen die de jongeren hebben met de andere instanties te kunnen duiden, is André de Beer vanuit VW Gilze om een toelichting gevraagd. Hij stelt dat het een moeilijke materie is omdat de jongvolwassenen eigenlijk altijd ervaren dat hij/zij onheus bejegend wordt. Er zit echter ook vanuit de ouders een bepaalde verantwoordelijkheid die zij niet nemen. Ze willen niet weg en daardoor maken ze zelf de keus om op de GLO locatie te verblijven, met alle beperkingen die dat met zich meebrengt. Daarmee accepteren ze indirect dat ze bepaalde mogelijkheden niet hebben en deze ook niet zullen verwerven. Één daarvan is scholing voor de kinderen als ze 18 jaar en ouder zijn.

“Onder de 18 is naar school gaan geen probleem. Daar wordt in voorzien. Doelbewust kiezen zij er dan ook voor om hier te blijven. Doelbewust zeggen ze dan ook; “dan maar de nadelen daarvan, want niet naar het land van herkomst terug willen keren staat op een hoger plan dan de scholing voor het kind.” Het is dus ook een beetje de schuld van de ouders, dat de jongeren na 18 jaar niet in aanmerking komen voor onderwijs. Deze regelgeving is er nu eenmaal en VW wordt gedwongen om met deze wetgeving te werken.” (André de Beer VW Gilze)

Met betrekking tot de sterke en de zwakke punten van dit onderzoek concludeer ik dat een sterk punt is, dat het hele onderzoek vanuit een beleving en een visie is geschreven die gebaseerd is op wat mensen van een bepaalde kwestie vinden. Doordat er intensief wordt ingezoomd op de ervaringen met betrekking tot scholing, vanuit zowel uitgeprocedeerde asielzoekers zelf, landelijke organisaties die hen willen bijstaan en vanuit het unieke initiatief dat het Robin Hood College opgezet heeft. Dit creert een sterke dynamiek die de problematiek vanuit verschillende hoeken benadert, om zo een compleet beeld te krijgen van wat er precies speelt. Doordat er zo breed gekeken wordt, kunnen er ook knelpunten op een breed gebied worden blootgelegd. Zwakke punten zijn dat er in dit onderzoek niet naar de juridische haalbaarheid gekeken is van de aanbevelingen die in dit onderzoek gedaan zijn. Binnen dit onderzoek zijn alleen voorstanders geïnterviewd; er is niet gekeken naar de tegenargumenten die er ongetwijfeld ook zijn. Dit betrekken binnen dit onderzoek was niet mogelijk omdat het onderzoek dan te groot was geworden en onvoldoende specifiek. Om tegengeluiden eveneens te noteren had een andersoortig onderzoeksvraag geformuleerd moeten worden om op deze manier in beeld te krijgen waarom bepaalde keuzes vanuit de Nederlandse regering gemaakt zijn.

16.1.2 Reflectie

Deze afstudeerscriptie is beslist het moeilijkste dat ik ooit binnen een opleiding gedaan heb. Na de middelbare school ben ik begonnen op een niveau 2 opleiding, vervolgens doorgestroomd naar een niveau 4 opleiding en uiteindelijk geeindigd op het hbo op de opleiding SJD, waar ik nu deze reflectie voor schrijf. Ik heb dus al veel opleidingen gezien, en binnen deze opleidingen ben ik voor veel beproevingen komen te staan. Deze waren echter met name op het mbo veelal geen grote uitdaging voor mij geweest. Binnen SJD heb ik mij vanaf het eerste leerjaar ten allen tijden altijd optimaal in moeten zetten, ten opzichte van het mbo, waar dit wel meeviel. De belasting werd met name vanaf het derde leerjaar met de stage in combinatie met de stageopdrachten sterk opgebouwd. De ultieme beproeving ervoer ik echter pas tijdens het schrijven deze scriptie.

Een van de eerste moeilijke momenten die ik heb meegemaakt tijdens het schrijven van deze scriptie was de opzet van het onderzoek en in het bijzonder het schrijven van mijn onderzoeksplan. Dit was een moeizaam proces waarin ik mezelf vaak tegenkwam en me ook vaak onzeker heb gevoeld. Mede vanwege mijn ADHD heb ik veel moeite met structuur, waar ik bij het schrijven van mijn onderzoeksplan meer last van had gekregen, dan ik aanvankelijk had verwacht. Tijdens het schrijven was de structuur in mijn tekst dan ook vaak ver te zoeken en bleek ik veel moeite te hebben met kernachtig schrijven. Ik heb toen ook vaak het idee gehad dat ik niet in staat was om een scriptie te schrijven. Dit was mede vanwege de allesomvattendheid die het schrijven van een scriptie heeft en de hoge eisen die door de HU gesteld worden. Ik heb dan ook vaak terug naar de tekentafel moeten gaan en het heeft vervolgens dan ook ruim een half jaar geduurd, voordat ik kon beginnen met het schrijven van mijn daadwerkelijke scriptie.

Toen ik uiteindelijk wel goedkeuring voor mijn onderzoeksplan gekregen had, gaf dit mij een enorme boost. Ik vond het leuk om aan dit vraagstuk te werken en hoop dan ook dat het uiteindelijk ook echt iets aan het werkveld bij zal kunnen dragen. Ook omdat ik de situatie voor uitgeprocedeerde asielzoekers die minimale mogelijkheden met betrekking tot scholing zelf heel schrijnend vind, motiveerde mij dit extra sterk om echt het maximale uit mijn scriptie te willen gaan halen. Hiervoor werd ik door mijn coach en collega's binnen VW Gilze regelmatig afgeremd

en probeerden zij mij terug te brengen naar de kern waar mijn onderzoek om draaide. Het blijkt achteraf dat ik in de beantwoording van mijn deelvragen bovengemiddeld uitgebreid ben geweest.

Omdat de ervaringen en motieven van verschillende betrokkenen in mijn onderzoek centraal staan was het voor mij soms moeilijk om een zogenaamde stop van nieuw ingekomen informatie te hanteren. Ik heb tijdens het schrijven van deze scriptie wel stappen gezet in het bewaken van mijn grenzen, omdat juist vanwege de ervaringen en motieven van betrokkenen, die dus ook hun eigen input kunnen geven voor het onderzoek, deze eigenlijk nooit af voelde voor mij. Als ik de interviews bijvoorbeeld in de scriptie verwerkt had en deze ter controle na liet lezen door de betrokkenen kwamen er vanuit verschillende hoeken suggesties voor aanvulling en uitbreidingen van het onderzoek die ik aanvankelijk allemaal op probeerde te pakken waarbij ik mij op een bepaalde punt wel ondergesneeuwd voelde raken. Tegen het einde van het schooljaar 2015-2016 heb ik dan ook voor mezelf de beslissing genomen om geen nieuwe informatie meer toe te laten en alleen nog maar verbeteringen door te voeren. Dit heb ik gedaan om mezelf te beschermen en niet steeds dingen te willen blijven veranderen in mijn onderzoek, waardoor er weer nieuwe vragen naar voren kwamen. Hier zou ik dan toch weer in gaan duiken waardoor ik het idee zou krijgen dat mijn scriptie eigenlijk nooit af was. Ik hoop echter dat het eindresultaat voor de lezer een bevredigende leeservaring betreft en dat de jongeren op het AZC Gilze met dit onderzoek geholpen zullen zijn.

16.2 Toepassingsproduct

Mijn toepassingsproduct bestaat uit twee onderdelen die in de praktijk noodzakelijk blijken te zijn. Voor het eerste onderdeel van mijn toepassingsproduct heb ik een presentatie ontwikkeld voor belanghebbenden en belangstellenden met betrekking tot mijn onderzoeksonderwerp. Dat bleek nodig te zijn omdat tijdens mijn vooronderzoek al naar voren kwam dat uitgeprocedeerde asielzoekers die onderwijs willen volgen, vaak vergeten blijkt te worden. Deze presentatie vond plaats op 23-06-2016 bij VW-Gilze en is in samenwerking met vrijwilliger André de Beer naar aanleiding van mijn uitgevoerde scriptie samengesteld.

De presentatie had tot doel om het onderwerp onder de aandacht te brengen en om de aanwezigen bewust te maken van de mogelijkheden die zij zelf hebben om deze groep mensen goed te kunnen helpen. Na afloop van de presentatie is er ruimte vrij gemaakt om met mij over het onderwerp in discussie te gaan. Voor de uitwerking van het toepassingsproduct heb ik de presentatie op een geluidsdrager opgenomen. Eveneens geldt dit voor de discussie die na afloop met de genodigden gevoerd is. Deze geluidsopnamen zijn bij de onderzoeker opvraagbaar. De PowerPoint presentatie is terug te vinden onder de bijlagen van dit onderzoek (paragraaf 16.4). Om daar verder nog iets aan toe te voegen heb ik hulpschema's gemaakt die in het balieboek van VW zijn opgenomen. Het balieboek is een instructieboek/handleiding voor nieuwe vrijwilligers.

De hulpschema's bleken wenselijk gelet op het feit dat tijdens de presentatie naar voren kwam dat de vrijwilligers binnen VW-Gilze veelal niet op de hoogte bleken te zijn van de mogelijkheden die uitgeprocedeerde asielzoekers hebben op het gebied van scholing. Daarnaast heeft Selma de Kroon, een van de werkbegeleiders binnen VW Gilze, aan mij gevraagd of de informatie die naar voren is gekomen door mij in het balieboek verwerkt kon worden. De presentatie heeft bewustwording van de problematiek opgeleverd. Dit blijkt ook uit de opmerking van Aletta van der Veen, wethouder van gemeente Rijen, die bij de presentatie aanwezig was. Zij stelde dat, zeker als het om relatief kleine groepen gaat, er sneller individuele oplossingen gevonden moeten worden. Daarnaast heeft de presentatie de toehoorders bekend gemaakt met de mogelijkheden die zij hebben om deze groep mensen zo optimaal mogelijk te kunnen helpen.

Naast de positieve invloed die mijn presentatie gehad heeft zullen mijn hulpschema's die naar aanleiding van de presentatie opgesteld zijn in de toekomst voor herhaaldelijke toepassing vatbaar zijn voor de vrijwilligers binnen VW-Gilze. De schema's voor in het balieboek zijn terug te vinden onder paragraaf 16.5 van de bijlagen van dit onderzoek.

16.3 Uitwerkingen interviews

16.3.1 Interview met S. Wartanian

Verslaglegging interview met S. Wartanian (24-03-2016)

- **74.23 minuten**
I: staat voor interviewer (Ralph van Heerbeek)
S: staat voor geïnterviewde (Sargis Wartanian)

Op 24 maart 2016 om 11:00 uur heb ik een gesprek met Sargis Wartanian. Op 24 november 2015 had ik al een kennismakingsgesprek met Sargis gehad samen met een aantal andere jongeren die op de gezinslocatie verbleven. Dit gesprek is een vervolg op dat kennismakingsgesprek. Bepaalde zaken die ik tijdens de kennismaking besproken heb komen nu weer voorbij. Wat de vorige keer al besproken is heb ik opgenomen in dit verslag en waar nodig ook om een aanvulling bij Sargis gevraagd.

1. Wanneer ben je 18 geworden?

S: dat is op 13-11-2012 geweest.

2. Wanneer heb je voor het eerst asiel aangevraagd en sinds wanneer woon je op deze gezinslocatie?

S: in de zomer van 2009, eind juni. Ik zit ongeveer 4,5 jaar op de gezinslocatie. Dit was vanaf augustus 2011.

3. Hoe lang heb je in (andere) asielzoekerscentra gewoond?

S: ik woonde eerst vier maanden in de buurt van een dorp bij Winterswijk. Vanuit hier ben ik naar Winterswijk verhuisd. Vervolgens ben ik weer terug naar Ter Apel geweest waar ik vijf maanden gezeten heb. Vanaf 2011 ben ik naar Gilze gegaan en sinds die tijd verblijf ik hier. Het was voor mij wel moeilijk om naar school te gaan. In Winterswijk zat ik op een ISK, die ik daar niet af heb kunnen maken omdat ik weer terug moest naar Ter Apel. Daar ging ik ook naar school, waar ik ook in een soort ISK zat. Ik ging een paar maanden hier naar school en in augustus 2011 ging ik naar Gilze. Hier ging ik in September weer naar school. Het was voor mij wel vervelend om steeds opnieuw te beginnen. In Winterswijk heb ik nooit de ISK af kunnen maken.

4. Volg je op dit moment een vorm van onderwijs, en zo ja welke vorm is dit dan?

S: nee.

5. Welke talen spreek je?

S: Armeens, Nederlands, en Engels. Daarnaast spreek ik Russisch op basis-niveau.

6. Wil je gaan starten op het mbo of het hbo?

S: ik wil sowieso mbo-niveau 2 gaan doen. Ik heb al een diploma voor mbo-niveau 1 dus ik kan gemakkelijk mbo-niveau 2 gaan doen.

7. Hoe lang zit je al zonder school?

S: even denken..ik denk tweeënhalve jaar. **I:** dus in 2013 zat je al zonder school? **S:** ik ben net voor ik 18 was begonnen met niveau 2. Doordat ik nog geen 18 was mocht ik nog gewoon beginnen en de opleiding

afmaken. Toen ik klaar was, was ik al bijna 19. Dit was in de zomer van 2013. -Sargis is dus begonnen aan niveau 1 in het schooljaar 2012-2013-

8. Wat is de hoogste opleiding die je in je land van herkomst hebt afgerond?

Ik vertel Sargis dat hij mij tijdens ons kennismakingsgesprek heeft verteld dat hij geen specifieke opleiding gevolgd heeft in het land van herkomst. In Nederland heeft hij niveau 1 afgerond. Vervolgens vervolg ik het gesprek.

I: heb je wel de middelbare school af kunnen maken?

S: ja.

9. Wat is de hoogste opleiding die je in Nederland hebt gevolgd? Heb je deze ook afgerond? En hoe oud was je toen?

S: ik ga nu niet naar school. Ik heb in het verleden mbo-niveau 1 gevolgd aan het ROC. Dit was het ROC voor volwassen educatie.

10. Hoe vindt je het om op deze gezinslocatie te wonen? Wat is leuk en wat is niet leuk?

S: wat is leuk? Dat is moeilijk. Ik vind het hier niet heel erg maar er is niks wat ik echt goed vind. Mensen mogen bijvoorbeeld niet voor zichzelf koken terwijl dit op andere centra wel kan. Mensen zijn afhankelijk van de keuken en kunnen bijvoorbeeld geen eten warm maken. Er is ook weinig ruimte. We hebben kleine kamers.

11. Hoe ziet jouw leven eruit nu je niet naar school gaat?

S: in de weekenden zit ik meestal bij mijn vriendin. Ik moet maandag altijd op tijd terug zijn omdat ik mij op maandag weer moet melden -vanwege de meldplicht- in het weekend hebben wij geen meldplicht.

I: je hebt nu bijvoorbeeld een afspraak met mij. Wat doe je normaal op een doordeweeks dag?

S: ik ga dan naar mijn vrienden toe waarmee ik samen naar buiten ga.

12. Hoe ziet een gemiddelde dag er voor jou uit op deze locatie? Waar hou je je mee bezig?

In het geval van Sargis is deze vraag verweven geraakt met de voorgaande vraag.

13. Verveel je je wel eens? Zo ja, hoe vaak? En op welke momenten?

S: jawel. Als ik ga zeggen elke dag dan is dat niet waar, maar wel vaak. Een paar keer per week ofzo. Ik verveel me het meeste als ik de hele dag niks te doen heb en ik de hele dag thuis moet zitten.

I: en welke dagen zijn dit meestal? **S:** dit is meestal op woensdag en in de avond op vrijdag.

14. Wat is er allemaal te doen op deze locatie? Zijn er sinds je hier kwam dingen veranderd?

S: ik moet eerlijk zeggen dat het vroeger beter was. Vroeger was alles beter. De sportzaal was bijvoorbeeld langer open. Doordat hij zo vaak gesloten is kunnen we minder vaak vrij sporten. Vroeger konden we veel vaker gaan. De sportzaal was toen langer open en we hadden veel tijd om iets te doen. Het is nu te kort open. Het eten was vroeger ook beter. Er werd toen beter gekookt -met betrekking tot de keuken-. We kregen ook meer dingen. Zoals een blikje Cola of Fanta. Nu krijgen we alleen rotzooi.

I: zijn er nog meer dingen? Zoals dingen die georganiseerd worden. **S:** dit gebeurt wel maar slechts een paar keer per jaar zoals een keer schaatsen of quad rijden. Etc. dit is wel altijd zo gebleven, en gebeurt twee a drie keer per jaar.

15. Wat zou het verbeteren van scholing voor jou kunnen betekenen?

S: heel veel.

I: wat voel je dan als het COA nu bijvoorbeeld tegen je zou zeggen dat je wel naar school zou kunnen gaan?

S: ik zou blij zijn dat ik weer verder zou kunnen leren en niet meer heel de dag thuis zou hoeven zitten. Ik kan dan later ook goed werk krijgen. Met alleen niveau 1 heb je niks.

16. Hoe zie je je toekomst voor je vanuit de situatie waar jij je nu in bevind?

S: als ik nog steeds hier ben dan ben ik gewoon een paar jaar van mijn leven kwijt.

I: zie jij een grote kans dat het wel beter kan worden voor je?

S: dat is wel zo.

I: is er iemand die hier met jou over praat?

S: nee, maar ik heb de hoop dat het beter gaat.

17. Je hebt het in het verleden misschien vanuit verschillende hoeken misschien te horen gekregen dat het inschrijven voor een vervolgopleiding geen zin heeft. Wat doet dit met je?

Sargis vertelde mij tijdens het intake gesprek dat toen hij nog op niveau 1 studeerde, zijn mentor aan de klas vroeg wat ze volgend jaar wilden gaan doen. Sargis vertelde toen dat hij door wou gaan studeren op niveau 2 en dat hij zich in wilde gaan schrijven voor het aankomende schooljaar. Zijn mentor zei toen tegen hem dat hij dit niet hoefde te doen omdat dit geen nut meer voor hem had. Er werd hem op deze harde manier duidelijk gemaakt dat hij geen mogelijkheden tot doorstuderen had. Vanaf dit moment heeft Sargis zelf geen actie meer ondernomen om zich nog in te schrijven voor een vervolgopleiding. Ik herhaal Sargis wat hij mij de vorige keer verteld heeft. Sargis wil hier nog een aanvulling op geven.

S: ik ben naar Nederland gekomen en een paar jaar naar school gegaan. Ik heb de taal geleerd en dan mag ik niet verder leren. Ik vind dat gewoon onzin. Je hebt dan gewoon alles voor niks gedaan. Ik was samen met een Armeense jongen. Wij hebben toen onze diploma gehaald. We zaten in een klas van zestien leerlingen, waarvan er negen Nederlands waren. Al deze negen Nederlanders hebben toen hun diploma niet gehaald. Dit terwijl ik, terwijl ik hier pas vier jaar was, wel mijn diploma behaald heb. De Nederlandse studenten woonden hier al hun hele leven.

Ik vertel Sargis dat hij mij de vorige keer ook vertelde dat hij geen initiatieven meer genomen had om een vorm van onderwijs te regelen. In zijn omgeving zag hij niemand naar school gaan en hij kende ook niemand bij wie het was gelukt om na de leeftijd van 18 jaar een nieuwe opleiding te starten. Tijdens het gesprek vandaag ga ik hier dieper op in.

I: heb je wel nog geprobeerd om jezelf ergens in te schrijven?

S: ze hebben mij al moeilijk aangenomen op de AKA klas. Ik was toen nog geen 18 maar mijn ID was niet meer geldig. Hierdoor ben ik twee maanden later begonnen. Niet begin september maar eind oktober. Dit ben ik vergeten te vertellen. Ik ben weken op en neer naar de school gegaan om het voor elkaar te krijgen. Een docent van mijn oude school heeft dit toen voor mij geregeld. Mijn mentor vertelde mij toen dat het geen zin had om me nu voor een vervolgopleiding aan te melden. Ze zei dat ik al moeilijk aangenomen werd voor ik 18 was en dat het nog moeilijker zou worden nu ik wel 18 was.

18. Er is op dit terrein geen toepassend onderwijs voor jouw leeftijdscategorie, waar denk je dat wel te kunnen krijgen?

S: dat weet ik niet. Maar kijk; Om naar school te gaan heb ik een ID in de vorm van een W-document nodig. Dat is niet zo heel moeilijk want mijn broertje heeft dit ook een keer gekregen (via de IND). Het probleem is dat het iedere keer anders gaat. Op andere momenten geeft de IND namelijk helemaal geen W-document meer af. Dit maakt het heel moeilijk om met zekerheid een ID te krijgen. De een zegt dat je het niet aan mag vragen omdat de procedure bijna afgelopen is. Als je dan naar iemand anders gaat zegt diegene dat je naar een website moet gaan om hier een formulier voor in te vullen. Mensen zeggen verschillende dingen. Maar ook als je uiteindelijk je W-document wel kunt krijgen, heb je nog schoolgeld en de reiskosten. Dat kan je allemaal niet betalen. Ik krijg elke week €25, - dat is niet genoeg om elke dag naar school te gaan. Ik kan ook geen studiefinanciering aanvragen. Ze zeggen dat je niet meer verplicht bent om naar school te gaan als je 18 bent. Het is dan wel niet verplicht, maar het is toch goed om naar school te kunnen gaan?

Toelichting:

Het W2-document is bestemd voor een beperkte groep vreemdelingen die in Nederland het verloop van hun reguliere procedure mogen afwachten en niet in het bezit is van een paspoort. Het gaat daarbij onder meer om vreemdelingen aan wie uitstel van vertrek is verleend wegens hun gezondheidstoestand of die slachtoffer/getuigenaangever van mensenhandel zijn en vreemdelingen die voorheen in de asielpcedure zaten en nu een reguliere procedure volgen. Dat zijn dus vreemdelingen die rechtmatig maar zonder rijksvoorzieningen in Nederland verblijven¹.

19. Onderwijs kost geld, wie zou dat volgens jou moeten gaan betalen?

S: het COA denk ik.

I: heb je hier al contact met het COA over gehad?

S: ik heb hier zelf niet met ze over gepraat. Maar wel andere 18 plussers die ik ken. Ik heb van hen gehoord dat het COA tegen hen heeft gezegd dat het COA niks hoeft te betalen omdat zij al boven de 18 zijn en niet naar school hoeven te gaan. Wij kunnen en mogen wel naar school gaan van ze, maar wij moeten dan wel alles zelf regelen.

20. Je hebt nu weekgeld, maar dat is niet genoeg. Hoe denk je dan aan geld te komen?

S: dat weet ik niet.

21. Je weet dat je hier pas onderwijs kunt volgen als je redelijk Nederlands spreekt (op NT2 niveau) vind jij het fijn/nuttig om toch naar school te kunnen, ook al sprak je de taal in het verleden wellicht nog niet volledig, zodat je ervaring opdoet met betrekking tot de Nederlandse taal? (naast de ISK)

Sargis begreep deze vraag niet zo goed, ook niet nadat ik hem wat duidelijker heb proberen te stellen. Ik denk dat deze vraag iets te ongelukkig geformuleerd is. Daarom heb ik hem uiteindelijk overgeslagen en ben ik naar de volgende vraag gegaan.

22. Hoe staan je ouders ten opzichte van het feit dat je hier naar school gaat?

S: zij vinden dit niet goed, maar kunnen hier niks aan doen.

23. Wat zou je willen dat er hier in Nederland veranderd?

S: ik zou willen dat we allemaal gelijk behandeld zouden worden. Dat we allemaal kunnen werken en allemaal naar school kunnen. Als iemand hier al zes jaar verblijft, waarom mag die persoon dan niet gaan werken en bijvoorbeeld iemand anders wel? Werken is goed voor mijzelf en ook voor Nederland. Dan hoeven ze voor mij niet te betalen. Dan ga ik werken voor mijn eigen geld. Dat is voor Nederland goed en voor de mensen goed. Want hoeveel gaan ze nu betalen voor asielzoekers? En dan gaan ze op TV zeggen dat asielzoekers hen bijvoorbeeld €65000,- per jaar kosten. Maar dat is toch hun schuld? Dan moeten ze ons een verblijfsvergunning geven of die mensen laten werken. Dan hoeven ze niet voor hen te betalen. Als ze ons hier zes jaar laten dan kost het Nederland misschien wel een miljoen.

24. Hier in Nederland kun je pas naar school (op het mbo) als je Nederlands spreekt. Vervolgens wordt dit gefinancierd tot je 18e verjaardag. Als je eenmaal 18 bent sta je er zagezegd alleen voor. Als je de huidige situatie in Nederland met betrekking tot onderwijs nu een cijfer zou mogen geven. Welk cijfer zou je hier dan aan willen hangen?

S: ik heb wel Nederlands geleerd en in ieder geval één diploma kunnen halen. Maar dat ik nu niks kan maakt dat ik het wel een vier geeft.

25. Wat zie jij zelf als de grootste belemmering om geen school te kunnen volgen?

S: het grootste probleem is voor mij het geld.

26. Ga even uit van deze situatie. Je wilt onderwijs volgen en loopt hiervoor binnen bij VW. Heb je dit in het verleden ooit gedaan, en zo ja, hoe vond je dat je toen geholpen werd? Heb je het idee dat jouw vraag goed opgepakt is?

S: ik ben nooit met deze vraag naar ze toegestapt. Dit komt omdat ik nooit van iemand gehoord heb dat zij mij kunnen helpen om naar school te gaan.

27. Neem nu ditzelfde uitgangspunt maar nu vanuit de COA. Vond je dat je in voldoende mate geholpen werd?

S: ik ben zelf niet naar de COA geweest omdat ik al van andere mensen gehoord heb dat zij ons niet gaan helpen. Ik heb bijvoorbeeld gehoord dat iemand bij het COA geweest is en dat ze dan tegen die persoon zeggen dat hij/zij al boven de 18 is en dus ook niet geholpen kan worden. Ik hou er niet van om daar heen te gaan en dezelfde vraag te stellen. Dat is gewoon zonde van mijn tijd.

28. Hoe zou je wel vinden dat je in voldoende mate geholpen word?

S: dit zou ik goed vinden.

29. De school kan twee jaar of langer duren, binnen die tijd zou je andere huisvesting kunnen krijgen of verplaatst kunnen worden. Hoe kijk je hier tegen aan? Heb je het gevoel dat hier rekening mee gehouden wordt?

S: nee, helemaal niet. Ik ken iemand die in Venlo naar school ging en die heeft dat ook niet af kunnen maken. Hij moest gewoon hier -naar AZC-Gilze- komen. Hij moest gewoon verhuizen. Hij ging toen een paar maanden vanuit Gilze naar Venlo om zijn opleiding af te maken. Dus ze houden er totaal geen rekening mee.

30. Heb je bij je keuze hulp gevraagd bij iemand van het COA, UAF, gemeente of onderwijsinstelling?

S: nee.

31. Wanneer is de laatste keer dat jullie met VW contact hebben opgenomen?

S: voor?

I: dit kan voor van alles zijn.

S: ik denk dat de laatste keer voor formulieren voor het kinderpardon invullen was. Dit is al anderhalf jaar geleden. Maar ik ben daar nooit voor school heen gegaan.

32. Heb je ook ervaren dat je daadwerkelijk hulp kreeg? En zo ja binnen welke hoedanigheid dan?

S: ik wist dat wel van Winterswijk. Dat ze daar mensen ook wel met dingen helpen.

I: en met betrekking tot hier in Gilze?

S: ik weet niet, ik ging daar nooit echt over denken ofzo.

33. Zijn er jou wel eens beloftes gedaan die een organisatie niet na kwam?

S: nee. Deze zijn nooit gedaan aan mij.

34. Naast inschrijving en de mogelijkheid dat je geen kosten voor lesgeld hoeft te betalen (op mbo) moet je nog wel denken aan reiskosten en geld voor boeken. Weet je hoe je dat kunt gaan betalen?

S: nee.

35. Wat heb je al gedaan om de school te vinden die bij je doel of wens hoort?

S: nog niks.

36. Toen je met een studie bezig was. Wat voor een gevoel gaf dit jou ten opzichte van het gevoel wat je nu hebt?

S: toen was het beter. De tijd ging veel sneller. Een jaar ging zo snel voorbij dat ik niet eens merkte dat hij voorbij was. Maar nu..

I: toen voelde jij je eigenlijk beter.

S: ja. Gewoon elke dag naar school en tussen de mensen zijn. Nu zit ik thuis en kan ik alleen tv kijken. Maar hoe lang kan ik tv blijven kijken.

37. Een studie kan meer theoretisch of meer praktijkgericht zijn, welk onderdeel doe je het liefst?

S: een praktijkgerichte studie.

- 38. Van november 2014 t/m januari 2015 is er een pilot geweest op het AZC in Gilze op de GL. Hoofddoel was het bevorderen van zelfstandige terugkeer, maar iedereen kon meedoen zonder dat dit als voorwaarde was gesteld. In deze pilot werden er twee lessen per week gegeven door het ROC voor de opleidingen Autotechniek, Mode & kleding en Kapper. Was jij van deze pilot op de hoogte en heb je hier aan deelgenomen? Waarom niet?**

S: dat weet ik niet, maar ik kan jou wel een ding zeggen. Mijn moeder heeft thuis een brief ontvangen waarmee ik uit een paar opleidingen kon kiezen. Dit was vanuit een bedrijf goed werk, dat in Nijmegen zat. Ik zou toen met mijn broertje gaan maar deze is uiteindelijk alleen gegaan, omdat ik ziek thuis zat. Hij is toen van Gilze naar Nijmegen gegaan. Hij vertelde ze dat hij wel kapper zou willen worden. Ze zeiden dat hier mogelijkheden voor waren in Breda en dat ze hem terug zouden bellen om een nieuwe afspraak te maken. Dit is een jaar geleden maar hij heeft nog steeds niets gehoord. Waarom ga je daar heen als je niks hoort? Als mijn broer kapper kon worden kon hij dit beroep ook uitoefenen in ons thuisland. Hij is toen naar de DT&V gegaan om te vertellen dat zij niks meer gedaan hadden -de desbetreffende organisatie door Sargis betiteld als goed werk), zij zouden bellen om een nieuwe afspraak te maken maar hier heb ik ook niks meer over gehoord.

Ik laat Sargis het rapport van de WODC zien en de proefopleidingen die gedraaid zijn van november 2014 tot januari 2015 en vraag of dit hetzelfde was.

S: nee dit was iets anders, want daar -bij de organisatie goed werk- waren veel meer opleidingen terwijl dit in Tilburg moest zijn. Ik wilde de opleiding automonteur doen en zij zouden dit voor mij regelen. De bedoeling van deze organisatie is eigenlijk dat je niet zomaar terug gaat, maar eerst iets gaat leren waardoor ik iets in mijn eigen land kan doen.

I: dit wat ik je net laat zien was in samenspraak met de COA. Dit had ook tot doel om de mensen bezig te laten zijn. Dit was geen voorwaarde, dat de mensen moesten tekenen en eerst terug moesten.

S: ik weet hier niets over. Ik heb wel iets van het boksen gehoord -deze behoorde tot een van de te volgen activiteiten-. Dit heb ik van mijn broertje gehoord.

I: met betrekking tot die opleidingen hebben jullie dus wel een brief gehad om naar Nijmegen te gaan, maar daar vervolgens niks meer over gehoord?

S: nee, niets meer over gehoord, ook niet na twee keer bij de DT&V te hebben aangeklopt.

- 39. Heb je gemerkt dat er naar aanleiding van deze pilot nu definitief dingen zijn veranderd? Worden er bijvoorbeeld weer nieuwe lessen gepland?**

S: nee.

I: naast die brief hebben jullie nooit iets gehad?

S: nee.

- 40. Bij de COA hebben ze gezegd dat er waarschijnlijk minder incidenten zullen zijn als de jongeren elke avond kunnen voetballen. Zie jij dit ook zo als we het hebben over scholing?**

S: zaken als school zijn natuurlijk alleen maar in de middag of in de ochtend. Maar het COA geeft één kamer voor vier of vijf jonge mannen, waar ruzie van kan komen. Die mannen komen alleen en hebben misschien helemaal geen familie. Die doen ze in een kleine kamer wat toch gaat irriteren. Ik heb met mijn broertje een kleine kamer gekregen maar dit gebeurt normaal niet.

I: zie jij in je omgeving veel jongeren die boos en gefrustreerd worden omdat ze niks kunnen zoals bijvoorbeeld niet naar school kunnen gaan?

S: als ik eerlijk ben ga ik niet veel met de mensen hier om. Want kijk: ze voetballen hier bijvoorbeeld twee dagen in de avond. Maar er komen dan zestig man. Kinderen, jongere mannen, oudere mannen. Dan kun je toch ook niet op een fijne manier voetballen? Iedereen komt dan naar de sportzaal. Het is een kleine ruimte waar meerdere activiteiten zijn. Iemand is bijvoorbeeld in een hoekje aan het boksen maar ze spelen er bijvoorbeeld ook voetbal. Het is veel te klein. Ik blijf dan liever thuis dan daarheen te gaan. Ik ga dan liever met vrienden die ik buiten het centrum heb voetballen op een aparte plaats. Dit doe ik dan in een sporthal in een nabijgelegen dorpje.

41. In Den Helder hebben asielzoekers aangegeven dat de Nederlandse regering door het ontbreken van onderwijs er zelf voor zorgt dat jongeren een ander pad kiezen en ontsporen. Zie jij dit om je heen ook gebeuren doordat mensen gek worden van het niks doen?

S: nee dat zie ik niet want ik ben niet vaak hier, maar dat gebeurt zeker wel. Als mensen naar school gaan tot drie a vier uur zijn ze moe en willen ze uitrusten. Maar als je nergens heen hoeft te gaan blijf je in je bed liggen tot twaalf uur, sta je op en ga je eten en douchen en beland je vervolgens op straat. En hier kan toch veel gebeuren.

42. Op welke manier zie jij dit gebeuren?

S: deze vraag geldt niet want Sargis heeft hier nooit iets over gezien.

16.3.2 Interview met J. Petrosyan en A. Tumanian

Verslaglegging interview met J. Petrosyan en A. Tumanian (24-03-2016)

- **82.14 minuten**
 - I:** staat voor interviewer (Ralph van Heerbeek)
 - J:** staat voor geïnterviewde (Jemma Petrosyan)
 - A:** staat voor geïnterviewde (Any Tumanian)

Op 24 maart 2016 om 15:30 uur heb ik een gesprek met Jemma Petrosyan. Op 24 november 2015 had ik al een kennismakingsgesprek met Jemma gehad samen met een aantal andere jongeren die op de GLO verbleven. Dit gesprek is een vervolg op dat kennismakingsgesprek. Bepaalde zaken die ik tijdens de kennismaking besproken heb komen nu weer voorbij. Wat de vorige keer al besproken is heb ik opgenomen in dit verslag en waar nodig ook om een aanvulling bij Jemma gevraagd. Jemma is in het gezelschap van Any Tumanian, die ook interesse had om het gesprek bij te wonen. Ik maak haar duidelijk dat ik in principe een gesprek met Jemma heb, maar dat zij ook haar commentaar mag geven. Any is inmiddels 18 jaar en gaat nog naar school. Op grond van het koppelingsbeginsel kan zij de middelbare school nog afmaken. Any woonde voorheen ook op de GLO van Gilze maar is recentelijk naar Eindhoven vertrokken. Haar exacte bestemming in Eindhoven is onbekend. Zij is eveneens nog steeds uitgeprocedeerd.

Jemma start meteen met het gesprek voordat ik haar de eerste vraag kan stellen. Ik merk dat de frustratie hoog zit.

J: ik zit al twee jaar thuis, zoals ik de vorige keer ook verteld had. Ik was bezig met een thuiscursus Engels om mijn diploma te halen en het is nu al zo ver dat ik in mei al examen kan doen. Mijn vraag is of het mogelijk is om voor mijn school ergens stage te gaan lopen. Dit kan bijvoorbeeld ergens op een administratie zijn. Ik ben moe van het thuiszitten en ik kan niet verder doorstuderen. Maar als iemand voor mij een stage plek kan regelen zodat ik die stage kan doen, is dat ook goed voor mijn school later. *(Opmerking: ik heb het idee dat ze hiermee doelt op*

vrijwilligerswerk, kortweg het bezig kunnen zijn) Ik kan dan zeggen dat ik in die periode dat ik thuis zat, stage kon lopen. Ik vind dit nu niet meer leuk. Toen ik bij het begin thuis zat dacht ik dat dit maar een paar maanden zou duren en ik dan vast wel weer op school kon komen. Nu duurt het al twee jaar. Ik kan zelf ook niks regelen, anders had ik dit al eerder gedaan.

1. Wanneer ben je 18 geworden?

J: op 06-08-2014.

2. Wanneer heb je voor het eerst asiel aangevraagd en sinds wanneer woon je op deze gezinslocatie?

J: dit was op 5 januari 2010, toen zijn wij hier in Nederland aangekomen.

I: weet jij ook nog wanneer je op de gezinslocatie bent aangekomen?

J: ik zit hier alweer precies drie jaar, daarvoor verbleef ik op een regulier AZC.

3. Hoe lang heb je in (andere) asielzoekerscentra gewoond? Op welke andere plekken heb je gewoond binnen Nederland?

J: ik ben twee jaar in Markelo geweest en ook nog acht maanden in Oisterwijk.

I: vanaf 2010 dus. En daarna ben je naar Gilze gekomen?

J: ik zat eerst in Markelo. Dit was bijna twee jaar. Daarna zijn we acht maanden in Oisterwijk geweest en daarna zijn we naar Gilze verhuist. Ik zit hier dus al bijna drie jaar.

I: heb je ooit het idee gehad dat de verhuizingen je belemmerden in het volgen van onderwijs?

J: voordat ik 18 werd had ik dit probleem niet en dacht ik dat ik gewoon door kon studeren.

I: maar toen je naar die andere plekken verhuisde, had je toen wel het idee dat die verhuizingen vervelend voor je waren in combinatie met school?

J: toen ik in Ermelo naar school ging was ik daar al klaar en moest ik sowieso naar een andere school. ik had dit probleem dus niet toen ik naar Oisterwijk ging.

A: het is ook niet makkelijk dat als je verhuist, een AZC gelijk een school voor je regelt. Je moet dan sowieso wachten. Dat heb ik ook meegemaakt en ik heb mijn brugklas moeten overslaan omdat ze gewoon geen school voor mij konden vinden op de plekken waar ik verbleef.

Ik beaam dit en vertel dat ik dit vaker gehoord heb. Ik heb het dan over het interview met Aram en Arthur die een paar maanden ook niet naar school gingen vanwege verhuizingen. Any verteld dat ze hen kent en dat ze allemaal tegelijk in Vught zaten. Niemand mocht toen naar school. Zij zat toen eveneens zeven maanden zonder school. (terwijl ze nog 17 jaar oud was!) Any vertelt dat ze net begonnen was met HAVO en moest stoppen in de brugklas. Any zou toen probleemloos naar school moeten kunnen maar onderging op dit moment ook al problemen.

4. Volg je op dit moment een vorm van onderwijs, en zo ja welke vorm is dit dan?

Ik vertel Jemma dat ze tijdens ons intake gesprek had verteld dat ze nog een thuis studie aan het NHA volgde. Ze vertelde toen dat ze haar vmbo diploma alleen niet heeft weten te bemachtigen omdat ze haar Engels niet had gehaald. Op deze manier hoopt ze alsnog haar Engels te halen in juli volgend jaar (dit is nu dus mei geworden), en dan krijgt ze alsnog haar vmbo diploma van het NHA voor Engels. In de gedachten van Jemma heeft zij op deze manier alsnog haar vmbo diploma behaald. Deze thuisstudie is de studie waar Jemma het gesprek ook gelijk mee startte. Ik ga op dit onderwerp door.

I: Jemma, hoe bekostig jij je thuis studie aan het NHA? Zou je nog een studie naast je thuis studie aan het NHA willen volgen?

J: dat heeft onze kennis allemaal geregeld die Nederlander is. Hij is een vriend van de familie. Hij betaalt alles voor mij.

I: hij is je sponsor dus eigenlijk.

J: ik ben niet afhankelijk van de COA nee. Wij kennen hem al bijna vijf a zes jaar en hij heeft mij gewoon geholpen. Hij is ook familie van ons geworden.

5. Welke talen spreek je?

J: Nederlands, Armeens en Engels. Ook kan ik een beetje Russisch lezen maar niet Russisch praten.

6. Wil je gaan starten op het mbo of het hbo?

J: ik moet sowieso eerst mbo gaan doen. Het probleem is echter dat ik al twee jaar thuis zit. Ik ben al twee jaar kwijt en ik wil dan niet meteen met een heel hoog niveau gaan beginnen waardoor ik steeds blijf zitten.

7. Hoe lang zit je al zonder school?

J: twee jaar.

I: maar de man die jou sponsort die zou wel bereid zijn om je school te bekostigen als je naar het mbo zou kunnen gaan?

J: ja ik denk het wel.

I: maar doordat je geen verblijfsdocument hebt kan dat niet en voor de thuisstudie wel.

J: ja, daarvoor vragen ze niks. Dat is gewoon inschrijven en klaar. Als je maar geld hebt is het geen probleem.

8. Wat is de hoogste opleiding die je in je land van herkomst hebt afgerond?

Tijdens ons kennismakingsgesprek had Jemma aangegeven dat zij geen specifieke opleiding gevolgd had in het land van herkomst. Ik ga hier dieper op in.

I: heb je wel de middelbare school af kunnen maken?

J: het is maar een school daar, je gaat in totaal twaalf jaar naar school. Daarna ga je gelijk door naar de universiteit.

Any valt bij en zegt dat dit nu wel veranderd is en dat het nu meer te vergelijken valt met het onderwijssysteem in Nederland. Toen Jemma er woonde was dit dus nog niet zo en was het hele systeem nog anders.

9. Wat is de hoogste opleiding die je in Nederland hebt gevolgd? Heb je deze ook afgerond? En hoe oud was je toen?

Jemma vertelde in het kennismakingsgesprek dat zij twee jaar op een taalschool gezeten heeft. Dit was op een ISK in Almelo van haar 13^e tot ongeveer haar 15^e jaar. Daarna is zij naar het vmbo gegaan en mocht zij gelijk in leerjaar 3 instromen. De eerste twee klassen mocht zij dus overslaan. Dat heeft zij in Oisterwijk gedaan. Ze heeft toen de 3^e en 4^e gedaan en was hiermee klaar toen zij 17 jaar was. Haar diploma heeft zij destijds niet behaald. Jemma gaat hier nog wat dieper op in.

J: mijn diploma heb ik eigenlijk vanwege meerdere redenen niet behaald. Het ging toen niet zo goed met me. Ik kreeg toen heel veel afspraken waardoor ik bijna nooit op school was waardoor ik veel lessen mistte. Ik heb op Engels na, alles behaald en dit heeft er ook voor gezorgd dat ik niet geslaagd ben. Daarom ben ik nu ook met Engels bezig. Ik ben alleen gezakt voor mijn Engels.

I: je was toen niet veel op school omdat je hier afspraken had van verschillende organisaties?

J: ja, toen ging het niet echt goed met onze procedure. We zouden toen weg moeten. We waren toen bezig met de advocaat en de dokter e.d.. Dat heeft ook mijn teamleider aangegeven. Als ik vaker aanwezig was had ik het sowieso gehaald. Ik vond het toen ook echt jammer maar ik kon toen niks doen.

10. Hoe vindt je het om op deze gezinslocatie te wonen? Wat is leuk en wat is niet leuk?

J: ik vind het fijn dat ik een dak boven mijn hoofd heb, maar de rest gaat niet helemaal perfect ofzo. Het is hier niet echt vervelend, maar het is wel meer echt wennen. We hebben hier twee kamers waar we met het hele gezin zitten en waar we alles moeten doen.

A: het is hier ver van alles en onbewoond.

J: ook medische problemen en het GCA. Ik voel mij niet zo vrij hier. Ik kan geen afspraken maken voor mijzelf. Alles moet via het COA.

A: als je naar het GCA gaat en je verteld daar je verhaal en je klachten dan lijkt het er op alsof ze je niet geloven. Alsof je een nummertje bent. Even snel afraffelen en naar de volgende. Ze doen ook heel moeilijk als je verwezen wilt worden naar een specialist. Ze zeggen dat ze alles kunnen helen. Ook al kom je met de lastigste problemen, dan willen ze je nog steeds niet doorverwijzen.

J: ik ga ook een klacht indienen tegen de huisarts. Gilze biedt een plek om te wonen. De rest is niks.

11. Hoe ziet jullie leven eruit nu jullie niet naar school gaan?

J: heel anders.

12. Hoe ziet een gemiddelde dag er voor jou uit op deze locatie? Waar hou je je mee bezig?

J: waar kan ik me hier mee bezig houden? Met niks? Het is niet leuk. Na het weekend hoor ik sommige mensen zeggen: morgen hebben we weer school. Dan denk ik, had ik dat ook maar dan had ik dat ook gezegd. Het weekend is voor mij nog wel oké maar zodra de maandag weer komt dan vind ik dat niet leuk.

A: je moet je ook melden

J: dat maakt mij ook heel depressief. Ik zit gewoon vast. Ik stress heel veel.

13. Verveel je je wel eens? Zo ja, hoe vaak? En op welke momenten?

J: ik verveel me heel vaak en iedere dag. Als ik school had dan ging ik in de ochtend weg en kwam ik in de namiddag thuis. Dan was het anders voor mij, ik zou dan misschien moe zijn en de dag zou voorbij vliegen. Als je de hele dag thuis zit wordt je wakker en kun je de hele dag alleen maar thuis zitten. Dit vind ik niet leuk. Ik wil daarom ook niet over school gaan praten want steeds als ik over school praat dan voel ik stress opkomen. Dit komt omdat ik altijd een negatief antwoord heb gekregen en hoor dat ik niet naar school kan gaan. Daarom wil ik het met niemand over school hebben. Ik voel me er alleen maar meer depressief door en ik stress nog meer. Ik ben er nu ook niet mee bezig want ik weet dat als ik dat wel doe ik toch weer een negatief antwoord krijg.

A: ik weet ook niet of ik straks nog door kan studeren.

J: oké als school niet kan..dan ergens een stageplaats als dit kan. Dan heb ik tenminste het idee dat ik bezig ben met een toekomst.

A: je geeft mensen ook hoop. Je laat een kind zijn best doen, dat kind doet ook zijn best en uiteindelijk wordt dan gezegd dat we niet meer verder mogen. Het kan ook voordelig zijn voor Nederland. Stel je voor iemand doet VWO en daarna gaat diegene naar de universiteit, dan is dit heel voordelig voor Nederland. Maar hier denken ze niet aan.

J: daarom wil ik het er ook met niemand over hebben en dat diegene mij dan hoop geeft. Zo van; het komt wel goed of wacht maar eventjes af. Ik heb dat zo vaak gehoord. Ik weet dat school sowieso niet kan maar als ik ergens iets kan doen dan heb ik nog enigszins hoop voor mijn toekomst zodat ik tenminste iets nuttigs gedaan heb.

14. Wat is er allemaal te doen op deze locatie? En zijn er sinds je hier kwam wonen dingen veranderd?

J: nee, alles is nog steeds hetzelfde.

A: het was al minder maar nu is het helemaal niks.

J: nu zit je alleen tv te kijken en verder doe je niks. Ik ga zelf niet naar buiten omdat ik het zelf niet leuk vind en ook een beetje gevaarlijk vind omdat je niet weet wat voor een soort mensen hier wonen.

I: zeker als jonge vrouw die in de avond naar buiten gaat. Er verblijven hier ook veel alleenstaande mannen.

A: zelfs overdag is het gevaarlijk.

I: hebben jullie daar ook ervaringen mee, dat je dan bijvoorbeeld nageroepen word of dat soort dingen?

J: we worden niet nageroepen maar wel nagestaard.

A: en je merkt dat er over je gepraat word. Toen ik hier woonde gingen wij ook nooit samen naar buiten maar waren we altijd samen thuis. Niet dat we er niet van hielden om naar buiten te gaan of dat het niet mocht, maar het was niet fijn om buiten te zijn en dan aangestaard te worden. Als het niet in Gilze was maar op een klein AZC dan was het misschien anders, maar op zo'n grote plek midden in het bos durf je niet alleen naar buiten te gaan in het donker dus dan waren we maar altijd bij elkaar thuis.

J: vroeger op een ander AZC had ik school en mijn huiswerk waar ik mij mee bezig kon houden.

A: je had hier vroeger ook wel een huiswerklokaal maar die is nu ook al dicht. Die bestaat dus ook niet meer.

J: ik doe ook geen activiteiten hier, ik heb daar geen zin in.

15. Wat zou het verbeteren van scholing voor jou kunnen betekenen?

J: dan zou mijn leven denk ik helemaal veranderen. Dan was alles anders natuurlijk.

16. Hoe zie jij jouw toekomst voor je vanuit de situatie waar jij je nu in bevind?

J: ik zie mijn toekomst nog niet.

I: zie je ook niet de kans dat die toekomst misschien nog kan verbeteren?

J: nee. Ik heb nog geen hoop. Men zegt altijd blijf hopen maar dat kan ik op deze manier niet.

I: en komt dat misschien omdat je al vaker teleurgesteld bent?

J: ja, want dan zie je je toekomst ook niet helemaal. Ik weet niet wat er morgen met me gebeurt.

17. Je hebt het in het verleden vanuit verschillende organisaties misschien te horen gekregen dat het inschrijven voor een vervolgopleiding geen zin heeft. Wat doet dit met je?

Jemma heeft tijdens het kennismakingsgesprek verteld dat ze klaar was met het vmbo toen ze 17 jaar oud was. Jemma had zich op haar 18^e aangemeld bij ROC Kasteeldreef om bedrijfsadministratie te gaan studeren. Ik haak hier nu verder op in en vraag Jemma waarom zij destijds niet een jaar heeft doorgestudeerd om haar examen te herkansen.

J: ik heb heel veel lessen van Engels gemist dus ik heb niet veel met oefenexamens mee gedaan. De andere vakken gingen wel goed en hier had ik wel allemaal voldoende voor gehaald. Behalve voor Engels. Hier stond ik gemiddeld een 5 voor. Als het een 5,5 was geweest was ik al door. Maar ook als ik een diploma had, dan zat ik nu thuis. Een diploma kan niks veranderen. Dit komt omdat ze nu overal officiële documenten vragen om in het systeem te komen en de school kan zeggen dat je officieel bij ze ingeschreven staat. Het is geen middelbare school meer. Ik had echt een V-nummer nodig.

Jemma vertelde in het kennismakingsgesprek ook dat de school haar inschrijving niet rond kon maken vanwege het ontbreken van een verblijfsdocument. Toen is zij naar het Florijn college in Breda gegaan om hier dezelfde opleiding te gaan volgen. Hoewel zij hier voor zeven a acht uur aan een toets heeft gezeten om haar niveau te bepalen, is ze vervolgens weer niet aangenomen vanwege dezelfde redenen. Als reden gaf de school op dat ze niet officieel ingeschreven kon worden vanwege het ontbreken van een verblijfsvergunning. Jemma gaat hier dieper op in.

J: ik had al een intake van een uur. Met zijn tweeën of drieën zaten ze allemaal vragen aan mij te stellen. Ik was in mijn eentje en was helemaal in shock waarom er zoveel vragen kwamen. Ze stelden vragen zoals wat er zou gebeuren als mijn school betaald zou worden en ik teruggestuurd zou moeten worden. Deze vragen kwamen heel veel voor.

A: het is ook niet leuk om die vraag te horen.

J: ik was alleen bij het Florijn college en zat in mijn eentje deze vragen te beantwoorden terwijl ik in paniek raakte door zulke vragen.

I: de school was eigenlijk alleen maar bezig met jouw terugkeer.

J: de school had mij wel aan kunnen nemen maar zij hebben dat niet gedaan. Er was ook een probleem met de schooltijden omdat ze dachten dat ik altijd te laat zou komen. Ik had het idee dat ze dachten dat ik alleen maar gebruik wou maken van het busabonnement en sowieso altijd te laat zou komen. Hierdoor vermoedde ik ook dat ze zeiden dat ik maar naar huis moest gaan.

I: een rare reden.

A: voor die school is het toch geen probleem als jij ingeschreven wordt want zolang je school en boeken worden betaald hoeft school niks te doen dan jou alleen maar in te schrijven. Als je dan terug wordt gestuurd, dan wordt je teruggestuurd. Daar kun je dan weinig aan doen maar ze hebben je wel een kans gegeven. Wij hebben namelijk wel kans om te blijven want ons gezin is niet voor niets al acht jaar hier. We kunnen net zo goed hier blijven, dus waarom zouden we afgewezen moeten worden.

J: en toen ik ook had doorgegeven dat ik bij Kasteeldreef ook een nee te horen had gekregen vanwege mijn documenten dachten ze in Breda dat ik het hier opnieuw kwam proberen.

I: toen jij tussen je 17^e en je 18^e klaar was op het vmbo wat heb je toen in die tijd gedaan?

J: ik was alleen maar bezig met school. Ik was toen alleen maar bezig met aanmelden. In Tilburg en Breda heb ik mij toen ook al bij meerdere scholen aan proberen te melden.

I: toen lukte het ook al niet terwijl je nog geen 18 was?

J: ik heb toen al allemaal formulieren ingevuld en teruggestuurd. Ik heb toen wel brieven van intakes binnen gekregen maar steeds kreeg ik op die brief te zien dat ik een geldige legitimatie mee moest nemen.

I: dat deden ze dus ook al op je 17^e?

J: ja. Ik had wel een kopie van mijn oude paspoort gemaakt, maar ze zagen dan dat deze al 2 jaar verlopen was.

I: dus daarom namen ze je niet aan, ook al op je 17^e niet?

J: ze keken eerst naar de kopie en ik kreeg dan vervolgens een brief of een telefoontje van de school dat ik niet aangenomen was.

18. Er is op dit terrein geen toepassend onderwijs voor jouw leeftijdscategorie, waar denk je dat wel te kunnen krijgen?

J: via andere organisaties denk ik. Ik heb wel het UAF een mailtje gestuurd maar ik heb niks van ze gehoord. Dat komt ook omdat het nu een beetje moeilijk is geworden bij het UAF. Vroeger was het heel makkelijk omdat ze mensen met hbo én mbo hielpen. Maar ze helpen nu alleen maar mensen die aan het hbo willen studeren.

A: volgens mij moet je ook nog eerst een test doen. En hele goede cijfers hebben.

J: vroeger was het heel makkelijk. Ik ken zo veel mensen die via het UAF naar school zijn gegaan. Nu is het helemaal anders.

I: heb je naast het UAF ook nog van andere organisaties gehoord?

J: nee.

19. Onderwijs kost geld, wie zou dat volgens jou moeten gaan betalen?

J: geld is geen probleem, als ik maar school heb.

20. Je weet dat je hier pas onderwijs (Op het mbo) kunt volgen als je redelijk Nederlands spreekt (op NT2 niveau) vind jij het fijn/nuttig om toch naar school te kunnen, ook al sprak je de taal in het verleden wellicht nog niet volledig, zodat je ervaring opdoet met betrekking tot de Nederlandse taal? (naast de ISK)

J: ik ga al twee jaar niet, dus ik ben al veel dingen vergeten.

I: maar toen je vroeger op het vmbo zat.

J: toen was mijn taal denk ik beter.

I: toen sprak je ook al zo goed Nederlands als dat je nu spreekt?

J: het was anders omdat we meer op een nette manier Nederlands leerden praten. Maar ik merk nu dat ik dingen vergeten ben.

A: je spreekt thuis ook geen Nederlands.

J: ik spreek zo weinig Nederlands nu.

Ik vertel Jemma dat het mij in ieder geval niet opvalt en dat ik vind dat ze wel degelijk goed Nederlands spreekt.

21. Hoe staan je ouders ten opzichte van het feit dat je hier naar school gaat?

J: beter praat ik daar niet over. Hoe ik stress stressen hun ook.

I: hun voelen dat met je mee?

J: ja, heel erg.

22. Wat zou je willen dat er hier in Nederland veranderd?

J: poe..heel veel.

I: wat zou je willen dat er met school veranderd?

J: ze zijn heel streng met regels. Dat slaat nergens op. Als je hier 18 bent kun je alleen maar thuis zitten. Dan ga je al met pensioen.

A: de overheid moet meer voor de asiel jongere doen. Ze geven jou hoop dat je zicht op een toekomst hebt maar ze nemen die hoop af. acht jaar lang. Ik zit nog steeds te wachten tot ik hier mag blijven, want ik ga

echt niet terug. Ik ken mijn eigen land niet eens meer. Ik weet echt niet meer hoe ik daar moet starten. Wat moet ik daar doen. Mijn bestaan is hier.

23. Als je de huidige situatie in Nederland met betrekking tot onderwijs nu een cijfer zou moeten geven. Welk cijfer zou je hier dan aan willen hangen?

J: het laagste cijfer. Ze zeggen dat dit het land is om te studeren en dat het goed is om iets voor jezelf te doen.

A: ze beperken jou maar ze geven het zelf niet. Ze houden mij hier zelf in onzekerheid maar je geeft mij ook niet het recht om te studeren. Ik woon hier al acht jaar en misschien wordt het nog wel acht jaar. Dan zit ik acht jaar thuis en heb ik zo mijn best gedaan op de middelbare school tot mijn 18^e. Maar straks zit ik misschien weer vijf jaar zonder school. Als je weet dat ik hier niet mag blijven, moet je dat wat eerder zeggen en de procedure vlotter laten verlopen. Als je mensen zo lang laat wachten moet je ze de mogelijkheid geven om ze hier te laten wonen als een mens en niet als een asielzoeker.

J: als mensen geen problemen hadden in hun eigen land dan waren ze ook niet hier. Ik vind het ook niet leuk om in een vreemd land zoveel problemen mee te maken. We zitten niet slechts een paar maanden hier, maar we zitten hier al meer dan zes jaar. En Any zelfs al acht jaar.

A: die discriminatie heb je niet in je eigen land.

24. Wat zie jij zelf als de grootste belemmering om geen school te kunnen volgen?

J: verblijfsdocumenten zijn het probleem voor mij.

25. Ga even uit van deze situatie. Je wilt onderwijs volgen en loopt hiervoor binnen bij VW. Heb je dit in het verleden ooit gedaan, en zo ja, hoe vond je dat je toen geholpen werd? Heb je het idee dat jouw vraag toen goed opgepakt is?

J: ik ben niet bij VW geweest voor school, maar wel voor het aanvragen van documenten. Dit verliep toen ook niet vlekkeloos. Ik heb eerlijk gezegd tot nu toe nog geen hulp van VW gekregen.

A: ik heb niet veel goeds gezien bij VW. Ik ben niet vaak geweest. Mijn ouders wel. Mijn ouders kwamen alleen met brieven naar VW. Deze werden vertaald en uitgelegd en dan was het klaar. Er werd niet actief hulp geboden. Niet te verwarren met een actieve houding. Wat ik bedoel is dat er naast het vertalen van brieven en uitleggen wat je moet doen of contact leggen met de advocaat verder niks gedaan werd. Echt actie ondernemen op iets, zoals voor school of het oppakken van overige problemen gebeurde dus niet.

26. Neem nu hetzelfde uitgangspunt maar nu vanuit de COA. Vond je dat je in voldoende mate geholpen werd?

A: als je naar de COA toe gaat vertellen ze alleen maar de negatieve kanten met betrekking tot naar school gaan. Waarom maak je dan een afspraak over school? Dan kan ik net zo goed thuis blijven of zelf voor mijn school gaan zorgen. Ze wrijven het nu meer in bij je, in plaats van je te helpen of jouw advies te geven. Bijvoorbeeld met wat wij zelf zouden kunnen doen. Als de COA tegen mij zegt dat ze met mij over school willen praten dan verwacht ik dat ze mij vertellen wat ik kan doen. Ze zeggen soms wel wat je kunt doen maar zeggen er meteen bij dat ze toch niet denken dat dit gaat lukken.

I: wat heeft het COA dan bijvoorbeeld tegen jou gezegd?

A: ze zeggen dan dat ze niet weten of ik na mijn middelbare school door kan omdat het voor mbo studenten al moeilijk is met geld maar voor hbo studenten nog moeilijker omdat het duurder is en ik geen documenten heb. Ze zeggen dat ze dan niet weten of ik toegelaten word. Ze zeggen dan wel dat het UAF zou kunnen helpen maar dat die naar hele hoge cijfers kijken. Ze zeggen ook dat ik naar het DUO kan gaan maar dat die toch niet veel doen. Ze geven dus wel voorbeelden maar zeggen ook gelijk dat die voorbeelden niks voorstellen. Uiteindelijk zijn we twee uur verder en heb ik nog steeds niks begrepen van die afspraak dus dan ga ik maar weer naar huis.

J: in plaats van helpen geeft het COA alleen maar meer stress.

A: als ik met het COA gepraat heb krijg ik het idee dat ik helemaal geen kans heb. Ik ga denken dat ik morgen niet eens meer naar school hoeft te gaan en waarvoor ik het überhaupt nog doe.

27. Hoe zou je wel vinden dat je in voldoende mate geholpen word?

A: als je werkzaam bent bij het COA of VW dan zit je daar niet voor niks. Als je het erover eens bent dat de jongeren hier in het AZC het verdienen om verder te studeren dan kun je met een meerderheid iets betekenen richting de overheid. Bijvoorbeeld door middel van het schrijven van een brief. Je kan heel veel doen. Als hier mensen bijvoorbeeld naar de rechtbank gaan, of in andere AZC's mensen dit doen kan dit voor veel mensen wat betekenen. Er zijn dan veel meer kansen dat iedereen geholpen kan worden. Ik zie niet voor me dat het COA zoiets zou doen. Als wij dit zelf zouden kunnen zouden we met zijn tweeën veel hebben bereikt, maar dat kan niet want onze stem telt niet zo zwaar mee als die van het COA. Als ze iets om ons geven en dat ook zo op ons over willen laten komen dat er iets veranderd, dan moeten ze dat ook laten zien.

I: het komt nu niet over alsof ze er iets om geven?

A: nee.

J: als je hier komt om je werk te doen, dan doe je toch jouw werk? Dan zeg je niet iedere keer dat je geen tijd hebt.

28. De school kan twee jaar of langer duren, binnen die tijd zou je andere huisvesting kunnen krijgen of een overplaatsing kunnen krijgen. Hoe kijk je hier tegen aan? Heb je het gevoel dat hier rekening mee gehouden wordt?

A: nee eigenlijk. Toen wij naar Gilze waren verhuisd was mijn broer ook net gestart met het mbo, maar het COA deed niks voor hem. Zodra je 18 bent heeft het COA eigenlijk niks meer met je te maken. Dit zeggen ze zelf ook.

J: je bent volwassen en kunt nu zelf iets regelen.

29. Heb je bij je keuze hulp gevraagd bij iemand van het COA, UAF, gemeente of een onderwijsinstelling?

Naast de al besproken organisaties heeft Jemma nog geen hulp van andere organisaties gevraagd.

30. Wanneer is de laatste keer dat jullie met VW contact hebben opgenomen?

A: niemand doet wat. Iedereen schuift alles op elkaar af.

I: bedoel je specifiek bij VW?

A: nee, gewoon overal. Jij gaat naar VW met een vraag en dan zeggen ze dat ze daar niet over gaan en dat we bij het COA terecht kunnen. Bij het COA zeggen ze dan weer dat VW je had moeten helpen en dan weet je niet meer wat je moet doen. Als je twee of drie keer naar VW of het COA gestapt bent en je ziet dat er niks gedaan wordt, dan wil je daar de derde keer niet meer heen want je hebt geen zin meer. Het heeft geen zin en jij hebt geen zin. **J:** het lijkt nu alsof zij om ons lachen ofzo. ‘‘ga maar, het komt goed’’ en ik hou niet van zulke nepdingen. Als ze me de volgende dag tegen komen doen ze net of er niks is gebeurd.

31. Heb je ook ervaren dat je daadwerkelijk hulp kreeg? En zo ja binnen welke hoedanigheid dan?

Jemma vertelde tijdens ons kennismakingsgesprek dat het COA mensen valse hoop geeft. Zij zei dat het COA zelf niet weet hoe ze met de situatie omtrent scholing om moeten gaan. Ze zeggen wel dat het goed blijft komen maar dat men telkens weer een nee te horen krijgt. Jemma besloot vervolgens alles maar even te laten voor wat het was. Ze stak veel energie in het regelen van een opleiding maar had niet het idee dat haar inspanningen iets uit zouden kunnen halen. Ze vertelde dat het frustrerend is dat als je vragen over het onderwijs hebt je sowieso naar het COA moet en ze hulp van hen nodig heeft. Ze stelt dat je dus altijd afhankelijk bent van anderen. Jemma vertelde dat het COA vaak vaak valse beloftes maakt. Ze krijgt ook het idee dat het COA zich meer bezighoudt met jongeren onder de 18 jaar. Tijdens het tweede gesprek ben ik hier niet opnieuw dieper op in gegaan.

32. Zijn er jou wel eens beloftes gemaakt die een organisatie niet na kwam?

Deze vraag is al uitgebreid naar voren gekomen tijdens de andere vragen.

33. Naast inschrijving en de mogelijkheid dat je geen kosten voor lesgeld hoeft te maken (op mbo) moet je nog wel denken aan reiskosten en geld voor boeken. Weet je hoe je dat kunt gaan betalen?

In het geval van Jemma is dit haar sponsor die haar opleiding voor haar kan betalen.

34. Wat heb je al gedaan om de school te vinden die bij je doel/wens hoort?

J: ik heb verschillende ROC's benaderd. Onder meer Het ROC Kasteeldreef, ROC Stappengoor, het Florijn college en nu ben ik dus bij de NHA terecht gekomen.

35. Toen je met een studie bezig was. Wat voor een gevoel gaf dit jou ten opzichte van het gevoel wat je nu hebt?

J: ik voelde mij toen wel goed omdat ik het gevoel had dat ik voor mijn toekomst iets aan het doen was en ik iets had om later van te kunnen leven. Maar als je geen diploma hebt kun je toch niks voor je toekomst doen? Het gevoel wat ik in het verleden had was wel positief. Ik dacht oké ik ben nu bezig met school. Dit bracht wel een positiever gevoel.

I: en wat voel je nu?

J: nu is het helemaal andersom. Op zijn kop.

36. Een studie kan meer theoretisch of meer praktijkgericht zijn, welk onderdeel doe je het liefst?

A: ik doe havo en als je havo doet gaat de school sowieso naar hbo kijken.

J: ik doe vmbo en na het vmbo is er het mbo.

I: maar is jouw einddoel het uitoefenen van een vakmanschap of het afronden van een hbo en/of universiteit?

J: ik denk een meer theoretische opleiding want dit geeft mij uiteindelijk ook meer.

37. Van november 2014 t/m januari 2015 is er een pilot geweest op de GL op het AZC in Gilze.

Hoofddoel was het bevorderen van zelfstandige terugkeer, maar iedereen kon meedoen zonder dat dit als voorwaarde was gesteld. In deze pilot werden er twee lessen per week gegeven door het ROC voor de opleidingen Autotechniek, Mode & kleding en de opleiding tot Kapper.

Waren jullie van deze pilot op de hoogte en hebben jullie hier aan meegenomen? Waarom niet?

J: ja, mijn vader heeft dit gedaan. Hij heeft toen voor autotechniek gekozen. Hij heeft hier toen wel een certificaat voor gehaald. Dit was op het ROC in Stappegoor. Dit was meer voor onze ouders bedoeld.

I: maar toch ook voor jullie leeftijd? Want je was toen inmiddels ook al ouder dan 18 dus had in principe ook mee kunnen doen, ook al was het misschien niet helemaal de richting die je had gewild.

J: ja, maar het was zo'n korte periode. Het is niet leuk als je ergens heen gaat en dan weer na zo een korte periode te moeten stoppen. Ik zat toen al te stressen en bedacht mij dat als ik mij hier mee bezig zou gaan houden het toch weer binnenkort voorbij zou zijn. Eerlijk gezegd was het ook niet voor mij bedoeld. Het was automonteur, kapper of de richting mode & kleding en dit was niet wat ik wilde doen.

A: voor mij was dit nog niet van belang want ik zat toen sowieso ook nog op school.

38. Hebben jullie gemerkt dat er naar aanleiding van deze pilot nu definitief dingen zijn veranderd?

Worden er bijvoorbeeld weer nieuwe lessen gepland?

J: nee.

A: alles blijft toch hetzelfde.

J: het is niet veranderd.

39. Bij de COA hebben ze gezegd dat er waarschijnlijk minder incidenten zullen zijn als de jongeren elke avond kunnen voetballen. Zien jullie dit ook zo als we het hebben over scholing?

A: ja, maar ze doen alleen maar voetbal.

J: wij hebben zo vaak aan ze gevraagd van of ze een leuke activiteit konden organiseren waar wij ook aan mee kunnen doen.

I: er worden geloof ik wel zang en danslessen georganiseerd.

J: ja, maar we hebben geen zin in dansles.

I: er zitten dus niet echt dingen bij die jullie leuk vinden.

J: bijvoorbeeld samen ergens met zijn allen naartoe gaan wat voor iedereen leuk is.

I: er zijn ook nog andere activiteiten waar je uit kunt kiezen zoals vrouwensport, weerbaarheid, fitness etc.

A: ja, maar je moet ook zelf kunnen kiezen wat je zou willen doen.

J: het is voor ons leuk om bijvoorbeeld met vriendinnen iets te gaan doen, dit geeft me meer het idee dat ik echt iets leuks heb gedaan.

A: daarnaast komt iedereen daar. Je bent daar aan het dansen, maar er zijn ook nog te veel andere mensen met andere dingen bezig.

I: het is eigenlijk te druk waardoor je niet echt iets kunt doen.

J: nee.

40. In Den Helder hebben asielzoekers aangegeven dat de Nederlandse regering door het ontbreken van onderwijsmogelijkheden er zelf voor zorgen dat jongeren een ander pad kiezen en ontspreken. Zien jullie dit om je heen ook gebeuren doordat mensen gek worden van het niks doen?

A: ja, jongeren raken op het verkeerde pad en worden hangjongeren. Ze hebben toch geen toekomstperspectief.

J: het is niet goed als de mensen thuis zitten zonder school. Ze komen dan in verkeerde vriendschappen terecht.

A: en als je toch niks mag, dan ga je zwart werken. Veel mensen gaan zwart werken, maar dat is ook niet goed. Zwart werken mag niet, maar dit doen mensen wel. Zwart werken wordt sowieso gedaan maar het doel van de overheid is om dat te voorkomen. Als de jongeren niet naar school kunnen of kunnen werken stimuleren ze zwart werken en ander foutief gedrag. Als je niet mag werken en je bent al in een slechte vriendengroep dan ben je geneigd om te gaan stelen of andere slechte dingen te gaan doen. Je hebt geen school en je hoeft je niet in te zetten voor iets, dus waarom niet?

I: dus jullie zien dit voornamelijk gebeuren in de vorm van hangjongeren en zwartwerken?

A en J: ja.

16.3.3 Interview met O. Kuryan

Verslaglegging interview met O. Kuryan (06-04-2016)

- **73.10 minuten**

I: staat voor interviewer (Ralph van Heerbeek)

O: staat voor geïnterviewde (Ohan Kuryan)

Op 6 april 2016 om 15:00 uur heb ik een gesprek met Ohan Kuryan. Op 24 november 2015 had ik al een kennismakingsgesprek met Ohan gehad samen met een aantal andere jongeren die op de gezinslocatie verbleven. Dit gesprek is een vervolg op dat kennismakingsgesprek. Bepaalde zaken die ik tijdens de kennismaking besproken heb komen nu weer voorbij. Wat de vorige keer al besproken is heb ik opgenomen in dit verslag en waar nodig ook om een aanvulling bij Ohan gevraagd.

1. Wanneer ben je 18 geworden?

O: op 22-06-2010

2. Wanneer heb je voor het eerst asiel aangevraagd en sinds wanneer woon je op deze gezinslocatie?

O: ik heb voor de eerste keer asiel aangevraagd in februari 2010. Ik verblijf nu drieënhalf jaar op de gezinslocatie. Dit was in september 2012.

3. Hoe lang heb je in (andere) asielzoekerscentra gewoond?

O: ik heb drie jaar op het AZC in de buurt van Groningen gezeten. Ik verbleef hier drie jaar lang op hetzelfde AZC. Dit was tot 2013, daarna ben ik naar Gilze toe gekomen.

I: heb je ooit het idee gehad dat de verhuizingen van Groningen naar Gilze je belemmerden in het volgen van onderwijs?

O: ik wist al dat als wij hier naar Gilze toe zouden komen, ik niet meer naar school zou kunnen gaan.

I: maar heb je daar in Groningen nog wel iets af kunnen maken?

O: ik heb ISK afgemaakt en mijn diploma voor niveau 2 gehaald.

4. Volg je op dit moment een vorm van onderwijs, en zo ja welke vorm is dit dan?

O: ik volg geen onderwijs.

5. Welke talen spreek je?

O: Armeens, Russisch, Nederlands en Engels. Maar Engels niet zo goed als Nederlands.

6. Wil je gaan starten op het mbo of het hbo?

O: Het mbo. Dit is beter voor mij. En dan niveau 1 of 2 want ik zit al drie jaar niet op school. Ik ben veel dingen vergeten.

7. Hoe lang zit je al niet op school?

O: drie a drieënhalf jaar

I: je bent nu 23, dus je hebt in het begin ook wel na je 18^e naar school kunnen gaan denk ik?

O: ja, tot mijn 20ste ging ik naar school.

I: was dit op grond van het koppelingsbeginsel? Ik weet niet of je dit kent, maar als je dan net voor je 18^e begint met een opleiding dan mag je deze nog steeds afmaken. Of was dit iets anders?

O: ja, dit klopt.

8. Wat is de hoogste opleiding die je in je land van herkomst hebt afgerond?

Tijdens ons kennismakingsgesprek vertelde Ohan dat hij in het land van herkomst zijn middelbare school af heeft gemaakt. Tijdens dit vervolgesprek heeft hij hier niks meer aan toe te voegen.

9. Wat is de hoogste opleiding die je in Nederland hebt gevolgd? Heb je deze ook afgerond? en hoe oud was je toen?

Ohan vertelde tijdens ons kennismakingsgesprek dat hij van 2010 tot 2011 naar een ISK op het ROC in Tilburg is gegaan. In 2011 heeft hij de opleiding automonteur gevolgd. Hij is hier na 6 maanden, in 2012 mee gestopt omdat de opleiding niet bij hem paste. In september 2012 is hij begonnen met de opleiding detailhandel in Groningen, toen hij 20 jaar oud was. Hij had toen een W- document waarmee hij ingeschreven kon worden. Na een paar maanden moest hij zijn opleiding echter afbreken vanwege een verhuizing naar het AZC in Gilze. Tijdens het gesprek wat ik heb met Ohan op 8 april, ga ik dieper op ons voorgaande gesprek in.

I: heb je met het COA gepraat over de verhuizing? Dus toen je ging verhuizen was je toen op de hoogte dat dit gevolgen voor je opleiding kan hebben als je toen vanuit Groningen hier naartoe zou komen?

O: ik dacht toen nog dat ik hier in Noord-Brabant door kon studeren.

I: je had toen niet het idee dat het gestopt zou worden?

O: ik wist dat het niet mocht maar ik dacht dat als ik vanaf mijn 17^e jaar naar school ga, het hier ook wel zou lukken.

I: dan mocht je doorgaan omdat je daar al begonnen was.

O: ja, maar toen wij hier waren gekomen werd mij al snel duidelijk dat ik niks meer kon.

I: even voor de duidelijkheid om het verhaal logisch te maken. Jij begon met de opleiding detailhandel, toen je al 20 was toch? Maar toen ging de school moeilijk doen dat je geen W-document had?

O: dat was inderdaad moeilijk, maar in september 2015 was ik toch aangemeld bij het ROC voor de opleiding van logistiek medewerker. Ik had hier ook een toets voor gedaan. Zij hebben mij toen wel geaccepteerd, maar ik moest toen een stageplek hebben binnen een week. Niet alleen ik, maar ook een paar Nederlanders die bij mij in de klas zaten. Ik had dat toen niet gevonden. Een maand later had de school een brief gestuurd met de mededeling dat ik weer uitgeschreven was voor de opleiding.

I: omdat je geen stage had eigenlijk..maar had je toen geen stage kunnen vinden omdat je gewoon geen plek kon vinden, of had je geen stage omdat ze je niet aan wilden nemen vanwege het ontbreken van documenten?

O: zonder documenten kon ik dit inderdaad niet. Ik wou stage lopen in het magazijn op het AZC in Breda, maar toen wilden zij dat ook niet doen.

I: daardoor heb je je school niet kunnen beginnen hier in september?

O: nee, zonder document kon ik dat niet.

I: de school heeft jou toen wel in kunnen schrijven, maar toen ging het dus wel fout op stage? Het is goed dat ik jou nu spreek. Je hoort namelijk veel verschillende dingen en het Nederlandse beleid is niet echt goed op de hoogte van wat ze zelf willen. Ze zijn niet eenduidig. bij jou maken ze een probleem met stage, maar Jemma kon niet ingeschreven worden voor haar opleiding vanwege het ontbreken van een document. Bij Sargis speelde het probleem dat hij het gewoon niet kon betalen. Dus je hoort veel verschillende problemen.

O: over betalen heb ik nooit gepraat met school. Want ik weet dat dit automatisch gaat. Via de COA of de school verloopt de betaling.

I: totdat jij 18 bent dan gaat dit inderdaad automatisch. Ook als jij je opleiding begint voor je 18 wordt. dan betaald het COA ook, maar als je boven de 18 bent dan betaalt het COA niet meer. Je kunt wel bij DUO voor een buiteninvordering vragen.

O: ja, maar ik bedoel dat hier bij het ROC wij geen gesprek over betalingen hadden gehad. Zij hadden mij al aangenomen.

I: maar ze hadden het er dus nog niet over gehad?

O: nee.

I: heb je het idee dat COA nu wel meer rekening houdt met het feit dat iemand op school zit als ze zeggen dat je naar een ander AZC moet en ze vanwege het afmaken van school nu misschien wel eerder mensen op hetzelfde AZC laten verblijven?

O: dit weet ik niet. Ik heb het niet bij anderen mensen gezien en voor mezelf heb ik het ook niet opnieuw gevraagd na september. Of ik dus naar school kon of niet.

10. Hoe vindt je het om op deze gezinslocatie te wonen? Wat is leuk en wat is niet leuk?

O: ik ben al 23 en ik wil inmiddels ook graag werken. Maar hier kan je eigenlijk niks. Studeren, werken, je rijbewijs halen...je kan niks..en dat is niet per se alleen op dit AZC, maar gewoon in Nederland.

I: maar buiten dat nog. Hoe vind jij dat hier de voorzieningen geregeld zijn? Met betrekking tot wonen, activiteiten etc. zijn er dingen die je daarbij nog wel goed vindt?

O: ja, het voetballen. Voor de rest ben ik gewend aan de dingen hier, zoals het leven op kleine kamers. ik weet dat het niet kan veranderen hier.

11. Hoe ziet jouw leven er uit nu je niet naar school gaat?

O: de jaren lopen gewoon door, en wat doe ik..eigenlijk niks.

I: dus het komt er op neer dat jij vindt dat je je tijd eigenlijk verspild.

O: ja.

12. Hoe ziet een gemiddelde dag er voor jou uit op deze locatie? Waar hou je je mee bezig?

O: ik ken veel mensen hier in de buurt. Elke dag komt er daardoor wel iets voorbij waarmee ik iemand kan helpen.

I: een beetje klussen voor jezelf dus.

O: ja, Ik kan mezelf ook wel een fietsenmaker noemen. Ik heb hier veel verstand van.

I: dus je probeert op jezelf op die manier wel een beetje een beroep te kunnen doen.

O: ja.

13. Verveel je je wel eens? Zo ja, hoe vaak? En op welke momenten?

O: ja, vooral als ik net wakker wordt. Als je wakker wordt en je weet dat je niks te doen hebt hier. Vandaag ook. Wat ga ik doen? Ik weet het niet.

I: behalve als jij die klussen soms hebt. Dit geeft je dan het idee dat je iets te doen hebt?

O: ja.

14. Wat is er allemaal te doen op deze locatie? Zijn er sinds je hier kwam dingen veranderd?

O: Er zijn hier veel dingen veranderd. Ik weet niet of deze dingen belangrijk zijn maar we hadden een bar in gebouw 45, die nu veel minder open is en andere regels heeft. Er is bijvoorbeeld geen biljart of ping pong tafel meer. Je kunt hier nu alleen heen om wat koffie te drinken. En die bar was wel belangrijk voor ons. Mensen hebben niks te doen en de enige plek hier is dan die bar.

I: dat soort dingen zijn zeker belangrijk.

O: gelukkig is de sportzaal er ook nog, maar hier komen nu ook andere regels. Eerst gingen we bijna iedere dag voetballen, maar nu niet.

I: daar heb ik ook iets van gehoord uit de andere interviews. De zaal is maar heel kort open en ik hoor dat het een te kleine ruimte is met veel te veel mensen.

O: en nog een ding. Mensen komen en gaan hier. Je bent hier, maar je ziet andere mensen komen die de volgende maand weer weg gaan. En nu is het hier ook gevaarlijk geworden. Zo worden er iedere nacht wel fietsen gestolen. 3 jaar geleden was het eigenlijk leuker hier. Nu niet meer. Soms is er nog voetbal. Rob organiseert dat eigenlijk iedere week. Hij is een activiteitenbegeleider bij het COA.

15. Wat zou het verbeteren van scholing voor jou kunnen betekenen?

O: dat zou heel fijn zijn. Dan ga ik gewoon naar mijn school en stage en dan weet ik gewoon wat ik ga doen. Dan weet ik waarvoor ik het doe en wat ik daarmee kan bereiken.

I: bedoel je dat je nu niet echt naar een doel toe kan werken?

O: ja, dat bedoel ik. Want je jaren lopen door en je staat op een plek. Je gaat niet door.

16. Hoe zie je je toekomst voor je vanuit de situatie waar jij je nu in bevind?

O: op 14 april moeten wij naar de rechtbank voor onze procedure. Daar hoop ik dat wij positief nieuws krijgen. Dan kan ik misschien een w-document aanvragen en dan vanaf september weer naar school gaan. Dat is een beetje mijn enige hoop.

I: of een verblijfsvergunning natuurlijk.

O: ja.

I: maar je ziet dus wel de hoop dat je situatie kan verbeteren?

O: ja.

17. Je hebt het in het verleden misschien vanuit verschillende hoeken te horen gekregen dat het inschrijven voor een vervolgopleiding geen zin heeft. Wat doet dit met je?

O: ik was eigenlijk zelf al bijna in deze zelfde soort situatie. Maar dat zijn gewoon regels, de wet. Wat kan ik dan nog doen. Ik heb geen geluk.

I: je hebt dan misschien het idee dat je een beetje machteloos staat.

O: ja.

18. Er is op dit terrein geen toepassend onderwijs voor jouw leeftijdscategorie, waar denk je dat wel te kunnen krijgen?

O: ik had in augustus 2015 overal naartoe gebeld. De DUO, het COA en het UAF. Ik weet niet meer precies wat ze zeiden maar het was wel zo dat niemand mij op dit moment kwam helpen. Toen ik mij had aangemeld op het ROC was het COA ook blij. Ze vroegen mij hoe ik dit voor elkaar gekregen had. Ik zei toen dat ik dit ook niet wist.

19. Onderwijs kost geld, wie zou dat volgens jou moeten gaan betalen? Je hebt nu wel weekgeld, maar dat is niet genoeg. Hoe denk je dan aan geld te komen?

O: ik had nog een school in Breda of Eindhoven gevonden. Hier vragen ze geen w-document of iets dergelijks. Als je geld hebt, dan mag je daar naar toe. Dan hoeft je geen drie jaar school te volgen maar slechts 9 maanden. Je hoeft dan maar een keer per twee weken naar school. Ik had toen met het COA besproken of zij misschien iemand kenden waarbij ik kan gaan werken, in ruil voor het betalen van mijn school. Dit is niet gelukt.

I: maar het COA zei wel dat je zo iets zou kunnen doen? Al moet je dan natuurlijk wel iemand kunnen vinden..

O: ja, want op die school hadden ze ook de opleiding tot logistiek medewerker.

I: en weet je nog welke school dit was? Geen ROC denk ik?

O: nee, ik weet de naam van die school ook niet.

20. Je weet dat je hier pas onderwijs kunt volgen als je redelijk Nederlands spreekt (op NT2 niveau) vind jij het fijn/nuttig om toch naar school te kunnen, ook al sprak je de taal in het verleden wellicht nog niet volledig, zodat je ervaring opdoet met betrekking tot de Nederlandse taal? (naast de ISK)

O: ja, natuurlijk. Want het was heel leuk. Ik had wel problemen met taal want sommige dingen die de mentor vertelde begreep ik niet. Voor mij was het natuurlijk moeilijker dan de rest, maar het was wel leuk.

21. Hoe staan je ouders ten opzichte van het feit dat je hier naar school gaat?

O: ze zoeken met mij mee..naar scholen en een weg naar school.

I: je hebt een broertje van 16 jaar. En die gaat wel naar school?

O: ja, in Tilburg. Volgend jaar gaat hij beginnen aan een vervolg opleiding.

22. Wat zou je willen dat er hier in Nederland veranderd?

Dat een jongen zoals ik wel naar school kan gaan, terwijl hij nog wel in een AZC woont. Er is gewoon echt niks te doen en onze jaren gaan gewoon voorbij.

23. Als je de huidige situatie in Nederland met betrekking tot onderwijs nu een cijfer zou moeten geven. Welk cijfer zou je hier dan aan willen hangen?

O: een vijf.

24. Wat zie jij zelf als de grootste belemmering om geen onderwijs te kunnen volgen?

O: het grootste probleem is voor mij een document. Want ze zeggen dat je zonder document geen recht op onderwijs hebt.

I: en ik denk ook wel het geld als we het hebben over de 9 maanden opleiding.

O: ja, dat ook.

25. Ga even uit van deze situatie. Je wilt onderwijs volgen en loopt hiervoor binnen bij VW. Heb je dit in het verleden ooit gedaan, en zo ja, hoe vond je dat je toen geholpen werd? Heb je het idee dat jouw vraag/probleem toen goed opgelost/aangepakt is?

O: ik ben hiervoor nooit bij VW geweest. Toen wij op het AZC in Groningen zaten hadden we een paar vragen waar VW ons mee zou helpen. Altijd als wij naar VW toe gingen vertelden ze ons dat ze niks konden doen. Dit gebeurde een paar keer en toen dacht ik nee..dit hoeft niet meer.

26. Neem nu ditzelfde uitgangspunt maar nu vanuit de COA gezien. Heb je het idee dat jouw vraag/probleem toen goed opgelost/aangepakt is? Vond je dat je in voldoende mate geholpen werd?

O: ik weet de mogelijkheden van het COA niet. Wat kunnen ze doen? Maar ik kan niet zeggen dat ze iets niet doen omdat ze dat niet willen.

27. Hoe zou je wel vinden dat je in voldoende mate geholpen word?

O: hier bij het COA proberen zij mij altijd te helpen. Bij het COA zeggen zij nooit gelijk nee. Ze zeggen dat ze het uit gaan zoeken en er naar gaan kijken. Uiteindelijk komen ze dan wel terug met het antwoord dat het niet gelukt is. Maar ik begrijp hen ook. Ze doen hun werk maar ze kunnen niet veel doen.

I: ze zitten ook aan de wet gebonden, dat is ook een probleem.

O: ja.

28. De school kan twee jaar of langer duren, binnen die tijd zou je andere huisvesting kunnen krijgen of verplaatst kunnen worden. Hoe kijk je hier tegen aan? Heb je het gevoel dat hier rekening mee gehouden wordt?

Ohan heeft dit in het verleden al meegemaakt. Ik stel Ohan vervolgens de vraag hoe hij er op terug kijkt dat voor hem toen de keuze is gemaakt om hem hier naar toe te laten komen, terwijl hij een opleiding in Groningen aan het volgen was.

O: onze situatie was op ieder AZC hetzelfde geweest. Onze procedure was afgesloten. Ik wist dat ik niet meer naar school kon gaan.

I: je dacht toen misschien dat je geluk had dat je daar wel kon gaan. Het verbaasde je niet?

O: ja. Maar het verhuizen vind ik wel leuk! Gilze vind ik ook leuker dan Groningen. Ik kan hier meer kanten op omdat ik dicht bij Breda en Tilburg zit. Bij het vorige AZC verbleef ik namelijk niet precies in Groningen, maar in een dorp buitenaf wat meer afgelegen lag dan Gilze.

In Groningen was het wel fijn dat er meer geld was en dat het stempelen maar een keer per week was, terwijl dat hier moeilijker is. Ik moet iedere keer zorgen dat ik na het weekend terug ben. Ik had in Groningen meer tijd omdat ik mij niet iedere dag hoefde te melden. Ik was toen soms ook wel gewoon een paar dagen bij vrienden. Ik heb hier ook veel vrienden gemaakt, maar ik kan in Gilze niet ver weg van het AZC omdat ik weet dat ik morgen weer terug moet zijn. Ik moet mij iedere dag weer melden. Dat is een beetje vervelend.

29. Heb je bij je keuze hulp gevraagd bij iemand van het COA, UAF, gemeente of onderwijsinstelling?

O: ik heb hulp gevraagd bij het COA, het UAF en de school. Ik denk er wel over na om de gemeente om hulp te vragen, maar ik weet niet of die iets zouden kunnen doen.

30. Wanneer is de laatste keer dat jullie met VW contact hebben opgenomen?

O: dit was volgens mij drie of vier maanden geleden. Dit was voor hulp bij het aanvragen van een kinderpardon. Wij moesten toen €700,- betalen. Wij gingen toen naar VW om te vragen of zij misschien een organisatie wisten waarvan wij geld konden lenen. VW vertelde ons echter dat dit ons eigen probleem was. Als wij dit wilden, dan moesten wij dit zelf betalen.

31. Heb je ook ervaren dat je daadwerkelijk hulp kreeg? En zo ja binnen welke hoedanigheid dan?

O: nee. En wij waren niet de enige. Ik weet dat hier meerdere families waren die een aanvraag wilden doen, maar deze hebben allemaal alles zelf betaald. Ik weet dat ze wel hulp aan VW hebben gevraagd maar het is ze niet gelukt om hulp te krijgen.

Ohan vertelde tijdens ons kennismakingsgesprek ook nog dat hij veel zelf geprobeerd heeft. Ook via het UAF. Ohan sprak toen ook over valse hoop. De mensen weten steeds niet waar ze aan toe zijn. Ohan zegt dat als je over scholing begint je nooit een duidelijke nee van de COA krijgt.. Ohan vertelt dat regelen en proberen te helpen twee verschillende dingen zijn. Hij stelt dat men altijd zegt te kijken naar wat men zou kunnen doen maar dat men uiteindelijk niet geholpen wordt. Ohan vertelde ook dat hij twee keer een w- document aangevraagd heeft. Deze is ook twee keer afgewezen. Ik vraag Ohan op ons vervolgesprek of hij nog wist op welke grond hij een w-document had aangevraagd.

O: dit weet ik niet precies meer. Ik weet wel dat ik wel een keer heb aangegeven dat ik een W-document aan heb gevraagd vanwege het willen volgen van een studie.

32. Zijn er jou wel eens beloftes gemaakt die een organisatie niet na kwam?

O: nee.

33. Naast inschrijving en de mogelijkheid dat je geen kosten voor lesgeld hoeft te maken op het mbo, moet je nog wel denken aan reiskosten en geld voor boeken. Weet je hoe je dat kunt gaan betalen?

O: als ik boven de 18 ben en ik mag naar school omdat zij mij accepteren dan gaat het COA voor alles betalen.

I: toen jij bijvoorbeeld op het ROC was begonnen in september, heb jij toen wel al een dag les gehad?

O: nee, helemaal niks.

I: dus je weet ook niet hoe het dan verder zou zijn gegaan als jij dan boeken had moeten gaan gebruiken.

O: wij hadden voor deze opleiding volgens mij geen boeken nodig. Het belangrijkste was stage. Ik zou dan vier dagen stage en een dag school krijgen. Ik zou op school alleen maar op de computer moeten werken. Ik zou geen boeken nodig hebben.

34. Wat heb je al gedaan om de school te vinden die bij je doel/wens hoort?

deze vraag is al beantwoord door middel van de andere vragen.

35. Toen je met een studie bezig was. Wat voor een gevoel gaf dit jou ten opzichte van het gevoel wat je nu hebt?

O: ik wist wat ik deed en ik wist wat ik na deze opleiding wilde gaan doen. Nu zit ik gewoon te wachten tot ik een verblijfsvergunning krijg. Dan komt het allemaal goed.

36. Een studie kan meer theoretisch of meer praktijkgericht zijn, welk onderdeel doe je het liefst?

Een praktische studie, want ik hou er ook van om veel met mijn handen te werken.

37. Van november 2014 t/m januari 2015 is er een pilot geweest op het AZC in Gilze op de GLO. Hoofddoel was het bevorderen van zelfstandige terugkeer, maar iedereen kon meedoen zonder dat dit als voorwaarde was gesteld. In deze pilot werden er twee lessen per week gegeven door het ROC voor de opleidingen Autotechniek, Mode & kleding en kapper. Was jij van deze pilot op de hoogte en heb je hier aan meegenomen? Waarom niet?

O: als ik het nog goed weet, wilde ik toen naar de kappersopleiding gaan, maar er was toen geen plek voor mij. Ik had toen vervolgens voor automonteur gekozen omdat ik op dat moment dacht dat ik gewoon iets moest kiezen. Maar daarna realiseerde ik mij dat ik dat helemaal niet leuk vond en daarom ben ik ook uiteindelijk niet meer gegaan.

I: maar op dat moment wilde je iets kiezen om maar gewoon iets te kunnen doen?

O: ja.

I: dat kan ik me wel voorstellen. Maar je wilde dus kapper gaan doen, wat niet kon omdat de klas hiervoor al vol zat.

O: ja.

I: hoe ging die aanmelding dan? Kreeg je dan een brief van het COA dat het vol zat?

O: nee dit was gelijk. Dit was op het kantoor bij DT&V. Er zaten twee mensen. Een docent van het ROC en nog een persoon. Wij moesten hen vertellen waar we voor kozen. Maar daarnaast: wat kon ik daar binnen 3 maanden leren? Als ik al 6 maanden de opleiding automonteur had gedaan.

I: maar als je de kappersopleiding had kunnen volgen, dan had je dit wel gedaan?

O: ik ben verre van een kapper, maar ik weet dat dit goed werk is. Ik wil dit eigenlijk ook leren.

I: en het is ook beter dan dat je niks doet, jet hebt dan toch het idee dat je dan op dat moment in ieder geval iets kunt doen.

O: ja.

I: maar je was gewoon toevallig bij DT&V toen je zag dat die lessen werden gegeven?

O: nee, dit was op een afspraak.

I: hier had je dan een brief over gehad?

O: ja.

**38. Heb je gemerkt dat er naar aanleiding van deze pilot nu definitief dingen zijn veranderd?
Worden er bijvoorbeeld weer nieuwe lessen gepland?**

O: ze hadden in het verleden nog wel de mogelijkheid om Nederlandse taal te leren. Ik ben toen twee of drie dagen gegaan, maar toen is het daar gewoon gestopt.

I: en dit was na de pilot?

O: ja.

I: en je weet niet waarom het gestopt is? Is het nog lang doorgedaan voordat het stopte?

O: twee weken ongeveer.

I: dat is wel heel snel.

O: Ik wilde eigenlijk ook dat mijn ouders hier naar toe gingen. Maar ze zeiden toen dat als zij geen verblijfsvergunning hadden zij niet konden komen. Dit was eigenlijk altijd al zo, omdat die lessen hoofdzakelijk voor Syrische mensen waren, die al een verblijfsvergunning hadden.

I: maar je zei net zelf dat jij nog wel naar Nederlandse les was geweest. Dit was dus voor twee weken na de pilot? Toen mocht het wel?

O: ja, toen wel. Maar voor oudere mensen mocht het toen eigenlijk niet.

I: maar voor jongere mensen zoals jij werd het ook stopgezet na twee weken?

O: ja.

I: werden de lessen toen helemaal niet meer voor jongere mensen gegeven? Of kreeg je te horen dat je niet meer mocht komen?

O: wij waren met zijn drieën in een klas. Ik, Jemma en nog een ander persoon. De lerares vertelde ons toen dat wij met te weinig waren om een klas te zijn. Toen hebben wij moeten stoppen.

I: en was dit toen een soort ISK klas?

O: ja. We kregen vakken zoals Engels en rekenen. Maar deze dingen had ik wel al allemaal eerder op een ISK gedaan.

I: er was toen dus wel die klas, maar die is toen heel snel weer opgeheven.

O: er waren twee klassen. Voor oudere mensen (enkel Syrische mensen) en er was nog een klas voor jongere mensen die wel al Nederlands praatten. Maar omdat wij maar met zijn drieën en dus te weinig waren, is die klas dus gestopt.

I: maar verder zijn er dus sowieso ook geen dingen veranderd? Van wat jij gemerkt hebt tenminste.

O: nee.

39. Bij het COA hebben ze gezegd dat er waarschijnlijk minder incidenten zullen zijn als de jongeren elke avond kunnen voetballen. Zie jij dit ook zo als we het hebben over scholing?

Ik en Jemma zijn bijvoorbeeld niet veel hier. De rest gaat bijvoorbeeld wel naar school, ze zijn veel ouder dan wij en hebben bijvoorbeeld kinderen. De anderen zijn bijvoorbeeld Syriërs, die al een verblijfsvergunning hebben en daardoor wel naar school gaan. Er zijn niet veel mensen hier die wel naar school willen, maar dit niet mogen. Ik zou ook nog graag willen dat voor oudere mensen, zoals bijvoorbeeld mijn ouders, iets georganiseerd zou worden. Ook school voor sommige mensen, om de Nederlandse taal te leren.

I: had een van jouw ouders bijvoorbeeld ook een van de opleidingen willen doen die aangeboden worden?

O: ze moeten eerst de taal leren, geen opleiding doen.

I: Je doelt op een ISK voor ouderen.

O: ze winnen dan ook tijd. Als wij een verblijfsvergunning krijgen moet mijn vader bijvoorbeeld de taal leren en dan pas kan hij werken. Als hij nu al naar school gaat dan zou hij gelijk kunnen beginnen met werken.

I: en je moeder spreekt dan al wel een beetje Nederlands?

O: ze begrijpt het een beetje.

I: maar voor je vader is het nog moeilijker dus.

O: nee, mijn vader is wel beter dan mijn moeder.

I: en je broertje is op hetzelfde niveau als jij?

O: nee, mijn broertje is wel beter in Nederlands. Ik zit al bijna drie jaar niet op school en ben bijna iedere dag hier. Ik spreek hier ook mijn eigen taal.

I: het scheelt in ieder geval wel veel, dat je in ieder geval met het repareren van fietsen bezig kunt zijn, dan ben je in ieder geval ook een beetje met de Nederlandse taal bezig.

O: ja.

40. In Den Helder hebben asielzoekers aangegeven dat de Nederlandse regering door het ontbreken van onderwijs er zelf voor zorgt dat jongeren een ander pad kiezen en ontsporen. Zie jij dit om je heen ook gebeuren doordat mensen gek worden van het niks doen?

O: veel mensen willen ook niet studeren. Ook niet als ze een verblijfsvergunning hebben. Sommige mensen willen heel graag, sommige zijn agressief, sommigen niet. Ik kan niet voor hen spreken. Voor mijzelf begrijp ik de situatie en dat ik niks kan veranderen. Ik moet gewoon wachten. Ik begrijp wel wat ze zeggen en ben het er wel mee eens.

41. Op welke manier zie jij dit dan gebeuren?

O: het is wel saai en vervelend enzo.

I: maar je ziet het niet echt bij mensen zelf ofzo. Dat die bijvoorbeeld heel depressief worden daardoor.

O: je wordt ook depressief daardoor op sommige dagen.

I: en wat voor soort dingen gebeuren er dan bijvoorbeeld?

O: dat kan ik zo niet uitleggen. je hebt dan soms nergens meer zin in.

16.3.4 Interview met K. Reijnen

Verslaglegging interview met K. Reijnen (19-05-2016)

- 53.59 minuten

I: staat voor interviewer (Ralph van Heerbeek)

K: staat voor geïnterviewde (Koen Reijnen)

1. **Wat zijn de kerntaken van de organisatie en binnen welke hoedanigheid richt de organisatie zich op asielzoekers van 18 jaar en ouder betreffende hun onderwijsbehoeften en mogelijkheden om naar school te gaan?**

K: het ASKV heeft verschillende teams. Het juridische team ondersteunt uitgeprocedeerde asielzoekers en begeleidt hen naar een nieuwe procedure. Het asioldossier wordt door onze juristen doorgenomen en er wordt dan gekeken of er wellicht mogelijkheden zijn om een nieuwe asielprocedure te starten. Wellicht is er namelijk nieuw bewijs nodig, of zijn er nieuwe feiten gevonden. Misschien is er de eerste keer ook te snel geoordeeld en is iemand onterecht afgewezen. Het juridische team werkt nauw samen met het maatschappelijke team. We hebben een maatschappelijk team dat tijdens het juridisch traject zorg draagt voor medische en maatschappelijke vragen. Vragen gaan vooral over verblijf en of iemand überhaupt wel een verblijf heeft.

Er wordt dan beoordeeld of hij naar het bed, bad, brood doorverwezen moet worden. Ook wordt er gekeken of iemand kwetsbaar is. Vervolgens wordt bekeken of dit op medisch of psychisch gebied is. Hierna gaan we kijken of er crisis opvang nodig is. Vaak heeft dit betrekking op ongedocumenteerden die trauma's hebben. We regelen dan trauma behandeling. Verder regelen we huisartsen, tandartsen, maar ook Nederlandse les. Dit zijn echt de praktische dingen. Daarnaast regelen we ook de dingen waar mensen dagelijks hulp bij nodig hebben en natuurlijk het juridisch traject waarbij we iemand proberen te begeleiden tijdens de procedure.

I: binnen welke hoedanigheid?

K: wij doen er alles aan om de mensen zoveel mogelijk bij te scholen. Soms kunnen we iemand naar het UAF verwijzen. Sinds januari 2015 hebben we ook het project activering voor ongedocumenteerden. Hierbij bieden wij vanuit onszelf leer-werktrajecten aan om ongedocumenteerden dagbesteding aan te bieden, maar ook om ze een vak te leren. Op deze manier kunnen ze dan ook zelf op de een of andere manier geld verdienen. Of dat nu legaal of illegaal is. Dit zijn wel echt leer-werktrajecten die niet echt gericht zijn op doorstuderen, maar om echt een vak te leren. Zo zijn er kapperscursussen, lascursussen, ICT-cursussen etc. Dit komt voort uit de behoefte vanuit de ongedocumenteerde om iets te leren maar die daar geen mogelijkheid toe heeft.

I: is hier de voorwaarde om terug te keren aan verbonden?

K: nee, dat doen wij expliciet niet. Wij werken aan legaal verblijf. Je kan nooit hand in hand samen werken aan legaal verblijf en terugkeer. Als iemand terug wil keren verwijzen we naar een terugkeerorganisatie. Zelf hebben wij er geen voorwaarden aan verbonden. Wat wij de mensen bieden is puur dagbesteding in de vorm van het leren van een dagopleiding. Het project activeren ongedocumenteerden is puur vanuit het ASKV opgezet en heeft niks te maken met terugkeer. Dit project is opgezet voor de regio van Amsterdam. Deze voorwaarde is opgesteld omdat wij geen reiskosten kunnen vergoeden. We kunnen wel tramkaartjes aanbieden maar geen treinkaartjes. Een tramkaartje van €5,- is wat anders dan een treinkaartje vanuit Den Bosch van €30,-. Dat is vooral de reden dat het op Amsterdam gericht is. Mocht het echter een succes zijn dan gaan we proberen om het naar organisaties in de rest van Nederland door te zetten. Normaal zie je dat dagbesteding voornamelijk gericht is om iemand maar bezig te houden, maar de dagbesteding die wij aanbieden is echt gericht om mensen dingen te leren. Een kapperscursus is ook niet zomaar een cursus van tien lessen maar een cursus van een half jaar twee keer per week, met lessen van drie uur. Je kan nagaan dat dit gelijk staat aan een heel jaar een keer per week drie uur een kapperscursus volgen. Dat is dus ook wel iets waar je ook echt wat van leert. Op deze manier kunnen mensen ook, als ze op dat moment niet in de procedure zitten of geen verblijf hebben, toch op de een of andere manier werk verrichten en een klein inkomen voor zichzelf garanderen.

I: als ik mijn eigen reiskosten vergoed kan krijgen als uitgeprocedeerde asielzoeker die buiten Amsterdam verblijft, kan ik dan ook in aanmerking komen voor deze leerwerktrajecten?

K: ja, want het gaat puur om die reiskosten. We zijn een kleine organisatie met een klein budget en het is simpelweg niet mogelijk om voor iedereen reiskosten aan te bieden. Dan kun je het project wel weer op gaan doen. Daarnaast staat het project nog in de kinderschoenen qua keuze van de cursussen. Dit omdat er gekeken wordt welke belangstelling er voor welke cursussen is en welke cursussen er uiteindelijk nu precies aangeboden gaan worden. We zijn begonnen met het aanbieden van zes a zeven verschillende cursussen, maar je hoort nu ook al dat de vraag vanuit de doelgroep dat ze andere bepaalde richtingen willen volgen. Als wij daar de mogelijkheden voor hebben zijn wij ook zeker bereid om nieuwe cursussen aan te bieden.

I: worden deze cursussen uitgevoerd door het ROC?

K: nee. Wij zoeken altijd leraren die vakbekwaam zijn. Die doen het dan vrijwillig of tegen een kleine vergoeding. Dit kan ook een ervaringsdeskundige zijn. Bijvoorbeeld iemand die al dertig jaar meubels maakt. Het is ook zeker mogelijk dat gepensioneerden docenten de lessen kunnen verzorgen. Er wordt dan een passende ruimte gezocht. Dit kan van alles zijn. Denk aan school die een ruimte aan wil bieden voor een a twee keer per week of een oud pand wat leegstaat. De lessen worden vervolgens ook ondersteund door medewerkers van het ASKV, vrijwilligers die nog meehelpen en dan de docent zelf. Een officieel diploma krijgen de jongeren overigens niet, maar ik kan me voorstellen dat er wel iets van een certificaat wordt afgegeven zodat er toch iets op papier staat.

2. Wat is jullie visie op het volgen van onderwijs voor uitgeprocedeerde asielzoekers boven de 18 jaar?

K: wij stimuleren iedere vorm van opleiding. Het is natuurlijk ook een bezigheid. Mensen zijn vaak verveeld. Daarnaast wil de doelgroep die jij onderzoekt ook heel graag wat doen. Ongedocumenteerden vallen tussen wal en schip. Waarom zou zo iemand niet mogen werken of onderwijs mogen volgen? We gaan ze ook niet uitzetten, dus geef mensen dan een kans. Laat iemand dan ook onderdeel zijn van de samenleving.

3. Wat zijn jullie ervaringen met de onderwijsbehoeften van uitgeprocedeerde asielzoekers –en wat zijn de mogelijkheden voor deze doelgroep?

K: de groep tussen 18-30 is echt de groep van uitgeprocedeerde asielzoekers die natuurlijk de grootste onderwijsbehoefte heeft. Mensen die ouder zijn dan die doelgroep, zijn puur bezig met overleven en hebben niet zozeer een onderwijsbehoefte. De groep 18-30 jarigen willen in het algemeen wel heel graag onderwijs volgen. Zij zijn geïnteresseerd in het volgen van een leerwerktraject. Ik heb het dan puur over de groep die gebruik maakt van bed, bad, water en brood. Van GLO locaties weet ik minder, omdat er geen GLO in de buurt van Amsterdam zit. De jongeren die wij vaak zien zijn vaak de jongeren zonder ouders, familie of kennissen die dan ook geen gezinslocatie in kunnen. In het algemeen komen ze dan toch in het bed, bad en brood traject terecht. Echter bestaat dan nog steeds de wens tot onderwijs. Het is een groep die wil leren en bezig wil zijn. Naast het feit dat ze willen overleven willen ze naast dat feit studeren, zodat ze op termijn op deze manier wellicht ook makkelijker iets kunnen.

I: maar jullie staan wel open voor mensen die van de GLO locaties afkomen?

K: voor onze leerwerktrajecten? Ja zeker. Maar dan is het alleen wel zo dat wij geen reiskosten kunnen vergoeden. We hopen dat het project goed gaat en uit kunnen breiden zodat we op die manier meer mensen kunnen bereiken.

I: mensen bij bed, bad en brood hebben dus vaak te veel dingen aan hun hoofd, waaronder opvang, waardoor ze zich minder zorgen maken over onderwijs. Ik kan mij voorstellen dat dit in het algemeen een grotere rol speelt dan bij jongeren op de GLO locaties die minder zorg van opvang hebben. Maar daarbinnen maak jij wel het onderscheid dat deze zorg allesoverheersend is binnen de leeftijd van boven de 30, die minder snel gaan studeren dan de mensen onder de 30? Dat die groep, naast de zorg van opvang, nog wel steeds sterk de motivatie voelt om naar school te kunnen gaan?

K: jazeker. Maar het is puur doordat de mogelijkheid ook niet wordt gecreëerd. Als men een opvangplek zou hebben is er natuurlijk ook meer rust in iemand zijn hoofd. Dit kan verschillen in de mate van focus tot het willen volgen van onderwijs. Deze zal hoger liggen op een GLO. Ik wil hier ook nog een ding aan toevoegen. Een van de grootste onderwijsbehoeften is natuurlijk ook het krijgen van Nederlandse taalles. Dat is iets wat wij ook zeker stimuleren omdat dat een stukje zelfstandigheid en onafhankelijkheid creëert voor de mensen zelf. Nederlandse les is noodzakelijk om het leven in Nederland ook gemakkelijker te maken. Dit vind ik een belangrijke vorm van opleiding en de meest primaire vorm van het volgen van een opleiding die ook heel noodzakelijk is.

I: het begint natuurlijk ook allemaal bij Nederlandse les en vanuit daar kun je een vervolgopleiding gaan doen.

K: ja, juist.

4. Wat zijn de resultaten daarvan geweest en kunt u dit met een voorbeeld toelichten?

K: wij vullen een vraag in vanuit de uitgeprocedeerde asielzoekers. Die vraag is of zij onderwijs kunnen volgen. Onze reactie hier op is dat wij daar leerwerktrajecten voor hebben opgestart. Daarnaast kijken wij welke opleidingen de jongeren terug willen zien en in hoeverre dit mogelijk is. We zijn ook altijd met een politieke lobby bezig, dus als we goede resultaten boeken, zouden we eventueel ook met andere gemeenten en universiteiten in overleg kunnen gaan. Nu is hier nog geen sprake van, maar dit is wel iets dat altijd zou kunnen komen. Ik denk dat universiteiten daar ook zeker voor open staan, want universiteiten willen ook graag mensen opleiden die leergierig en slim zijn. Het is nog geen resultaat, maar wel een die nagestreefd zou kunnen worden.

5. Wat denken jullie dat nodig is voor deze groep? En wie zou daar volgens jullie een belangrijke invloed en verantwoordelijkheid binnen kunnen hebben?

K: als ik kijk naar Amsterdam, is de bovenliggende behoefte dat mensen geen inkomen hebben. Wat wij in eerste instantie willen bereiken is dat wij mensen naar een legaal verblijf kunnen begeleiden zodat iemand legaal een studie kan volgen en/of aan het werk kan gaan. Die mogelijkheid is er ook vaak niet en dan gaan we kijken hoe iemand zijn leven ongedocumenteerd in Nederland kan gaan leiden. Dan gaan we bijvoorbeeld kijken wat de opleidingsmogelijkheden zijn. Het is dan nodig dat mensen iets moeten gaan leren waarmee ze geld kunnen verdienen, of in ieder geval met iets bezig kunnen zijn. Ik denk dat die leerwerktrajecten dan iets zijn, dat zeker nodig is. Wie daar een belangrijke rol en verantwoordelijkheid in zou kunnen hebben, dat zijn wij als organisaties. Daarnaast ook de gemeente. Zij kunnen iets betekenen door bijvoorbeeld vrijwilligerswerk voor uitgeprocedeerden toe te staan.

I: u vertelt me nu over alle dingen die er al waren en die ook zeker nodig zijn voor de doelgroep. Maar wat denkt u dat er nog nodig is?

K: een uitbreiding van het UAF naar mbo opleidingen met betrekking tot ondersteuning bieden aan jongeren, betreffende het inzetten van fondsen om hbo studies te bekostigen. Het overgrote deel dat onderwijs wil volgen start eerst op het mbo. We moeten hbo niet onderschatten en ik denk dat het makkelijker is om iemand op niveau 3 of 4 te begeleiden. Het moet ook resultaten opleveren. Als je mensen naar een opleiding stuurt is het ook fijn als ze deze na drie of vier jaar gehaald hebben. De gemeente zou hier een belangrijke rol in kunnen spelen. Ook het rijk en de wetgeving hebben hier invloed op. Daarnaast is de druk van organisaties zoals het ASKV, Stichting LOS en VW ook belangrijk. De politieke lobby en de politieke druk om iets voor elkaar te krijgen is iets wat altijd nodig blijft.

6. Wat zou jullie eigen rol hier in kunnen zijn?

K: onze eigen rol is dat wij Nederlandse les kunnen bieden en leerwerktrajecten opzetten. Dit is wat we nu al doen. Daarnaast kun je denken dat we meer in zouden kunnen zetten op de politieke lobby om scholing mogelijk te kunnen maken. Naast de politieke lobby, doel ik dan ook op de maatschappelijke lobby. Bij universiteiten en ROC's. Met hen bespreken wat er mogelijk is en of zij hier iets in zouden kunnen zien. Er is daar, denk ik, veel in te winnen en dit is ook een rol die wij zouden kunnen vervullen. Daarnaast denk ik, dat wij door moeten gaan met uitbreiden van het project dat we al hebben. We hebben nu 6 leertrajecten waar we honderden ongedocumenteerden

mee bereiken, maar alleen in Amsterdam zijn er al duizend ongedocumenteerden. Er is nog zoveel te winnen in de stad zelf, ook al zijn we pas vijf maanden onderweg met dit project.

I: want jullie moeten nu misschien ook al mensen gaan weigeren omdat klassen gewoon vol zitten?

K: ja, maar puur omdat we nu nog beperkt zijn in de mogelijkheden. Het netwerk moet eerst gemaakt worden en er moet eerst gekeken worden naar wat er mogelijk is. Ik ben nu echter heel positief. Onze leerwerktrajecten zijn nu heel succesvol, dus wie zegt dat het over een jaar niet twee keer zo groot is. Zo kom je stap voor stap verder.

16.3.5 Interview met R. Ederveen

Verslaglegging interview met R. Ederveen (18-05-2016)

- **30.21 minuten**

I: staat voor interviewer (Ralph van Heerbeek)

R: staat voor geïnterviewde (Rian Ederveen)

1. **Wat zijn de kerntaken van de organisatie en binnen welke hoedanigheid richt de organisatie zich op asielzoekers van 18 jaar en ouder betreffende hun onderwijsbehoeften en mogelijkheden om naar school te gaan?**

R: stichting LOS vormt een netwerk waarbij zij met andere hulporganisaties samenwerken. Het is dus opgericht om die organisaties met elkaar samen te laten werken en een netwerk te hebben. Dit om er samen voor te zorgen dat kennis die ergens beschikbaar is, ook snel gedeeld kan worden, zodat organisaties van elkaar kunnen leren. We zijn een hele kleine organisatie. We hebben nog een meldpunt vreemdelingendetentie, waar een stagiair voor werkt. Mensen uit vreemdelingendetentie kunnen ons bellen en ons vertellen over hun problemen, zodat wij op die manier zicht hebben over wat er speelt binnen de vreemdelingendetentie. We zetten ook regelmatig onderzoek uit. Via stagiaires, maar we laten ook wel eens betaald onderzoek uitvoeren. Mijn medewerkster is nu ook bezig met een onderzoek naar oudere gedocumenteerden. Aan de slag- de lobby rondom de toegang tot onderwijs, vrijwilligerswerk, en betaald werk voor ongedocumenteerde- is een belangrijk onderwerp. Basisrechten in het algemeen. We proberen het bewustzijn met betrekking tot beperkte rechten van uitgeprocedeerde asielzoekers te vergroten. Iedereen aan de slag is opgericht door meerdere landelijke organisaties. Scholing voor uitgeprocedeerde asielzoekers, is ook een deelgebied waar LOS zijn focus op legt.

2. **Wat is jullie visie op het volgen van onderwijs voor uitgeprocedeerde asielzoekers boven de 18 jaar?**

R: het volgen voor onderwijs is denk ik voor iedereen goed. Het is dramatisch als mensen niet verder kunnen met hun leven en geen zinvolle invulling kunnen geven aan hun leven. Een deel van de groep zal ook in Nederland blijven en als de mensen al die tijd uit het onderwijs blijven, is dat voor hun toekomst ook niet echt bevorderlijk. Wij willen dat de mensen verder kunnen met hun leven en niet helemaal depressief worden van het niets doen. Wij willen niet dat ze het idee hebben dat hun leven stilstaat. Dat is wel wat ik meegemaakt heb bij jongeren die opgroeien. Het feit dat ze niks kunnen en mogen kan mensen echt heel depressief maken.

3. **Wat zijn jullie ervaringen met de onderwijsbehoeften van uitgeprocedeerde asielzoekers –en met de mogelijkheden voor deze doelgroep?**

R: de ervaring is dat mensen wel graag willen, al hangt dit natuurlijk ook van de leerlingen zelf af. Zo zijn er mensen die graag met hun handen willen werken maar zijn er ook weer mensen die nog langer door willen studeren. Mensen willen in elk geval verder met hun toekomst en scholing is daar een onderdeel van. Mijn ervaring is wel dat -zeker nu met de nieuwe instroom!- asielzoekers die in de eerste fase tot ze asiel hebben gevraagd ook geen w-document hebben en net zo ongedocumenteerd zijn als de uitgeprocedeerde asielzoeker. Ze vallen dus onder dezelfde juridische rechten als ongedocumenteerden. De Eritreeërs en Syriërs behoorden in 2015 tot de grootste groep vluchtelingen die een verblijfsstatus kregen.

Je ziet dat scholen voor deze groepen mensen die waarschijnlijk toch gaan blijven, zich eerder open stellen. In dat kader merk je dat scholen meer belangstelling hebben voor deze problematiek en ook wat makkelijker zeggen, oké laat maar ze komen. Je ziet bijvoorbeeld dat de hogeschool Amsterdam een project heeft opgezet voor nieuw inkomende vluchtelingen. De we are here groep die ook in Amsterdam verblijft – dit is een groep van uitgeprocedeerde asielzoekers die verblijft in tentenkampen en kraakpanden in Amsterdam- hebben gevraagd of zij hier ook gebruik van mogen maken. De hogeschool reageert dan met het standpunt dat ze dit niet doen als zij alle plaatsen opvullen. Dit is omdat ze aanvankelijk de Syriërs en Eritreeërs in gedachten hebben. Ze zeggen echter ook dat als het slechts om een paar mensen gaat er wel mogelijkheden zijn. De scholen staan daar dus wel open voor en laten mensen soms ook mee doen omdat ze onderwijs gewoon belangrijk vinden. Ondanks dat de wet zegt dat het niet mag, zie je toch dat er sommige scholen zijn die dit doen. De universiteit van Amsterdam doet dat, maar ook het ROC in Tilburg wil dit onder bepaalde voorwaarden doen. Er zijn dus best wat gemotiveerde scholen waar dit wel kan.

I: tolereert de Nederlandse overheid dit wel aangezien het officieel niet mag?

R: ik heb één keer gezien dat een school bestraft werd omdat leerlingen niet goed geadmistreerd waren. Dit had te maken met de identiteitsdocumenten. Leerlingen zonder verblijfsvergunning hebben geen identiteitsdocument en als leerlingen dan niet goed geregistreerd worden dan kan dit tot een boete leiden.

I: maar als een school leerlingen toelaat, hoe wordt dit dan bekostigd?

R: niet. De school krijgt lumpsum dat niet is geormerkt, waar je dat aan moet besteden. Ze kunnen zelf beslissen waar ze dat aan besteden. Dit krijgen ze van het ministerie. De school heeft een leerlingentelling en die moeten ze doorgeven aan het DUO. Op basis daarvan krijgen ze hun geld.

I: dat mensen dus toch de kans krijgen om door te studeren begint op deze manier toch een beetje te rollen?

R: voor leerlingen zelf is dit vaak heel moeilijk om te vragen. Ze hebben wel iemand nodig die met hun meegaat zoals het Robin Hood College. En dan zijn er soms scholen die zeggen dat zij het belangrijk vinden dat jongeren naar school toe kunnen gaan. De school laat leerlingen dan meelopen zonder ze te registreren. Ze hebben dan nog wel een probleem met het officiële diploma, omdat ze dan officieel niet naar school zijn geweest. Ze kunnen dan hoogstens een getuigschrift krijgen dat men lessen heeft gevolgd.

4. Wat zijn de resultaten daarvan geweest en kunt u dit met een voorbeeld toelichten?

R: je hebt eigenlijk twee routes. Route 1 is goed weten wat je rechten zijn en de mensen vertellen wat hun rechten zijn zodat ze door kunnen studeren. Een voorbeeld is dat verhuizingen een opleiding niet mogen onderbreken. (lijn 2 komt later in het interview terug)

I: en jullie willen je eventueel ook wel opwerpen dat jongeren via jullie begeleiding krijgen om te bespreken met de scholen wat de mogelijkheden zijn om naar school te gaan?

R: wij niet. Wij zijn zelf een netwerkcentrum. Een lobby. Wij doen geen individuele begeleiding. We brengen mensen bij elkaar en vertellen dit soort verhalen aan iedereen zodat een organisatie die dit nog niet weet zelf ook moedig wordt en mensen gaat helpen.

I: jullie proberen dit zoveel mogelijk onder de aandacht te brengen zodat zoveel mogelijk landelijke organisaties deze taken op zich gaan nemen?

R: wij zijn de landelijke koepel, maar verwachten dat de lokale organisaties die direct in contact komen met deze mensen, dat gaan oppakken.

I: dat eventueel VW gaat zeggen wij nemen die taak erbij?

R: ja, dat zou natuurlijk heel fijn zijn. Maar VW voelt zich niet verantwoordelijk voor uitgeprocedeerde asielzoekers boven de 18 jaar. VW vindt dat zij er zijn voor de vluchtelingen. “Uitgeprocedeed is uitgeprocedeed en daar zijn wij er niet meer voor. “

5. Wat denken jullie dat nodig is voor deze groep? En wie zou daar volgens jullie een belangrijke invloed en verantwoordelijkheid binnen kunnen hebben?

R: je hebt twee richtingen die ik ook wil benadrukken. De eerste is praktisch. Mensen moeten binnengepraat worden. Hier heb je lokale hulporganisaties voor nodig en de lokale leiding van een opleiding die daarin elkaar moeten kunnen vinden en daar in uitzonderingen in willen maken etc. Dit is echter meer de informele lijn. Deze is afhankelijk van de goodwill van anderen.

De formele richting is een wetwijziging. Ik begrijp dat er kosten aan verbonden zijn, maar daar kan over gepraat worden. Ik denk namelijk dat als je een oplossing zoekt voor de kosten die er mee samenhangen het kan werken. Waarom moet je die groep stil laten staan? Zeker op de GLO waarvan de overheid ook gewoon weet dat ze er zijn. Dit is gewoon pesten. Laat jongeren verder gaan met hun leven. Ook de actiegroep we are here in Amsterdam. Dat zijn mensen die praktisch niet uitzetbaar zijn, mensen uit landen waar je niet naar uit kunt zetten. Moet je deze mensen dan maar gewoon laten zitten? Wie wordt daar beter van? En als er sponsors te vinden zijn voor schoolgeld laat mensen dan studeren. Dat maakt je gezondheid beter. Geef hun een toekomstvisie. Ook als mensen gelegaliseerd worden dan kunnen ze gelijk verder, zonder dat ze bijvoorbeeld eerst Nederlands moeten leren. Ze kunnen dan meteen verder op hun niveau. Ze stromen dan niet in de bijstand in, maar stromen dan in een actieve participatie in de samenleving. Daar heeft iedereen meer aan. Wat er dus speelt is enerzijds die praktische kant en anderzijds moet die wetgeving veranderen. Daar richten wij ons ook op.

I: heb jij nog suggesties over hoe de onderwijsmogelijkheden voor deze groep zou kunnen verbeteren?

R: als mensen zouden kunnen mogen werken zouden ze hun eigen geld hiervoor kunnen verdienen, maar het lijkt me, dat dit op de langere termijn pas gaat werken en dat we dit voorlopig nog niet voor elkaar krijgen. Voorlopig denk ik dat we het van individuele sponsors en fondsen moeten hebben.

6. Wat zou jullie eigen rol hier in kunnen zijn?

R: het lobbyen, het bewust maken. Mensen laten zien wat er overal gebeurd in al die scholen en dat zichtbaar maken. Ook instanties bij elkaar brengen. Daarnaast ook grotere landelijke organisaties. Op deze manier proberen wij die expertise bij elkaar te brengen.

16.3.6 Interview met M. Weststeijn

Verslaglegging interview met M. Weststeijn (25-02-2016)

- **94.20 minuten**
I: staat voor interviewer (Ralph van Heerbeek)
M: staat voor geïnterviewde (Matthijs Weststeijn)

1. Hoe lang bent u werkzaam bij VW Tilburg?

M: ik ben sinds 14 december werkzaam als werkbegeleider toelating bij SNV Brabant centraal op de locatie van de Kruisvaarderstraat. Sinds februari werk ik als werkbegeleider toelating op de locatie Cobbenhaggenlaan, waar we vandaag ook zijn.

2. Hoe lang bent u werkzaam geweest bij het UAF?

M: ik ben bij het UAF werkzaam geweest vanaf mei 2008 tot en met mei 2015.

3. Wat was de visie op het volgen van onderwijs vanuit het UAF voor uitgeprocedeerde asielzoekers boven de 18 jaar?

Matthijs wil op voorhand aangeven dat alles wat hij nu zegt niet meer officieel via het UAF is, omdat hij hier niet meer werkzaam is. Hij kan dus niet meer voor het UAF spreken. Ik bespreek het UAF echter wel met hem op basis van zijn vorige werkervaring.

M: het UAF heeft zich altijd op het standpunt gesteld dat een vluchteling in Nederland op een plek terecht moet komen waar hij zich lekker voelt. Dat kan te maken hebben met woonomgeving, maar vooral ook met wat kan hij of zij doen met zijn capaciteiten. Met andere woorden; een vluchteling moet gewoon kunnen studeren als hij daartoe in staat is. Deze moet naar school kunnen gaan en het UAF probeert er wel voor te zorgen dat vluchtelingen die kans krijgen. Dit is wel onder randvoorwaarden omdat niet iedereen geholpen kan worden. Het UAF heeft altijd gezegd, dat ook al ben je asielzoeker en heb je nog geen verblijfsvergunning, je dan toch al zou moeten kunnen starten met het daadwerkelijk studeren aan een opleiding of in ieder geval de voorbereiding tot het starten van een opleiding. De Nederlandse regelgeving laat het toe dat een vluchteling of een asielzoeker toegelaten wordt tot een opleiding. Op het moment dat hij toegelaten wordt op de opleiding door de onderwijsinstelling moet een opleiding altijd controleren of iemand rechtmatig in Nederland verblijft. Dat kan aan de hand van een verblijfsvergunning, maar er zijn natuurlijk ook nog asielzoekers, mensen die nog in afwachting zijn van een beslissing op hun aanvraag om in Nederland te mogen blijven. Die hebben een ander document, een ander soort status en een ander verblijfsrecht. Het is echter wel toegestaan om naar school toe te gaan en te kunnen studeren. Zoals je weet is iedere asielzoeker in afwachting van een beslissing. Deze kan positief zijn maar kan ook negatief uitvallen. Men is dan uitgeprocedeed.

Stel je nu voor dat deze asielzoeker is ingeschreven op een onderwijsinstelling. Op het moment dat hij of zij rechtmatig in Nederland verbleef. Met andere woorden; hij liep rond met een W-document. Dan hoeft hij zijn studie niet te stoppen. Dat is de crux als het gaat om het hele verhaal: als het gaat om studeren voor illegalen of niet rechtmatig in Nederland verblijvende vreemdelingen. De onderwijsinstelling mag een keer controleren of iemand rechtmatig in Nederland verblijft en dat is bij aanvang van de studie. Dit is door middel van het W-document en zolang deze niet verlopen is toont dit direct aan dat iemand rechtmatig in Nederland verblijft. Je kunt je de situatie voorstellen, dat iemand zich inschrijft aan de opleiding. Stel je voor dat iemand zich inschrijft op 1 september en op 1 september is deze persoon rechtmatig in Nederland. Stel je voor dat die rechtmatigheid van verblijf vervalft op 2 september. Dan mag de opleidingsinstelling niet zeggen; je moet dit pand verlaten want je verblijft hier illegaal.

Dit is niet aan de onderwijsinstelling. Nu is er nog een tweede heikel punt dat zich al een aantal keer heeft voorgedaan binnen juridische procedures. Voor het afgeven van een diploma dienen er een aantal formaliteiten worden vervuld, waarbij rechtmatigheid met betrekking tot afgifte van het diploma een belangrijke rol speelt. De juridische discussie blijft altijd dat het recht op toegang gegeven is en dat de opleiding dan afgemaakt mag worden. We hebben deze discussie ook een aantal jaren geleden gezien, waar minister Asscher toen ook terecht een einde aan heeft gemaakt. De vraag was: een mbo student die aan zijn opleiding begon, verliest zijn rechtmatigheid tijdens de opleiding. Hij wordt door de opleiding niet uitgeschreven –terecht, want dat mag ook helemaal niet- maar hij moet stage lopen vanuit zijn opleiding. Dan komt er een ander probleem om de hoek kijken. De stage wordt gedaan vanuit een bedrijf. Als je stage wilt lopen bij een bedrijf dan moet jij ook legaal in Nederland verblijven. Met andere woorden: opeens wordt er ook vanuit het bedrijf naar die rechtmatigheid gekeken. Sommige bedrijven lieten dit nog wel toe, maar de minister van economische zaken keek hier anders tegenaan. Stage werd gezien als werk,-wat niet kon en minister Kamp wilde hier dan ook boetes voor op gaan leggen. Daar zijn rechtzaken over gevoerd en de vraag was dus of de stage een onderdeel van de opleiding was. Daar over heeft Asscher gezegd dat stage bij de opleiding hoort waardoor er stage mag worden gelopen, ook al is die desbetreffende student op dat moment niet meer legaal in Nederland. Vandaag de dag is dit dus wel mogelijk gemaakt. De laatste discussie hierover is dat er bepaalde opleidingen zijn geweest die geen diploma af wilden geven omdat bij het afgeven van een diploma de persoon in kwestie, zich niet kon legitimeren. Daar is het laatste woord ook nog niet over gezegd. Ik ben van mening dat op het moment je de opleiding volledig hebt afgerond en je hebt vastgesteld bij het begin van de opleiding wie een persoon is, je zonder problemen een diploma moet kunnen afgeven. Sommige opleidingen lijken hier in roomser dan de paus te zijn en dat is eigenlijk de grootste hobbel voor onrechtmatig in Nederland verblijvende vreemdelingen.

I: ik heb wel gemerkt dat het UAF zich volledig richt op het hoger onderwijs en niet zozeer op het mbo.

M: het UAF is opgericht voor vluchtelingen die willen gaan studeren. Om hen te begeleiden en te ondersteunen in die studiewens. Daarbij is altijd het criterium geweest – in ieder geval bij de oprichting in 1948- dat het zou moeten gaan om hoger beroepsonderwijs. Dit was destijds de universiteit en later is dit nog opgerekt naar het hbo. Het is dus altijd gegaan om universitaire opleidingen en hbo-opleidingen. Je kunt hier op verschillende manieren tegenaan kijken. Door de hoge stroom vluchtelingen is de druk om onderwijs te financieren steeds hoger geworden voor het UAF. Er is vanuit praktisch en didactisch oogpunt ook wel wat over te zeggen. Je kunt zeggen dat hbo studenten en universitair opgeleiden iets gemakkelijker te begeleiden zijn. mbo studenten hebben wellicht meer sturing nodig, zijn wellicht iets minder zelfstandig en hebben wellicht iets meer moeite om hun weg te vinden. Er is een periode geweest dat op niveau 3 en 4 van het mbo ook ondersteuning kon worden aangevraagd om begeleid te worden. Ook kon er toen eventueel een vergoeding in de studiekosten worden gevraagd. Het UAF heeft echter ook een begroting waar ze mee moeten werken en beperkte financiële middelen. Zij moeten net als VW het geld maar overal vandaan zien te halen om het allemaal maar mogelijk te maken.

Financiële ondersteuning is ook een onderdeel waarbij het UAF een belangrijke rol vervult. Als iemand in de verlengde procedure zit, kan op basis van een eerste en nader gehoor het UAF de conclusie trekken dat zij vinden dat iemand een vluchteling is en dat zij vinden dat diegene het recht hebben om een opleiding te volgen. Rechtmatig verblijf is geen issue omdat men in afwachting is van een asielprocedure en men dus een W-document heeft. Het UAF staat dan toe om het collegegeld te betalen. Het collegegeld wordt dan door het UAF voorgeschoten. Afhankelijk van de persoonlijke situatie moet het terug betaald worden of het is een gift. De studiekosten zijn er in dat geval even niet voor die desbetreffende asielzoeker. Het komt dus ook voor, dat diezelfde student zijn rechtmatigheid verliest, maar dat het UAF nog steeds vindt dat desbetreffend persoon een vluchteling is. Zij zijn het dan niet eens met de beslissing van het IND. Het is niet zo dat er enig gewicht wordt toegekend aan het oordeel van het UAF in een eventuele her-procedure. De mening van het UAF is namelijk het oordeel van een particuliere stichting, die verder geen enkele rol vervult in de asielprocedure. Voor de desbetreffende student kan de financiering van de opleiding wel gewoon doorlopen. De kosten van de opleiding zijn in dat geval gedekt.

Waar het UAF nog een rol in zou kunnen spelen is een uitgeprocedeerde asielzoeker aandragen voor het zogenoemde zoekjaar voor hoger opgeleiden. Dit is de mogelijkheid die een vreemdeling kan krijgen om voor de duur van een bepaalde periode een baan te vinden waarmee hij uiteindelijk een reguliere verblijfsvergunning kan krijgen. Je zou kunnen zeggen dat op het moment dat iemand in een opleidingssituatie zit waarin hij bijna klaar is met zijn opleiding en de conclusie van het IND is dat iemand geen vluchteling is, maar het UAF vindt van wel, het UAF de beslissing van het IND naast zich neer kan leggen. Zij proberen dan met het IND te bespreken of iemand de laatste maanden van zijn opleiding af mag maken. Zij dienen dan een aanvraag in voor het zoekjaar voor hoger opgeleiden. Hierin speelt de ondersteuning van het UAF wel een rol. Deze informatie staat ook op de website van het IND. Dit zou een mogelijkheid kunnen zijn. Echter wel alleen als iemand afgestudeerd is of bijna klaar is met zijn studie.

Dan is er nog een andere optie maar hier zijn enorme kosten aan verbonden. Dit is een verblijfsvergunning vanwege studie. Je kan als buitenlandse student jezelf aanmelden bij een onderwijsinstelling in Nederland. Als deze op basis van jouw papieren het jou toestaat om naar Nederland te komen om de opleiding te volgen, dan regelt de opleiding het papierwerk bij de IND. Hier hangt een prijskaartje aan. Men krijgt geen studiefinanciering, er is geen ov-studentenkaart en je bent zelf verantwoordelijk voor je huisvesting. Maar het ergste is dat de instelling van hoger onderwijs die een dergelijke student toelaat daar een extra prijs voor rekent. Je hebt naast het wettelijk collegegeld, een willekeurig bedrag dat gevraagd mag worden aan buitenlandse studenten om ingeschreven te worden. Hier is geen limiet voor. Dit kan oplopen tot €15000,- voor een jaar studie. Er moet dan een instelling zijn die hier voor wil betalen. Er blijven dus wel wat mogelijkheden maar deze liggen heel ver weg.

De vluchtelingstudenten -als algemene term en los van het feit of een verblijfsvergunning wel of niet meespeelt- die geen recht hebben op studiefinanciering, zouden het collegegeld niet hoeven te betalen. Wat prettig is aan de hoge onderwijsinstellingen in Nederland is dat ze eigenlijk allemaal gezegd hebben dat wanneer een student door het UAF wordt ondersteund ze nooit het instellingscollegegeld doorberekend krijgen. Het geld dat Nederlandse studenten dus moeten betalen, hoeft niet te worden betaald door vluchtelingstudenten die door het UAF ondersteunt worden.

4. Hoe neemt u uw opgedane kennis bij het UAF mee binnen uw huidige functie binnen VW? Op welke manier heeft dit eventueel een meerwaarde voor u binnen de functie die u nu bekleedt binnen VW Tilburg?

M: De meerwaarde zit hem er eenvoudig weg in dat ik precies weet hoe het proces na het krijgen van een verblijfsvergunning, of het juist niet verkrijgen van een verblijfsvergunning, terwijl men bezig is met een opleiding, verloopt. Met andere woorden ik kan simpelweg door mijn kennis over de onderwijswetgeving en de spelregels die daarbij horen mensen heel gericht adviseren in wat ze wel en wat ze niet kunnen doen. Met die kennis hoop ik ze te kunnen helpen en ze een richting aan te kunnen geven. Daarom vind ik het ook zo prettig dat ik hier in Tilburg werk, want de Fontys en de universiteit van Tilburg liggen hier om de hoek.

5. Op welke manier houdt u zich nu met onderwijs binnen uw huidige functie bezig?

M: vrij weinig. Maar dat heeft ook alles te maken met het karakter van de opvanglocatie waarvoor ik werk. Ik ben natuurlijk in eerste instantie verantwoordelijk voor het zo goed mogelijk assisteren, adviseren, en voorlichten van asielzoekers over de asielprocedure. Daarnaast sta ik asielzoekers ook bij in hun asielprocedure. We zijn nu ook heel veel met gezinsherenigingen bezig. Op het moment dat een vraag met betrekking tot onderwijs zich voordoet dan kan ik de kennis die ik heb overdragen.

I: in ons telefoongesprek in de voorloop naar dit interview toe had jij het er over dat jij met het ROC van Tilburg wil bekijken welke mogelijkheden zij kunnen bieden met betrekking tot scholing voor uitgeprocedeerde asielzoekers en hoe dit georganiseerd zou kunnen worden. Je vertelde me dat de gemeente van Tilburg positief was, en dat het ROC er ook open voor stond, maar dat het idee nog wel prematuur was. Hoe zit het nu met de status van deze plannen?

M: dat plan is nog steeds prematuur. De dynamiek van beide opvanglocaties waar ik werk en de tijd die ik beschikbaar heb om mijn werkzaamheden te doen laten het op dit moment slecht toe om dit soort dingen verder uit te zetten. In die zin ben ik ook blij met dit gesprek omdat je me dan ook vraagt hoe het met mijn idee staat. Ik vind het nog steeds heel belangrijk dat er op een structurele manier naar onderwijs voor asielzoekers/vluchtelingen wordt gekeken. Toevallig hoorde ik gisteren op de radio iemand praten over de verplichte inburgering die vluchtelingen hebben en dat er zoveel mensen waren die hun inburgering niet op tijd hadden gehaald. Dan hoor ik diegene die dat onderzocht heeft spreken, over wat volgens haar de belangrijkste oorzaken waren voor het niet goed functioneren van de nieuwe wet inburgering. Dit was omdat mensen te lang moeten wachten voordat ze iets mogen gaan doen. Zolang de asielprocedure maar niet start en mensen maanden zitten te wachten, zijn ze ook maanden bezig met niks doen. Als je ze direct richting Nederlands leren brengt -kijkende naar de sociale aspecten,- en niet zozeer naar de economische aspecten omdat het natuurlijk wel zijn economische waarde heeft- en iemand die (nog) geen verblijfsvergunning heeft toch de kans geeft vanuit de overheid om Nederlands te leren, diegene straks makkelijker en eerder zijn weg kan vinden dan wanneer je als overheid zegt dat men pas mag starten met Nederlands leren als men een verblijfsvergunning krijgt. Natuurlijk mag je zelf wel dingen ondernemen, maar het geld om een taal cursus te kunnen betalen komt pas beschikbaar vanaf het moment dat je een verblijfsvergunning hebt. Kortom; de bewoners hier zitten zeven maanden (of nog veel langer) te wachten, voordat ze de procedure ingaan. Als ze dan een verblijfsvergunning krijgen, hebben ze alsnog zeven maanden stil gestaan. Gelukkig gaat niet elke COA-locatie er op de zelfde manier mee om want ik heb op de Kruisvaardersstraat gezien -de voorgaande locatie waar Matthijs werkte- dat ongeacht wie welke status had, men toch begon om mensen wat Nederlands te leren. Daar is dus wel aanbod in. Ik vind dat dit standaard zou moeten gebeuren. Het zou van mij dan ook landelijk beleid mogen zijn. Het zou ook dermate intensief mogen zijn dat mensen er ook daadwerkelijk wat mee kunnen, want het aantal uren zijn beperkt. Dat kan dus nog veel beter georganiseerd worden. Het vervelende is, dat de Nederlandse regering de houding heeft, dat zolang als men hier nog niet mag blijven, ze ook niks voor je willen doen. Dat is zonde.. laat ik me zo verwoorden.

6. Wat zijn uw ervaringen met de mogelijkheden tot onderwijsbehoeften voor deze doelgroep? (in zijn algemeen, zowel bij VW als bij het UAF)

M: ik ben nog geen illegalen tegengekomen bij VW, maar dat is ook bijna onmogelijk op een opvanglocatie waar ook geen gezinslocatie aanwezig is. Wat ik eerder zei over alleenstaande minderjarige asielzoekers geldt eigenlijk ook voor volwassen asielzoekers, die nog in afwachting zijn van de beslissing in hun asielprocedure. Zorg er nu voor dat die mensen die een onderwijsbehoefte hebben, daar ook daadwerkelijk iets mee kunnen, zodat dat op het moment dat ze onverhoopt illegaal worden, ze toch nog met iets bezig kunnen zijn. Ik heb altijd het idee, dat als een uitgeprocedeerde een jaar aan het studeren is geweest en daarna Nederland verlaat, dan in ieder geval dat jaar opleiding in zijn zak heeft zitten waar hij wat mee kan. Je ziet ook in de programma's voor terugkeer, dat er mogelijkheden zijn voor mensen die terug gaan keren, om een training of opleiding te gaan doen. Als je dat naast elkaar legt, dan kun je misschien wel veel meer voor elkaar krijgen dan wanneer je mensen alleen maar zegt dat ze dingen niet mogen. Dat is elke keer de tendens. Mensen ontmoedigen. Ik geloof veel meer in de benadering waarbij je enerzijds zegt dat iemand niet mag blijven, maar waarbij je mensen wel de kans wilt geven om op een goede manier het land te verlaten. Aan de voordeur begin je daar eigenlijk al mee. Je kunt dan tegen de mensen zeggen; we weten nog niet of je kunt blijven, maar we beginnen sowieso alvast met het aanbieden van werk en mogelijkheden tot het volgen van een opleiding waarmee je aan de slag kunt. Mocht het nu zo zijn dat je toch niet kunt blijven, dan gaan we daar wel mee door om te zorgen dat je toch zo goed mogelijk Nederland verlaat. We hebben in het vreemdelingenrecht het begrip "refugee sur place" maar noem het dan maar ontwikkelingswerk sur place. Nederland geeft nog steeds een beetje geld uit aan ontwikkelingssamenwerking in landen waar het in economisch opzicht minder goed gaat dan in Nederland, en laat men het dan maar beschouwen op die manier. Ik wil daarmee niet pleiten voor het financieren van dit soort onderwijsmogelijkheden vanuit het potje voor ontwikkelingssamenwerking. Integendeel! je kunt het ook zien als een kans voor mensen.

Natuurlijk zal het argument ingezet worden dat dit een aanzuigende werking heeft op asielzoekers, maar het is nog nooit aangetoond dat datgene wat Nederland aan voorzieningen biedt, een aanzuigende werking heeft op vluchtelingen. Dat is een politiek argument, dat niet op feiten gebaseerd is. Het is niet aangetoond dat de voorzieningen die wij in Nederland hebben zorgt voor een extra toestroom van asielzoekers die hier zo graag een verblijfsvergunning willen. Dat is onzin.

Een tweede ervaring is dat het voor komt dat leerlingen dermate goede pupillen zijn maar vanwege het feit dat zij 18 worden, overgeplaatst worden van een AMV (alleenstaande minderjarige vluchteling) opvang, naar een reguliere opvang. Dit doen ze omdat de asielprocedure nog niet is afgerond of omdat het IND heeft besloten dat men geen verblijfsvergunning gaat krijgen. Het simpele gegeven dat ze vanuit de AMV opvang, waarvandaan ze altijd naar school zijn gegaan, worden overgeplaatst naar een regulier AZC, op een andere plaats in het land, ervoor zorgt dat zij zich noodgedwongen moeten uitschrijven op de huidige opleiding. Omdat zij illegaal zijn, kunnen zij zich niet meer opnieuw inschrijven. De opvangregels zoals wij die in Nederland hanteren, zorgen ervoor dat studenten die bezig waren met een opleiding, gedwongen waren om te stoppen. Ik vind dat kwalijk en ik heb ook altijd in het verleden tegen het Nidos gezegd dat ze ervoor moesten proberen te zorgen dat overplaatsingen via de COA, in de buurt van de huidige school moesten zijn. Of dat men probeert het als voogd voor elkaar te krijgen dat de student is ingeschreven -voor de leeftijd van 18 jaar bereikt is- voor een andere onderwijsinstelling in de nieuwe woonplaats. Als dat lukt dan is het COA gedwongen om nog steeds het lesgeld te betalen en de reiskosten naar de opleiding te vergoeden.

7. Wat voor een ervaringen heeft u met de asielzoekers die specifiek een opleiding aan het hoger onderwijs willen volgen, zowel in uw huidige functie als in uw oude functie? Is die ervaring nu anders binnen VW?

M: in mijn huidige functie niet, maar in mijn voormalige functie waren al mijn ervaringen hier op gebaseerd. Ik gaf voorlichting over de voorwaarden die het UAF stelde, maar ook over onderwijsmogelijkheden. Dat bestond er in zoverre uit dat ik probeerde in voorlichtingen in een kort tijdsbestek uitleg te geven over hoe hoger onderwijs in Nederland georganiseerd was. Daarbij behandelde ik ook het mbo, om in ieder geval ook te laten zien dat we een systeem hadden van mbo, hbo en universiteit en dat hier allerlei vooropleidingseisen aan gekoppeld zijn. Ook met betrekking met taalvereisten, studievaardigheden etc. Dit was om mensen enigszins een inzicht te geven, wat er voor nodig was om een opleiding te kunnen gaan volgen. Een heel belangrijk aspect was daarbij verwachtingsmanagement. Als een student zegt dat hij aan de universiteit gestudeerd heeft dan zeg ik; wil je er rekening mee houden dat de opleiding die jij hebt gevolgd, of waar je mee bezig was in het land van herkomst, mogelijk niet op hetzelfde niveau wordt gewaardeerd hier in Nederland, als dat jij denkt dat jouw papieren waard zijn? Dat zit deels besloten in hoe wij ons onderwijs hebben georganiseerd. Wij hebben natuurlijk de driedeling in mbo, hbo en universiteit terwijl mbo en hbo in veel andere landen niet bestaat. Vaak zie je dat men voor het allerhoogste wil gaan en de hoogste ambities heeft. Ik zeg dan; wat wil je dan eigenlijk gaan doen? Wil je onderzoeker gaan worden, of chirurg, of wil je voor de klas staan in het voortgezet onderwijs of op een basisschool? Als je op een basisschool wilt werken, dan moet je niet naar een universiteit maar dan moet je naar de Pabo voor basisonderwijs en de lerarenopleiding voor voortgezet onderwijs. Dus, kloppen de ideeën wel bij de realiteit? Dat zijn de dingen waar ik dan aandacht aan besteed. Om het tot een redelijke proportie terug te brengen, maar ook als inspiratiebron. We hebben in Nederland veel meer specifieke opleidingen dan dat mensen in het land van herkomst hebben. Wat ik hiermee wil zeggen is dat mensen uit hun eigen land, met hun eigen cultuur en hun eigen opleidingsmogelijkheden in hun hoofd naar Nederland komen. Zij weten niet wat er allemaal mogelijk is in Nederland. Het is ook verschrikkelijk om een keuze te moeten maken in Nederland, want er is zoveel mogelijk. We kennen deze keuzestress als Nederlanders al; welke opleiding moet ik kiezen? Het is gewoon zo moeilijk om die keuze te maken. Dat is ook altijd wat ik de studenten met de Engelstalige studiewens voorhoudt; je wilt wel heel snel aan de slag, maar neem ook de tijd om eens om je heen te kijken en misschien ook om eens na te denken over de carrière switch, die je misschien altijd al hebt willen maken. Want hoe is je studiekeuze in het land van herkomst tot stand gekomen? Sociale druk? “Mijn vader was advocaat dus moet ik ook advocaat worden. Maar wil ik dat wel? Ik weet het niet..” dus ik daag mensen altijd uit in mijn voorlichting om eens na te denken, wat het is wat men wil gaan doen.

8. Wat zijn de resultaten van uw ervaringen geweest en wat vindt u van deze resultaten? (bijv. verwacht, tevreden)kunt u dit met een voorbeeld toelichten?

M: ik kijk er met gemengde gevoelens naar. Als ik in staat ben om mensen na te laten denken over wat ze zouden willen doen met hun onderwijswens of de rest van hun leven in Nederland, dan ben ik heel erg blij. Maar hoe dat dan uiteindelijk uitpakt is dan even vers twee. Dat is dan ook meteen de andere kant. Ik zou heel erg graag willen dat het gewoon veel gemakkelijker is voor asielzoekers/vluchtelingen/illegalen om aan een opleiding te gaan studeren en daar mee bezig te zijn. Ik zie hoe onze wet- en regelgeving de mogelijkheden indamt en dat vind ik jammer. Ik kan alleen mijn invloed aanwenden op dit niveau. Het plan dat ik heb kan eventueel op lokaal niveau geïmplementeerd worden, maar als wet en regelgeving het niet toelaten dan krijg je een lagere overheid nooit mee. Dat is duidelijk. Een mbo school of universiteit zal dan ook niks doen. Het moet wel mogelijk zijn.

9. Waaraan zijn deze resultaten volgens u toe te schrijven? (in zijn algemeenheid zowel nu binnen uw functie bij VW als toen u nog bij het UAF werkte)

Deze vraag is door middel van de andere vragen al beantwoord.

10. Zijn er nog struikelblokken waar het UAF specifiek tegenaan liep en waar een leerling die mbo volgt niet tegen aan loopt en die dus specifiek betrekking hebben op het hoger voortgezet onderwijs?

M: hier durf ik geen uitspraken over te doen. Dit zul je aan het UAF moeten vragen.

11. Wat kan het UAF bijdragen/waarin maakt UAF het verschil bij de behoeften van deze jongeren om onderwijs te volgen? En is dat voldoende? Zo nee, wat is dan nog meer nodig en van wie?

M: het onderscheid tussen het mbo en het hbo, maar ook het financieringsaspect is een belangrijk gegeven. Het kost gewoon veel geld om een opleiding te gaan volgen. Als je geen recht op studiefinanciering hebt en er is een instelling die bereid is om duizenden euro's te betalen om jouw opleiding mogelijk te maken, dan is dat fantastisch.

I: en is dat ook voldoende volgens jou?

M: je zou willen dat het UAF al het geld van de wereld zou hebben, want ook de financiële mogelijkheden zijn beperkt. Vanwege de hoge vluchtelingenstroom ligt de druk op het UAF om opleidingen financieel mogelijk te maken erg hoog. Dat het UAF een beperkt budget heeft om studiekosten te betalen, zorgt er ook voor dat studiekeuzes beperkt worden, want een voltijd studie zit er per definitie niet in als je door het UAF ondersteunt wordt. Het wordt naar alle waarschijnlijkheid een deeltijd variant. Hoewel dat gelukkig wel je studiekeuze beperkt, kan dat ook betekenen, dat je niet de studie kunt doen, die je eigenlijk had willen doen. In sommige gevallen maakt het UAF het wel mogelijk dat men een voltijddopleiding kan gaan doen, maar dan moet er wel heel veel georganiseerd worden door zowel het UAF als de student, om dat allemaal voor elkaar te krijgen. Dit heeft te maken met betrekking tot documentatie en de toelating tot de opleiding. Jij bent erkend vluchteling. Je woont in een gemeente en je bent werkloos. Je hebt dan allerlei verplichtingen met betrekking tot het beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt, sollicitatieplicht etc. Je had echter in het land van herkomst de opleiding geneeskunde afgerond. Eigenlijk was je op dat moment al praktiserend arts. In Nederland moet je echter nog een keer je papieren herbevestigen, wat een hele strenge procedure is. Als jij mij de eerste deeltijddopleiding geneeskunde aan kan wijzen.. De gemeente speelt als derde partij een hele belangrijke rol. Zij moeten het deze vluchteling toestaan om even niet aan sollicitatieverplichtingen te hoeven voldoen, een uitkering te laten krijgen, - en hem de tijd geven om zijn opleiding af te maken of in ieder geval zijn Nederlandse papieren te halen zodat hij daarmee zijn Nederlandse registratie als praktiserend geneesheer/geneesvrouw te kunnen doen. Dit gaat echter niet over illegalen, het gaat om erkende vluchtelingen die uitgeplaatst zijn naar een gemeente en die uiteindelijk allemaal verplichtingen krijgen. Er zijn een aantal gemeentes die rekening houden met vluchtelingen die naar school willen. Er zijn daar ook convenanten over afgesloten tussen het UAF en deze gemeentes.

- 12. Welke mogelijkheden hebben asielzoekers die hbo willen volgen wel binnen het kader van de Nederlandse wet? Ik heb het dan over mogelijkheden die alleen betrekking hebben op hbo niveau, net zoals de buiteninvordering van lesgeld bij het DUO alleen betrekking op het mbo heeft.**

M: Een nieuwe opleiding lijkt mij praktisch onmogelijk. Je kunt je namelijk niet inschrijven als je niet rechtmatig in Nederland verblijft. Met andere woorden; je kan alleen maar gaan studeren als je rechtmatig in Nederland verblijft. Verlies je tijdens je opleiding je rechtmatig verblijf, dan hoef je niet van school en kun je gewoon door blijven studeren. Hier hangt natuurlijk wel een prijskaartje aan.

- 13. Is vanuit het UAF het spreken van Nederlands een absoluut vereiste om onderwijs aan het hbo te kunnen volgen, of mag men zonder deze voorwaarde een opleiding volledig in het Engels volgen?**

M: ISK is geen voorwaarde waar men aan moet voldoen om Nederlands te leren. ISK onderwijs is er voor leerlingen tot 18 jaar, dat is de regel. In de periode dat ik bij het UAF werkte, waren er veel studenten die het Engels goed beheersten en het als een gouden kans zagen om met behulp van het UAF aan een Engelse opleiding te beginnen. Begrijpelijk, maar wel met twee enorme valkuilen. De eerste is dat in Nederland studeren anders is als op andere plekken in de wereld. Ik hoor van studenten al hele aanpassingsproblemen over studeren in België en omgekeerd, dus ik neem aan dat wanneer ik als Syrische student wil studeren in Nederland, ik met mijn oren sta te klapperen over hoe het er aan toe gaat hier binnen een opleiding. Er is dus een enorme aanpassingsperiode nodig. De studiecultuur is hier anders en er worden zulke andere dingen verlangd dan in het land van herkomst, dat daar de frictie ontstaat waardoor studievertraging kan ontstaan. Koppel dat aan het feit, dat je dan misschien wel Engels spreekt en bezig bent om Nederlands te leren, maar misschien spreekt driekwart van de studenten wel Nederlands. En je gaat mij niet vertellen dat studenten alleen maar in het Engels gaan praten buiten de lessen. Het UAF heeft altijd gezegd dat men Nederlands moet beheersen op een bepaald niveau om met behulp van het UAF aan een opleiding te beginnen. Zij willen studenten bijvoorbeeld wel op een Engelse opleiding toelaten maar vinden dat het Nederlands dan wel eerst op niveau B1 moet zijn. Dit is omdat de ervaring van het UAF ook is dat het volgen van een opleiding en het tegelijkertijd leren van Nederlands, te veel is.

- 14. Voor vakopleidingen valt het standpunt te verdedigen dat een behaald diploma eveneens van waarde in het land van herkomst kan zijn. Hield het UAF hier rekening mee tijdens de selectieprocedure?**

M: nee, dit was geen aanmeldingsvoorwaarde.

- 15. Bent u binnen het kader van dit onderwerp op de hoogte van landelijke initiatieven die opgericht zijn om deze mensen te helpen? Zo ja, welke zijn dit dan?**

M: binnen dit kader ben ik buiten het Robin Hood College, het UAF en de buiteninvordering van lesgeld er niet van op de hoogte.

- 16. Wat denkt u dat nodig is voor deze groep? En wie zou daar volgens u een belangrijke invloed en verantwoordelijkheid binnen kunnen hebben?**

M: dit kun je van zoveel kanten benaderen, dat ik het moeilijk vind om hier een antwoord op te geven.

17. Wat zou daar volgens u nu de rol van VW in kunnen zijn?

M: VW vervuld altijd de rol van de belangenbehartiger van de vluchteling. Of deze nu asielzoeker, erkend vluchteling of uitgeprocedeerd is. Die rol zal VW ook altijd moeten blijven vervullen. Als belangenbehartiger van VW hoort het er ook bij dat je lobbyt voor je doelgroep. We staan mensen bij in de asielpcedure en we begeleiden mensen in de Nederlandse maatschappij. Daar horen ook de mensen bij die net wel of net niet onder de Nederlandse regels vallen. Daar mag je, vind ik, het beste voor willen. Daar moet je ook het beste voor willen regelen. Dat is je rol als VW.

16.3.7 Interview met A. en A. Makaryan en T. Schuitemaker

Verslaglegging interview met A. en A. Makaryan en T. Schuitemaker (25-02-2016)

- **61.74 minuten**
I: staat voor interviewer (Ralph van Heerbeek)

Op 25 februari 2016 heb ik een gesprek met de twee broers Aram (22) en Arthur Makaryan (20) die sinds 2012 op de gezinslocatie in Den Helder verblijven. Ton Schuitemaker van het Robin Hood College is ook bij dit gesprek aanwezig.

1. Hoe zijn jullie in contact gekomen met het Robin Hood College?

Aram: in het AZC van Den Helder heeft Ton ons gecontacteerd.

Ton: ten tijde dat ik in contact kwam met Aram en Arthur was er nog een woonbegeleider van het COA aanwezig die wat toegankelijker was dan de huidige woonbegeleider. Ik heb toen met het COA besproken welke mensen er misschien naar school zouden kunnen maar dat nu niet gaan. Zo ben ik eigenlijk met ze in contact gekomen.

2. Kregen jullie al onderwijs voordat jullie met het Robin Hood College in contact waren gekomen? Zo ja, hoe zag het volgen van onderwijs er toen uit en hoe oud waren jullie toen?

Aram: ja, toen we naar Nederland zijn gekomen mochten we naar een ISK klas. We verbleven toen op het AZC in Venlo en gingen hier een jaar naar school. Vervolgens gingen we verhuizen en kwamen we op het AZC in Echt terecht. Toen zijn we in Baexem naar een andere ISK klas gegaan want in omstreken van Echt was het volgen van ISK niet mogelijk. Op deze ISK heb ik een jaar gezeten en daarna ben ik begonnen aan de niveau 1 opleiding van horeca assistent in Roermond. Deze heb ik afgerond. Vervolgens ben ik de koksopleiding op niveau 2 in Venlo begonnen, ik was toen 17 jaar. In oktober zou ik 18 worden dus besloot ik om snel nog voor die tijd mijn niveau 2 opleiding te starten. Omdat wij in het tweede jaar van mijn opleiding verhuisden naar een AZC in Vught, ben ik vervolgens vier maanden vanuit Vught naar Venlo gereisd. Na deze vier maanden moesten we weer naar Den Helder verhuizen. Ik mocht niet op het AZC in Vught blijven om mijn opleiding af te maken.

Ton: in die tijd werd er niet of nauwelijks gekeken of iemand een opleiding aan het volgen was. Inmiddels zegt het COA dat ze daar wel naar kijken, maar met deze instroom heb ik mijn twijfels of dat gebeurd.

Arthur: ik heb een heleboel gemist toen ik klaar was met het ISK in Baexem. Ik kon toen niet naar het mbo gaan, omdat ik daar toen nog te jong voor was. Ik was toen 14 jaar oud. Ik werd doorverwezen naar een middelbare school, waar ik in een vmbo klas in Echt zat en heb anderhalf jaar op deze school gezeten. Daarna moesten we verhuizen en voelde het voor mij aan, dat ik anderhalf jaar voor niks op school gezeten had. Toen we naar Vught verhuisden, kon ik zeven maanden niet naar school, omdat ik in Den Bosch niet aangenomen werd op scholen.

Ton: de gedachte van die scholen was dat ze die leerlingen niet aan gingen nemen omdat de verwachting was, dat ze binnenkort toch weer zouden vertrekken. Als je echter zeven maanden in Vught verblijft, is dat natuurlijk al veel te lang.

Arthur: het COA daar vertelde mij dat ze geen school zouden regelen. Als ik al op school gezeten had, dan zouden ze ervoor zorgen dat mijn reiskosten betaald werden, maar ze zouden me niet helpen met het regelen van een nieuwe school. Ik had nog de mogelijkheid om naar Echt te gaan en daar naar school te gaan, maar hoe kon van mij verwacht worden dat ik als 15 jarige iedere dag van Vught naar Echt toe ging?

Aram: ik heb dit toen wel gedaan, maar ik was dan ook twee jaar ouder. Ik had toen de keuze gemaakt om dit te doen, omdat ik niet thuis wou zitten. Dit was doodsaai. Ik had hier geen spijt van en met het maandabonnement dat ik kreeg, kon ik ook nog eens gratis door heel Nederland reizen. Ik heb vier maanden vanuit Vught in Venlo naar school kunnen gaan, voordat ik naar Den Helder moest. Ik kon hier in Den Helder toen niet opnieuw beginnen met mijn opleiding, ook omdat ik inmiddels toen al 18 jaar geworden was, wat ook een probleem was. Ik heb toen besloten mijn opleiding in Venlo proberen af te maken. Doordeeweeks bleef ik dan ook in Venlo, waar ik op dat moment stage liep bij een vakantiepark en in het weekend verbleef ik dan in Den Helder. Dit ging niet zo goed en vanwege omstandigheden ben ik toen op de stage ontslagen. School zei dat stage lopen een vereiste was waarbij 80% van de opleiding draait om de stage en 20% om de theorie die je leert. Ik dacht toen dat ik toch niet snel een nieuwe stage kon vinden en ben toen ook gestopt.

Ton: zijn stage is toen niet goed gegaan, omdat hij uit pakjes moest koken. Aram heeft toen gezegd: je denkt toch niet dat ik een koksopleiding doe om uit pakjes te koken? Dus hij heeft daar trammelant over gemaakt. Ik begreep hem wel maar heb hem wel gezegd dat hij een volgende keer gewoon uit pakjes moet koken en als hij gaat werken bij een restaurant het wel kan doen op de manier zoals hij zelf wil. Het is eerst belangrijk om een stage af te maken, zodat hij in ieder geval een papiertje heeft. Die stage is dus niet helemaal gelukt, maar ligt dit dan helemaal bij hem? Ik vind van niet. Aram werd gestraft vanwege zijn motivatie.

Aram: het was pakjes openmaken, deze verwarmen en de boel schoonmaken. Dit noem ik geen koken. Wat dan nog het meest in de buurt kwam van koken, was het bakken van biefstuk op de grill, maar dit is veel te minimaal. Doordat ik voor mezelf opkwam werd ik benadeeld.

Ik mocht toen van het COA hier een nieuwe school kiezen en ben toen naar het Horizon College in Heerhugowaard gegaan, om mijn opleiding nog af te kunnen maken op grond van het koppelingsbeginsel. Ik heb toen niet doorgegeven, dat mijn vorige stage niet goed gegaan was. Hier kwamen ze echter wel achter, omdat ik mijn contacten van mijn oude school door moest geven in Venlo. Het Horizon College heeft toen contact met mijn voormalige stageorganisatie opgenomen. Ze namen toen contact met mij op met het besluit om mij niet aan te nemen. Ik was hier toen heel boos over. Ik heb toen een jaar geen school kunnen volgen en ben toen gaan beseffen dat ik echt wat moest gaan doen. Toen kwam Ton in beeld en hij wou me graag helpen. Ik ben toen naar Amsterdam geweest om me aan te melden voor een koksopleiding. Ook terwijl de afstand tot Den Helder moeilijk te doen was. Bij mijn inschrijving trad het probleem op, dat ik geen geldige legitimatie meer had. Vervolgens heeft Ton een bericht gestuurd naar het ROC in Amsterdam, waardoor ik toen alsnog aangenomen was. Het COA heeft toen gezegd dat ze mijn opleiding zouden betalen. Met mijn al behaalde resultaten van de voorgaande opleiding kon ik dus verder gaan in Amsterdam. Binnen zes maanden had ik toen mijn diploma.

Ton: ik heb toen tegen het ROC verteld, dat wat Aram doet, het afmaken van zijn koksopleiding is. Hij was er al aan begonnen. Ik ben mij toen gaan beroepen op het koppelingsbeginsel wat inhoudt dat als je voor je 18^e begint aan een opleiding je deze alsnog af moet mogen maken na je 18^e verjaardag. Dit was niet volledig waar en daardoor een beetje een grijs gebied, omdat Aram zijn stage in Venlo niet had afgemaakt en hier was weggestuurd, maar het ROC had dit argument gelukkig wel geaccepteerd. De grote ROC'S in Amsterdam en Rotterdam accepteren sowieso veel gemakkelijker zaken dan de kleine ROC'S in kleinere gemeenten.

Aram: op dit moment doe ik eigenlijk niks. Ik wilde beginnen met de opleiding van facilitair manager op niveau 4 op dezelfde ROC in Amsterdam. Docenten waren te spreken over mij en vanwege het feit dat ik mijn resterende tijd van de opleiding slechts binnen zes maanden had afgerond. Ik zou dan ook direct mogen beginnen. Het enige probleem was echter de reiskosten. Vanwege reiskosten zit ik thuis.

Ton: ik kon Aram helpen om ook na zijn 18^e naar school te gaan om de boeken voor hem te bekostigen, omdat hier een klein potje binnen het Robin Hood College voor is. De reiskosten bedragen echter €500, - per maand, die de stichting niet kan betalen. Ik heb toen in mijn kennissenkring geprobeerd om te bekijken

of Aram bij kennissen in Amsterdam in kon komen wonen en als tegenprestatie bijvoorbeeld voor hen kon koken. Dit is helaas niet gelukt.

Arthur: nadat ik een tijdje niks gedaan had in Vught, kon ik hier direct beginnen omdat ik nog geen 18 was. Ik ben toen begonnen met mbo 1 co-assistent in Den Helder en nadat ik klaar was, een jaar voor ik 18 werd heb ik mij weer ingeschreven waardoor ik met niveau 2 kon beginnen van dezelfde opleiding. Deze heb ik af kunnen ronden, maar nu zit ik ook alweer een jaar thuis.

I: heb je misschien wel een richting die je uit wil gaan?

Arthur: ja, ik zou wel graag door willen studeren. Ik had daarna met behulp van Ton ook in Amsterdam aan niveau 3 van de opleiding meubelmaker kunnen beginnen, maar na een maand werd alweer snel duidelijk, dat de reiskosten niet vergoed konden worden en werd dit ook stopgezet. Hierdoor kon ik niet verder met niveau 3.

Ton: ook hier geldt weer dat wij wel het boekengeld hadden kunnen betalen, maar niet de reiskosten. Het lesgeld hoeft niet betaald te worden vanwege de buiteninvordering. De buiteninvordering is voor mensen met een heel laag inkomen. Mensen die in een AZC wonen vallen per definitie onder die regeling. Het AZC kan dan buiteninvordering aanvragen van het lesgeld bij het DUO. Men krijgt dan een verklaring van het DUO dat zij die kosten niet gaan incasseren. Normaal moet men het lesgeld dus betalen, maar bij de buiteninvordering wordt deze verplichting ingetrokken.

3. Hoe denken jullie dat jullie situatie er uit had gezien als jullie de ondersteuning van het Robin Hood College niet gehad hadden?

Aram: dan denk ik dat ik mijn opleiding niet had kunnen behalen. Ik had dan nog steeds hulpeloos thuis gezeten, zoals nu. Maar dan nog erger want dan had ik niets. Nu heb ik tenminste een basisniveau.

Ton: ik had daarvoor al contact met de mentor van Aram en op een gegeven moment kwam naar voren dat Aram zijn stage niet volbracht had. Ik heb toen gezegd, dat als ze deze jongen nu laten lopen ze een grote kans hebben dat deze jongen gaat ontsporen. Dit heeft de school bij de directie aangekaart. Zij hebben uiteindelijk toegezegd, dat Arthur zijn opleiding af mocht maken.

Arthur: dankzij Ton heb ik mijn niveau 2 opleiding gehaald want als Ton geen contact had gehad met het ROC waren mijn eigen gesprekken met de school, die ik heb proberen te voeren, denk ik niet voldoende geweest.

Aram: exact hetzelfde voor mij. Als Ton geen contact had gehad met het ROC, dan had ik ook niet met mijn opleiding kunnen beginnen.

4. Jullie worden ondersteund door het Robin Hood College tijdens het volgen van onderwijs aan het ROC. Kun je me eens vertellen wat deze ondersteuning inhoudt?

Deze vraag is grotendeels al beantwoord in de vorige vraag, maar ik vraag of Aram en Arthur hier nog iets aan toe te voegen hebben.

Ton: als de reiskosten geen kwestie waren dan hadden zij gewoon op school gezeten en zouden wij gewoon die kosten met betrekking tot de boeken betaald hebben. Dit is wat de ondersteuning nu op dit moment in zou kunnen houden. In het verleden heb ik dit zo wel voor een aantal andere asielzoekers kunnen doen, maar deze verblijven niet meer in Den Helder.

5. Welke opleiding volgen jullie?

Op dit moment volgen beide broers geen opleiding.

6. Zijn er problemen waarmee jullie in aanraking kwamen (als je deze opleiding bijvoorbeeld ook al gevolgd zou hebben voordat het Robin Hood College in beeld kwam) tijdens het volgen van deze opleiding?

Aram: dit is mijn stage geweest.

Ton: hij deed het verder ook gewoon goed. Ik zeg niet dat Arthur het niet goed deed, maar op die leeftijd speelt het besef vaak nog wat minder, omdat Arthur toen nog een stuk jonger was. Het hangt er ook wel vanaf of het om een jongen of een meisje gaat. Meisjes hebben die motivatie al wat sneller. Jongens hebben dit vaak wat later. Rond de leeftijd van 20 realiseren ze zich dan dat ze niet aan hun toekomst kunnen bouwen en meisjes hebben dit veel eerder. Dit komt ook omdat hier veel jongeren zitten uit Afghanistan en Irak die in het land van herkomst vaak niet eens naar school mochten en die nu hun kans ruiken. Zij willen hun kans echt niet meer laten lopen.

I: Den Bosch is een goed voorbeeld. Dat de scholen daar jullie niet voor zeven maanden in willen schrijven.

Aram: mijn broertje heeft inderdaad zeven maanden geen school meer gevolgd. Ik heb wel vijf maanden op school gezeten vanuit Den Bosch in Venlo -de overige 2 maanden waren zomervakantie-. Dit heb ik gedaan met veel plezier, omdat ik de kans kreeg om te leren en ik heb die kans met beide handen gegrepen. Ik kreeg ook reiskosten vergoed. Vooral in deze situatie was het fijn, omdat we echt uitzichtloos waren, omdat we uitgeprocedeerd waren. Door school vergat ik alles. Ik had contact met mijn klasgenoten, kon mezelf afleiden door te leren. Ik werkte aan mijn toekomst.

Ton: weet je wat ik echt bijzonder vind? Ik kwam Aram tegen in 2012 en toen was hij net gestopt met zijn opleiding in Venlo. Ik kan me goed herinneren dat ik niet wist of ik deze jongen wilde helpen omdat hij zo negatief was, er was geen land mee te bezeilen. Maar als je hem nu ziet, terwijl hij evengoed al 1,5 jaar thuis zit, dan zie je dat hij enorm veranderd is. Zo zie je maar als je mensen toch kan helpen om zichzelf te ontwikkelen, dat dit een enorm groot verschil kan betekenen.

Aram: ik ben ook gerustgesteld dat ik een basis heb. Ik dacht destijds dat ik mijn opleiding slechts half af had kunnen maken, terwijl ik deze helemaal af had willen maken.

Ton: dat zag ik toen ook, maar je kon hier toen niet goed mee omgaan. Afgezien van de procedure, die ook al frustrerend was, waardoor je niet wist wat er stond te gebeuren. Waardoor je ook niet goed met jezelf overweg kon.

7. Hoe zien jullie de toekomst voor je als je je mbo-opleiding hebt afgerond terwijl jullie nog steeds uitgeprocedeerd zouden zijn?

Aram en Arthur zitten op dit moment in een herhaalde asielprocedure.

Arthur: we hebben nu in ieder geval iets, waar we wat mee kunnen. Ook al blijven we hier wel, of blijken we terug te moeten.

Aram: ik ben heel optimistisch. Ik hoop dat ik een vergunning krijg en dan ga ik een niveau 4 BBL opleiding volgen. Ik wil dan mijn eigen bedrijf starten in Amsterdam. Ik heb heel veel toekomstplannen. Zodra je vergunning wordt toegewezen door het IND, veranderd heel je leven omdat je nu zoveel mag wat je eerst niet mocht. Je krijgt een huis en een uitkering. Een uitkering wil ik niet, omdat ik zelf voor mijn geld wil werken. Dan ga ik naar school en uiteindelijk mijn eigen bedrijf beginnen om te bewijzen dat ik het wel kan.

Ton: die blokkade van het niet naar school kunnen of mogen is dan natuurlijk weg.

Arthur: en ook heel veel andere blokkades. Je hoeft je niet elke ochtend van half tien tot half elf te melden bij het COA, omdat je anders een waarschuwing krijgt en na drie keer verwijderd wordt van het AZC.

I: is hier geen uitzondering voor op het moment dat je een opleiding volgt?

Aram: ja, dan wel, dan hoef je je niet te melden.

I: maar nu, op het moment dat je geen opleiding volgt is het wel vervelend dat je iedere keer op het terrein moet zijn om die melding te kunnen doen.

Aram: dit is inderdaad heel frustrerend en het COA gaat hier heel streng mee om.

Arthur: ik ben niet iemand van dromen of ambities. Ik zie eigenlijk nu nog geen toekomst, want ik weet nog niks zeker. Ik ga niet hopen of dromen over dingen. Ik geloof pas in dingen als ik ze zie. Ik ben heel realistisch. Als we iets hebben dan kan ik weer verder en zo niet, ja dan weet ik het niet.

Aram: ik ben iets positiever. En dat helpt echt. Dat helpt in de zin dat ik op school gezeten heb. Dat is echt een stukje dat ik mee heb genomen. Dat positieve dat je die opleiding af hebt kunnen maken. Als ik nog steeds negatief was geweest dan had ik nu gedacht, wat kan mij het schelen? Maar omdat ik nu mijn opleiding af heb kunnen ronden, heeft mij dat zeker geholpen om positiever te zijn. Arthur heeft wat minder ervaring op school.

Arthur: ik weet wel wat ik straks wil gaan doen. Ik wil de opleiding meubelmaker gaan volgen op niveau 3. Ik heb dus wel toekomstplannen, maar ik heb geen hoop en geen droom. Zodra wij een verblijfsvergunning krijgen wil ik wel heel graag verder met mijn opleiding. Het is niet zo dat ik denk, ik heb nu niveau 2 het is nu genoeg voor mij. Dat is niet zo. Aram denkt dat wij wel een verblijfsvergunning krijgen maar ik heb nog geen hoop, omdat ik nog geen licht zie.

8. Jullie krijgen begeleiding van het Robin Hood College. Wat zouden jullie in het onderwijs nog verbeterd willen zien?

Aram: dat jongeren zoals wij makkelijker aangenomen worden. Bij mij was de belemmering bij aanmelding, dat ik geen identiteitsbewijs had dus ik kon niet bewijzen dat ik rechtmatig in Nederland verbleef. Daardoor werd ik niet aangenomen op school. Ik hoop dat dit gaat veranderen voor jongeren die in de toekomst willen studeren. Het gaat dan om jongeren die nu de kans niet hebben omdat hun W-document verlopen is of geen recht op een W-document hebben of zelfs geen identiteitsbewijs. Als je geen W-document hebt treden er namelijk ook veel extra complicaties op. Dan krijg je naast de kosten ook nog het probleem dat ze heel moeilijk gaan doen over inschrijven omdat dit het bewijs is dat je in Nederland verblijft. Dat plasticje is dus heel belangrijk. Mijn wens is echt dat het toegankelijker word voor de jongeren van de toekomst. Met alle scholen had ik problemen met de inschrijving. In Amsterdam had ik bijvoorbeeld geen W-document en werd ik om die reden in eerste instantie niet aangenomen. Toen met behulp van Ton ben ik zonder W-document binnen gekomen.

Ton: de scholen zijn over het algemeen niet op de hoogte van de wet-en regelgeving. Als jij nog geen 18 bent hoef jij ook geen legitimatiebewijs te tonen. Scholen denken echter dat er een legitimatiebewijs moet zijn. Ik heb het dan over de leerlingen die nog geen 18 jaar zijn. Ik heb zelfs een keer meegemaakt dat een groep van 5 jongeren door het ROC in Den Helder geweigerd werden. Ze waren nog geen 18 jaar en de reden van weigering was dat ze geen legitimatiebewijs hadden. Toen heb ik contact opgenomen met het ministerie van onderwijs -Ton heeft hier lijntjes lopen- en toen heeft het ministerie het ROC opgebeld met de melding dat ze ervoor moesten zorgen dat het ROC alle jongeren direct in moest schrijven. De volgende dag waren al deze jongeren geaccepteerd. Vanwege het ontbreken van bepaalde algemene kennis heb ik dit al een paar keer meegemaakt.

9. Het Robin Hood College geeft je ondersteuning. Hoe vaak hebben ze hier een gesprek over gehad met jullie?

Arthur: regelmatig. Dit ging over hoe het op school gaat, wat we daar doen, wat onze motivatie is. Ze waren eigenlijk bezig met ons algemene welzijn.

Ton: Aram hoefde ik niet meer te motiveren, maar bij Arthur zakte de moed een beetje in zijn schoenen en die probeerde ik dan toch het belang van het volgen van een opleiding te laten zien. Uiteindelijk heeft hij nu wel mooi zijn diploma gehaald, waar hij trots op kan zijn.

I: buiten de gesprekken om, was het dus ook motiveren wat u deed?

Ton: soms moest ik hem ook goed op zijn donder geven toen hij vaak te laat kwam en hij steeds vaker ging spijbelen. Ik hield dan contact met de mentor, waardoor ik dit wist. Als ik dan aan hem vroeg hoe het op school ging, dan ging dit zogenaamd allemaal goed. Het was dan voor mij even een kwestie om hem flink

op zijn donder te geven. Niet om hem de grond in te trappen, maar om hem er bewust van te maken dat hij afhankelijk van de school was en dat hij zich daar ook op moest focussen.

10. Zijn jullie naast het Robin Hood College nog met andere organisaties in contact geweest? Zo ja, welke organisaties waren dit dan? Hebben deze organisaties iets weten te betekenen? Zo ja, wat hebben ze voor jullie dan kunnen betekenen?

Aram: nee, helemaal niet. Ik heb wel contact proberen te leggen met het UAF maar daar is niks uitgekomen, omdat ze je pas vanaf hbo financieel helpen.

Ton: dit is veranderd want voorheen hielpen ze ook met mbo niveau 3 en 4 maar vanwege geldtekort doen ze dit niet meer.

11. Zijn jullie je door de hulp van het Robin Hood College meer zeker over jullie eigen toekomst gaan voelen?

Aram: jazeker, daar kunnen we heel kort over zijn.

12. Voelen jullie dat er nu meer kansen voor zijn door middel van de hulp van het Robin Hood College?

Aram: jazeker, vooral voor onze vervolgopleidingen. Op de reiskosten na, zijn er nu al veel dingen geregeld.

13. Hebben jullie nog ideeën om het onderwijs nog toegankelijker te maken?

Aram: ik denk dat het COA toegankelijker moet worden met betrekking tot gesprekken aangaan die over scholing gaan. Ik heb nu het idee dat Ton het werk doet van de COA. Ton heeft altijd gesprekken met ons over hoe het op school gaat. Dit hoort allemaal via het COA te gaan.

Arthur: mijn mentor kende niet eens een COA medewerker die eigenlijk mijn school zou moeten regelen -toen Arthur nog geen 18 was-.

Aram: de COA medewerker hoort de contactpersoon te zijn, maar Ton is nu meer de contactpersoon dan de COA medewerker. Het COA is meer de contactpersoon op papier, maar Ton helpt meer in de praktijk.

Arthur: dat is wel alleen hier gebeurd. Hiervoor hebben we ook op school gezeten en op de andere AZC'S ging het wel beter, want daar hadden we wel goede gesprekken met een COA medewerker.

Aram: ik heb hier wel het gevoel dat ze er van uitgaan, dat Ton dat nu doet.

I: ik heb van jongeren op AZC-Gilze gehoord dat het COA afstandelijker wordt als asielzoekers 18 jaar worden.

Aram: er is bijna geen interesse voor ons. Ik heb het idee dat we aan ons lot over gelaten worden. Er is geen betrokkenheid vanuit het COA. Er is ons veel gebracht door het Robin Hood College.

Aram: er waren vier of vijf jongeren die niet op school zaten op het moment dat wij hier aankwamen. Als Ton er niet geweest was weet ik 100% zeker dat we nog steeds thuis hadden gezeten. **I:** vanuit een soortgelijk initiatief zou dit in Gilze veel bij kunnen dragen. **Aram:** ook landelijk. Dan hadden zaken er heel anders uit kunnen zien.

14. Hoe ziet jullie leven eruit nu je niet naar school gaat?

Aram: het is frustrerend en vervelend, omdat je jezelf kapot verveelt en niks te doen hebt. Ik doe nu een keer per week vrijwilligerswerk via de ouderenzorg en probeer dit uit te breiden naar twee keer per week. Dit doe ik omdat ik dit super leuk vindt en de ouderen zijn ook heel enthousiast over het feit, dat een asielzoeker bij hun taart komt bakken. Er is daar namelijk een restaurant en ik werk daar dan vaak vijf uurtjes op de zondagen. Verder heb je niks te doen. Je ziet ook aan ons lichaam dat we niet fit zijn. Als je op school zit beweeg je meer, je hebt veel contacten met je mentor en medeleerlingen op school, je bouwt een netwerk op en nu is je wereld veel kleiner. Je weet op dit moment ook niet waarvoor je eigenlijk je bed uit komt. Voor ons is onderwijs ook vluchten. Het is even geen zorgen, je bent op school en dan denk je even niet aan je situatie. Je komt dan thuis en je bent dan moe. Als je nu constant thuis zit -in een periode van anderhalf jaar in ons geval- wordt dat alleen maar erger. Je zit alleen maar

met de procedure in je hoofd. Je gaat ook achteruit in je leerproces. Als je wat je geleerd hebt niet gebruikt. Een paar maanden is niet erg maar na een jaar gaat dat natuurlijk wel achteruit.

Arthur: de regering die ons niet naar school laat gaan zorgt er zelf voor dat uitgeprocedeerde asielzoekers een ander pad kiezen en ontsporen. De regering vraagt zich dan af waarom dit gebeurt, maar ze weten zelf ook wel waarom dit gebeurt. Ik zeg niet dat mensen dit moeten doen en ik zeg ook niet dat ik dit doe, maar als je niet naar school gaat en sommige mensen zien dat andere mensen dingen kunnen die zij zelf niet mogen terwijl zij hier wel in staat zijn, kunnen vanuit frustratie toch op dit pad belanden.

Aram: je bent fysiek klaar voor school, maar je wordt mentaal tegengehouden.

Ton: ik denk dat men zich ook niet erkend voelt als mens.

Aram: als humanistisch land is het erg beperkt omdat je zoveel niet mag. Je bent hier veilig maar dat is het dan.

Arthur: het is hier in Nederland vastgelegd dat je niemand mag discrimineren, maar automatisch worden wij wel gediscrimineerd, omdat je ziet dat andere mensen dingen wel gewoon mogen en kunnen, terwijl wij dat niet kunnen. Wat is discriminatie als dit geen discriminatie zou zijn?

15. Hoe ziet dan nu een gemiddelde dag er voor jullie uit nu dat jullie niet naar school kunnen?

Arthur: normaal doen we dan niks. We zitten gewoon heel lang tv te kijken, gewoon puur uit verveling. Ik ga dan ook nog wel eens naar buiten en met mensen om en dan gaan we naar een praathuis. Dit is een recreatiezaal waar je wel een beetje je tijd door kunt brengen. Een aantal keer is dat leuk, maar als je steeds alleen maar hetzelfde doet is dat niet leuk meer.

Aram: op een gegeven moment denk je is dit mijn leven? Uit eigen initiatief ben ik vrijwilligerswerk gaan doen. Dit ben ik gaan doen, omdat mij dit gaat inspireren en dan kan ik sowieso ontwikkelen. Wij zijn hier niet om van jullie belastinggeld te trekken, maar ik ben ook bereid om op eigen kracht mijn eigen boterham te verdienen en wil dit ook graag aan de buitenwereld laten zien. We zijn nu op een lijnbus aan het wachten die maar niet komt. Terwijl je dingen wil bereiken, waarvan je ook weet dat je ze kunt bereiken, worden wij tegengehouden door de Nederlandse regering.

16.3.8 Interview met H. Eshaq

Verslaglegging interview met H. Eshaq (25-02-2016)

- **30.27 minuten**

I: staat voor interviewer (Ralph van Heerbeek)

H: staat voor geïnterviewde (Helai Eshaq)

Op 25 februari 2016 heb ik een gesprek met Helai Eshaq (18) die sinds 2012 op de gezinslocatie in Den Helder verblijft.

1. Hoe ben jij in contact gekomen met het Robin Hood College?

H: via het internet ben ik op de site van het Robin Hood College gekomen. Ik heb toen samen met mijn mentor een e-mail gestuurd met de vraag of het college mij misschien zou kunnen helpen. Ik had van het COA namelijk gehoord dat het Robin Hood College mij misschien zou kunnen helpen met doorstuderen. Als ik klaar ben met niveau 1 ben ik namelijk 18 jaar en zou ik geen niveau 2 mogen doen. We hebben toen afgesproken en elkaar meteen gezien. Deze afspraak was met Ton Schuitemaker.

2. Kreeg je al onderwijs voordat je met het Robin Hood College in Contact bent gekomen? Zo ja, hoe zag het volgen van onderwijs er toen uit en hoe oud was je toen?

H: ja, ik volgde Zorg en Welzijn op niveau 1. Ik ben daar vorig jaar mee begonnen toen ik nog 17 jaar oud was en ben nu nog bezig met de afronding hiervan.

3. Hoe denk je dat jouw situatie er uit had gezien als je de ondersteuning van het Robin Hood College niet gehad had?

H: dat zou ik heel moeilijk vinden, omdat school en stage echt activiteiten voor mij zijn. Ik vind het ook heel leuk en wil ook graag doorleren. Als dat gestopt zou worden zou dit heel moeilijk voor mij zijn. Ik moet dan de hele dag thuiszitten en krijg dan ook last van stress etc.

I: omdat je niet echt iets kunt doen?

H: ja.

4. Je wordt ondersteund door het Robin Hood College tijdens het volgen van onderwijs aan het ROC. Kun je me eens vertellen wat deze ondersteuning inhoudt?

H: Ton heeft me een goede dienst bewezen. Ton heeft met het COA, AZC, het ROC en de docenten gesproken met wat het college voor mij kan betekenen. Hij probeert mij op deze manier op niveau 2 te krijgen ondanks het feit dat ik op dit moment geen documenten heb. Deze zijn wel nodig om mij op de opleiding in te kunnen schrijven.

5. Welke opleiding volg je?

H: Zorg en Welzijn op niveau 1.

6. Zijn er problemen waarmee je in aanraking kwam tijdens het volgen van deze opleiding, voordat het Robin Hood College in beeld kwam?

H: nee, dit verliep eigenlijk zonder problemen.

7. Verminderd de ondersteuning van het Robin Hood College deze problemen? Zo ja, op welke manier dan?

H: ja, omdat Ton mij probeert te helpen.

8. Zijn er essentiële verschillen naar voren gekomen met de begeleiding die je nu ontvangt? Zo ja, welke zijn dit dan?

H: ja, er is een heel groot verschil. In dit jaar moet ik examen gaan doen, maar dat mag ik eigenlijk niet omdat ik geen documenten heb, toen heeft Ton met de school gesproken en voor mij geregeld dat ik toch examen mag doen. Ook zonder documenten. Ik moet mijn examen ook doen, omdat ik anders ook geen diploma kan krijgen.

9. Hoe zie jij de toekomst voor je als je je mbo-opleiding hebt afgerond terwijl je nog steeds uitgeprocedeerd zou zijn?

H: heel slecht denk ik. Mijn toekomst voor mij bevindt zich ook in het doorleren. Ik wil in de toekomst namelijk ook graag arts worden. Als ik alleen maar thuis kan gaan zitten dan kan ik niks doen voor mijn toekomst.

10. Wil je naar deze opleiding nog verder leren?

H: na niveau 2 zou ik ook door willen groeien naar het hbo en universiteit. Het is ook mijn wens om een dokter te worden. Dit lijkt mij een leuke baan.

11. Je krijgt begeleiding van het Robin Hood College. Wat zou je in het onderwijs nog verbeterd willen zien?

H: veel kinderen die in Nederland op een AZC komen gaan vaak heel goed hun best doen om de Nederlandse taal te leren. Als ze dan na verloop van tijd 18 jaar worden mogen ze opeens niet meer naar school. Dit vind ik echt een vervelende regel en ik vind dat ze wel wat meer rekening mogen houden met ons. We hebben dan zo ons best gedaan om de taal te leren in een heel moeilijke situatie en dan zouden we alleen maar heel de dag thuis mogen zitten. Dit vind ik echt zonde.

12. Het Robin Hood College geeft je ondersteuning. Hoe vaak hebben ze hier een gesprek over gehad met jou?

H: hier hebben we regelmatig over gepraat samen. Op zowel het AZC als mijn school. Samen met Ton en mijn mentor.

13. Waar over ging dit dan?

H: over het ervoor zorgen dat ik op niveau 2 terecht kan komen en mijn examen kan doen voor niveau 1.

14. Deden ze buiten de gesprekken met jou om, nog meer dingen?

H: nee, alleen over mijn studeren.

15. Ben je naast het Robin Hood College nog met andere organisaties in contact geweest? Zo ja, welke organisaties waren dit dan? Hebben deze organisaties iets weten te betekenen? Zo ja, wat hebben ze voor jou dan kunnen betekenen?

H: nee, ik ben niet met andere organisaties in contact geweest.

16. Ben jij je door de hulp van het Robin Hood College meer zeker over je eigen toekomst gaan voelen?

H: ja.

17. Voel je dat er nu meer kansen voor je zijn door middel van de hulp van het Robin Hood College?

H: ja, dat heb ik.

I: krijgen nu bijvoorbeeld ook meer mensen in jouw klas deze hulp van het college?

H: nee, ik ben nu even de enige.

18. Hoe ziet je leven eruit als je niet naar school gaat?

H: heel saai. Er zijn weinig activiteiten op het AZC, ik zat veel thuis en er waren geen mogelijkheden om echt bezig te zijn en iets te leren. Een leven zonder studeren vind ik echt saai. Ik hou namelijk echt van studeren en de mogelijkheid om iets te leren, omdat ik echt verder wil komen.

I: je vertelt me net dat er weinig activiteiten op het AZC zijn. Wat doet het COA wel om ervoor te zorgen dat jullie iets te doen hebben?

H: de COA helpen voor een paar euro per week, of gewoon iets anders voor jongeren, zoals lokale activiteiten maar dit is vaak maar een keer per week. Dat is veel te weinig. Ik zie ook voor veel mensen dat het moeilijk is om in een AZC te blijven wonen. School is de enige activiteit voor kinderen op een AZC, gewoon omdat ze dan bezig met school kunnen zijn. Ze kunnen dan ook alles van de asielprocedure even vergeten. Als je geen school hebt vind ik dat heel moeilijk voor mij en voor anderen. Ze worden dan verdrietig en moe en hebben geen zin meer om iets leuks te gaan doen. Ik zie dit bij vrienden om mij heen wel gebeuren. Ze willen heel graag maar kunnen dan niet. Ze vertellen tegen mij dat ze het heel saai vinden dat ze geen activiteiten hebben en voelen zich heel verdrietig.

I: wat doen ze dan nog wel heel de dag? Proberen ze wel iets te doen waardoor ze wel hun dag door kunnen komen?

H: je mag ook niet werken, dus ze moeten eigenlijk heel de dag in het AZC blijven. Ik zie ook mensen ontspreken. Ik vind dit heel zielig en vooral ook jammer. Iedereen heeft eigen wensen en een eigen toekomst die ze op willen bouwen. Maar als je in een dergelijke situatie zit dan is dat gewoon moeilijk.

Helai geeft ook nog aan dat ze een broer heeft van 24 die ook nog graag naar school zou willen. Hij kan dit echter ook niet. Ze geeft aan dat hij inmiddels boven de 20 is en dat het dan nog moeilijker gaat, omdat hij al wat ouder is. Hij mag alleen Nederlandse taallessen volgen binnen het AZC. Ze vertelt dat haar broer het heel moeilijk vindt dat hij niet naar school kan. Hij heeft wel meer om handen, omdat hij samen met zijn vrouw een kind heeft en het daardoor wel drukker heeft. Beiden zouden ook graag naar school willen of meer om handen willen hebben.

H: mijn broer en zijn vrouw en mensen van 18 jaar en ouder kunnen wel naar de taalklas op het ROC -3 keer per week-, want ze komen dan lesgeven in het AZC. Dit is voor iedereen. Dit is geen echte school, maar gewoon voor mensen om de taal te leren. Ik heb dit niet nodig omdat ik al school heb. Ik loop drie dagen stage per week en ga twee dagen naar school.

16.3.9 Interview met T. Schuitemaker

Verslaglegging interview met T. Schuitemaker (25-02-2016)

- **58.12 minuten**
 - I:** staat voor interviewer (Ralph van Heerbeek)
 - T:** staat voor geïnterviewde (Ton Schuitemaker)

Op 25 februari 2016 heb ik een gesprek met Ton Schuitemaker, bestuursvoorzitter van het Robin Hood College. Het Robin Hood College staat voor het recht op onderwijs voor iedereen. Dat recht willen zij bevorderen en voor een ieder inroepen.

1. Wat is uw persoonlijke visie met betrekking tot het recht op onderwijs als het gaat over uitgeprocedeerde asielzoekers van 18 jaar en ouder?

T: mijn persoonlijke visie is, dat ik van mening ben, dat je mensen per definitie niet hun toekomst mag onthouden, ongeacht de eventuele asielprocedure. Dat vind ik te ver gaan. Als jij mensen bovendien de kans geeft om zich verder te kunnen ontwikkelen, bijvoorbeeld om een vakdiploma te halen zoals van bijvoorbeeld een mbo 2 opleiding, dan kun je dat in zowel Nederland als elders in de wereld gebruiken. Dat is het argument wat wij ook altijd gebruiken. Geef mensen nu de kans om zich te ontwikkelen, want moeten ze nu uiteindelijk weg, dan stuur je ze wel weg met een vakdiploma, waar zij dan veel beter door in staat zijn om een leefbaar inkomen te verwerven, waar ook ter wereld.

2. In uw onderzoek stelt u dat Nederland de wirwar van regeltjes zo ingericht heeft dat het voor een nieuwkomer schier onmogelijk is om van het recht op onderwijs gebruik te maken. Kunt u mij vertellen hoe u met deze problematiek in aanraking gekomen bent?

T: dat is een hele interessante vraag. Om te beginnen ben ik 2006 aan mijn hbo rechten studie begonnen. Toen had ik het idee om daar jongeren mee te gaan helpen. Dat ben ik in 2008 ook gaan doen, maar wel via een hele andere organisatie. Dit was een organisatie die oudere mensen had en die dan als mentor optraden voor jonge mensen die problemen hadden met school. Bijvoorbeeld dat ze op het punt stonden om te stoppen met school of geen werk konden vinden. Toen kwam ik asielzoekers tegen die niet naar school mochten. Toen dacht ik nog in mijn naïviteit dat dit een foutje van de school zou zijn, maar toen kwamen we er eigenlijk achter dat het een structureel probleem is. Zo ben ik met deze groep mensen in aanraking gekomen. Dit is ook meteen de start geweest om onze stichting op te richten. Ik zag een heel groot probleem wat niemand oppakte. Ik wilde hier wat mee gaan doen. Ik ben toen met een kleine groep mensen in 2009 hiermee begonnen.

3. Naar aanleiding van jullie onderzoek in 2012 zou er een pilot opgestart worden. Jullie vertelden mij dat dit nooit echt van de grond is gekomen. Kunt u mij vertellen wat hier de reden voor is?

T: het huidige AZC waar wij vandaag geweest zijn, was toen nog een gewoon AZC. Dat is toch nog een redelijk verschil. Daar zaten wel gewoon jongeren die wel gewoon een W-document hadden maar niet naar school konden of mochten. Hier waren twee redenen voor. De eerste reden was dat hun kennis van de Nederlandse taal onvoldoende was, waardoor ze sowieso niet konden worden toegelaten tot het ROC. De andere reden was dat ook niemand het wilde betalen. Toen zijn we eigenlijk op het idee gekomen om een pilot op te zetten waarbij we een aantal klasjes jongeren naar school wilden laten gaan. Dan maak je een soort van ISK voor volwassenen om ze goed op taalniveau te krijgen, zodat ze daarna konden doorstromen naar het reguliere onderwijs. Wat heel erg tegenviel was, dat waar we ook aanklopten, geen enkel fonds hier zijn nek voor uit durfde te steken. Daarom is het helemaal nooit van de grond gekomen, terwijl wij qua voorbereiding al best een eind waren. Wij hadden namelijk al het hele plan doorbesproken met het ROC. We zouden niet zelf les gaan geven, maar leerkrachten inhuren via het ROC. Daar hadden we dus al afspraken mee, en programma's lagen klaar. Omdat er geen financiering was is het helemaal nooit van de grond gekomen.

4. Welke obstakels dachten jullie tegen te komen als de pilot wel van de grond gekomen zou zijn?

T: het komt met asielzoekers vaak voor dat ze van status wisselen. Ze krijgen dan bijvoorbeeld een verblijfsvergunning. Wij waren best wel benieuwd met hoeveel asielzoekers we zouden eindigen, als we zouden beginnen met een groepje asielzoekers. Daar hadden we geen idee van omdat dat heel erg wisselt. Verder zouden we graag willen zien, hoe effectief onderwijs is. Als we dat konden aantonen, dan had je iets om aan de centrale overheid te laten zien. Ik zal hier een voorbeeld van geven. Wij zijn al verschillende keren gestart met een rechtszaak tegen de Nederlandse staat. Wij zijn in die rechtszaak geen partij omdat dat altijd de betreffende asielzoeker tegen de Nederlandse staat is. Wij financieren het dan alleen of ondersteunen het. Iedere keer moeten wij deze rechtszaak echter staken, omdat de desbetreffende persoon voor wie we dat dan deden, een W-document of een verblijfstatus kreeg waardoor zijn belang verviel. Uiteindelijk was ons doel om terecht te komen bij het Europese gerechtshof maar dan moet je eerst de Nederlandse procedure helemaal doorlopen. Dit lukt dus iedere keer niet. De laatste keer waren we tot aan het gerechtshof gekomen, maar de zaak is toen nooit voorgekomen, vanwege de simpele reden dat die desbetreffende asielzoeker een status had gekregen. Er is dan geen belang meer, dus ook geen zaak meer. Dan is dit heel positief voor diegene, maar voor ons niet. We moeten iemand hebben die lang genoeg geen verblijfsstatus heeft, om tot het Europese gerechtshof te kunnen komen. Daar proberen we de mensen ook wel een beetje op uit te zoeken, maar je kunt het nooit echt vantevoren precies zeggen. Het is eigenlijk zo dat landelijke fondsen, maar ook kleinere fondsen, echt panisch zijn om zich bezig te houden met asielzoekers, omdat het onderwerp op zichzelf in de Nederlandse samenleving heel verdeeld ligt. Daarom durven ze er eigenlijk niet zoveel mee te doen. Als dit wel het geval is zijn dit toch vaak de wat kleinere fondsen zoals Het Maagdenhuis die dan wat geld vrijgeven. Dit geld mocht dan ook echt alleen maar besteed worden aan onderwijs, terwijl wij eigenlijk ook gevraagd hadden om juridische kosten te dekken. Dit behoorde niet tot de mogelijkheden. **I:** maar waren er ook nog specifieke obstakels die u dacht tegen te komen als de pilot dus van de grond zou zijn gekomen? Heel specifiek met betrekking tot die pilot als deze eenmaal zou lopen.

T: het kan voorkomen dat je bepaalde mensen ondersteund, terwijl je denkt dat ze heel gemotiveerd zijn waarvan dan achteraf blijkt dat dit toch heel erg blijkt tegen te vallen. We waren sowieso heel erg benieuwd hoe de pilot zou verlopen en hoeveel mensen uiteindelijk de eindstreep zouden halen. Hier hadden we geen idee van, dus kan je dat ook alleen maar in een pilot ontdekken. **I:** had u een idee hoe u deze problemen zou willen tackelen? Was hier een plan voor? **T:** daar zijn we met verschillende organisaties mee bezig geweest. We wilden dan bekijken of we met ideeën van hen en van ons tot een soort selectieprocedure konden komen. Hier zijn we nooit helemaal uit gekomen. Omdat het ook nog niet aan de orde was, hebben we er ook niet veel tijd in gestopt. Dit was, omdat wij al vrij snel door hadden, dat het toch lastig werd om de pilot daadwerkelijk op te starten, omdat fondsen zich heel snel terugtrokken.

5. In wat voor stadium van ontwikkeling zaten de plannen voor de pilot toen deze vervolgens weer afgeblazen werd?

T: in het stadium, dat er een programma was en dat er afspraken met het ROC waren over een financieel plaatje.

I: dus het was eigenlijk startklaar, maar omdat de fondsen uitbleven kon u er niet verder mee gaan.

T: inderdaad.

6. In uw onderzoek sprak u over het aanbieden van experimenteel onderwijs kunt u mij aangeven wat u hiermee bedoeld?

T: ik zie experimenteel onderwijs als onderwijs, wat er op dit moment niet is. Er bestaat op dit moment geen ISK voor volwassenen. Dat is er niet. Misschien dat er hier en daar wel eens iets tussen neus en lippen door gedaan wordt, maar een echte officiële ISK voor volwassenen bestaat niet. Dat was ook een beetje de reden dat we onze pilot experimenteel noemden, want dan wék je ook de indruk dat er echt iets te onderzoeken viel. Dit was natuurlijk ook wel een beetje zo, maar het was ook gewoon bedoeld om subsidies binnen te krijgen. Dit is helaas niet gelukt.

7. Hoe zou de situatie er nu uit hebben kunnen gezien als de pilot wel zijn doorgang gevonden zou hebben?

T: dat kan ik niet zeggen. Ik kan alleen zeggen dat we dan in ieder geval richting de overheid en in het specifiek de Tweede kamer hadden kunnen laten zien, hoe zinvol dit is. Dan kun je laten zien, dat je het geprobeerd hebt en wat het resultaat is. **I:** jullie zagen de pilot eigenlijk als een extra middel om de overheid te bereiken? **T:** alle jongeren die wij uiteindelijk geholpen hebben vonden dit erg fijn, maar voor ons was dit eigenlijk peanuts. Waar het uiteindelijk om gaat is, dat de wetgeving zodanig aangepast gaat worden, dat er gewoon voor iedereen recht op onderwijs is en dat het dan niet meer uitmaakt, waar je vandaan komt of hoe rijk of arm je bent. Dat iedereen gewoon recht op onderwijs moet kunnen hebben. Daar willen wij naar toe. Dat kan best een lange weg zijn en ik weet helemaal niet of we het ooit voor elkaar zullen krijgen, maar zolang ik er in geloof blijf ik er voor gaan.

8. Op dit moment ondersteund het Robin Hood College asielzoekers die onderwijs aan het ROC aan het volgen zijn. Wat ondersteunen jullie dan precies?

T: dit is een beetje moeilijk samen te vatten, omdat het een heleboel verschillende dingen zijn. Het kan financiële ondersteuning zijn, maar het kan ook het overtuigen van een school zijn, omdat die de wet niet goed toepast. Het is eigenlijk bijna oneindig. Ik kan niet zeggen wat we wel en wat we niet doen. Het hangt er ook vanaf wat er op je pad komt. Dit pak je op en daar ga je zo creatief mogelijk mee om, op een zodanige manier dat het wel binnen alle wettelijke kaders past, maar misschien ook een beetje op het randje zit. In ieder geval willen we zo flexibel mogelijk omgaan met de mogelijkheden. Ik kan geen precies overzicht geven van wat we allemaal doen, want ik kan morgen iemand anders tegen komen in een situatie, die nog niet eerder is voorgekomen en denken dat ik daar misschien ook wel wat mee kan. Het is eigenlijk het opzoeken van de ruimtes en daar moet je soms creatief in zijn.

I: de discretionaire ruimte probeert u maximaal te benutten.

T: ja.

9. Hoe bieden jullie deze ondersteuning aan?

T: het gebeurt ook weleens, dat we jongeren bij een van onze bestuursleden thuis begeleiden. Dan gaan we in een aantal sessies iemand met Nederlands ondersteunen. Dat kan ook. Dat is niet wat ik doe, want ik beperk me vooral tot het juridische gedeelte, maar we hebben ook een bestuurslid, die vroeger docent middelbaar onderwijs geweest is. Die kan mensen nog wel een eind op weg helpen. Als dat nodig is, dan doen we dat. Het is nogmaals bijna niet te zeggen wat we wel en wat we niet doen. We doen wat nodig is om iemand maar zover te krijgen, dat hij onderwijs kan volgen. **I:** en uit hoeveel personen bestaat het Robin Hood College nu op dit moment? **T:** het bestuur bestaat uit vijf personen en wij hebben er heel bewust voor gekozen om boven ons een raad van toezicht te plaatsen, zodat er altijd een garantie is dat wat wij doen altijd controleerbaar is. Ook met betrekking tot subsidie. Sommige dingen mogen we niet zonder toestemming van de raad van toezicht en dan gebeurt dit ook niet. In de raad van toezicht zitten dan drie personen en dan hebben we nog een aantal mensen die vrijwillig ondersteunen zoals onze webmaster, die de site van het college helemaal up to date houdt. Ook kennen we iemand die bij het COA werkt. Deze persoon heeft nu wel een andere functie, maar kan ik nog wel steeds als klankbord gebruiken. Het is dus niet perse een kleine club. In het veld ben ik echter de enige. Ik ga soms met een bestuurslid nog eens naar iemand toe, of naar de Tweede kamer. Hier gaan we regelmatig naar toe om te pleiten voor het verbeteren van onderwijsmogelijkheden. Ook gaan we naar gesprekken met het ministerie of voeren we gesprekken met een school. Het operationele werk doe ik dan vooral. **I:** geeft u bijvoorbeeld ook zelf Nederlands? **T:** nee dit doe ik niet, omdat we hier echt een specifiek bestuurslid voor hebben. Het gaat er niet om dat ik het niet zou kunnen, maar het gaat er om dat ik me beperk tot de dingen waar ik het beste in ben.

10. Wat is jullie einddoel met betrekking tot het aanbieden van deze ondersteuning?

T: dat de wet aangepast wordt.

11. U bent ook zo ver gegaan dat u jongeren tot aan de rechtbank begeleidt heeft om het voor elkaar te krijgen dat onderwijs voor hen toegankelijk werd. Hoe kijkt u daar op terug?

T: dat zijn spannende momenten. Het is teleurstellend als je op een gegeven moment een uitspraak van de rechtbank ziet en je moet concluderen dat de rechter het gewoon niet begrepen heeft. Ook komt het voor dat de rechter zich op onjuiste gronden heeft gebaseerd. Dat is frustrerend, maar aan de andere kant is het dan wel gemakkelijker om in hoger beroep te gaan. Je kunt dan namelijk meteen aangeven wat er niet klopt. Je moet hier dan wel vaak onderzoek naar doen. Als je maar blijft zoeken, vind je op een gegeven moment dingen. Een rechtbank heeft bijvoorbeeld ooit gezegd dat het mbo niet onder secundair onderwijs viel. Ik heb toen uiteindelijk aan kunnen tonen dat dit wel zo is. Je moet dus wel heel vaak doorzoeken. Ik heb toen bijvoorbeeld ook dertig docenten hoogleraren of professoren van universiteiten aangeschreven. Er reageerden er drie. Aan twee reacties had ik wat. Zo kom je als Jan splinter door de winter. Als je in iets geloofd, moet je er ook helemaal voor gaan en je niet al te snel door een tegenslag omver laten blazen. Dan is je motivatie ook niet sterk genoeg. Kijk bijvoorbeeld naar een rechtszaak in Lelystad, die we tegen een ROC hebben aangespannen en hebben gewonnen. De rechter zei toen dat als men Nederlands nodig heeft op een mbo-1 opleiding, men de Nederlandse les en de opleiding daartoe als een geheel met een mbo-1 opleiding moet zien. Dit is ook ons standpunt en als een rechter dat vervolgens bevestigt, geeft dat wel voldoening.

12. Hoe denkt u dat deze uitspraak positieve invloed heeft op soortgelijke gevallen?

T: kijk bijvoorbeeld naar Helai -het meisje dat ik op 25 februari eveneens geïnterviewd heb-. Bij haar was sprake van een soortgelijke situatie zoals zich in Lelystad heeft afgespeeld. De jurisprudentie die deze zaak heeft opgeleverd kon ik ook hiervoor gebruiken. Iedere keer als ik iets tegenkom dat vergelijkbaar is, zal ik deze jurisprudentie meteen weer gebruiken. Als ik elders in het land hoor dat iemand in precies eenzelfde situatie zit, dan kan ik deze jurisprudentie ook aanreiken. Het is ook juridisch gedekt voor een ROC. Een ROC heeft niet als doel om mensen te weigeren. Ze weigeren mensen op basis van beleid.

13. Hebben jullie hulp ingeroepen van externe organisaties? Zo ja, Kunt u even kort vertellen welke initiatieven zij ontwikkeld hebben/hadden?

T: wij zijn uitgegaan van programma's die feitelijk al gegeven worden op een ROC. Alleen in plaats dat het dan aan 16-17 jarigen gegeven wordt, wordt het dan aan 18 plussers gegeven. Wij zagen geen enkele aanleiding om daar nieuw lesmateriaal voor te bedenken. Overigens nog afgezien van het feit dat het LOWAN alle programma's gewoon al in huis heeft. Dat is gewoon een kwestie van opvragen. Alleen de laatste tijd zijn wij bezig om ons bij andere groepen aan te sluiten. Bijvoorbeeld de groep: "We are here". Dit is een groep vluchtelingen uit Amsterdam waar we contact mee hebben gehad. Ook hebben we contact gehad met een organisatie in Rotterdam en een organisatie in Den Haag waar wij ook een lezing voor hebben gegeven. Deze hebben een manifest uitgegeven. **I:** welke organisatie was dit? **T:** dit was Via stichting LOS. Het manifest kun je terug vinden op www.iedereen-aandeslag.nl. Het manifest roept op, - met in het bijzonder de politiek- om de wetgeving zodanig te veranderen, dat mensen mogen werken en naar school mogen. Het bijzondere is dat veel bekende Nederlanders de petitie al getekend hebben. Zo hebben Ruud Lubbers en Herman Wijffels de petitie al ondertekend. Ze hebben een hele lijst en die breidt zich als een olievlek uit. Dit is ook de bedoeling omdat de lijst uiteindelijk aan de Tweede kamer uitgereikt dient te worden. Wij zijn er achter dat het helpt als je toch op de een of andere manier aansluit bij andere organisaties, om het uiteindelijke doel verder naar voren te halen. In je eentje red je het niet. **I:** u heeft ook proberen samen te werken met het UAF. Kunt u hier iets meer over vertellen? **T:** Samenwerken is een groot woord. Zij richten zich eigenlijk op de hogere opleidingen terwijl wij ons veel meer richten op het mbo gebeuren. Dus van niveau 2 tot niveau 4. Mensen die aan het hbo willen studeren ondersteunen wij niet omdat wij die verwijzen naar het UAF. Het UAF heeft daar al middelen en kennis over. Waarom zouden wij ons daar dan mee bezig houden? Het is jammer dat niemand zich bezig houdt met het mbo-onderwijs ,terwijl ik denk dat dit een verschrikkelijk belangrijk onderdeel is. Als je in staat bent om mensen een vakopleiding mee te geven, maakt het niet uit of ze hier blijven of terug gaan naar het land van herkomst. Je hebt er namelijk altijd wat aan. Als je hier kapper bent, kun je in Afghanistan ook kapper zijn. Ben je hier automonteur, dan kun je het in Irak ook. Ik ben niet tegen hbo opleidingen maar het is niet waar wij ons op richten.

14. Tijdens het eerste contact heeft u mij verteld dat u kamer vragen gesteld heeft wat wilde u daarmee bereiken?

T: dat de wet- en regelgeving uiteindelijk veranderd wordt.

15. Heeft u die doelstelling ook bereikt? In welke vorm?

T: eigenlijk helemaal niet. Ik denk dat hiervoor een hele lange adem vereist is. Je ziet eigenlijk twee dingen. Ten eerste heb je een enorme instroom van asielzoekers waardoor het draagvlak aan het verminderen is. Aan de andere kant zie je ook ontwikkelingen, dat vanuit allerlei organisaties zoals de wetenschappelijke raad van de regering. Deze wetenschappelijke raad stelt, dat we veel eerder moeten beginnen met het opleiden van mensen en dat we ze actiever in de samenleving mee moeten laten draaien. Er komen steeds meer van die rapporten. Ik heb hier niets mee te maken, maar het is zo, dat je hier verder mee gaat komen. Als wij een dergelijk klein zetje kunnen geven om mee te helpen, dan vind ik het goed. Ik hoef niet in de krant met mijn naam. Dat is niet het doel. Het doel is om een meisje zoals Helai te laten studeren. Hier kan ik een heel emotioneel gevoel bij krijgen. Zij wil zo ontzettend graag, maar het mag niet. Daar word ik pijnlijk om. Ik heb een keer een meisje geholpen, dat ook heel graag naar school wilde gaan. Zij had de mazzel, dat ze uiteindelijk een verblijfsstatus kreeg. Ze

had heel snel het NT2 examen gedaan, zonder enige vooropleiding en zij is nu laborant in een ziekenhuis. Dat zijn de leuke dingen. Als wij niet zo nu en dan van dit soort succesjes hebben, dan is het niet te doen. Dan is dit werk gewoon te zwaar. Dan heb je het gevoel dat je iedere keer tegen een betonnen muur oploopt en niks opschiet. Als je op deze manier toch mensen kunt helpen, ook al is het maar een persoon, dan is dit beter dan niks doen. Anders hadden desbetreffende personen namelijk helemaal niet op school gezeten. Zowel met Arthur als Aram, is het zo, dat als ik niet in beeld was gekomen ze allebei hun diploma niet hadden gehad. Ik heb voor hen een verschil kunnen betekenen. Dit is wat je nodig hebt om dit werk te kunnen blijven doen.

16. Wat zouden jullie bij een herhaling anders willen aanpakken of veranderen terugkijkend op jullie project en inzet?

T: als ik mijn rapport uit 2012 zou moeten herschrijven zou het er heel anders uitzien. Het project zelf paste wel bij dat moment en veel anders had het denk ik ook niet gekund. Nu we jaren verder zijn en ervaring hebben met gezinlocaties en gewone AZC'S zou ik een volgend rapport veel beter onderbouwd kunnen maken. In het voorgaande rapport staan nog een paar foutjes van dingen, die ik verkeerd gezien heb en die juridisch toch lastiger lagen, dan ik dacht dat ze lagen. Dus ik zou het rapport beter onderbouwd maken. Verder zou ik er niet veel aan veranderen. Het doel staat nog steeds recht overeind. **I:** het is alleen de onderbouwing waar je nu net wat sterker in zou zijn. **T:** ja, absoluut. **I:** waren er ook dingen binnen de aanpak van het project zelf die je nu anders zou willen zien als je weer een soortgelijke pilot op zou starten? Zou de opzet dan heel anders zijn of precies hetzelfde? **T:** ik zou het niet weten. Want ik zou ook niet weten hoe je zoiets succesvol aan zou kunnen kleden. Misschien moet je iemand vinden die heel goed is in marketing of subsidies aanvragen, die dan het rapport zodanig kan kneden, dat het meer sponsors aantrekt. Bijvoorbeeld door aanvraag van Europees geld via de Europese commissie. Want hier is ook Europees geld voor maar ik durf het niet aan om een aanvraag in te dienen. **I:** en waar ligt dit dan aan?

T: omdat een aanvraag heel ingewikkeld is en het kost heel veel tijd en geld. Ik heb niet al die kennis in huis. Wat je dan moet doen is naar een bureau gaan, dat gespecialiseerd is in Europese subsidies, maar dan ben je wel al 20% van die subsidies kwijt aan dat bureau. Dit zou op zich moeten kunnen, maar het is heel ingewikkeld en daar ga ik niet aan beginnen.

17. Met welke organisaties naast het ROC werkt u nu nog meer samen?

T: ik heb in Den Helder regelmatig contact met de ambtenaar, die gaat over vreemdelingenzaken. Een keer of vier keer per jaar heb ik hier toch contact mee. Niet alleen over onderwijs, maar ook hoe we met vluchtelingen in het algemeen omgaan. De familie van Arthur en Aram dreigde een keer op straat gezet te worden en ik heb toen bij de gemeente aangegeven dat wij zo in Nederland niet met mensen om kunnen gaan. Ik kan me voorstellen dat mensen uitgezet worden, omdat we niet iedereen op kunnen vangen. Maar dan moet je mensen ook daadwerkelijk uitzetten. Mensen op straat zetten zonder dat ze iets mogen en zonder geld om van te leven kan niet. Dat vind ik onmenselijk. **I:** terwijl het naar voren wordt gebracht dat het Nederlands beleid toch heel humanistisch zou zijn. **T:** het lijkt er een beetje op, dat Nederland zich heel druk maakt om mensenrechten, maar mensenrechten vooral ziet als iets wat in het buitenland speelt. Het speelt ook in Nederland. Dit vergeten ze en lijken ze te bagatelliseren. **I:** ze lijken zich hier niet bewust van te zijn. **T:** ik weet het niet. Er zitten toch geen domme jongens in de regering lijkt mij. Ik denk vooral dat ze hun vingers niet willen branden.

18. Staan er nog toekomstige initiatieven op het programma?

T: ik wil in ieder geval weer een rondje in de Tweede kamer gaan doen. Het aantal kamerleden dat de tijd volmaakt, is heel klein. Er is een enorm verloop in het aantal kamerleden. Van het aantal kamerleden waar ik mee gesproken heb een aantal jaren geleden, is bijna iedereen weg. Ik moet opnieuw proberen met verschillende fracties afspraken te maken, om te kijken of ik daar weer mijn verhaal kan vertellen. **I:** jouw verhaal weer onder de aandacht te brengen. **T:** ja dit wil ik in ieder geval doen, maar ik wil ook even kijken hoe het gaat met het aandeslag manifest. Hier zit onderwijs ook in verwerkt en ik vind zelf dat deze organisatie er heel goed over kan schrijven. Zij komen met een totaalverhaal terwijl ik mij alleen maar met onderwijs bezig houdt. Ik kan mij niet met alles tegelijk bezig houden en ik moet mezelf inkaderen. Misschien, dat ik wat meer betrokken ga raken bij dit manifest en dat we misschien samen een presentatie gaan doen. Dit zou heel goed kunnen.

19. Menig asielzoeker heeft al een hogere opleiding genoten. Hoe hebben jullie die kunnen ondersteunen? Zijn hier ook initiatieven door jullie voor ontwikkeld? Zo ja, welke? Zo nee, wat is de reden ervan dat jullie dat niet hebben gedaan?

T: wij beperken ons tot de groep waar niemand aandacht voor heeft. Daarnaast speelt het ook erg mee dat wij heel erg geloven in het meegeven van een vakopleiding. Het UAF heeft meer kennis en mensen in huis als het om hoger onderwijs gaat. Je moet je nooit bezig houden met iets waarvan iemand anders het al heel goed doet, tenzij je denkt, dat iemand het niet goed doet. Wij denken echter dat het UAF het goed doet. **I:** soms hoor ik wel dat het UAF slechts heel beperkt mensen toelaat. Komen ze dan soms bijvoorbeeld wel bij jou terecht omdat het daar niet gelukt is? Maak je die situatie wel eens mee? **T:** nee, maar het zou kunnen dat dit in de toekomst wel voor zou kunnen komen omdat we nu drie AZC'S hebben in Den Helder. Op de andere twee locaties -dus niet de gezinslocatie waar de uitgeprocedeerde asielzoekers zitten- zitten heel veel Syriërs. Sommige Syriërs zijn redelijk hoog opgeleid. Mensen moeten het niet zien als een ontwikkelingsland, want dat is absoluut niet zo. **I:** een hoog percentage van deze mensen krijgt toch wel een verblijfsvergunning heb ik gehoord. Het probleem is op zijn sterkst, als ze uitgeprocedeed en op de GLO terecht komen. Binnen de procedure spelen andersoortige problemen, maar ik richt mij met mijn onderzoek specifiek op scholing. **T:** daar is het probleem ook het schrijnendst, want ik vind het heel schrijnend, als je jongere mensen de mogelijkheid onthoudt om zich te kunnen ontwikkelen. Dit hoeft niet alleen met betrekking tot scholing te zijn, maar kan ook betrekking tot werk hebben. In beide gevallen mensen dat ontzeggen is gewoon niet de bedoeling. **I:** ik heb ook met jongeren op Gilze gewerkt die in dit soort situaties zitten. Sommige gezinnen zitten er bijvoorbeeld al acht jaar. **T:** in 2008 heb ik een jongen uit Sri Lanka begeleid. Die was met een opleiding bezig en was eigenlijk uitgeprocedeed. Toen heb ik met DT&V afgesproken of deze jongen eerst even zijn opleiding af mocht maken, zodat hij daar iets mee zou kunnen. Later heeft hij een hernieuwde asielaanvraag ingediend en die is uiteindelijk toegekend. Uiteindelijk heeft hij een verblijfsvergunning gekregen. Waar het echter om ging, was dat de DT&V wel bekend staan als rauwdouwers, terwijl dit in de praktijk wel mee valt.

20. Een samenwerking met het COA kan stroef verlopen. Hoe bent u binnen gekomen bij het COA in Den Helder?

T: er zat toen iemand binnen het COA, die zich al negentien jaar bezig hield met onderwijs. Hier ben ik toen een paar keer mee gaan praten en uiteindelijk na een jaar is er een band ontstaan die steeds meer gegroeid is. Er is vaak sprake van verloop, waardoor het moeilijk is om goed contact te houden met de betreffende persoon, die zich bezig houdt met het onderwijs. Het is nu heel moeizaam om binnen te komen. Op de andere locaties kom ik gewoon niet binnen. Ik heb dit wel geprobeerd en met locatiemanagers en bestuursleden gesproken, die heel enthousiast waren. Ik stelde hen vervolgens de vraag, hoe ik een beter contact met het COA kon krijgen op de diverse locaties. Ik kreeg toen terug, dat ik dit zelf moest doen. Ze helpen dus niet om dit te bevorderen. Ik vind het een heel gesloten organisatie en het afgelopen jaar is het eigenlijk alleen maar erger geworden. Dit heeft volgens mij te maken met het feit dat COA het werk niet aan kan en dat ze het daarom vooral afgedekt willen houden. Ze willen geen pottenkijkers.

21. Bent u van mening dat ik bepaalde onderwerpen onderbelicht heb of zelfs vergeten ben?

T: als je kan laten zien, wat het gevolg is van het niet naar school mogen en wat dat doet met mensen, dan is het naar mijn mening beter uit te leggen, waarom het van belang is dat mensen wel naar school zouden kunnen en mogen gaan. De dingen die wij doen zijn helemaal niet zo bijzonder en uniek, omdat dit dingen zijn die anderen ook zouden kunnen doen. Het gaat er alleen om, dat het op dit moment niet gedaan wordt. Hoe meer dit onderwerp onder de aandacht gebracht kan worden en in de publiciteit terecht komt, des te beter dit voor de bekendheid van het probleem is. Dit werkt dus uiteindelijk wel.

16.3.10 Interview met L. Atienza

Verslaglegging interview met L. Atienza van de UNHCR op de Filipijnen (11-05-2016)

- **65.41 minuten**
 - I:** staat voor interviewer (Ralph van Heerbeek)
 - L:** staat voor geïnterviewde (Lindsey Atienza)

Het mandaat wat de UNHCR in de Filipijnen bekleedt, is hoofdzakelijk gericht op bescherming van asielzoekers en vluchtelingen. De focus van UNHCR is daarbij om asielzoekers zoveel mogelijk te begeleiden binnen de asielprocedure van de Filipijnen. De interviewvragen zijn opgedeeld in drie onderdelen. Het eerste deel richt zich op het onderwijssysteem in de Filipijnen. Het tweede deel richt zich op asielzoekers/vluchtelingen/immigranten. Het derde deel vergelijkt de situatie met betrekking tot de mogelijkheden voor het volgen van onderwijs voor uitgeprocedeerde meerderjarige asielzoekers in de Filipijnen, in vergelijking tot Nederland.

Deel 1 van het interview richt zich op het onderwijs in de Filipijnen.

1. Hoe steekt het onderwijsstelsel hier in elkaar?

L: er is een publiek educatie systeem in de Filipijnen dat betrekking heeft op primair en secundair onderwijs. Primair onderwijs is bedoeld voor iedereen tot de leeftijd van 17 jaar. Er is daarbij toegang tot gratis scholen binnen zowel het primair als secundair onderwijs. Ouders hebben natuurlijk wel de optie om hun kinderen naar privaatscholen te sturen.

I: maar als men de leeftijd van 17 bereikt heeft, zijn er dan ook nog scholen beschikbaar die kosteloos zijn?

L: we hebben staatsuniversiteiten waar ze zich voor aan kunnen melden en waarvoor mensen toegelaten worden als ze hiervoor geselecteerd worden. Studenten moeten hier wel een kleine vergoeding voor betalen. Wat het bedrag hiervan precies is, verschilt per universiteit. Er is namelijk een academische vrijheid in de Filipijnen dus scholen hebben het recht om de hoogte van hun eigen vergoedingen vast te stellen. Voornamelijk voor privé instellingen kan deze wat hoger zijn. Voor staatsuniversiteiten hangt het af welke richtlijnen zij hanteren. De hoogte van de vergoeding hangt dus af van de richtlijn van de universiteit. Wat echter van belang is om te weten is dat vluchtelingen, asielzoekers, maar ook staatlozen, vrije toegang hebben tot gratis publieke basisscholen en staatsuniversiteiten in de Filipijnen. met betrekking tot de staatsuniversiteiten kan daarnaast afgezien worden van het betalen van vergoedingen voor vluchtelingen en asielzoekers.

L: het UNHCR wil hier verduidelijken dat er bepaalde voorwaarden voor asielzoekers zijn, die door het bureau van onderwijs in de Filipijnen zijn opgesteld voor iedere vorm van scholing, die zij willen volgen. De voorwaarde voor vluchtelingen is daarbij, dat zij goedkeuring krijgen van het bureau van het departement van justitie, van de vluchtelingen en staatsloze personen beschermingsunit. Sommige rechten zijn dus niet meteen beschikbaar als men nog een asielzoeker is. Er wordt voorrang gegeven aan vluchtelingen in plaats van aan asielzoekers, want asielzoekers moeten voldoen aan documentatie eisen rondom vaststelling van hun identiteit, in tegenstelling tot vluchtelingen die al hun legitimatiebewijs hebben of certificaat van erkenning van hun nationaliteit. Het is voor hen gemakkelijker om toestemming te krijgen van het departement van justitie dat de leiding heeft over hun bescherming terwijl ze in de Filipijnen verblijven.

I: mijn onderzoek heeft meer betrekking op (uitgeprocedeerde) asielzoekers, en niet op vluchtelingen. Het lijkt me verstandig om door te gaan naar de volgende vraag en dan hier onze aandacht op te richten. Vluchtelingen hebben ook in Nederland een legitimatie en hebben veel meer mogelijkheden om te kunnen studeren. Het gaat echter om de mensen, die dit nog niet hebben. Ik wil met jullie dan ook specifiek de mogelijkheden voor asielzoekers bespreken en de situatie voor vluchtelingen die een status hebben, meer op de achtergrond houden.

2. Is er een cultuur waarin naar school gaan vanzelfsprekend is?

L:ja, dit is eigenlijk wel vanzelfsprekend.

3. Wat voor waarde wordt daaraan gehecht?

L:iedereen mag zelf bepalen of hij of zij naar school wil gaan. Ouders worden ook niet bestraft als zij hun kinderen -dus kinderen onder de 17 jaar- niet naar school sturen. Er is geen wet in de Filipijnen, die beschrijft dat kinderen naar school moeten. Er staat nergens beschreven, dat er consequenties zijn voor ouders als hun kinderen niet naar school gaan.

4. Welke visie is hier op?

L:er wordt heel erg naar de potentie van personen gekeken. Als men de potentie bezit en dus slim genoeg is, heeft men gratis toegang tot staatsuniversiteiten, met uitzonderingen van de vergoedingen.

-Opmerking van de interviewer: deze zijn niet hoog. Een Filipijnse studente vertelde mij dat deze omgerekend ongeveer €12,- per jaar bedraagt.-

5. Is er een verschil tussen de politieke visie en de visie van de burgers?

L:ieder kind zou toegang tot onderwijs willen hebben, maar primair onderwijs is alleen beschikbaar tot de leeftijd van 17 jaar. De visie van de overheid is, dat er geen gratis onderwijs voor iedereen meer toegankelijk is. Er zijn de staatsuniversiteiten die beurzen aanbieden. Hier dient men zich voor te kwalificeren en dit is geen vorm van onderwijs, waar men zonder meer toegang tot heeft. Ouders kunnen ervoor kiezen om kinderen naar een privéschool of universiteit te sturen.

6. Wat is typerend schoolgedrag? Tot welke leeftijd gaan jongeren naar school?

Deze vraag is al grotendeels beantwoord in de andere vragen. Over het gemiddelde onderwijsniveau heb ik geen informatie kunnen verkrijgen.

Deel 2 van mijn gesprek richt zich op asielzoekers, immigranten en vluchtelingen.

7. Verblijven er momenteel veel asielzoekers op de Filipijnen? Zo ja; waar komen ze vooral vandaan en wat zijn de meest voorkomende redenen waarom deze mensen naar de Filipijnen komen?

L: we hebben iets meer dan 200 asielzoekers in de Filipijnen. Dit is gestegen sinds de situatie in Syrië. Er zijn veel Syriërs.

8. **Zijn er procedures en hoe werken deze?**

L: er is een goed gestabiliseerd beschermingsmechanisme in het land. Er zijn administratieve hulpmiddelen en protocollen die geïmplementeerd zijn door de staat van de Filipijnen. Dit gebeurt door het bureau van justitie. Het departement baseert zich daarbij op circulaire nummer 58 die de bevoegdheid aan het bureau van justitie geeft, om aanvragen van vluchtelingen en staatsloze personen om een verblijfsstatus toe te kennen of te weigeren. Deze circulaire omschrijft de asielprocedure in de Filipijnen en hoe vluchtelingen en staatsloze personen geregistreerd dienen te worden. De circulaire biedt daarnaast bescherming. Dit is niet alleen aan asielzoekers, maar deze wordt ook geboden aan staatloze personen. De circulaire omschrijft ook, dat zij asielzoekers en vluchtelingen niet zal deporteren.

-opmerking van de interviewer: dit geldt niet te alle tijde als zij uitgeprocedeerd zijn. Hier wordt verder in het interview op ingegaan.-

9. **Welke opvattingen over rechtvaardigheid, vrijheid, solidariteit of een andere belangrijke morele waarde liggen er ten grondslag aan deze wetgeving?**

L: er zijn naast de besproken circulaire, verschillende wetten in de Filipijnen. Zo hebben we Artikel 47(b) van de Filipijnse immigratie wet van 1940, met vermelding van de humanitaire verplichting van de staat om bescherming te bieden. Deze wet geeft asielzoekers de mogelijkheid om naar de Filipijnen te komen. Binnen deze wet staat de bepaling, dat de president van de Filipijnen de autoriteit heeft om visums te verlenen waarmee asielzoekers de mogelijkheid hebben om winkels te openen in de Filipijnen. Dit hoewel de Filipijnen pas in 1981 zijn toegetreden tot het Verdrag van 1951 betreffende de Status van vluchtelingen. Deze is gerelateerd aan het protocol uit 1967 dat betrekking heeft op de status van vluchtelingen. Toen had de Filipijnen deze voorzieningen voor vluchtelingen al. Dit begon al tijdens de winteroorlog in Rusland in 1940, gevolgd door joodse mensen in de jaren daaropvolgend, die vluchtten voor de Duitsers. Vandaag de dag zijn asielzoekers hier nog steeds welkom en hebben ze de mogelijkheid om hier een winkel te openen.

I: hebben er recentelijk nog wetswijzigingen in de legalisatie plaatsgevonden?

L: in 2015 zijn er richtlijnen door het departement van justitie afgegeven voor immigratiekantoren die betrekking hebben op de bescherming van asielzoekers, vluchtelingen en staatloze personen. Ook met respect ten opzichte van beleid is het overkoepelend comité gestart met het adresseren van gaten en beperkingen, met betrekking tot de toegang van rechten voor asielzoekers en vluchtelingen. In plaats van dat alleen het departement van justitie bescherming biedt, zijn er ook andere organisaties ingeschakeld om hun beleid te doorzien, zodat toegang tot onderwijs en tijdelijk onderdak voor deze groep mensen versterkt en geïnstitutionaliseerd wordt.

Het departement van justitie focust op bescherming en uitgifte van documenten. Er zijn echter ook andere vormen van bescherming, die zij aanbieden, zoals uitgifte van een reisdocument. Dit wordt gedaan door het departement van buitenlandse zaken. Met betrekking tot gezondheidszorg is het departement van gezondheid verantwoordelijk. We hebben andere ministeries en andere agentschappen van de overheid ook nodig. Op dit moment zit de Filipijnse overheid in het proces om richtlijnen te creëren, zodat de hulp voor asielzoekers en vluchtelingen geïnstitutionaliseerd kan worden. Dit gebeurt niet door slechts een organisatie, maar door 13 organisaties. Deze dekken verschillende gebieden zoals leefomgeving, juridische bijstand, onderwijs, trainingen op het gebied van verschillende vaardigheden en het uitvoeren van een beroep in de Filipijnen.

10. Hoe en waarom hebben eventuele wijzigingen in de wetten plaats gevonden?

L: Hoewel er dus wijzigingen en meerdere beveldsvormen in de Filipijnen zijn, zijn er gaten en beperkingen. Een manier om deze te adresseren is door het overtuigen van de betrokken organisaties -de zojuist aangehaalde dertien- om de redenen vast te stellen, waarom asielzoekers en vluchtelingen niet gelijk toegang tot de diensten van de organisaties kunnen krijgen en wat de zorgen en limieten zijn die dit veroorzaken.

Deel 3 van het interview gaat in op de verschillen tussen Nederland en de Filipijnen.

I: hoe ziet de praktijk er uit voor jongeren van 18 jaar en ouder die onderwijs willen volgen, maar die (nog) geen verblijfsstatus hebben?

L: voor asielzoekers willen studeren, moeten ze voldoen aan de eisen dat het nationale bureau van immigratie stelt. Zoals eerst het verkrijgen van een studentenvisum. Voor dit kan, moeten ze eerst goedkeuring van het departement van justitie krijgen. Zij moeten in overeenstemming zijn met deze diensten. Zolang je echter een vluchteling bent kun je toegang krijgen tot meerdere rechten in de Filipijnen.

I: in Nederland krijgen de meeste mensen uit Syrië een verblijfsvergunning. Maar dit is niet vanzelfsprekend voor asielzoekers uit alle landen. Maar omdat er soms jongere broertjes en zusjes zijn onder de 18 jaar, kan Nederland deze mensen niet altijd wegsturen en zijn ze verplicht om deze gezinnen toch onderdak te bieden. Er zijn weinig mogelijkheden om naar school te gaan, boven de leeftijd van 18 jaar omdat deze mensen geen verblijfsvergunning hebben. Is dat voor deze groep mensen hetzelfde?

L: als je niet als vluchteling het land binnenkomt en als het op toegang tot onderwijs aankomt, moet men normaliter een studentenvisum hebben aangevraagd bij het bureau van immigratie, waarmee men naar school kan gaan. Als je als asielzoeker het land binnenkomt, wordt je geassisteerd door het departement van justitie om een studentenvisum te krijgen, als je niet aan alle voorwaarden van dit bureau kunt voldoen. Asielzoekers kunnen dan afgifte van een goedkeuring krijgen, die aantoont dat je asiel hebt aangevraagd in de Filipijnen. Als je als een gewone buitenlander het land binnenkomt, kun je niet om deze afgifte vragen, die bepaalde vrijstellingen geeft. Asielzoekers kunnen dit wel.

Als kinderen of jongeren bijvoorbeeld geen overzicht hebben van hun behaalde schoolresultaten, kan men met een afgifte van goedkeuring van het bureau van justitie naar het bureau van immigratie gaan, waarna alle voorwaarden die het bureau normaliter stelt om een studentenvisum te verkrijgen, opgeheven worden. Ze verkrijgen deze dan via het bureau van educatie waarbij zij dan vragen om deze afgifte via het departement van justitie. Er is daarnaast ook nog een programma van het bureau van educatie waarbij men eerst een intelligentietest afneemt om het niveau te bepalen. Dit is voor iedereen zo. Zowel voor asielzoekers, als voor Filipijnse burgers. Het verschil is dat asielzoekers niet eerst naar het bureau van immigratie hoeven te gaan en om een studentenvisum hoeven te vragen. Zij kunnen dus vrijstelling van deze voorwaarden krijgen om te studeren.

I: in Nederland hebben we een asielprocedure, waarbij er bepaald wordt of men daadwerkelijk recht op asiel heeft. Men kan namelijk ook aangemerkt worden als een economische vluchteling. In de Filipijnen kun je gebaseerd op dit document een aanvraag voor een visum doen en naar school of werk gaan?

L: ja, je kunt dan gewoon naar school gaan. Want iedere aanvrager zal een dergelijk document meekrijgen. We noemen dit een beschermingsdocument. Zolang je in de asielaanvraag zit, kun je niet gedepoteerd worden. Je kunt dan niet teruggestuurd worden naar je land van herkomst, los van de redenen waarom je hier bent en los van het land waar je vandaan komt.

I: hoelang is dit document geldig?

L: dit is geldig voor zes maanden.

I: zijn er voorwaarden aan verbonden als je dit document wilt laten verlengen?

L: nee, buiten het feit dat je natuurlijk de plaatselijke wetten hier dient te volgen. Als voorbeeld: ik vraag asiel aan op 1 januari, dit zal dan geldig zijn tot 1 juli. Dit is dus zes maanden. Voor mijn bescherming moet ik mijn document dan laten vernieuwen. Als je aanvraag wordt afgewezen, kun je ervoor kiezen om in hoger beroep te gaan.

Het bureau van justitie kan je asielaanvraag dan nog een keer in overweging nemen. Echter zijn asielzoekers verplicht om hun visa steeds te verlengen, zolang er nog geen uitsluitel over de asielprocedure is. Deze kan men blijven verlengen. Zolang men asielzoeker is die geen definitief uitsluitel heeft, staan zij onder bescherming van de Filipijnse overheid.

I: wat gebeurt er met mij als asielzoeker als het departement van justitie beslist, dat zij mij geen verblijfsstatus willen geven en ik geen mogelijkheden meer heb om in beroep te gaan? Word ik dan teruggestuurd?

L: dit hangt van de status van je visum af, zodra je de negatieve beslissing te horen krijgt. Je valt vanaf dit moment onder de jurisdictie van het bureau van immigratie die zal bepalen of je in de Filipijnen mag verblijven. De einddatum van je visum heeft hier een grote invloed op. Ook als je geen visa hebt, val je onder de jurisdictie van dit bureau. Je wordt dan behandeld als een willekeurige buitenlander, die het land niet binnen gekomen is op basis van een asielaanvraag.

I: wat kan het bureau van immigratie eventueel voor de mensen betekenen die graag willen blijven?

L: als je een geldig visum hebt kun je waarschijnlijk gewoon in de Filipijnen verblijven. Als dit niet het geval is, dan kan het bureau van immigratie hier een beslissing over nemen, kijkende naar welke voorzieningen er nog mogelijk zijn binnen de immigratiewet, toegepast op de specifieke situatie van de asielzoeker. Het bureau van immigratie weet hoe dit precies zit.

I: nog even een vraag met betrekking tot de basisscholen. Deze zijn toegankelijk voor iedereen tot 17 jaar. Geldt dit ook voor asielzoekers?

L: ja.

I: en daarna? Hebben asielzoekers dan gelijke mogelijkheden en kansen als Filipijnse burgers?

L: ja. Ik wil ook nog als opmerking plaatsen dat als iemand boven de 18 jaar is en het basisonderwijs nog moet afmaken dat dit ook mogelijk is.

I: als voorbeeld: gedurende mijn asielaanvraag meld ik mij als asielzoeker van boven de 18 op een staatsuniversiteit aan, waar ik in aanmerking kom voor een studiebeurs. Ik word hier toegelaten. Gedurende mijn asielprocedure heb ik een visum aangevraagd waarmee ik kan worden toegelaten op de universiteit. Terwijl ik al met de opleiding gestart ben, wordt mijn asielaanvraag echter afgewezen.

L: als je een studentervisum hebt mag je blijven. Als je studentervisum nog geldig is en je aanvraag is afgekeurd, verblijf je technisch gezien nog steeds legaal in de Filipijnen, omdat je dit visum hebt. Als je geen visum hebt dan kun je volgens de immigratiewet gevraagd worden om het land te verlaten.

I: als ik mij als asielzoeker aanmeld op een universiteit, waar de vergoeding heel hoog is, kan de overheid dan zeggen, dat ze deze voor mij kunnen betalen?

L: er is hier een beleid voor. Als je een buitenlandse student bent, zijn er normaliter extra vergoedingen die aan je gevraagd zullen worden om te betalen. Als je een asielzoeker of vluchteling bent kan het departement van justitie vrijstelling aan de commissie van universiteiten vragen, voor een mogelijkheid om deze vergoedingen op te heffen. Omdat je nog steeds geen Filipijnse burger bent, is dit niet zeker.

I: ziet de situatie er hier als volgt uit? Je komt het land binnen, maar je hebt de mogelijkheid om zowel aan het werk, als naar school te gaan. Je hebt dus de mogelijkheid om geld te verdienen, om vergoedingen die door de school gevraagd worden te betalen, net zoals je voor je eigen huis moet betalen. Als mensen hier zonder geld aankomen en ze moeten een jaar wachten, dan zijn daar in Nederland vluchtelingenkampen voor. Is er hier in de Filipijnen sprake van een soortgelijke voorziening?

L: er zijn hier geen vluchtelingenkampen.

I: waar blijven de mensen dan als ze hier asiel willen aanvragen?

L: ze hebben de vrijheid om hun eigen plaats van verblijf te kiezen.

I: en als men geen financiële middelen ter beschikking heeft?

L: we moedigen asielzoekers en vluchtelingen aan om zelfvoorzienend te zijn. Hoewel het UNHCR wel dagvergoedingen kan aanbieden, doen we dit alleen in noodgevallen. We moedigen vluchtelingen niet aan om een financiële ondersteuning te vragen. Deze is daarnaast ook gelimiteerd tot drie maanden. We adviseren ze dus om zelfvoorzienend te worden als ze in de Filipijnen verblijven. Ze hebben namelijk toegang tot werk om geld te verdienen in het land zelf.

I: al is het natuurlijk moeilijk als je hier binnen komt en iets op moet gaan bouwen zonder opvang. Veel vluchtelingen die hier komen, kennen wellicht mensen bij wie ze kunnen verblijven?

L: sommigen van hen wel, maar het is ook een standaard voor mensen die een asielaanvraag doen in de Filipijnen. Als een advocaat van het departement van justitie met de asielzoekers samen gaat zitten, bespreekt hij ook de realiteit van de Filipijnen met ze en de verwachtingen die asielzoekers en vluchtelingen hebben terwijl ze hier in de Filipijnen verblijven. Het is ook belangrijk om te noteren, dat juist vanwege de bestaande bescherming die geboden wordt -het opheffen van voorwaarden als men wil gaan studeren en werken etc.- de staat in ruil ook verwacht van de mensen dat zij ook leren om zich aan te passen aan de Filipijnse cultuur. In de conventie uit 1951 staat vermeld, dat onze staat ook alleen maar aan een minimumstandaard kan voldoen. Er is dus ook een verantwoordelijkheid bij het individu. Ze moeten zichzelf de vraag stellen, hoe zij voor zichzelf kunnen zorgen, terwijl ze hier in de Filipijnen verblijven. Het feit dat de Filipijnse overheid hen zal assisteren door toelating te verlenen tot de Filipijnse samenleving, die betrekking heeft om naar school te kunnen gaan en/of werk, is al een vorm van ondersteuning vanuit de overheid. Er moet een soort van wisselwerking zijn, vanuit de kant van de asielzoekers en de vluchtelingen, om in staat te zijn hier lokaal te kunnen integreren in de Filipijnse samenleving.

L: terwijl asielzoekers ook nog in afwachting zijn van het departement van justitie op een uitspraak, hebben ze ook altijd de mogelijkheid om het land, op elk gewenst moment te verlaten. Hier in de Filipijnen hebben wij een no resettlement²³⁵ beleid in tegenstelling tot wat je kunt horen over andere UHNCR landen waar asielzoekers een bepaald land binnen komen. Ze blijven hier tijdelijk en gaan vervolgens weer door naar een ander land.

Mensen hebben bijvoorbeeld specifieke behoeftes, waar in sommige landen, waar de mensen asiel aanvragen, het land niet aan kan voldoen. Asielzoekers worden dan door de UHNCR begeleid naar een derde land om hier asiel aan te vragen.²³⁶ Omdat zodra men asiel aan komt vragen hier al een beschermingsmechanisme intreedt. Er wordt dus geen hervestigingbeleid aan asielzoekers als oplossing aangeboden. De enige opties die mensen hier dus hebben, is of lokaal integreren of het land verlaten door reguliere migratiekanalen, net zoals ieder ander persoon het land zou verlaten. Als de situatie in het land van herkomst veilig is, kunnen ze er eveneens voor kiezen om het land vrijwillig te verlaten.

I: dus als ik hier als asielzoeker binnen kom ga ik als vanzelfsprekend de procedure in, maar dit kan een jaar, of zelfs langer duren. Na de aanvraag van een visum voor school of werk kan ik meedraaien in de samenleving. En als mijn aanvraag afgewezen wordt, kan ik teruggestuurd worden.

L: ja. Hier in de Filipijnen is de hele procedure voor het aanvragen van asiel cruciaal, omdat de eerste fase voor iedereen is, die voor een asielaanvraag het land binnen komt. Dat is ook de eerste fase waar hun verwachtingen bijgesteld worden. Een heleboel asielzoekers komen naar de Filipijnen met de verwachting dat ze gerechtigd zijn om veel hulp te krijgen en ze zijn dan verrast, dat de hulp die gegeven wordt door de Filipijnse overheid heel gelimiteerd is. Een heleboel asielzoekers verwachten, dat de overheid degene is die ze in school, werk en huisvesting zal voorzien. Ik denk dat het belangrijk is voor asielzoekers en vluchtelingen dat ze dit moeten begrijpen, voordat ze een aanvraag indienen. Als asielzoekers hier aankomen en geen verblijfsplaats hebben, kunnen we ze wel doorverwijzen naar onze implementerende partners die ze onderdak kunnen bieden.

I: dus er is hier toch een soort van vluchtelingenkamp?

L: het is niet echt een vluchtelingenkamp, maar het is een deel van de voorspraak die UNHCR doet, omdat we begrijpen dat de situatie moeilijk is. Een heleboel asielzoekers komen naar de Filipijnen, terwijl ze niet in staat zijn om Engels te spreken. Een heleboel mensen zijn ook afkomstig van andere culturen, die bijvoorbeeld Halal voedsel verkiezen, dat doorgaans niet verkrijgbaar is in de Filipijnen. Een deel van de werkzaamheden van de UNHCR is om in overleg te gaan met verschillende overheidsinstanties. Dit zijn verschillende organisaties die

²³⁵ Geraadpleegd op 27-05-2016 via <http://www.unhcr.org/resettlement.html>

²³⁶ idem

betrekking hebben op religie en academische instituties die er uiteindelijk aan bij kunnen dragen dat deze mensen lokaal kunnen integreren, door middel van hun bestaande diensten. Daarnaast benaderen wij ook non-gouvernementele organisaties. Er is geen duidelijk beleid. Er is niks op schrift, dat door de overheid gemandateerd is om deze groepen te helpen participeren, maar een deel van onze werkzaamheden is, om deze organisaties zich te laten bezighouden met asielzoekers. We leggen hen dan voor dat dit de mensen zijn die nu asiel aan komen vragen in de Filipijnen en hoe wij hen het beste kunnen ondersteunen. De verwachting die we van de mensen hebben is, dat ze lokaal integreren maar op hetzelfde moment bekijken we hoe we hen kunnen helpen om dit te bewerkstelligen. Je kunt het dus eigenlijk tweezijdig belichten. We verwachten dingen van ze, maar tegelijkertijd proberen we de mensen te helpen om zich aan te passen.

I: nadat mensen geholpen zijn, hoe lang kunnen ze dan bij deze partner verblijven voor onderdak?

L: dit hangt af van de discretie van de partner. Sommige non-gouvernementele organisaties zijn behoorlijk gelimiteerd. Daarnaast doen veel mensen ook dingen uit bereidwilligheid en vanwege humanitaire redenen. De realiteit van de situatie is, dat de Filipijnen een derde wereldland is en daardoor kan assistentie behoorlijk gelimiteerd zijn. Op dit moment is het erg moeilijk, maar dat is een deel van onze werkzaamheden om manieren te vinden, waarop wij mensen via deze wegen, zo lang mogelijk kunnen assisteren.

I: je doet je best, maar je weet dat er limieten zijn.

L: een heleboel organisaties voorzien in assistentie op een ad-hoc basis, maar het ligt op dit moment nog niet binnen het mandaat dat ze bekleden, zodat deze zich uit kan breiden naar iedere asielzoeker die naar ze toekomt. Daarom proberen we richtlijnen of een uitvoeringsbevel te hebben, waar diensten van organisaties voor asielzoekers, vluchtelingen en staatloze personen in geïnstitutionaliseerd kunnen worden.

I: maar het is voor mij als asielzoeker wel mogelijk om een studentervisum aan te vragen en naar school te gaan terwijl ik in afwachting van mijn procedure ben?

L: ja dat is mogelijk. Het is bijvoorbeeld ook mogelijk om op een toeristervisum binnen te komen en dan de beslissing te nemen om hier te gaan studeren. Je kunt dan een studentervisum aanvragen. Voor asielzoekers is dit een studentvergunning.

I: maar als mijn aanvraag afgewezen wordt en ik studeer nog, dan kan ik blijven gedurende de periode dat mijn visum nog geldig is?

L: tot aan de einddatum.

I: het is hier wel makkelijker om meteen met werk en school te beginnen maar de keerzijde is dat er beperkte hulp vanuit de overheid is.

L: het wordt ze niet overhandigd. Onze rol is, dat de psychologische zorgen van asielzoekers en vluchtelingen geadresseerd worden bij onze geïmplementeerde partners die de asielzoekers bij willen staan. Wij zijn dus meer op de achtergrond. We willen ervoor zorgen, dat mensen toegang hebben tot bijvoorbeeld juridische bescherming en tegelijkertijd toegang hebben tot de hulp, die geboden wordt door onze geïmplementeerde partners. Als iemand bijvoorbeeld ziek is, zorgen we dat men via onze partners bij een ziekenhuis in het land terecht komt. Hier hoeft men dan niet voor te betalen en wij zorgen dat door middel van een vrijstelling van het departement van justitie deze ziektekosten vergoed worden.

I: maar tegelijkertijd motiveren jullie de mensen om op eigen benen te staan.

L: ja. De assistentie die gegeven wordt is tijdelijk. Je kunt het zien als hulp voor de mensen om zich te kunnen vestigen binnen de eerste maanden dat ze hier zijn. We hebben echter wel de uitzondering, dat na deze financiële hulp die gegeven is, wij verwachten dat de mensen in staat zijn om voor zichzelf te zorgen.

I: kun je voorbeelden geven van de geïmplementeerde partners waarmee de UNHCR samenwerkt?

L: UNHCR werkt met de Community and Family Services International. Dat is de belangrijkste partner die we hebben, als het aankomt op het gebied van huisvesting, maar ook op medisch, financieel en psychologisch gebied.

Het psychologisch gebied heeft daarbij betrekking op begeleiding. Ook werken we direct samen met het departement van justitie, omdat zij natuurlijk de aanvragen in behandeling nemen. Wij werken daarnaast ook met het bureau van immigratie, als asiel verleend wordt.

L: met betrekking tot scholen en toelating willen wij nog aangeven, dat instellingen mensen hier niet discrimineren vanwege het feit dat ze asielzoeker zijn. In het algemeen kijken ze naar de capaciteiten die de student heeft. Dat is ook waarom van asielzoekers en vluchtelingen verwacht wordt, dat ze een kwalificatie-examen doen bij het departement van onderwijs om te zien op welk leerniveau zij zitten. Het gaat niet zozeer om de status van individuen en of hun asielaanvraag wel of niet goedgekeurd wordt, maar meer om hun capaciteiten. Gebaseerd hierop kunnen scholen een beslissing nemen. Dit is het principe van de academische vrijheid.

I: mensen hebben hier wel de vrijheid in, maar mensen kunnen het wellicht als een nadeel zien dat hier bijvoorbeeld geen vluchtelingenkamp is.

L: wij zien dit niet echt als een nadeel. Er zijn overheidsvoorzieningen waar een asielzoeker of vluchteling tijdelijk kan verblijven.

I: maar meer om op te starten. Niet met het idee om hier bijvoorbeeld een jaar te blijven.

L: natuurlijk kunnen mensen vanwege humanitaire redenen niet onbeperkt blijven, maar het is niet zo, dat als een opvang na zes maanden zou eindigen, er nooit meer mogelijkheden zijn om iemand langer te laten blijven. Soms kan verblijf ook verlengd worden. Mensen zullen niet gedwongen worden om weg te moeten.

I: zij kunnen blijven als dat gepast is?

L: ja. Mensen hebben ook de keuze om in de stad te gaan wonen of in de omgeving, waar de kosten om te leven, ook een stuk lager zijn en het leven voor hen ook een stuk simpeler is. Mensen hebben invloed op hun eigen leven hier. Hun leven wordt bepaald door welke baan ze aannemen, op welke scholen zij zich willen aanmelden en waar ze willen verblijven. Mensen kunnen ervoor kiezen om hulp te krijgen, maar mogen ten allen tijde zelf beslissen, waar ze willen wonen. Ze hebben ook rechten om op eigen naam bijvoorbeeld een appartement te huren.

I: de kansen om een goed bestaan op te bouwen in de Filipijnen zijn denk ik een stuk groter als je goed Engels spreekt. Naast Tagalog is dit eveneens een voertaal in de Filipijnen, en iedereen spreekt hier eveneens Engels. Wanneer je geen Engels spreekt hangt alles af van wat het departement van justitie beslist, maar als je een hoge intelligentie hebt en goed Engels spreekt kun je gemakkelijker op een studentenvisum in het land verblijven, omdat de scholen je sneller aannemen. Terwijl anderen minder makkelijk een visum kunnen krijgen, omdat ze geen Engels spreken en daardoor waarschijnlijk ook niet toegelaten worden.

L: zolang je het ingangsexamen maar haalt. Dit hangt niet per definitie af van het feit of je een hoogstaand Engels spreker bent of niet. Het hangt af van het resultaat van je examen. Het is gebaseerd op je capaciteiten. Het hangt ook af van het examen. Iedere school zal zijn eigen examen en toelatingseisen hebben. Ze hebben elk hun eigen criteria voor de toelating van studenten. Het varieert dus van institutie tot institutie. Dit heeft te maken met de academische vrijheid. Die bepaald of een student kan studeren aan een specifieke school of niet, omdat de school dit mag bepalen. Scholen discrimineren niet in hun toelating, maar de academische vrijheid is wel een factor, die beslissend is of asielzoekers wel of niet toegelaten worden en die in staat zijn om te studeren.

I: vragen scholen ook om documenten als een leerling zich in wil schrijven?

L: het gebeurt dat scholen hier om vragen, maar wat sommige academische instituten ook moeten begrijpen is dat een heleboel mensen naar de Filipijnen komen, die geen legale documenten bij zich hebben. Sommige mensen hebben ook documenten bij zich die niet echt zijn. Soms worden de documenteisen die gesteld worden aan buitenlandse studenten vervangen door alternatieve methoden zoals intelligentietesten. Dat is dan hun basis om studenten toe te laten.

I: maar hoe zit dit met legitimatie met betrekking tot een paspoort?

L: als je als asielzoeker hulp vraagt van verschillende overheidsinstellingen, zou je allereerst om een document moeten vragen bij het departement van justitie, waarop staat, dat je asiel in de Filipijnen hebt aangevraagd of een vluchteling bent.

I: en dat zal dan vanaf dat moment je legitimatie zijn.

L: ja. Alleen het departement van justitie kan deze vrijgeven. Alleen zij kunnen deze mensen erkennen en zij hebben de verantwoordelijkheid om zorg te dragen voor deze mensen. Normaliter zullen agentschappen ook alleen diensten op een ad-hoc basis aanbieden, of op humanitaire gronden, gebaseerd op welke instructie of verzoek die ze gegeven is, vanuit het departement van justitie. Het departement van justitie is het primaire agentschap, dat de leiding heeft in de bescherming van vluchtelingen en asielzoekers. De specifieke unit bij het departement van justitie is de refugees and stateless persons protection unit, dit is een groep van advocaten, die asielaanvragen in behandeling neemt of als asielzoekers zorgen hebben, die gerelateerd zijn aan juridische kwesties of documentatie eisen. Deze afdeling binnen het departement van justitie is primair verantwoordelijk. Er is een juridische basis voor en dat is circulaire nummer 58.

16.4 diaoverzicht powerpointpresentatie

SCHOLINGSMOGELIJKHEDEN VOOR UITGEPROCEDEERDE ASIELZOEKERS OP DE GEZINSLOCATIE VAN ASIELZOEKERSCENTRUM GILZE

"Iedereen heeft recht op onderwijs en moet de mogelijkheid hebben om zichzelf te ontwikkelen"

WOORD VOORAF

- Rol onderzoeker. Vanuit de rol van student
- Geen gecertificeerd onderzoeksbureau
- Presentatie wil niet beogen een belerend karakter te hebben, maar de bedoeling is om een dialoog aan te gaan met de betrokkenen.
- Rol van de onderzoeker is observerend geweest; bewustwording van eventuele onjuistheden vanuit derden.
- Uitspraken zijn gedaan op basis van beleving, niet per definitie op basis van feitelijk verloop.

AGENDA

- Aanleiding voor het onderzoek
- Doelstelling van het onderzoek en onderzoeksvragen
- Wensen en ervaringen van uitgeprocedeerde asielzoekers op AZC- Gilze
- Ervaringen van landelijke organisaties met betrekking tot scholing voor uitgeprocedeerde asielzoekers.

AGENDA VERVOLG

- Ervaringen verbetering onderwijsmogelijkheden Robin Hood College
- Conclusies
- Aanbevelingen ten aanzien van begeleiding, financiën, juridisch en beleid

AGENDA VERVOLG

- Vragen en ruimte voor discussie
- Na afloop: toespraak van Ton Schuitemaker, bestuursvoorzitter van het Robin Hood College

AANLEIDING VOOR HET ONDERZOEK

- Vanwege het ontbreken van de onderwijsmogelijkheden ontstaan sociaal en emotionele problemen. (onderzoek kleine stappen van grote betekenis uit 2012)

7

AANLEIDING VOOR HET ONDERZOEK

- Ontbreken van onderwijs heeft invloed op de geestelijke en lichamelijke conditie (onderzoeksrapport van de adviescommissie voor vreemdelingenzaken (2013)

8

AANLEIDING VOOR HET ONDERZOEK

- Doorwerking van internationale verdragen in Nederlandse wetgeving
- Limieten Nederlandse wetgeving
- Starre visie die teveel op terugkeerbeleid leunt en de realiteit uit het oog verliest

9

AANLEIDING VOOR HET ONDERZOEK

- Problemen met de opzet van het Robin Hood College om onderwijs aan te bieden.

10

DOELSTELLING VAN HET ONDERZOEK EN ONDERZOEKSVRAGEN

Doelstelling:

“Het inventariseren van de onderwijsmogelijkheden van jongvolwassen, uitgeprocedeerde, asielzoekers op het AZC-Gilze zodat Vluchtelingenwerk in samenwerking met het COA het onderwijsaanbod op het AZC-Gilze kan verbeteren”.

11

DOELSTELLING VAN HET ONDERZOEK EN ONDERZOCHE ONDERZOEKSVRAGEN

Onderzoeksvraag:

“Wat zijn de mogelijkheden en knelpunten bij het bieden van onderwijs aan uitgeprocedeerde asielzoekers van 18 jaar en ouder die op de gezinslocatie van het asielzoekerscentrum in Gilze verblijven?”

12

DOELSTELLING VAN HET ONDERZOEK EN ONDERZOCHE ONDERZOEKSVRAGEN

Behandelde deelvragen

13

WENSEN EN ERVARINGEN VAN UITGEPROCEDEERDE ASIELZOEKERS OP AZC- GILZE

- Al met al is het beeld, op grond van de interviews ontstaan, dat er nauwelijks tot geen mogelijkheden zijn.

14

BENUTTE MOGELIJKHEDEN DOOR DE UITGEPROCEDEERDE ASIELZOEKERS

- Inschrijven voor opleidingen
- Hulp gevraagd bij het COA
- Zelf zoeken naar oplossingen

15

KNELPUNTEN DIE DE UITGEPROCEDEERDE ASIELZOEKERS OP AZC-GILZE ERVOEREN

- Legitimatie die nodig was voor de inschrijving
- Verhuizingen
- Financiering
- Onvoldoende hulp vanuit organisaties
- Geen mogelijkheid tot aanmelding bij het UAF
- Gebrekkige kennis wet-en regelgeving bij scholen

16

ERVARINGEN VAN LANDELIJKE ORGANISATIES

Weigering tekenen van:

Manifest “iedereenaandeslag”
door vluchtelingenwerk.

Reactie vanuit VW: niet onze doelgroep
(bron: stichting LOS)

17

ERVARINGEN VAN LANDELIJKE ORGANISATIES

- Andere beleving vanuit VW
- Vanuit VW Tilburg prematuur plan

18

ERVARINGEN VAN LANDELIJKE ORGANISATIES

- Andere gemeentes en landelijke hulporganisaties bewijzen dat de situatie voor uitgeprocedeerde jongeren op Gilze, helemaal niet zo uitzichtloos hoeft te zijn als dat nu het geval is

19

ERVARINGEN VAN LANDELIJKE ORGANISATIES

- Vanuit stichting LOS is de ervaring dat meerdere scholen in het land open staan om uitgeprocedeerde jongeren toe te laten.
- Jongeren zijn hier niet van op de hoogte en dienen hierin begeleid te worden.

20

ERVARINGEN VAN LANDELIJKE ORGANISATIES

- Lobbyen speelt hierbij een belangrijke rol.
- Landelijke organisaties kunnen nog veel mogelijkheden benutten als ze samenwerken.

21

ERVARINGEN VAN LANDELIJKE ORGANISATIES

- Leer-werktrajecten via het ASKV.

22

ROBIN HOOD COLLEGE

- Robin Hood College ziet mogelijkheden m.b.t. onderwijsmogelijkheden voor uitgeprocedeerden.
- Financiering blijkt voor het college het grootste obstakel te zijn.

23

ROBIN HOOD COLLEGE

- Europees geld kan ingezet worden om subsidie voor deze groep vrij te krijgen.
- Aanvraag is echter heel ingewikkeld en kost veel tijd en geld.

24

ROBIN HOOD COLLEGE

- College boekt successen; dit toont aan dat hun inzet loont.

25

CONCLUSIES

- Formeel gezien geen belemmeringen voor deelname aan het onderwijs...
- Maar wel voor uiteprocedeerde

26

CONCLUSIES

- Het niet naar school kunnen wordt vooral door deze groep zelf ervaren.
- De bevindingen uit de interviews bevestigen het beeld dat geschetst wordt in het rapport "Kleine stappen van grote betekenis" van de in 2012 gepubliceerde studie van de Vrije Universiteit Amsterdam.

27

CONCLUSIES

- Jongeren missen op de GLO in Gilze een zinvolle dagbesteding en de mogelijkheid om aan een toekomst te werken.
- Onvoldoende bekendheid scholen met wettelijke rechten doelgroep

28

CONCLUSIES

- De juridische kennis die het Robin Hood College bijvoorbeeld in huis heeft, heeft ervoor gezorgd dat het college meerdere uitgeprocedeerde asielzoekers op school heeft kunnen krijgen. Kennis die scholen veelal ontberen.
- Belemmeringen die men vooral tegenkomt hebben onder meer betrekking op het in bezit hebben van een w-document .

29

CONCLUSIES

- Het in het bezit hebben van een w-document kan al dusdanig snel fluctueren dat het een paar weken na inschrijving al niet meer zou gelden, terwijl jongeren dan wel in staat worden gesteld om hun opleiding af te ronden.
- Reiskosten en boekengeld vormen kostenposten die niet vergoed kunnen worden en zijn daardoor eveneens een belemmering

30

CONCLUSIES

- De doelgroep ontvangt in het algemeen onvoldoende hulp vanuit organisaties zoals het COA en VW.
- Hulp zoals deze nu aangeboden wordt, vaak gelimiteerd aan financiering die hiervoor beschikbaar gesteld wordt.
- Financiering zou geen noodzakelijke voorwaarde hoeven zijn als mogelijkheden tot werk uitgebreid worden.
- Wetswijziging: beperkte invloed op. Hoe kunnen jongeren toch zo goed mogelijk ondersteund worden zolang de situatie is zoals hij nu is?

31

AANBEVELINGEN: TEN AANZIEN VAN BEGELEIDING

- Meer aandacht voor de individuele problematiek van de uitgeprocedeerde asielzoeker, van VW en het COA.
- Meer actief hulp bieden vanuit Vluchtelingenwerk Gilze.
- Een positievere houding vanuit het COA richting de asielzoeker.

32

AANBEVELINGEN TEN AANZIEN VAN BEGELEIDING (VERVOLG)

- De begeleiding vanuit het COA meer richten op het belang van het volgen van een opleiding.
- Het breder uitrollen van leerwerktrajecten in Nederland.
- Meerdere scholen in het land staan open om uitgeprocedeerde jongeren toe te laten.
- Vanuit VW Tilburg bestaat een prematuur plan voor uitgeprocedeerde asielzoekers.

33

AANBEVELINGEN TEN AANZIEN VAN FINANCIËN

- Een budget vanuit de gemeente/een financiële investering door de gemeente.
- In kaart brengen welke subsidies er allemaal mogelijk zijn.
- Leerwerktrajecten financieel ondersteunen.

34

AANBEVELINGEN TEN AANZIEN VAN JURIDISCHE MOGELIJKHEDEN

- Een vrijstelling van de verplichting om een vergunning te hebben bij inschrijving.
- Betere voorlichting aan de ROC's betreffende toelating.
- Het onder de aandacht brengen van de buiteninvordering bij het DUO onder de medewerkers van vluchtelingenwerk.

35

AANBEVELINGEN TEN AANZIEN VAN BELEID

- Het duidelijker uitdragen van het beleid met betrekking tot het verschaffen van w-documenten vanuit het COA.
- Jongeren boven de 18 jaar opnieuw de mogelijkheid bieden zich verder te ontwikkelen.
- Mogelijkheden verkennen om jongeren een vorm van vrijwilligerswerk te kunnen laten uitvoeren.
- Ruimere mogelijkheden met betrekking tot werk creëren.

36

AANBEVELINGEN TEN AANZIEN VAN BELEID (VERVOLG)

- Meerdere activiteiten die verzorgd worden door het COA.
- Rekening houden met verhuizingen.
- Een herziening van het beleid voor uitgeprocedeerde asielzoekers, zoals deze nu is.

37

TOT SLOT

- Verbetering begint al bij binnenkomst.
- Uitgeprocedeerden asielzoekers zijn ook asielzoekers geweest die een aanvraag startten. Zinvol bezig zijn is belangrijk vanaf het begin

38

Vragen?

39

Hulpschema's betreffende Onderwijsmogelijkheden voor (uitgeprocedeerde) asielzoekers op AZC Gilze op het LBO, mbo, hbo en de universiteit

Naar aanleiding van de afstudeerscriptie van Ralph van Heerbeek in Juni 2016.
deze informatie is opgesteld door Ralph van Heerbeek en André de Beer.

Informatieblad:

Dit informatieblad bevat belangrijke informatie voorafgaand aan de hulpschema's op de volgende pagina's. In deze hulpschema's zal soms ook naar bepaalde punten binnen dit informatieblad verwezen worden. Achter de hulpschema's vindt u een trefwoordenlijst die toelichtingen geeft op termen en namen van organisaties die in dit informatieblad en in de hulpschema's vermeld worden.

1. Alle kinderen onder de 18 jaar, die niet op het lbo/mbo zitten hebben eveneens recht op basisonderwijs.
2. Controleer altijd eerst of men in een schakelklas gezeten heeft. Bij deze vorm van onderwijs wordt eerst Nederlands geleerd voordat vervolgens bekeken kan worden welke studierichting men uit wilt gaan. Men kan ook uitstromen naar een middelbare school.
3. Aan het mbo studeren gaat gemakkelijker dan studeren aan het hbo en de Universiteit. Op het hbo en Universiteit kan namelijk geen buiteninvordering van het lesgeld bij het DUO worden aangevraagd. Dit geldt alleen voor het mbo. Hoewel jongeren contact op kunnen nemen met het UAF dienen zij wel rekening te houden met het feit dat zij beperkte gelden hebben en niet iedereen aan het hoger onderwijs kunnen laten studeren.
4. Een buiteninvordering kan alleen worden aangevraagd als men in het bezit is van een W-document!
5. De school wordt betaald door het COA. Zit het kind toch niet op school? Neem dan contact op met betreffende school en wijs ze op het recht van onderwijs wat alle kinderen in Nederland, ongeacht hun verblijfsstatus zonder meer hebben.
6. Meerdere scholen in het land, waaronder het ROC in Tilburg, staan open om uitgeprocedeerde jongeren zonder documenten toch toe te laten. Jongeren zijn hier niet van op de hoogte en dienen hierin begeleid te worden. Dit kan door VW opgepakt worden. Actie die ondernomen kan worden is contact opnemen met de onderwijsinstellingen en met hen de mogelijkheden rondom toelating te verkennen.
7. Als een school een geldig legitimatiebewijs eist voor de inschrijving van een leerling kan een woonverklaring van het COA uitkomst bieden. Dit is een print met een pasfoto die bij het COA kan worden opgevraagd. Het ROC kan in sommige gevallen deze woonverklaring accepteren als legitimatie waarmee asielzoekers ingeschreven kunnen worden, ook al is dit geen officieel legitimatiebewijs.
8. Er kan contact opgenomen worden met de wethouder van Gilze en Rijen waaraan de individuele situatie van de desbetreffende cliënt voorgelegd kan worden. Wellicht is financiering vanuit de gemeente mogelijk, als het om een kleine groep of individueel geval gaat. Dit is naar aanleiding van het onderzoek voorafgaand aan deze schema's, door de gemeente Gilze & rijn aangegeven.

9. Houd u zich bezig met lobbyen! Denk bijvoorbeeld aan contactlegging met stichting LOS of het Robin Hood College. Stichting LOS heeft haar medewerking verleend aan het onderzoek voorafgaand aan deze schema's uit dit balieboek en zij hebben een volledig overzicht van organisaties die zich bezig houden met onderwijs rondom (uitgeprocedeerde) asielzoekers. Wellicht kan stichting LOS een doorverwijzing naar een organisatie doen die hulp kan bieden.
Het Robin Hood College heeft daarnaast veel ervaring met betrekking tot onderwijsmogelijkheden voor uitgeprocedeerde asielzoekers. Bestuurslid Ton Schuitemaker is bekend met VW-Gilze. Hoewel de stichting voornamelijk in Den Helder opereert, is het ook in het belang van het college om in andere delen van het land zoveel mogelijk uitgeprocedeerde asielzoekers toch een opleiding te kunnen laten volgen.

10. Het is in het verleden vaker voorgekomen dat een jongere die 18 jaar geworden is tijdens het volgen van een opleiding vervolgens verhuist naar een ander AZC. Omdat hij of zij met de opleiding gestart is voor de leeftijd van 18 jaar geldt het koppelingsbeginsel. Hierbij moet er rekening gehouden worden met verhuizingen. Als dit niet gebeurt en een jongere ouder dan 18 jaar vanwege deze reden de opleiding heeft moeten verbreken, onderneem hier dan actie op. Bespreek met het COA en eventueel de school dat een verhuizing de afronding van een opleiding niet in de weg zou moeten mogen staan en het koppelingsbeginsel niet zou moeten mogen schenden.

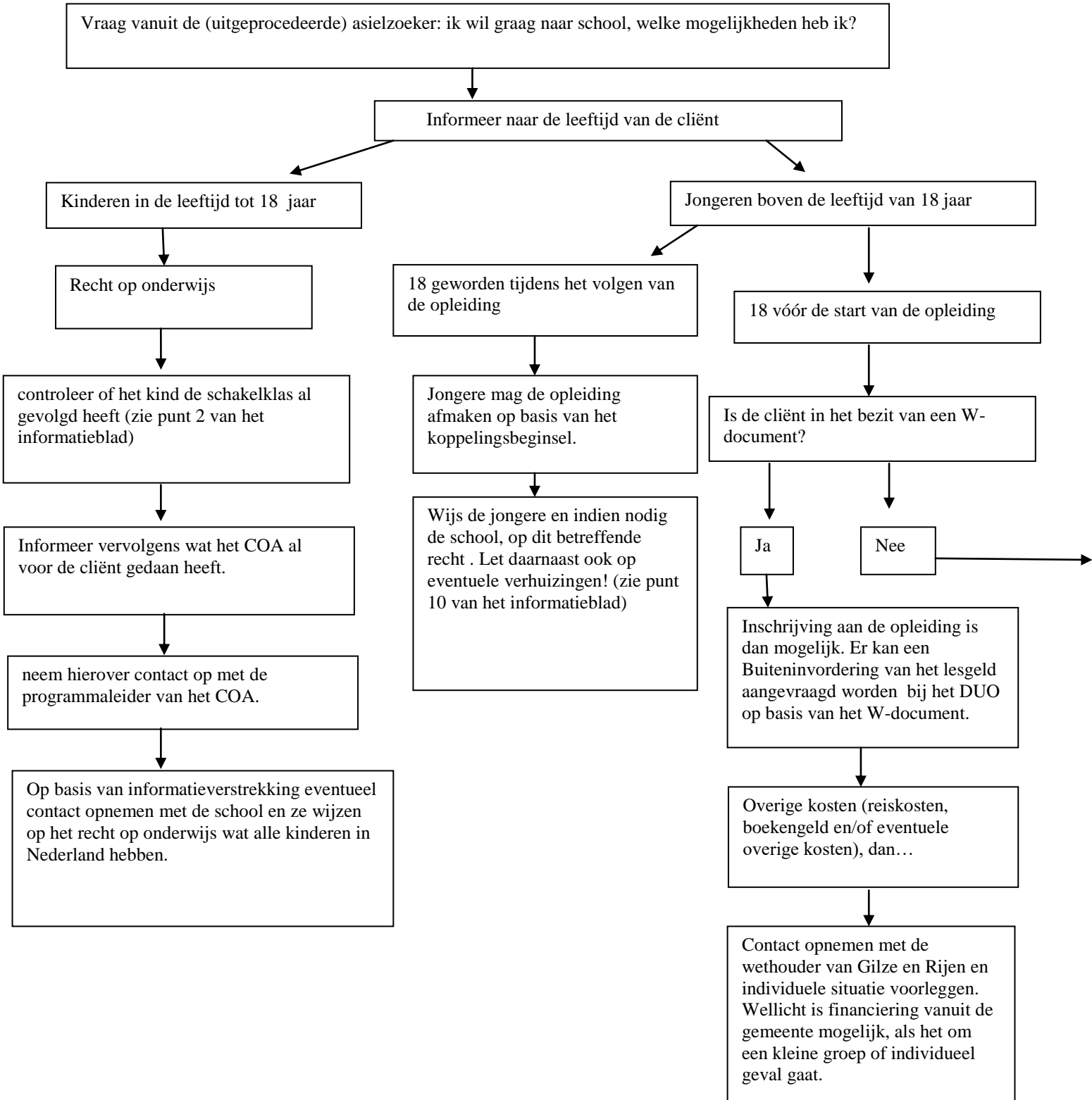
Contactgegevens:

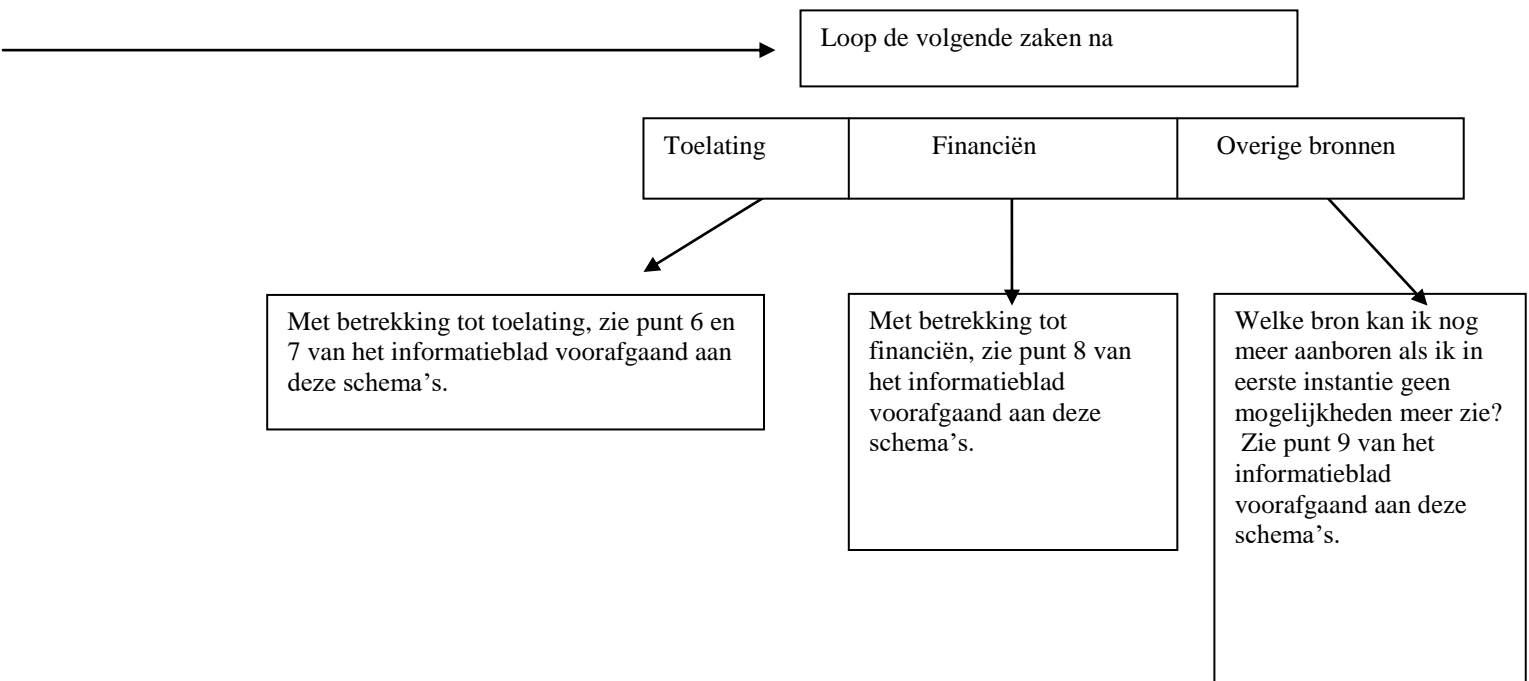
Robin Hood college: Robinhoodcollege@hotmail.com

Stichting LOS: Rian.ederveen@stichtinglos.nl

Het Recht en mogelijkheden tot Onderwijs

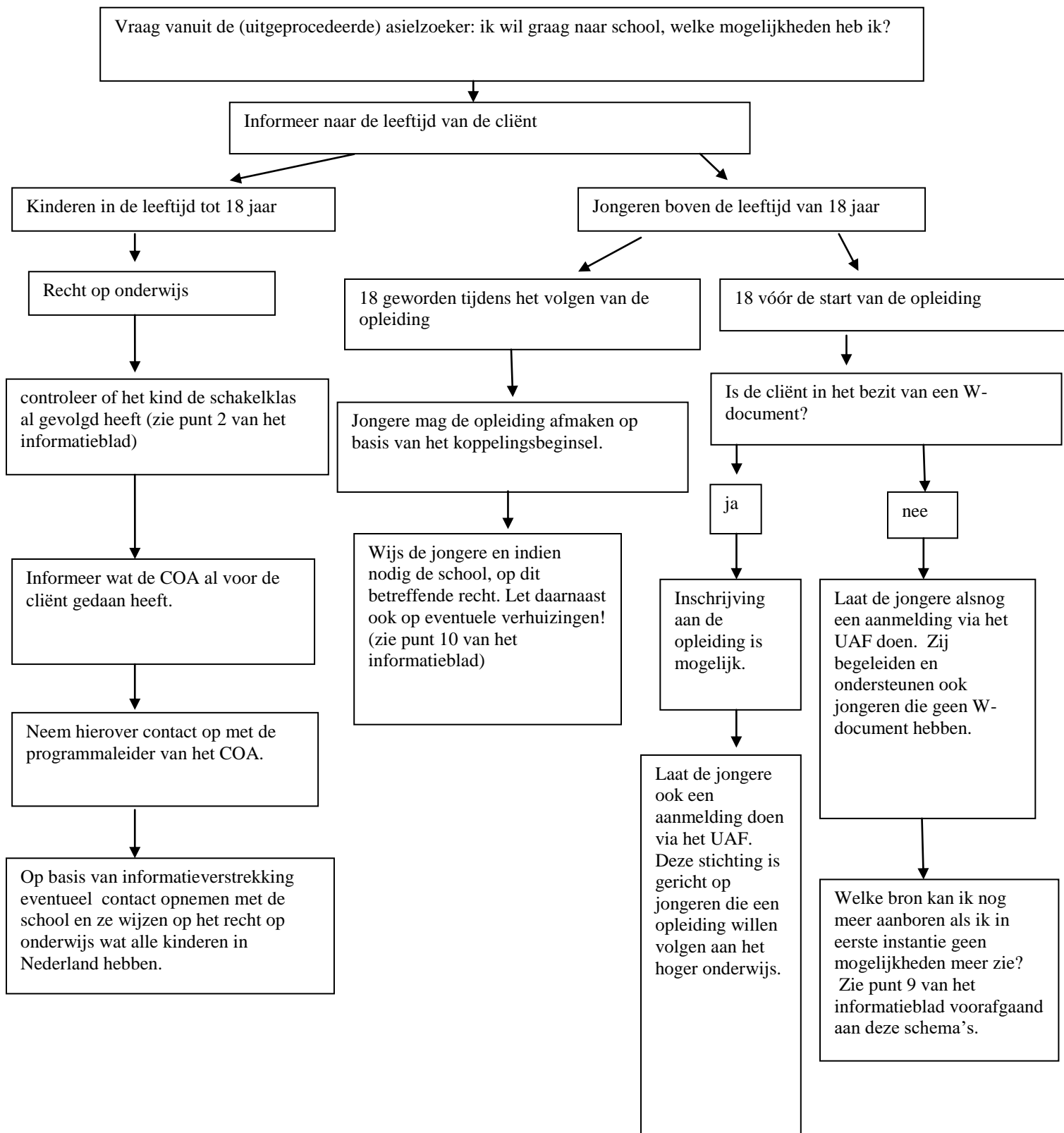
Schema van de onderwijsmogelijkheden voor (uitgeprocedeerde) asielzoekers op het Ibo/mbo.

Het Recht en mogelijkheden tot Onderwijs

Schema van de onderwijsmogelijkheden voor (uitgeprocedeerde) asielzoekers op het hbo of universiteit.

Trefwoordenlijst:

Internationale schakelklas (ISK): een klas met nieuwkomers die extra Nederlandse les krijgen en op enkele gebieden bijgespijkerd worden, zodat ze zo snel mogelijk in een reguliere klas op dezelfde school kunnen instromen. Hoewel ISK klassen in principe bedoeld zijn voor jongeren tot de leeftijd van 18 jaar, staat het landelijke organisaties vrij om deze klassen eveneens op te richten en een startpunt te laten zijn voor asielzoekers die de leeftijd van 18 gepasseerd zijn en graag willen studeren, maar de Nederlandse taal nog niet voldoende machtig zijn.

Buiteninvordering van het lesgeld: De asielzoekers die nog geen verblijfsvergunning hebben en nog niet uitgeprocedeerd zijn, kunnen een buiteninvordering voor het lesgeld bij het DUO aanvragen. Men krijgt dan een verklaring van het DUO dat zij geen lesgeld gaan incasseren. Normaal moet men het lesgeld dus betalen, maar bij de buiteninvordering wordt deze verplichting ingetrokken. De buiteninvordering heeft alleen betrekking op het middelbaar beroepsonderwijs (mbo)

Koppelingsbeginsel: De asielzoekers die hier niet rechtmatig verblijven mogen de opleiding, waarmee zij al voor hun achttiende jaar waren gestart, naast de rechtmatig verblijvenden, afronden. Dit wordt het “koppelingsbeginsel” genoemd.

Woonverklaring: een print met een pasfoto die bij het COA kan worden opgevraagd.

UAF: Het UAF begeleidt vluchtelingen op het hbo en de universiteit bij het realiseren van een passende maatschappelijke positie. Zij begeleiden hen bij hun studie en bij het vinden van een baan die aansluit bij hun capaciteiten.

Stichting LOS: Stichting LOS is het kenniscentrum voor mensen en organisaties die hulp bieden aan migranten zonder verblijfsvergunning, de zogeheten ongedocumenteerden. Ongedocumenteerden zijn voor een deel uitgeprocedeerde asielzoekers, maar het kunnen ook migranten zijn die nooit asiel of een andere vergunning tot verblijf hebben aangevraagd.

Robin Hood College: het Robin Hood College biedt ondersteuning aan uitgeprocedeerde asieljongeren, die onderwijs willen volgen in Nederland.

16.6 Bronvermelding

16.6.1 Rapporten

- Werkgroep Kind in AZC. (2014). 'Het is hier in één woord gewoon...stom!'. Onderzoek naar het welzijn en perspectief van kinderen en jongeren in gezinslocaties.
- F. ten Holder, Kleine stappen van grote betekenis. Een nieuw perspectief op humane opvang van asielzoekers, Amsterdam, Vrije Universiteit Amsterdam, 2012.
- M. van Schayk en E. Vloeberghs, Podium voor preventie: een overzicht van psychosociale preventie voor asielzoekers, Pharos, 1 december 2011.
- Adviescommissie voor vreemdelingenzaken, advies in de dagbesteding in de opvang voor vreemdelingen, den haag, maart 2013.
- Evaluatie van de pilot activeren bewoners gezinslocaties, Wetenschappelijk onderzoek- en documentatiecentrum, Cahier, 2015-6
- E. Boersema I.D.A. Sportel M. Smit A.S. Leerkes, 'Als ik bezig ben, denk ik niet zo veel' Evaluatie van de pilot Activeren bewoners gezinslocaties (Cahier 2015-6) Den Haag: WODC 2015.
- stichting Robin Hood College, 'Asiel- en nieuwkomersonderwijs 18'

16.6.2 Boeken

- D. de Bie, Leo de Witte, methodisch werken in de sociaal jur. Hulp-en dienstverlening, Monnickendam 2006 , bohn Stafleu van Loghum, vierde druk p. 63
- Tip methodiek, methodiekbeschrijving: "coachen in toekomstgesprekken" N.J. Van Grondelle, Utrecht 2008 pagina 15
- Maarten van Veen, Kees Westerkamp, Deskresearch, informatie selecteren, beoordelen en verwerken, Amsterdam 2010, Pearson education, p. 59
- Werkdocument vluchtverhaal analyse pagina 38 (interne documentatie binnen VW Nederland)
- De rechten van de mens, Paul Morren, Leuven-Apeldoorn, garant, 1999,p. 173

16.6.3 Interviews

- Interview met Sargis Wartanian op 24-03-2016
- Interview met Jemma Petrosyan en Any Tumanian op 24-03-2016
- Interview met Ohan Kuryan op 06-04-2016
- Interview met Rian Ederveen op 18-05-2016
- Interview met Koen Reijnen op 19-05-2016
- Interview met Matthijs Weststeijn op 27-05-2016
- Interview met Aram en Arthur Makaryan en Ton Schuitemaker op 25-02-2016
- Interview met Helai Eshaq op 25-05-2016
- Interview met Ton Schuitemaker op 25-02-2016
- Interview met Lindsey Atienza op 11-05-2016

16.6.4 Uitspraken

- HR 8 september 2012, ECLI:NL:PHR:2012:BW5328
- HR 21 september 2012, ECLI:NL:PHR:2012:BW5328

16.6.5 Websites

- COA, (2016) 'Soorten opvang' geraadpleegd op 13-11-2015 via: <https://www.coa.nl/nl/over-coa/opvanglocaties/soorten-opvanglocaties>
- Council of Europe, (2016) 'The European Social Charter' Geraadpleegd op 21-01-2016 via: <http://www.coe.int/en/web/turin-european-social-charter>
- Defence for Children, (2010) 'Raad van Europa over Nederland: 'illegale' kinderen mogen niet meer op straat gezet worden' geraadpleegd op 21-01-2016 via: <https://www.defenceforchildren.nl/p/140/1791/mo233-m80/mo481cg326/mo480-cg326/raad-van-europa-over-nederland%3A-illegale-kinderen-mogen-niet-meer-op-sstraat-gezet-worden>
- DUO, (2016) 'Weten hoe studiefinanciering werkt' geraadpleegd op 27-09-2015 via: <https://duo.nl/particulieren/student-hbo-of-universiteit/studiefinanciering/weten-hoe-het-werkt.asp>
- Rijksoverheid, (2016) 'Welke documenten voor vreemdelingen zijn er in Nederland' geraadpleegd op 27-09-2015 via: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/asielbeleid/vraag-en-antwoord/document-vreemdeling>
- Lowan, (2016) 'De wet en regels' geraadpleegd op 28-09-2015 via: <http://www.lowan.nl/primair-onderwijs/onderwijs/wet-en-regelgeving/de-wet-en-regels/>
- Sociale kaart Nederland, (2016) 'Nidos- jeugdbescherming voor vluchtelingen' geraadpleegd op 12-2-2016 via: <https://amersfoort.socialekaartnederland.nl/organisaties/nidos-jeugdbescherming-voor-vluchtelingen-amersfoort-amersfoort>
- InfoNu, (2013) 'Verschillende soorten steekproeven' geraadpleegd op 23-05-2016 via: <http://educatie-en-school.infonu.nl/methodiek/85543-verschillende-soorten-steekproeven.html>
- UNHCR, (2013), 'Over UNHCR', geraadpleegd op 14-06-2016 via: <http://www.unhcr.nl/over-unhcr.html>
- Amnesty International, (2013) 'Universele verklaring van de rechten van de mens' Geraadpleegd op 05-04-2016 via: <https://www.amnesty.nl/mensenrechten/encyclopedie/universele-verklaring-de-rechten-de-mens-uvrm>
- UNHCR, (2016) 'Conventie and protocol' Geraadpleegd op 12-04-2016 via: <http://www.unhcr.nl/unhcr-in-nederland/publicaties/convention-and-protocol.html>
- Amnesty International, (2016) 'Vluchtelingenverdrag (in 10 vragen' Geraadpleegd op 05-04-2016 via: <https://www.amnesty.nl/mensenrechten/encyclopedie/vluchtelingenverdrag>
- Mensenrechten, (2014) 'verdragen en wetten' Geraadpleegd op 12-04-2016 via: <https://www.mensenrechten.nl/wat-zijn-mensenrechten/verdragen-en-wetten>
- Kinderrechtencollectief, (onbekend) 'Kinderrechten' Geraadpleegd op 12-04-2016 via: <http://www.kinderrechten.nl/p/19/151/kinderrechten>
- Verdrag inzake de rechten van het kind, (2009) Unicef, p.36 Geraadpleegd op 8-1-2015 via: <https://www.bof.nl/live/wp-content/uploads/2010/07/20091116-kinderrechtenverdrag.pdf>
- Eerste kamer der staten-generaal, (2011) 'E090115 richtlijn minimumnormen opvang' Geraadpleegd op 12-04-2016 via: https://www.eerstekamer.nl/eu/edossier/e090115_richtlijn_minimumnormen
- Prison law, (2010-2015) 'Internationale mensenrechtendocumenten' Geraadpleegd op 17-05-2016 via: <http://www.prisonlaw.nl/verdragen>
- Rijksoverheid, (onbekend) 'Mensenrechten Nederland' Geraadpleegd op 11-04-2016 via: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/mensenrechten/inhoud/mensenrechten-nederland>
- Parlement & politiek, (onbekend) 'Grondwet van Nederland' Geraadpleegd op 12-04-2016 via: http://www.parlement.com/id/vh8lnhrqeym0/grondwet_van_nederland
- Onderwijsconsument, (2014) 'Onderwijsrecht in het kort' Geraadpleegd op 21-05-2016 via: <https://www.onderwijsconsument.nl/onderwijsrecht/>
- InfoNu, (2016) 'Kinderpardon- verblijfsvergunning voor kinderen' Geraadpleegd op 11-05-2016 via: <http://mensen-samenleving.infonu.nl/politiek/122753-kinderpardon-verblijfsvergunning-voor-kinderen.html>
- Stichting koppeling, (onbekend) 'koppelingswet' Geraadpleegd op 12-04-2016 via: <http://www.stichtingkoppeling.nl/de-koppelingswet/>
- Ijudex, (2016) 'wat is vreemdelingenrecht en wanneer is iemand een vreemdeling?' Geraadpleegd op 11-05-2016 via: http://www.ijudex.nl/rechtsgebied/vreemdelingenrecht_%26_asiel/vreemdeling-en-nederlanderschap/artikelen/933/wat-is-vreemdelingenrecht-en-wanneer-is-iemand-een-vreemdeling_.htm
- Beantwoording kamervragen met kenmerk 2012Z14391 door de De minister voor Immigratie, Integratie en Asiel,

G.B.M. Leers in 2012

- Eerste kamer der staten-generaal, (2011) *'E090115- richtlijn minimumnormen opvang asielzoekers'* Geraadpleegd op 11-04-2016 via: https://www.eerstekamer.nl/eu/edossier/e090115_richtlijn_minimumnormen
- Rijksoverheid, (onbekend) *'Heb ik als buitenlandse student recht op studiefinanciering in Nederland?'* geraadpleegd op 13-11-2015 via: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/studiefinanciering/vraag-en-antwoord/heb-ik-als-buitenlandse-student-recht-op-studiefinanciering-in-nederland>
- Lowan, (2016) *'Lesgeld'* Geraadpleegd op 18-03-2016 via: <http://www.lowan.nl/voortgezet-onderwijs/financiering/ocwduo/lesgeld/>
- Immigratie- en naturalisatiedienst, (onbekend) *'Vreemdelingenidentiteitsbewijs (w- en w2- document)'* Geraadpleegd op 10-06-2016 via: <http://www.vreemdelingendocumenten.nl/nl/documenten/w-document/>
- Amnesty International, (onbekend) *'uitgeprocedeerd'* geraadpleegd op 21-05-2016 via <http://www.amnesty.nl/uitgeprocedeerd>
- Rijksoverheid, (onbekend) *'Wanneer heb ik recht op vermindering, vrijstelling of teruggave van lesgeld'* Geraadpleegd op 14-04-2016 via: <http://www.stichtinglos.nl/content/onderwijs-en-opvoeding>
- UAF, (onbekend) *'veelgestelde vragen'* Geraadpleegd op 14-04-2016 via: https://www.uaf.nl/wat_doet_het_uaf/veelgestelde_vragen
- UAF, (onbekend) *'financiële steun'* geraadpleegd op 27-09-2015 via: http://www.uaf.nl/wat_doet_het_uaf/financiële_steun
- Nidos, (onbekend) *'waar Nidos voor staat'* Geraadpleegd op 17-05-2016 via: <http://www.nidos.nl/home/missie-en-visie-van-nidos/>
- UAF, (onbekend) *'onze missie'* Geraadpleegd op 01-06-2016 via: https://www.uaf.nl/wat_doet_het_uaf/onze_missie
- UAF, (onbekend) *'Ik wil steun bij mijn studie'* Geraadpleegd op 24-01-2016 via: <https://www.uaf.nl/aanmelden>
- LOS, (onbekend) *'Stichting LOS'* geraadpleegd op 19-05-2016 via: <http://www.stichtinglos.nl/> geraadpleegd op 19-05-2016
- Het recht op zorg van ongedocumenteerde vreemdelingen, 'Johannes Wier Stichting voor gezondheidszorg en mensenrechten' geraadpleegd op 06-06-2016 via: <https://www.johannes-wier.nl/bijzondere-dossiers/zorg-voor-ongedocumenteerden/>
- Aan de slag, (2015) *'Over ons'* geraadpleegd op 19-05-2016 Via: <http://iedereen-aandeslag.nl/over-ons/>
- ASKV, (onbekend) *'ASKV: veranderen door doen'* geraadpleegd op 19-05-2016 via: <http://www.askv.nl/>
- Lowan, (2016) *'Over Lowan'* geraadpleegd op 21-05-2016 via: <http://www.lowan.nl/lowan/>
- ESF vraagbaak, (onbekend) *'Wat is ESF?'* geraadpleegd op 25-04-2016 via: <http://esf-vraagbaak.nl/index.php/2014-07-30-08-01-18/wat-is-het-esf>
- Rijksoverheid, (onbekend) *'Mensenrechten Nederland'* Geraadpleegd op 11-04-2016 via: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/mensenrechten/inhoud/mensenrechten-nederland>
- OCO, voor alle vragen van ouders over onderwijs in Amsterdam, (25-6-2012) *'onderwijswetten'* geraadpleegd op 8-6-2016 via: <http://www.onderwijsconsument.nl/onderwijswetten/>
- Rijksoverheid, (onbekend) *'Heb ik als buitenlandse student recht op studiefinanciering in Nederland?'* geraadpleegd op 13-11-2015 via: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/studiefinanciering/vraag-en-antwoord/heb-ik-als-buitenlandse-student-recht-op-studiefinanciering-in-nederland>
- Lowan, (2016) *'Lesgeld'* Geraadpleegd op 18-03-2016 via: <http://www.lowan.nl/voortgezet-onderwijs/financiering/ocwduo/lesgeld/>
- Philippine Laws, Statutes and codes – chan Robles virtual law library, Geraadpleegd op: 15-06-2016 via: <http://www.chanrobles.com/republicactno7722.htm#.V2GUUvmLRdg>
- Wordpress (7-12-2011) *'2011 right to education situation: Philippines (1st of 3 series)'* Geraadpleegd op: 15-06-2016 Via: <https://renatomabunga.wordpress.com/2011/12/07/2011-right-to-education-situation-philippines-1st-of-3-series/>
- Republic of the Philippines, (08-09-2015) *'Guide to studying in the Philippines'* Geraadpleegd op: 15-06-2016 via: <http://newdelhipe.dfa.gov.ph/index.php/newsroom/announcements/141-guide-to-studying-in-the-philippines>
- Vluchtelingenwerk Nederland, (onbekend) *'standpunt: oorlogsmisdadigers'* geraadpleegd op: 15-06-2016 via: <http://www.vluchtelingenwerk.nl/wat-wij-doen/standpunten/standpunt-oorlogsmisdadigers>
- De volkskrant, (20-6-2016), *'wereld telde nog nooit zoveel vluchtelingen'* geraadpleegd op 20-6-2016 via: <http://www.volkskrant.nl/binnenland/-wereld-telde-nog-nooit-zoveel-vluchtelingen~a4323743/>
- NRC, (2-2-2016) *'de draad kwijt in het asieldebat? Dit zijn de feiten'*, geraadpleegd op 10-6-2016 via: <http://www.nrc.nl/nieuws/2016/02/02/dit-zijn-de-feiten-over-asielzoekers-in-nederland#vraag29>

- Partij voor de vrijheid, (7-6-2016) ‘*Wilders:wacht Rutte op een aanslag?*’, geraadpleegd op 10-06-2016 via: www.pvv.nl
- Radboud Universiteit, (8-12-2011) ‘*the dark side of human rights*’ geraadpleegd op 10-6-2016 via: <http://www.ru.nl/radboudreflects/agenda/informatie-2011/lezingen/the-dark-side-human/>
- BTSG bibliotheek, (03-01-2016) ‘*de behoefte hierarchie van Maslow*’ Geraadpleegd via: <http://www.btsg.nl/infobulletin/Maslow.html> op 10-06-2016
- Groen Links Eindhoven, ‘*motie tot participatie ongedocumenteerde vluchtelingen omarmd*’ Geraadpleegd op 15-6-2016 via: <https://eindhoven.groenlinks.nl/>
- Aan de slag, (7-6-2016) ‘*motie Eindhoven*’ geraadpleegd op 15-6-2016 via: <http://iedereen-aandeslag.nl/motie-eindhoven/>
- ASKV, (onbekend) ‘*ASKV: veranderen door doen*’ geraadpleegd op 19-05-2016 via: <http://www.askv.nl/>
- InfoNu.nl, (onbekend) ‘*onderzoeksmethoden*’ geraadpleegd op 17-6-2016 via: <http://wetenschap.infonu.nl/onderzoek/86838-onderzoeksmethoden.html>
- WdV advies: Van visie tot resultaat, (18-12-2014) ‘*triangulatie*’ geraadpleegd op 17-6-2016 via: <http://www.wdv-advies.com/index.php/blogs/37-blog/72-triangulatie>
- College voor de rechten van de mens, (26-01-2016) ‘*vrij verkeer van werknemers voor Bulgaren en Roemenen*’ geraadpleegd op 12-06-2016 via: <https://www.mensenrechten.nl/toegelicht/vrij-verkeer-van-werknemers-voor-bulgaren-en-roemenen>
- De correspondent, (21-03-2014) ‘*maximaal één pool per twaalf vierkante meter*’ geraadpleegd op 12-06-2016 via: <https://decorrespondent.nl/871/Maximaal-een-Pool-per-twaalf-vierkante-meter/40182714-6693f4f3>

16.6.7 Verdragen en artikelen

- world declaration on education for all
- Universele verklaring van de rechten van de mens (art. 26)
- Europees verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden. (art. 2 van protocol 1, art. 3)
- International verdrag betreffende de status van vluchtelingen (art 22)
- Internationaal verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten
- kinderrechtenverdrag (art 13, art 28, art 29)
- Europese Richtlijn 2013/33/EU (art 14 lid 1)
- verdrag van 1951 betreffende de status van vluchtelingen
- Vluchtelingenverdrag (art. 1F)

16.6.8 Wetten en artikelen

- grondwet (art. 1)
- Leerplichtwet (art. 3 lid 1 sub a, art. 3 lid 1 sub b, en art. 4)
- wet op het primair onderwijs
- wet op de expertisecentra
- wet op het voortgezet onderwijs
- wet educatie en beroepsonderwijs (art. 8.1.1, art 1.1.1)
- wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek
- koppelingswet (art 8 a lid 2, art 10)
- vreemdelingenwet
- regeling verstrekkingen asielzoekers en andere categorieën vreemdelingen
- lesgeld en cursusgeldwet (art 9b, art. 1 lid e)
- Filipijnse immigratiewet van 1940 (art 47 (b))
- Filipijnse wet op het tertiair/hoger onderwijs (republieke acte nummer 7722)
- Filipijnse grondwet (art 4)
-

16.6.9 Toelichtingen

- Lies Voll van het COA
- Sargis Wartanian van de GLO
- Jemma Petrosyan van de GLO
- Ohan Kuryan van de GLO
- André de Beer van VW
- Sanne van der Meer van het Nidos
- Rian Ederveen van LOS
- Wouter Links van het COA
- Informatiepunt ROC Tilburg
- Informatiepunt ROC Eindhoven
- DUO infolijn
- Jan van Boekhout van de DT&V
- Janneke Verdijk van het Nidos
- Ton Schuitemaker van het Robin Hood College

